

Osho-Patanđali Izreke o jogi

Deset knjiga predavanja Oshoa o
Patanđalijevim *Joga sutrama*,
održanih od 25.12.1973. do
10.5.1976. godine,
izdatih pod nazivom:
Yoga, The Alpha and the Omega

Knjiga osma

Prevod:
Ivan Antić
Ivana Beker

Lektura, korektura i napomene:
Ivan Antić

PREDGOVOR

Kao da je posle više hiljada godina sam Patanjđali ponovo došao i progovorio o svojim čuvenim *Joga sutrama*, ali sada sve što nije prvi put rekao, sve što treba reći tako da ništa ne preostane, tako da i savremenom čoveku budu savršeno jasne. Takav se utisak stiče dok čitamo ove Oshove komentare.

Patanjđalijeve *Izreke o jogi* ili *Joga sutre* su "Biblija za meditante", apsolutno neophodne svakome ko namerava da meditira, ko već meditira i onome ko misli da je već savladao meditaciju. Samo ovde može saznati suštinu i svrhu prave meditacije i duhovnosti.

Joga sutre su najznačajnije delo na svetu koje iznosi ljudsku suštinu i praksu za njenu aktuelizaciju ili konačno ostvarenje. Nigde nije tako objektivno i precizno u reči pretoče-

na suština ljudskog duha i svrha ljudske egzistencije kao u teorijskim postavkama Sankhye, i nigde nije tako precizno dato rešenje za ostvarenje smisla egzistencije u samom čoveku, korak po korak, usavršavanjem čoveka da on sam bude oličenje ishoda stvarnosti, praktičnom primenom postavki Sankhye u jogi, kao što je to sačinio Patanjđali u ovom delu, *Joga sutre*.

Ovo je jedini tekst u kome je suština duhovnosti izneta potpuno objektivno, kao nauka. Patanjđali je suštinu duhovnosti i religioznosti - i praksu njenog ostvarenja u čoveku - izrazio na naučno precizan i izvodljiv način. Savremena nauka tek danas otkriva neke istine o čoveku i svesti koje je on opisao tako davno. Zapravo, u tim vremenima, pre oko pet hiljada godina, duhovnost je i bila samo nauka i praksa: joga. Tek kasnije je degradirana u religijske kultove,

mitove i rituale sa dolaskom Veda na indijski potkontinent. Vede predstavljaju degradaciju i propast duhovne prakse probuđenja koja se razvijala pre toga kod starosedelaca u dolini Inda, a ostala je delimično očuvana i specifično prikazana samo u tradiciji sufija, đaina, jogina i budista, kao doktrina probuđenja, ili čovekove pobede nad nesvesnim uslovljavanjem. Ta degradacija je zatrla tu čistu praksu čovekovog probuđenja, i donela procvat religija i teologija, od hinduizma do judeo-hrišćanstva i masovne kontrole uma koju danas imamo na delu u mnogim oblicima.

Zahvaljujući Osho-vim prosvetljenim uvidima Patanjđalijeve *Izreke o jogi* su u ovoj knjzi postale najveća riznica svih znanja i uvida u sva iskustva bivstvovanja koja ljudsko biće mora da prođe da bi došlo do konačnog uvida, oslobođenja ili probuđenja. Onom čoveku koji je dozreo

do takvog uvida i oseća neodoljivu težnju za meditacijom i duhovnom posvećenošću, ova će knjiga pružiti konačnu podršku i nepogrešive, detaljne završne smernice na tom putu oslobođenja. Onima koji još nisu stigli do kraja tog puta, ali napreduju na njemu, koji još uvek imaju neke sumnje i iskustva koja moraju da prožive, ali ih istinska duhovnost sve jače privlači, ova će knjiga pružiti neophodan pregled i kontekst celog tog procesa i snažno će ubrzati njihovo sazrevanje i buđenje.

Daleko bolje od svih drugih komentatora Patanjđalijevih *Joga sutri*, Osho je ovde pokazao da o iskonskom putu čovekovog probuđenja može da svedoči samo onaj koji ga je prošao. Samo takav čovek može snažno da povuče i druge da ostvare sopstveno probuđenje. Možda više nego u ijednoj drugoj knjizi svojih govora, Osho je ovde dokazao da je

najveći, božanski propovednik. Jedinstvenost Oshoa je u tome, u ovoj knjizi snažno izražena kao i u celokupnom njegovom delu, što sve druge tradicije duhovnost nameću u principima i okvirima svoje tradicije, dok Osho stalno i na sve načine beskompromisno naglašava da se jedina prava duhovnost nikako ne može prenositi i nametati tradicijom i verom, da je ona samo rezultat ličnog probuđenja kroz proces individualizacije ili samospoznaje.

I kao da nije slučajno što se ovakav savršeni svetionik od knjige javlja danas, kada je opšte buđenje čovečanstva u pogledu svih verskih, ideoloških i političkih manipulacija, i prirode samog sveta u kome živimo, veće i jače nego ikada.

Ivan Antić
Swami Anand Kapila

Osho

JOGA: ALFA I OMEGA

Knjiga osma

Poglavlje 1

TAJNA SMRTI I KARME

*11. aprila 1976. pre podne
u dvorani "Buddha"*

III, 22: *sopakramam nirupakramam ca karmatatsamyamadaparantajnana mariṣṭeb hyo va.*

[Neumitna] retribucija akata (*karman*) može biti neposredna ili odložena. Usredsredivši se (*samyama*) na ove [kauzalne nizove], navešćuje se [joginu] znanje o [njegovom] kraju [njegovoj smrti] ili [mu se ovo znanje pak javlja u vidu raznih] predskazanja.

III, 23: *maitryadiṣu balani.*

[Potpuno saživljavanje (*samyama*) sa] osećanjem simpatije za druga bića (*maitri*) i sa drugim [sličnim osećanjima

probudiće u joginu nove, neočekivane] energije.

III, 24: *balešu hastibaladini.*

[Usmeravajući svu svoju pažnju na mobilisanje] energija [jogin će osetiti] snagu sličnu slonovskoj.

III,25:*pravrttyalokanyasatsukšmavyavahita viprakraštajnanam.*

Ponirući u (*nyasat*) [samo] funkcionisanje zapažanja [jogin] će ovladati znanjem o suptilnom, skrivenom i udaljenom.

III, 26: *bhuvanajnanam surye samyamat.*

Kroz spregnutost svesti na [objekte kakvo je] sunce [javiće se intuitivna] spoznaja o »svetovima [u kojima se biva]« (*bhuvana*).

Čuo sam lepu priču. Bio jednom veliki vajar, slikar, veliki umetnik. Njegova umetnost je bila tako savršena da kada bi načinio statuu čoveka, teško je bilo reći ko je čovek a ko statua. Statua je bila kao živa, toliko živahna, zaista istovetna. Astrolog mu je rekao da mu se smrt približava, da će

ubrzo umreti. Naravno postao je mnogo uplašen, i tako užasnut, kao što svaki čovek želi da izbegne smrt, i on je želeo da je izbegne. Razmišljao je o tome, meditirao, i našao je rešenje. Načinio je svoje vlastite statue, njih jedanaest, i kada je smrt došla na njegova vrata i anđeo smrti je ušao, stajao je sakriven između svojih vlastitih jedanaest statua. Zaustavio je svoje disanje.

Anđeo smrti je bio zbunjen, nije mogao da veruje svojim sopstvenim očima. Nikada se to nije dogodilo, bilo je tako nenormalno. Bog nikada nije stvarao dve iste osobe; uvek ih stvara jedinstvene. Nikada nije verovao ni u kakvu jednoličnost. On nije kao neka montažna traka. Apsolutno je protiv duplikata; stvarao je samo originale. Šta se dogodilo? Ukupno dvanaest osoba, apsolutno su jednake! Dakle, koga da odvede? Samo jedan mora da bude odveden. Smrt, tj. anđeo smrti, nije mogao da odluči. Zbunjen, zabrinut, nervozan, vratio se natrag. Pitao je Boga: "Šta si uradio? Ima dvanaest osoba potpuno jednakih, a ja sam navodno trebao da odvedem jednu. Kako da izaberem?"

Bog se nasmejao. Pozvao je anđela smrti da mu se približi i u njegovo uvo

izgovorio formulu, rešenje kako da dozna istinito i odvoji ga od neistinitog. Dao mu je *mantru* i rekao mu, "samo idi, i izgovori je u toj sobi gde se umetnik krije među statuama."

Anđeo smrti je pitao: "Kako će to delovati?"

Bog mu je odgovorio: "Ne brini. Samo idi i pokušaj."

Anđeo smrti je došao, još ne verujući kako će do delovati, ali kako je Bog rekao on je uradio. Ušao je u sobu, pogledao okolo, i ne obraćajući se nikome posebno, rekao je: "Gospodine, sve je savršeno izuzev jedne stvari. Dobro si to uradio, ali si propustio jednu stvar. Postoji jedna greška."

Čovek je potpuno zaboravio da se krije. Skočio je i rekao: "Kakva greška?"

Anđeo smrti se nasmejao i reče: "Uhvaćen si. Jedino je to greška, što ne možeš zaboraviti sebe. Hajde, za mnom."

Smrt je od ega. Ako ego postoji, smrt postoji. Onog momenta kada ego nestane, smrt nestaje. Vi nećete umreti, zapamtite; ali ako mislite da vi jeste, vi ćete umreti. Ako mislite da ste vi (samo individualno)

biće, onda ćete umreti. Ovaj lažni entitet ega će umreti, ali ako mislite o sebi u terminima nebića, u terminima nemanja ega, onda nema smrti - već ste postali besmrtni. Uvek ste i bili besmrtni. Sada ste samo prepoznali tu činjenicu.

Umetnik je uhvaćen jer nije mogao da nestane u nebiće.

U Dhammapadi Buda kaže: *Ako možete videti smrt, smrt ne može videti vas. Ako možete umreti pre nego što smrt dođe, onda vam smrt ne može doći.* Nema potrebe da se prave statue. To neće pomoći. U suštini morate uništiti jedinu statuu, ne da stvorite jedanaest više. Morate uništiti kip, ili obličje ega. Nema potrebe da stvarate više statua i više likova. Religija, na neki način, je destruktivna. Na neki način, ona je negativna. Ona vas poništava - poništava vas potpuno i do kraja.

Dodete kod mene s nekim idejama da postignete ispunjenje, a ja sam ovde da vas potpuno rasturim. Imate svoje ideje; a ja imam moje vlastite. Vi biste želeli da budu ispunjene - ispunjene u vašem egu - a ja bih želeo da ostavite ego, da ga razložite, da nestane, jer samo onda postoji ispunjenje. Ego zna samo prazninu; on je uvek

neispunjen. Samom svojom prirodom, samom svojom istinskom unutrašnjom prirodom, on ne može dostići ispunjenje. Kada vi niste, ispunjenje jeste. Možete ga zvati Bogom - ili mu dati ime koje bi Patanjđali želeo - *samadhi* - postignuće glavnog, krajnjeg, ali to dolazi kada vi nestanete.

Ove *sutre* Patanjđalija su naučni metodi kako da se rastvorite, kako da umrete, kako da izvršite pravo samoubistvo. To nazivam realnim, jer ako ubijete telo, to je nerealno samoubistvo. Ako ubijete sebe, to je autentično samoubistvo. A ono je paradoksalno: ako tako umrete, dostižete večni život. Ako se vezujete uz život, umiraćete hiljadama puta. Nastavićete stalno i stalno da se rađate i da umirete. To je točak. Ako se vezujete, kretaćete se s točkom.

Ostavite točak života i smrti. Kako da ga odbacite? To izgleda nemoguće, jer nikada niste mislili o sebi kao o nebiću, ***nikada niste mislili o sebi samo kao o prostoru, čistom prostoru, da nikoga nema unutra.***

Ovo su *sutre*. Svaka *sutra* mora da se razume vrlo dobro. *Sutra* je vrlo kondenzovana, sažeta stvar. *Sutra* je kao seme. Morate je prihvatiti duboko u svom srcu;

vaše srce mora da postane zemljište za nju. Onda ona klija, i onda ispoljava značenje, smisao.

Mogu vas samo ubediti da budete otvoreni, tako da seme može pasti pravo na mesto unutar vas, tako da se seme može kretati u dubokoj tami vašeg nebića. U tami vašeg nebića počće da biva živo. *Sutra* je seme. Intelektualno, to je vrlo lako razumeti. Egzistencijalno, postići njeno značenje je teško. Ali to je ono što bi Patanjđali želeo, to je ono što bih ja želeo.

Stoga ne budite ovde samo intelektualci. Uspostavite odnos sa mnom, uskladi-te se sa mnom. Nemojte samo da me slušate, budite sa mnom. Slušanje je sekundarno, bivanje sa mnom jeste primarno, osnovno - samo budite u mom društvu. Dozvolite sebi da budete totalno ovde-sada sa mnom, u mom prisustvu, jer ta smrt se dogodila meni. Ja mogu postati zarazan. Ja sam izvršio to samoubistvo. Ako dođete blizu mene, ako ste usklađeni sa mnom makar za jedan jedini trenutak, vi ćete imati letimično viđenje smrti.

Buda je u pravu kada kaže: "Ako možete videti smrt, smrt neće moći da vidi vas," jer onog momenta kada vidite smrt, vi

ste je transcendirali. Onda za vas nema smrti.

Prva sutra:

Izvodeći samyamu na dva tipa karme, aktivnoj i uspavanoj, ili na znamenja i nagoveštaje, pravo vreme za smrt se može predvideti.

Ovde ima više stvari. Prvo, zašto biti zabrinut oko tačnog vremena smrti? Kako će to pomoći? Šta je poenta toga? Ako pitate zapadne psihologe, oni će to nazvati nenormalnom morbidnošću. Zašto biti zainteresovan za smrt? Izbegavajte. Nastavite verovati da se smrt neće dogoditi - barem ne vama. Ona se uvek dešava nekom drugom. Videli ste ljude kako umiru, nikada niste videli sebe da umirete; stoga ne možete da je izbegnete.

Dakle, rođenje je van vaše moći. Ne možete učiniti ništa oko toga; ono se već dogodilo. To je već prošlost; već je to urađeno. Ne možete to poništiti. Smrt će se tek dogoditi; nešto je moguće uraditi oko toga.

Cela istočna religija zavisi od viđenja smrti, jer je to mogućnost koja će se dogoditi. Ako je znate unapred, ogromna je mogućnost. Mnoga vrata se otvaraju. Onda možete umreti na svoj sopstveni način,

onda ćete umreti sa svojim potpisom na vlastitoj smrti. Onda možete urediti da ponovo ne budete rođeni - to je čitavo značenje. To nije morbidno. To je vrlo, vrlo naučno. Kada će već svako umreti, apsolutno je glupo da se ne misli o smrti, da se ne fokusira na nju, da se ne dođe do njenog dubokog razumevanja.

To će se dogoditi. Ako znate kada, mnogo toga je moguće.

Patanđali kaže da čak i tačan datum, sat i minut, sekunda smrti može da se zna unapred. Ako znate kada tačno smrt dolazi, možete se pripremiti. Smrt treba da bude primljena kao važan gost. Ona nije neprijatelj. U stvari to je dar od Boga dat. To je velika prilika kroz koju treba da se prođe. To može postati proboj: ako možete umreti budni, pažljivi i svesni, nikada se nećete ponovo roditi - i više neće biti smrti. Ako to propustite, opet ćete se roditi. Ako nastavite da to propuštate, stalno ćete se ponovo rađati, dok ne naučite lekciju o smrti.

Dopustite mi da vam to kažem na ovaj način: čitav život nije ništa drugo do učenje o smrti, priprema za smrt. Zbog toga smrt dolazi na kraju. Ona je vrhunac, sam

klimaks, vrh.

Na Zapadu naročito, savremeni psiholozi su postali svesni da u dubokom seksualnom činu određen vrh može da se postigne, vrhunac, veliki orgazam, koji je veoma ispunjavajući, uveseljavajući, ekstatičan. Vi ste očišćeni, izlazite podmlađeni, sveži, opet mladi, opet živahni - sva prašina je nestala, kao da ste se dobro istuširali, to je energetsko tuširanje. Ali još nisu saznali da je seksualni čin mala smrt; a onaj ko može da postigne duboki orgazam, je onaj koji dozvoljava sebi da umre u ljubavi. To je mala smrt, ništa se ne može uporediti sa smrću. Smrt je najveći orgazam koji postoji.

Intenzitet smrti je takav da gotovo uvek ljudi postaju nesvesni. Ne mogu se suočiti s njom. Onog momenta kada smrt dođe, toliko su uplašeni, tako puni nemira, da bi to izbegli postaju nesvesni. Gotovo devedeset devet posto ljudi umru nesvesni. Oni propuste priliku.

Unapred znati smrt upravo je metoda da pomognete sebi u pripremi tako da kada smrt dođe vi ste savršeno budni i svesni, čekate spremni da pođete zajedno sa smrću, spremni da se predate, spremni da

zagrlite smrt. Jednom kada prihvatite smrt u svesnosti, više za vas nema nikakvog rađanja - naučili ste lekciju. Sad više nema povratka opet u školu. Ovaj život je samo škola, disciplina - disciplina da naučite smrt. To nije morbidno.

Sve religije se bave smrću, a ako neka religija nije zainteresovana za smrt, onda to uopšte nije religija. To može biti sociologija, etika, moralnost, politika, ali ne može biti religija. Religija je traganja za besmrtnošću; ali ta besmrtnost je samo moguća kroz vrata smrti.

Prva *sutra* kaže: "*Pomoću izvođenja samyame na dva tipa karme, aktivnoj i uspavanoj, ili na znamenja i nagoveštaje, tačno vreme smrti se može predvideti.*"

Istočna analiza *karme* kaže da postoje tri vrste *karme*. Dopustite da ih razumemo.

Prva je *sanćita*. *Sanćita* znači celo, celokupno, ukupan zbir svih vaših prošlih života. Bilo šta da ste uradili, kako god da ste reagovali na situaciju, ma šta da ste mislili i želeli, postigli, propustili - zbir - ukupan zbir vaših dela, mišljenja, osećanja iz svih života zove se *sanćita*. Reč *sanćita*

znači sve, sve što je da sada sakupljeno.

Drugi tip *karme* je poznat kao *prarabdha*. Drugi deo *karme* je onaj deo *sanćite* koji treba da ispunite u ovom životu, koji tek treba da odradite u ovom životu. Vi ste živeli mnogo života; akumulirali ste mnogo. Sada imate priliku da deo od toga odradite, realizujete, propatite, da prođete kroz to u ovom životu. Samo deo toga, jer ovaj život ima ograničenje - sedamdeset, osamdeset, ili sto godina. U sto godina ne možete živeti sve prošle *karme* - *sanćitu* - sve što je sakupljeno - već samo deo toga. Taj deo se zove *prarabdha*.

Onda postoji treći tip *karme* koji je poznat kao *kriyaman*. To je dnevna, današnja *karma*. Prvo sva sakupljena (*karma*), onda mali deo nje za ovaj život, a onda još manji deo nje za danas ili za ovaj trenutak. Svakog trenutka postoji prilika da se nešto uradi ili da se nešto ne uradi. Neko vas uvredi; i vi se naljutite. Reagujete, uradite nešto; ili, ako ste svesni jednostavno postmatrate, ne postajete ljuti. Jednostavno ostajete svedok. Ne radite ništa; ne reagujete. Ostajete hladni i sabrani; ostajete usredsređeni. Drugi nije mogao da vam smeta.

Ako ste ometani od drugog i reagu-

jete, onda *kriyaman karma* pada u duboko skladište *sančite*. Onda opet akumulirate, onda akumulirate (*karmu*) za buduće živote. Ako ne reagujete, onda je prošla *karma* ispunjena - mora da ste vi uvredili ovog čoveka u nekom prošlom životu, sada je on uvredio vas; račun je namiren. Završeno je. Čovek koji je svestan osetiće se srećnim da je na kraju taj deo završen. Postao je malo više slobodan.

Neko je došao i uvredio Budu. Buda je ostao smiren, slušao je pažljivo, a onda je rekao: "Hvala ti." Čovek je bio veoma zbunjnjen, pa je rekao: "Jesi li poludeo? Ja vređam tebe, povređujem te, a ti mi jednostavno kažeš 'hvala'?" Buda je rekao: "Da, jer ja sam te čekao. Uvredio sam te u prošlosti, i čekao sam - dok nisi došao nisam mogao biti potpuno slobodan. Sada si ti poslednji čovek; moji računi su namireni. Hvala ti što si došao. Mogao si da čekaš, da ne dođeš u ovom životu, onda bih morao da te čekam. Ne kažem ništa više, jer što je dosta, dosta je. Ne želim stvarati novi okov."

Onda *kriyaman karma*, svakodnevna *karma*, ne upada u skladište, ne dodaje se skladištu; u stvari, skladište je sad malo manje nego što je bilo. Isto je istinito za

prarabdhu - ceo ovaj život. Ako u ovom životu nastavljate da reagujete, stvarate skladište sve većim i većim. Moraćete stalno da dolazite. Stvarate tako mnogo okova, ili lanaca; bićete u ropstvu.

Pokušajte da razumete istočnjački koncept slobode. Na Zapadu sloboda ima konotaciju političke slobode. U Indiji mi ne marimo mnogo za političku slobodu, jer kažemo da dok čovek nije duhovno slobodan, nema mnogo razlike između toga da li ste vi politički slobodni ili ne. Osnovna je stvar biti duhovno slobodan.

Ropstvo je stvoreno od *karme*. Sve što radite u nesvesnosti postaje *karma*. Svaka akcija izvedena u nesvesnosti postaje *karma* jer svaka akcija izvedena u nesvesnosti uopšte nije akcija; to je reakcija. Kada uradite nešto u punoj svesnosti to nije reakcija; to je jedna akcija, spontana, totalna. To ne ostavlja trag. Ona je potpuna u sebi; nije nekompletna. Ako je nekompletna, onda će jednog dana morati da bude kompletirana. Tako ako u ovom životu ostanete budni i pažljivi, onda *prarabdha* nestaje, i vaše skladište postaje sve više i više prazno. Za nekoliko života skladište postaje apsolutno prazno.

Ova sutra kaže: "Vršeći *samyamu* na dve vrste *karme*..." Patanjđali misli na *sanđita* i *prarabdha*, jer *kriyaman* nije ništa drugo do deo *prarabdne*, stoga on *karmu* deli na dve.

Šta je *samyama*? Ovo treba da se razume. *Samyama* je najveća sinteza ljudske svesnosti, sinteza troje; *dharane*, *dhyane* i *samadhija*.

Obično, naš um neprekidno skače od jednog objekta na drugi. Nijednog momenta niste trajno usklađeni sa objektom. Stalno skaćete. Vaš um produžava konstantno da se kreće; to je kao bujica. Ovog trenutka je nešto u žiži uma, sledećeg trenutka nešto drugo, sledećeg trenutka još nešto drugo. Takvo je obično stanje uma.

Prvi korak van toga je *dharana*. *Dharana* znači usredsređenost, koncentracija - fiksiranje čitave vaše svesti na jedan objekat, ne dozvoljavajući objektu da nestane, dovodeći stalno vašu svest na objekat tako da nesvesna navika uma za neprekidno menjanje i proticanje može biti prevaziđena; jer jednom kada navika neprekidne promene može biti ostavljena, vi postižete integritet, stižete do kristalizacije. Kada ima mnogo objekata koji se neprekidno kreću,

vi ostajete mnoštvo. Razumite to. Ostajete podeljeni jer vaši objekti su podeljeni.¹

Na primer, volite jednu ženu danas, drugu ženu sutra, a treću ženu prekosutra. To će stvoriti podelu u vama. Ne možete biti jedan; postaćete mnogi. Postaćete gomila. Otuda istočno insistiranje da se stvori ljubav u kojoj možete ostati za dugi period, što je duže moguće. Bilo je eksperimenata na Istoku u kojima su parovi ostajali zajedno mnogo godina. Stalno ista žena, isti muškarac; to daje integritet. Previše promene razjeda vaše biće, cepa vas. Zato ako je na Zapadu šizofrenija postala gotovo normalna stvar, nije to nešto čemu se treba čuditi. To nije neobično; to je prirodno. Sve se menja.

Čuo sam da se jedna filmska glumi-

¹ Um ustanovljava svoje objekte tako što se saobražava sa njima. Ako ima mnogo objekata u umu koji se smenjuju, to znači da se um deli na mnoštvo identiteta koji se posebno saobražavaju, na mnoštvo malih Ja. Oni se neprimetno smenjuju tako da čoveku ostaje iluzija da ima jedno Ja. Njihovo mnoštvo dolazi do izražaja tek kada čovek nešto treba da odluči ili uradi do kraja, onda jedno Ja nešto započne, a drugo ne želi da završi. To što vidimo kao promenu raspoloženja i usmerenja je zapravo smena raznih Ja.

ca u Holivudu udala za jedanaestog muža. Došla je kući i predstavila novog tatu deci. Deca su donela registar, i rekla tati: "Molimo potpišite ovo, jer danas ste ovde, sutra možete otići; a mi sakupljamo potpise, autograme svih naših tata."

Stalno menjate kuće; stalno menjate sve. U Americi je prosečno trajanje nečijeg zaposlenja u jednoj firmi tri godine. Posao se neprekidno menja. Kuća - prosečan rok ostajanja osobe u jednom gradu je takođe tri godine. I prosečno trajanje braka je takođe tri godine. Na neki način izgleda da su tri godine veoma važne. Izgleda, ako ostanete četvrtu godinu s istom ženom, postoji strah da ćete se možda za stalno skrasiti. Ako ostanete u nekom poslu duže od tri godine, postoji strah da ćete biti stalno tu zaposleni. Stoga ljudi nastavljaju da idu dalje; oni su postali kao lutalice. To u vama stvara podalu.

Na Istoku mi pokušavamo da damo osobi posao kao deo njegovog života. Čovek koji je rođen u *brahmanskoj* kući; on ostaje *brahman*. To je bio veliki eksperiment da se dâ stabilnost. Čovek koji je rođen u obučarskoj kući, ostao je obučar. Brak, porodica, posao, grad - ljudi koji su

rođeni u jednom gradu, ostajali bi u istom gradu. Lao Ce se seća: "Čuo sam da u drevnim vremenima ljudi nisu prelazili s druge strane reke." Slušali su lajanje pasa na drugoj strani, drugoj obali. Zaključili su da tamo mora biti grad, jer su uveče videli dim kako se podiže - mora da su ljudi kuvali. Čuli su lajanje pasa, ali nisu marili da odu i vide. Bili su tako harmonično nastanjeni tu gde jesu.

Ova konstantna promena jednostavno govori da je vaš um grozničav. Ne možete više ostati ni na čemu; onda čitav vaš život postaje život neprekidne promene - kao da se drvo stalno čupa iz korena i nikada ne dobija vremena kako bi pustilo korenje duboko u zemlju. Drvo će biti jedva živo. Neće moći da procveta, nije to moguće, jer pre nego što procveta, drvo treba da se ukoreni.

Dakle, usredsređivanje označava dovođenje vaše svesti do objekta i osposobljavanje da se ona zadrži tamo - na nekom objektu. Ako gledate u cvet ruže, neprekidno gledate u nju. Stalno um luta, ide ovde i onde; a vi ga vratite natrag. Vi obuzdavate um - krotite bika. Vraćate ga natrag prema ruži. Um odlazi ponovo; vi ga vraćate nat-

rag, Ubrzo um počinje da biva s ružom duži vremenski period. Jednom kada um ostane s ružom za dugi vremenski period vi ćete moći po prvi put da znate šta je zapravo ruža. To nije samo ruža; Bog je procvetao u njoj. Miris nije samo ružin; to je miris Božanskog. Ali vi nikada niste dovoljno dugo bili u vezi s njom.

Sedite uz drvo i budite s njim. Sedite sa svojim dečkom ili devojkom i budite s njim ili s njom, i stalno dajte sebe. Inače šta se događa? Čak i ako vodite ljubav sa ženom, vi mislite o nečemu drugom - možda se krećete u totalno drugačijem svetu. Čak i u ljubavi niste fokusirani, niste usredsređeni. Preskačete, mnogo izostavljate. Vrata egzistencije se otvaraju, ali vi niste tu da je vidite. Vraćate se natrag kada su vrata opet zatvorena.

Svakog trenutka postoje milioni prilika da se vidi Bog, ali vi niste tu. On dolazi i kuca na vaša vrata, ali vi niste tu. Nikada se ne nalazite tu. Nastavljate da lutate oko sveta. Ovo lutanje mora da se zaustavi; to je značenja *dharane*. *Dharana* je prvi korak velike sinteze *samyame*.

Drugi korak je *dhyana*. U *dharani*, u usredsređenosti, dovodite svoj um u žižu;

objekat je važan. Stalno morate dovoditi objekat u svoju svest, ne smete izgubiti njegov trag. Objekat je važan u *dharani*. Drugi korak je *dhyana*, meditacija. U meditaciji objekat više nije važan; on postaje sekundaran. Sada tok svesti postaje važan - sama svesnost koja je izlivena na objekat. Svaki objekat će delovati, ali vaša svest mora da se izliva na njega neprekidno, ne treba da bude procepa, ni pukotina.²

Jeste li posmatrali? Jeste li primetili, ako izlivate vodu iz jednog lonca u drugi, ima prekida. Ako izlivate ulje iz jednog lonca u drugi, nema prekidanja. Ulje ima kontinuitet, voda pada isprekidano. *Dhyana* znači meditacija, znači da vaša svest treba da pada na neki objekat koncentracije u kontinuitetu. Inače je to treperenje; to nije

² Dok smo u *dharani* postali svesni objekta, u *dhyani* postajemo svesni same svesti o objektu, kao primarne. Jačanje osvešćenja objekta u *dharani* je poslužilo samo kao sredstvo da postanemo svesni same svesti kao suštinske u odnosu na sve objekte. Kada smo ojačali svest o samoj svesti, to je meditacija, *dhyana*. Tako dolazimo do onoga ko je svestan. Kada svest o Sebi kao ishodu svega ostane jedina, nezavisna i bez objekata, to je *samadhi*. Tada se pokazuje da svi objekti i sav objektivni svet postoji samo kao zaborav te svesti Sopstva, koja je *atman*, *brahman*, Bog.

neprekidna baklja. Ponekad to postoji, onda iščezava; onda je opet tu, pa iščezava; onda opet postoji. U *dhyani* morate to da učinite neprekidnim, jedan potpuni kontinuitet. Kada svesnost postane stalna vi postajete veoma jaki. Po prvi put osećate šta je život. Po prvi put rupe u vašem životu nestaju. Po prvi put ste bez prekida. Vaša neprekidnost označava neprekidnost svesti. Ako je vaša svesnost kao kapi vode, nije kontinuitet, vi ne možete zaista biti tu. Ovi prekidi će biti smetnja. Vaš život će biti vrlo slab i iscrpljen; neće imati snagu, moć, energiju. Kada svest teče neprekinuto, kao reka, postajete vodopad energije.

Ovo je drugi korak *samyame*, druga komponenta; a onda postoji i treća komponenta, to je *samadhi*. U *dharani*, usredsređenosti ili koncentraciji, objekat je važan jer vi morate izabrati jedan objekat između miliona drugih objekata. U *dhyani*, meditaciji, svesnost je važna, morate učiniti da svest neprekidno teče. U *samadhiju* važan je subjekat; onaj koji je svestan; subjekat mora da bude osvešćen i nadiđen.

Vi ste odbacili mnoge objekte. Kada je bilo mnogih objekata, vi ste bili mnogi subjekti, gomila, postojali ste sa mnogo

umova - ne jedan um, mnogo umova. Ljudi mi dođu i kažu: "Želeo bih da preuzmem *sannyas*, ali..." To "ali" donosi drugi um. Oni misle da su isti, međutim to "ali" donosi drugi um. Oni nisu jedno. Oni bi želeli da učine nešto i, u isto vreme, ne bi želeli da učine to - dva uma. Ako posmatrate naći ćete mnogo umova u sebi - pun trg.

Kada ima tako mnogo objekata, ima tako mnogo umova koji im odgovaraju. Kada postoji jedan objekat, jedan um se javlja - usredsređen, centriran, ukorenjen, uzemljen. Sada ovaj jedan um mora da bude odbačen; inače ćete ostati u egu. Mnogi su ostavljeni, sada ostavite taj jedini um takođe. U *samadhiju* taj jedini um mora da se ostavi. Kada se jedini um odbaci, objekat takođe iščezava, jer ne može biti tu. Oni su uvek zajedno.

U *samadhiju samo svest ostaje kao čist prostor*.³

³ Ovo je vrlo važno razumeti: objektivna svest je nalik prostoru. Kao što prostor sadrži sve što postoji, tako i svest sadrži sve objekte i nezavisna je od njih. Stoga je po učenju Sankhye najviša, čista, objektivna svest, *buddhi*, analogna prostoru ili *akaši*. Zato se meditacija svodi na osvešćenje sebe iz aspekta samog prostora, kao da posmatramo sebe izvana. To

Ovih tri zajedno se zovu *samyama*. *Samyama* je najveća sinteza ljudske svesti.

Sada ćete moći da razumete *sutru*: "Pomoću izvođenja *samyame* na dva tipa karme, na aktivnoj i uspavanoj ili na znamenja i nagoveštaje, tačno vreme smrti se može predvideti." Dakle, ako se usredsredite, meditirate i uskladite se u *samadhiju*, možete postati sposobni da znate tačno vreme smrti. Ako pokrenete svoju *samyamu*, ovu veliku sintezu svesnosti, ovu veliku moć koja je probuđena u vama, ako je pokrenete prema smrti, moći ćete odmah znati kada ćete umreti.

Kako se to događa? Kada uđete u mračnu sobu, ne možete videti šta je tamo. Kada uđete sa svetlom, videćete šta je tamo, ili šta nije. Krećete se gotovo u tami celog svog života, stoga ne znate koliko je mnogo *prarabdhe* još tamo - *prarabdha*, karma koju morate da ispunite u ovom životu. Kada idete sa *samyamom*, sa svetlom koje sija, unosite plamen unutra, znate koliko je *prarabdhe* preostalo. Vidite celu kuću praznu, samo je u uglu nekoliko stvari preostalo, ubrzo će one nestati. Sada možete videti

i znači objektivno.

kada ćete umreti.

Priča se o Ramakrišni da je bio vrlo zainteresovan za hranu, zapravo bio je opsednut. To je bilo neverovatno. Čak i njegova žena, Šarada, obično se osećala vrlo nelagodno; jer je on bio tako veliki svetac, samo s jednim nedostatkom - a nedostatak je bilo to što je bio previše zainteresovan za hranu. Tako je mnogo bio zainteresovan, da, dok je davao *satsang* učenicima, rekao bi baš usred *satsanga*: "Sačekajte, dolazim," otišao bi u kuhinju da pogleda šta se kuva. Upravo bi otišao tamo i pitao: "Šta se danas sprema?" Onda bi se vratio natrag i opet počeo svoj *satsang*.

Njegovi najbliži učenici su postali zabrinuti. Rekli su: "Ovo ne izgleda dobro, Paramhansa. A sve je savršeno lepo - nikada nije hodao tako lep i savršen čovek - ali ova mala stvar, zašto je ne ostavite?" On bi se nasmejao i ne bi rekao ništa.

Jednog dana je njegova žena Šarada previše insistirala. On je rekao: "U redu, ako insistiraš, reći ću ti. Moja *prarabdha* je završena, samo sam vezan uz ovu hranu. Ako to ostavim, gotovo je, odlazim."

Žena to nije mogla da poveruje. Vrlo je teško ženama da veruju svojim vlas-

titim muževima - čak i ako je muž Paramhamsa, to ne čini razliku. Mora da je žena mislila da je on pravi ludom, obmanjuje, ili pokušava da racionalizuje. Videvši to, Ramakrišna je rekao: "Vidi, znam da mi ne veruješ, ali ćeš saznati. Onog dana kada budem umro, upravo tri dana pre tog dana, tri dana pre smrti, ja neću ni pogledati hranu. Ti ćeš mi doneti moj *thali*, a ja ću gledati u drugom pravcu; onda možeš znati da ću još samo tri dana biti ovde."

U to takođe nije poverovala, na to su i zaboravili. Onda, upravo tri dana pre smrti, on se odmarao, Šarada je donela njegov *thali*, njegovu hranu; on se okrenuo, počeo je da gleda na drugu stranu. Odjednom je žena shvatila, setila se. *Thali* je ispao iz njene ruke, i počela je da plače. Ramakrišna je rekao: "Ne plači sada. Sada je završen moj posao; ne moram se vezivati." Tačno posle tri dana je umro.

On je prijanjao u saosećanju, samo pokušavajući time da stvori vezanost s jednom vezom. Ropstvo je u njemu nestalo; zatvor je iščezao. Iz saosećanja je pokušavao da se veže, da ostane malo duže na ovoj obali, da pomogne onima koji su se okupili oko njega. Teško je razumeti Paramhamsu.

Teško je razumeti čoveka koji je postao *siddha*, Buda, neko ko je ispraznio svu svoju *sanćitu*, sve akumulirane *karme*. To je vrlo teško. On nema gravitaciju, stoga je Ramakrišna bio prionuo uz hranu. Hrana je bila njegova gravitacija. On se vezao uz hranu zato što nije imalo šta više da ga zadržava na ovoj zemlji.

Kada imate *samyamu*, svesnost je potpuno budna, možete videti koliko je *karme* preostalo. To je tačno kao kada lekar dođe, vidi i dodiruje puls umirućeg čoveka, pa kaže: "Ne više od dva, tri sata." Šta on kaže? Uz pomoć dugog iskustva on je došao do saznanja kakvi su otkucaji pulsa kada će umreti. Tačno na taj način, čovek koji je pažljiv i budan zna koliko je *prarabdhe* preostalo - koliko je otprilike pulsa preostalo - i zna kada on mora otići.

Ovo mora da se uradi na dva načina. *Sutra* kaže bilo da se usredsredi na smrt, to je *prarabdha karma*...

"Pomoću izvođenja *samyame* na dva tipa *karme*, na aktivnoj i uspavanoj, ili na znamenja i predznake, tačno vreme smrti se može predvideti." Ovo se može uraditi na dva načina; bilo da gledate u *prarabdhu* ili ima nekoliko znamenja i nagoveštaja koji

se mogu posmatrati.

Na primer, pre nego što neka osoba umre, gotovo tačno oko devet meseci ranije, nešto se dogodi. Obično nismo svesni, jer uopšte nismo svesni, a taj fenomen je vrlo suptilan. Kažem skoro devet meseci pre, jer se to razlikuje. To zavisi; vreme između začeca i rođenja biće to vreme. Ako ste rođeni nakon što ste bili devet meseci u materici, onda devet meseci pre smrti. Ako ste rođeni posle provedenih sedam meseci u materici, onda sedam meseci. To zavisi od iznosa vremena između vremena začeca i rođenja. Tačno isto vreme pre smrti, nešto klikne u *hari*, u pupčanom centru. Mora da klikne, jer između začeca i rođenja je bio razmak od devet meseci; devet meseci vam treba da se rodite; tačno isto vreme će biti potrebno za pripremu za smrt. Kao što ste se pripremali devet meseci u majčinoj utrobi za rođenje, morate se pripremati devet meseci da umrete.

Onda će ciklus biti kompletan. Nešto će se dogoditi u pupčanom centru. Oni koji su svesni, oni će odmah znati da je nešto prekinuto u pupčanom centru; sada smrt dolazi bliže. Otprilike devet meseci.

Ili na primer, postoje druga zname-

nja i drugi predznaci. Čovek, pre nego što umre, tačno šest meseci pre nego što umre, ubrzo postaje nesposoban da vidi vrh svog sopstvenog nosa, jer oči započinju da se okreću prema naviše, vrlo lagano. U smrti se one okreću kompletno naviše, ali započinju da se okreću, kao povratno putovanje pre smrti. To se događa; kada se dete rodi, dete uzima skoro šest meseci, to je obično - može biti izuzetaka - detetu trebaju šest meseci da ima fiksirane oči. Inače oči se gube. Zbog toga deca mogu dovesti zajedno oba svoja oka pored nosa, mogu ih vrlo lako odvesti vrlo daleko do uglova. Njihove oči su još labave, nemirne. Onog dana kada dečje oči postanu fiksirane; ako taj dan dođe posle šest meseci ili devet meseci, deset ili dvanaest, onda će tačno isto vreme biti vreme pre smrti; opet će oči postati labave i nemirne i kretaće se naviše. Zbog toga seljani u Indiji kažu - mora da su to saznali od *jogina* - da pre nego što čovek umre on postaje nesposoban da vidi vrh svog sopstvenog nosa.

Ima mnogo metoda kojima *jogini* neprekidno posmatraju vrh svog nosa. Usredsređuju se na njega. Ljudi koji su se usredsređivali na njega, iznenada jednog

dana shvataju da ne mogu videti svoj sopstveni nos. Onda znaju da se smrt približava.

Prema *joga* fiziologiji u čoveku ima sedam centara. Prvi je kod genitalnih organa, a poslednji je *sahasrara*, na glavi; između ova dva ima pet ostalih. Kad umrete, vi umirete iz određenog centra. To pokazuje vaš rast koji ste obavili u ovom životu. Obično, ljudi umiru kroz genitalni organ, jer celog života žive oko genitalnog centra, neprekidno misle o seksu, fantaziraju o seksu, rade sve oko seksa - kao da je ceo život bio centriran oko seksualnog centra. Ovi ljudi umiru kroz centar seksa. Ako ste se malo razvili i dospeli ste do ljubavi, otišli ste izvan seksa, onda ćete umreti iz centra srca. Ako ste se potpuno razvili, ako ste postali *siddha*, umrećete iz *sahasrare*.

Centar iz koga ćete umreti ima jedan otvor jer cela energija će biti izbačena odatle...

Baš pre nekoliko dana je umro Vipasana. Od njegovog brata Vijogia su zatražili da ga udari u glavu; to je postalo simbolično u Indiji. Kada čovek umre i postave ga na pogrebnu lomaču, glava treba da se lupne. Samo simbolično, jer ako je osoba

postigla najviše, krajnje prosvetljenje, onda će se glava sama od sebe slomiti; inače osoba nije to postigla. Tako se mi nadamo i molimo, i razbijamo lobanje.

Mesto za izbacivanje postaje otvoreno. Ova tačka može da se vidi. Jednog dana kada će zapadna medicinska nauka postati svesna *joga* fiziologije, ovo će takođe postati deo svih postmortema⁴ - kako je osoba umrla. Upravo sada oni vide samo da li je umrla prirodno ili je otrovana, ubijena ili je izvršila samoubistvo - sve obične stvari. Najosnovniju stvar oni propuštaju, koja mora biti u izveštaju - kako je osoba umrla: iz seksualnog centra, iz srčanog centra, ili iz *sahasrare* - odakle je osoba umrla. Postoji mogućnost - a *jogini* su obavili mnogo rada na tome - to se može videti u telu jer se taj posebni centar slama, kao što se jaje razbija i nešto izađe iz njega.

Kada neko ko je dostigao *samyamu* postane, upravo tri dana pre smrti, svestan iz kog centra će se pokrenuti, gotovo uvek se on pokreće iz *sahasrare*. Određena aktivnost, kretanje, baš na vrhu glave započinje da se odvija tri dana pre smrti.

⁴ Pokazatelja na telu kako je osoba umrla.

Nagoveštaji vas mogu pripremiti da primite smrt, a ako znate kako da je primite u velikom slavlju, u velikoj radosti, u ushićenju - gotovo plešući u ekstazi - nećete biti opet rođeni. Vaša lekcija je savladana. Naučili ste sve što je bilo potrebno da se nauči ovde na zemlji; sada ste spremni da krenete izvan u daleko veću misiju, za veći život, za viši, neograničeni život. Sada ste spremni da budete apsorbovani od kosmosa, od celine. Zaradili ste to.

Još jedna stvar o ovoj *sutri*. *Kriyaman karma*, svakodnevna *karma*, samo je vrlo mali fragment; u terminima moderne psihologije mi to možemo nazvati "svesnim". Ispod toga je *prarabdha*; u terminima moderne psihologije, nazivamo to "podsvesnim". Štaviše ispod toga je *sanćita*, u izrazima moderne psihologije to možemo nazvati "nesvesnim".

Obično vi niste svesni svojih svakodnevnih aktivnosti, stoga kako možete biti svesni *prarabdne* i *sanćite*? Nemoguće. Stoga započnite da budete svesni svakodnevnih aktivnosti. Hodajući putem, budite svesni. Jedući svoju hranu, budite svesni. Ostanite pažljivi i budni s onim što činite. Ostanite u aktivnosti. Ne idite tamo amo.

Ne radite stvari kao zombi. Ne krećite se kao da ste u dubokoj hipnozi. Šta god da kažete, kažite sve potpuno budni, tako da se nikada neće kajati niti žaliti. Kada kažete: "Žao mi je, rekao sam nešto što nikada nisam želeo da kažem," to jednostavno pokazuje da ste bili uspavani, niste bili svesni. Kada kažete: "Učinio sam nešto, ne znam zašto i kako. Ne znam kako se to dogodilo. Uradio sam to uprkos sebi samom," onda zapamtite, radili ste uspavani. Vi ste mesečar koji hoda u snu.

Činite sebe sve više i više budnim. To je značenje da se bude ovde i sada. Upravo sada slušate mene; možete biti samo u ušima. Sada me vidite; možete biti upravo sada u očima, potpuno pažljivi, čak ni misao ne prolazi kroz vaš um da omete, nema oblačnosti iznutra. Samo usredsređeni na mene - totalno slušajući, totalno gledajući bivajući sa mnom ovde sada; to je prvi korak.

Ako dospete do ovoga, drugi korak postaje dostupan: onda se krećete u podsvesnom. Onda kada vas neko uvredi, nećete postati svesni samo kada postanete ljuti. Postaćete svesni odmah da vas je neko uvredio - tu se određena ljutnja mrdnula i

premestila u podsvesnu dubinu vašeg bića, upravo mali talas, vrlo suptilan. Ako niste vrlo senzitivni i svesni, nećete znati to. Ubrzo ćete postati svesni suptilne nijanse, suptilne senke emocija - to je *prarabdha*, podsvesno.

Kada postanete svesni podsvesnog, sledeći korak će vam postati dostupan. Što više rastete, veći rast vam postaje moguć. Bićete sposobni sada da vidite svu akumuliranu prošlost kroz treći, završni korak: postajanja svesnim *sančite*. Jednom kada se krećete u nesvesnom - to znači da unosite svetlost svesnosti u srž vašeg bića - postajete prosvetljeni. To je značenje da se postaje Buda - sada ništa nije u tami. Svako skrovište i ugao su osvetljeni. Onda vi živite, delujete, ali ne akumulirate nikakvu *karmu*.

Druga *sutra*:

Uvodeći samyamu na prijateljstvo, ili na neko drugo svojstvo, velika snaga i moć se stiče u tom kvalitetu.

Prvo čovek mora da postane sves-tan, i odmah sledi drugi korak: dovođenje *samyame* na osećanje prijateljstva, ljubavi, saosećanja ili saučešća.

Dopustite mi da vam ispričam jednu priču:

Dogodilo se da je veliki budistički monah, njegovo ime je bilo Tamino, istrajavao radeći naporno i ušao u stanje *satorija* - u stanje *samyame*. Tamo je bio svestan *ničega*...

Kada ste zaista svesni, niste svesni nečega. Samo ste svesni svesti. To takođe nije dobro reći, jer svest izgleda kao objekat. Ne, vi ste jednostavno svesni ničega⁵ - svesni ste same svesti bez sadržaja.

...A tamo je on bio svestan ničega, i njegova duša je bila kao ništa. A ovo stanje je bilo čak izvan mira, i on bi bio zadovoljan da ostane u tome zauvek...

Zapamtite ovo, kada čovek dospe do *samyame*, želeo bi da ostane zauvek u tome - ne bi želeo da izađe iz toga - ali to nije cilj putovanja. Ovo je samo pola putovanja. Dok vaš *samadhi* ne postane ljubav, dok ne iznesete šta god da ste našli unutar sebe u veliki svet, dok ne podelite svoj *samadhi* sa drugima, dokazujete da ste sebična škrtica. *Samadhi* nije cilj, ljubav je cilj. Stoga kad

⁵ Takođe bi pogrešno bilo reći da *nismo svesni ničega*, je bi to bila negacija same svesnosti.

god vam se *samadhi* dogodi, bilo kome od vas, tada ćete doći do tačke kada nećete želeti da se krećete van. To je tako lepo, tako silno blaženo, koga je briga za išta?

...Ovaj stupanj je bio čak dublji od mira, i Tamino je želeo da ostane u njemu zauvek. Međutim dogodilo se, tog dana je otišao van da meditira, otišao je u malu šumicu koja je okruživala njegov manastir. Dok je sedeo pored puta izgubljen u meditaciji, tuda je prolazio putnik i lopovi su ga zaskočili, prebili ga, opljačkali i ostavili. Dozivao je Tamina u pomoć, ali je on sedeo tamo nesvestan, ne videvši i ne čuvši ništa...

Tamino je sedeo tamo, a čovek je tu umirao zovući u pomoć; ali je on bio toliko duboko u samome sebi da ništa nije dopiralo do njega. Nije mogao da čuje. Nije mogao da vidi - oči su mu bile otvorene, ali on nije bio tu, u očima. Otišao je do samog kamenitog dna svog bića. Samo je telo disalo, ali on nije bio tu na periferiji.

Tako je čovek ležao krvareći na zemlji, i tamo je bio kada se Tamino vratio na zemlju - vratio se natrag u svoje telo, vratio se natrag u svoja čula. Tamino je bio zaprepašćen i za dugo vreme nije razumeo šta je video, niti je znao šta mora da uradi...

Potrebno mu je bilo malo vremena da se opet sabere na periferiji. Centar je totalno drugačiji. Vi se krećete u apsolutno nepoznatoj teritoriji. A kada se vratite natrag teško je opet uskladiti se sa periferijom. Gotovo je to kao kod ljudi koji su bili na Meseću; onda se vrate natrag, i za tri sedmice moraju se smestiti u specijalnu za njih pripremljenu kuću - da se opet pripreme za hodanje po zemlji. Ako odmah posle vraćanja natrag sa Meseca odu svojim kućama, oni će poludeti ili pobesneti; jer Mesec je tako različit. Gravitacije nema tamo mnogo - osmi deo od gravitacije na zemlji.

Čovek može lako skočiti četiri, pet metara. Može skočiti na svačiju terasu bez problema. Gravitacija je gotovo nula. A mesec je tako prazan, da je čovek zaprepasćen. Tišina je tako ogromna, neometana milionima godina - tako teška - da kada se vrati natrag sa Meseca, dolazi na zemlju kao da je umro pa se opet vratio.

Kada je prvi čovek hodao po Meseću, nije bio teista, ali je iznenada pao na kolena i počeo da se moli. Prva stvar koju je uradio na Meseću bila je molitva. Šta mu se dogodilo?

Tišina je bila takva, bila je tako

duboka, a on je bio tako sam, i odjednom se setio Boga. U toj usamljenosti, u toj samoći, u toj povučeniosti, zaboravio je sve o tome, da ne veruje u Boga, da je skeptički um, da je sumnjalica. Zaboravio je sve. Odmah je pao i počeo da se moli.

Kada čovek dođe s Meseca, mora ponovo da se aklimatizuje na zemlji; ali to nije ništa u poređenju sa time kada odete do središta svog bića i vratite se natrag.

...Tamino je bio ošamućen i zaprepašćen i dugo nije razumeo šta je video, niti je znao šta mora da čini. Ali ubrzo, kako je opet struja njegovog života nastala u telu, otišao je do čoveka i previo njegove rane kako je najbolje umeo. Ali čovekova krv je predugo isticala. Pogledao je u Tamina i umro - i te oči Tamino nije mogao da zaboravi; te oči su mu se priviđale; toliko je bio ometan time da je izgubio sav *satori* - zaboravio je sve o centru, središtu. Bio je smućen.

A u njegovim očima pre nego što je umro, Tamino je video pogled koji je video na bojnopolju; i sav njegov tako bolno zadobijen mir ga je napustio. Vratio se natrag u manastir, prešao na ostrvo, popeo se na najvišu terasu, i seo tamo pored jednog

od kipova Bude. Bilo je veče, samo je zalazeće sunce sijalo na kamenom licu, izgledalo kao da u njega nadire život i preplavljuje ga.

Tamino je pogledao oči na tom licu i rekao: "Gospode Buda, da li je tvoje učenje istinito, je li pravo?"

Kip mu je odgovorio: "Istinito i lažno."

"Šta je u njemu istinito?" Pitao je Tamino.

"Saosećanje i ljubav."

"A šta je lažno u njemu?"

"Beg od života, bežanje."

"Moram li se ja vratiti natrag u život?"

Ali tada je svetlo izbledelo s lica, i ono se opet pretvorilo u kamen.

Ovo je lepa priča. Da, Tamino je morao opet da se vrati u život. Čovek se mora vratiti natrag da voli iz *samadhija*; otuda, Patanjđalijeva *sutra* odmah posle *samadhija* u kome je doživljena smrt, kaže: "*Izvodeći samyamu na prijateljstvo, ili neko drugo svojstvo,*" saosećanju, ljubavi, "*stiče se velika snaga tog kvaliteta*".

Savremeni psiholozi će se takođe

složiti - do određene granice. Ako neprekidno mislite o nečemu, to započinje da se materijalizuje. Mora da ste čuli ime Emile Coue, ili ako niste čuli ime, čuli ste njegov slogan: *svaki dan, u svakom pogledu, postajem sve bolji i bolji*. On je tretirao hiljadu pacijenata - u velikoj nevolji, ljudi su bili u velikoj nevolji, a on im je mnogo pomogao. To je bila jedina njegova medicina. On bi im samo rekao: "Ponavljaj svakog dana, na svaki način *postaje mi sve bolje i bolje*." On je tretirao hiljade pacijenata - u velikoj nevolji, ljude sa velikim bolestima - i mnogo im je pomagao. A ovo je bio jedini njegov lek. Samo bi im rekao: "*Ponavljajte, svakog dana, na svaki način, postaje mi sve bolje i bolje. Samo ponavljajte to, samo osećajte to, upravo okružite sebe s tom idejom 'postaje mi bolje, zdraviji sam i srećniji'*." Hiljadama ljudi se pomoglo; oni su izašli iz svojih bolesti. Izašli su iz svojih mentalnih bolesti. Izašli su iz svojih nevolja i briga. Opet su imali uspeha i napredovali su, a ničega nije bilo u tome - samo mala *mantra*.

Šta se tu događa: vi stvarate svet u kome živite. Vi takođe stvarate telo u kome živite, takođe stvarate um u kome živite.

Stvarate sa svojim idejama. Šta god da mislite, pre ili kasnije postaje realnost. Svaka misao postaje naposletku tvar.

Ako je tako sa tako običnim umom, koji nastavlja svakog momenta da menja objekat, nastavlja da skače tamo-amo - šta tek misliti o *samyami*? Kada nema uma i samo se javi ideja prijateljstva, čovek je u takvom odnosu s tim, da on postaje to.

Buda je rekao: "Sledeći put kada dođem u svet, moje ime će biti Maitreja, 'prijatelj'. To je vrlo simbolično - bilo da on dolazi ili ne, u tome nije stvar. Ali je to vrlo simbolično. On kaže da kada neko postane Buda, on postaje prijatelj.

Nakon što čovek dostigne *samadhi*, on mora da postigne saosećanje ili saučestće. Saosećanje je kriterijum da li je *samadhi* pravi ili ne.

Zapamtite, ne budite tvrdica, jer ta navika istrajava, odupire se i postojana je. Ako ste u spoljašnjem svetu tvrdica i prijanjate uz stvari, uz novac, uz ovo i ono; kada se *samadhi* pojavi u vama, vi ćete se vezati i za *samadhi*. Vezivanje će se nastaviti - a ono se mora ostaviti. Otuda, odmah posle

smrti, kada započnete osećati besmrtnost, Patanjđali kaže unesite prijateljstvo, sada mislite na deljenje, učešće ili zajedničko korišćenje.

U Palestini ima dva mora. Jedno je puno sveže iskričave vode. Drveće i cveće rastu oko njega. Ribe žive u njemu, a obale su zelene. Čiste vode ovog mora, koje poseduju lekoviti kvalitet, dolaze iz reke Jordan koja teče sa brda oko Mount Hermon-a...

Isus je voleo ovu reku, Isus je voleo ovo more. Mnogo čuda se desilo oko ovog mesta njegovim posredstvom.

...Majstor, (Isus) je voleo ovo more, i mnogi od najsrećnijih trenutaka u njegovoj službi provedeni su pored njega. To mesto je do današnjeg dana ispunjeno smirenošću i snagom.

Reka Jordan se uliva na jugu u drugo more. Tamo nema života, nema pesme ptica, nema dečjeg smeha. U vazduhu visi zlokobnost i težina iznad njenih voda, a ne piju je ni ljudi ni životinje niti ptice. Ovo more je mrtvo.

Šta čini ovako veliku razliku između ova dva mora u Palestini - jedno je živo, tako strahovito živo; a drugo je mrtvo, tako

preterano mrtvo?

Ovo je razlika: more u Galileji prima ali ne zadržava vode reke Jordan. Za svaku kap koja se ulije u njega, druga ističe van. Što više ona radosno daje, više zauzvrat prima. Ovo je more života, more iz Galileje.

Drugo more gomila svaku kap vode koju prima, a ne daje ništa zauzvrat. More iz Galileje daje i živi. Drugo more ne daje ništa i ne živi. Ono je zaista nazvano "mrtvo" - mrtvo more.

Isto važi i za ljudski život. Možete postati more iz Galileje ili možete postati mrtvo more. Ako postanete more iz Galileje, pre ili kasnije vi ćete sebi privući svest Isusa. Majstor će opet hodati oko vas. Opet će biti viđen sa svojim učenicima pored vas; opet ćete biti u totalno drugačijem svetu. Možete dodirnuti božansko. Ili možete postati mrtvo more; onda nastavite da primete a da ne dajete; nastavite da gomilate zalihe, a da ne dajete. Kako se postaje mrtav? Tvrđica je mrtva osoba; tvrđica umire svakog dana. Delite; za sve što ste podělili, vi ćete primiti više. To je značenje prijateljstva.

Ne da ćete vi postati prijateljski: vi

ćete postati prijatelj. Ne da ćete postati prijateljski: postaćete prijateljstvo. Ne da ćete voleti: vi ćete postati ljubav, vi ćete biti sam kvalitet ljubavi.

Treća sutra:

Izvodeći samyamu na snagu slona, snaga slona će se zadobiti.

Šta god da želite, dovedite svoju *samyamu* na to, i to će se dogoditi - jer vi ste beskonačni. Koju god formu da želite preuzeti, možete je preuzeti posle *samyame*. Sva čuda su moguća; to zavisi od vas. Ako želite da postanete moćni kao slon, možete postati. Baš uz pomoć zadržavanja te ideje unutra u sebi i obasipajući je *samyamom*, vi ćete postati to. Zbog ove *sutre*, mnogi ljudi su učinili mnoge loše stvari. Ovo je ključ, ali ako želite postati nešto đavolsko, vi ćete postati. Možete zloupotребiti *jogu* isto toliko kao što možete zloupotребiti nauku. Nauka je oslobodila atomsku energiju. Sada je možete koristiti tako što ćete je bacati na gradove i ubijati ljude. Ljudi mogu stvoriti više Hirošima i Nagasakija - možete učiniti celu zemlju mrtvom, spaljenim mestom, grobljem.

Ista atomska energija može biti

korišćena kreativno. Svo siromaštvo koje postoji na zemlji može nestati za minut. Sva hrana koja je potrebna može biti stvorena, i svo obilje koje je dostupno nekolicini može postati normalan deo svačijeg života. Niko ne sprečava taj put, nego čovek nekako nema to kreativno razumevanje.

Joga je bila zloupotrebljena na mnogo načina.

Svo znanje daje snagu ili moć, a ona se može koristiti pozitivno ili negativno.

Čuo sam jednu anegdotu:

Pijanica je dogegao do bogatog bankara i zatražio mu šest penija za šolju kafe. Budući da je bio izuzetno velikodušan čovek, bankar mu je dao novčanicu od deset šilinga.

"Evo ti ovo, " rekao je, "možeš kupiti dvadeset šolja kafe s ovim".

Sledećeg dana bankar je opet video pijanu skitnicu.

"Kako ti je danas?" Pitao je veselo.

Skitnica je buljio u njega. "Zašto se ne izgubiš i pustiš me," rekao je neučtivo. "Ti i tvojih deset šolja kafe. One su me cele noći držale budnim."

To zavisi. Blagoslov može da bude kletva. Ono što Patanjđali kaže jeste čista

bela magija; to je magična formula. Možete to učiti đavolskom crnom magijom. Onda ćete biti destruktivni za druge - i destruktivni za sebe. Zapamtite to. Zbog toga on prvo kaže postanite prijateljski; a onda govori o moći.

Ljudi kao Patanjđali su tako obazrivi i oprezni. Moraju biti oprezni zbog vas. Oni motre svaki svoj korak. On prvo kaže kako da se postigne *samyama*; odmah govori o saosećanju i prijateljstvu; onda govori o snazi. Jer kada imate saosećanje onda se snaga ne može zloupotrebiti.

Usmeravajući svetlost od nadfizičkih moći ili sposobnosti, znanje se stiče o suptilnom, skrivenom i udaljenom.

Svaka dimenzija postaje dostupna - "*o suptilnom, skrivenom i udaljenom*" - jednom kada znate kako da ne budete. Jednom kada znate kako da budete bez ikakvog ega, jednom kada znate kako da budete čista svest bez ikakvog subjekta i objekta, sve postaje moguće. Možete znati sve. Znajući Jedno, sve se zna.

Izvodeći samyamu na sunce, stiče se

znanje o solarnom sistemu.

Ova *sutra* je malo komplikovana - ne sama po sebi, nego zbog komentatora. Svi Patanjđalijevi komentatori govore o ovoj *sutri* kao da Patanjđali govori o suncu tamo izvan. On ne govori o tom suncu; on ne može govoriti o tome. On nije astronom, i nije zainteresovan za astronomiju. Zainteresovan je za čoveka. Zainteresovan je za mapiranje čovekove svesti. A sunce nije izvan njega.

U *joga* terminologiji čovek je mikrokosmos. On je na suptilan način mali univerzum, univerzum sažet u maloj egzistenciji. Egzistencija, cela egzistencija, nije ništa drugo do prošireni čovek. Ovo je *joga* terminologija: mikrokosmos i makrokosmos. Sve što postoji izvan, sasvim isto takođe postoji u čoveku.

Baš kao što je Sunce spolja, čovek ima sunce unutra; i kao što postoji Mesecu spolja, čovek ima mesec unutra. Patanjđali je zainteresovan da vam da geografiju unutrašnjeg sveta, unutrašnjeg čoveka. Dakle, kada on kaže: "*Bhuwan gyanam surya samyamat*" - "*Izvodeći samyamu na sunce, zadobija se znanje o solarnom sistemu,*" ne

misli da je to sunce izvan. On misli na sunce koje je unutra.

Gde je vaše unutrašnje sunce? Gde je centar vašeg unutrašnjeg solarnog sistema? Ono je sasvim skriveno u reproduktivnom sistemu. Zbog toga je seks vruć; to je vrsta toplote. Imamo izraz za životinje: kad god je ženka spremna da bude bremenita, kažemo da je "zagorela". Fraza je sasvim ispravna. Seksualni centar je sunce. Zbog toga vas seks čini tako napaljenim i grozničavim. Kada se krećete u seksualnom činu, postajete vreli, vreliji i vreliji. Dodirujete jedan gotovo grozničav vrhunac; vaše disanje je ometano. A posle toga se osećate iscrpljeni. Onda se uspavate.

Kada je seksualni centar iscrpljen, odmah mesec započinje da funkcioniše. Kada sunce zađe, onda mesec izlazi. Funkcija sunca je prestala; funkcija meseca započinje.

Ovo je seksualni centar. Izvodeći *samyamu* na tome, moći ćete da znate čitav solarni sistem unutra. Izvodeći *samyamu* na seksualnom centru postaćete sposobni da odete izvan toga. Znaćete sve tajne toga; ali to nema ništa sa spoljašnjim suncem.

Ali ako znate unutrašnje sunce,

razmišljanjem možete takođe razumeti i spoljašnje sunce. Sunce je seksualni centar solarnog sistema. Zbog toga sve što je živo traži sunce. Drveće raste sve više i više. U Africi ono raste više uvis nego igde drugde, jer šume su tako guste i ima mnogo nadmetanja; jer ako ne odete visoko umrećete. Nećete moći da dospete do sunca. Nećete biti dostupni suncu, a sunce neće biti dostupno vama. Nećete biti obasuti energijom života.

Sunce je život; seks je život. Sav život nastaje iz sunca; sav život nastaje iz seksa. Sav život.

Drveće pokušava da dospe visoko da bi bilo dostupno suncu i da bi mu sunce bilo dostupno. Samo posmatrajte. Isto je sa drvećem i ovde. Ovo je drveće borovog tipa, isto drveće je i na ovoj strani - a ono tamo je ostalo malo. S ove strane drveće se probija, pulsira visoko. Sunce je više dostupno sa ove strane; na onoj strani sunce nije dostupno.

Seks je u suncu, sunce je seksualni organ solarnog sistema. Razmišljanjem vi ćete moći da razumete takođe spoljašnji solarni sistem, ali osnovna stvar je razumeti unutrašnji solarni sistem. Stoga ću ja insisti-

rati na tome, zapamtite, Patanjđali mapira unutrašnju osnovu. Naravno, to se može započeti samo od sunca jer sunce je središte. Nije najviši cilj, nego samo centar sistema. Čovek mora da se uzdigne iznad toga, mora da se kreće iznad toga, ali to je početak. To nije omega, već alfa.

Jednom kada je Patanjđali rekao kako da se postigne *samyama*, kako da se preobrazi u saosećanje, ljubav i prijateljstvo, kako da se bude snažan za saosećanje, za ljubav; on dolazi do unutrašnje teritorije, unutrašnje topografije: "*Izvodeći samyamu na sunce, zadobija se znanje o solarnom sistemu.*"

Ceo svet može biti podeljen u dva tipa ljudi: ljudi sunca i ljudi meseca, ili ih možete nazvati *yang* i *yin*. Sunce je muško, mesec je žensko. Sunce je agresivnost, pozitivno je; mesec je prijemljiv, pasivan. Možete podeliti i svoje telo takođe između sunca i meseca; *joga* ga je podelila.

Ona je podelu načinila tako tačno, da je podelila čak i vaš dah, vaše disanje. Jedna nozdrva je sunčev dah, a druga mesečev dah. Ako se naljutite disaćete sa sunčane strane. Ako želite da postanete tihi, disaćete s mesečeve strane. Celo telo je pode-

ljeno; jedna od vaših strana je muška, druga strana je ženska. Um je podeljen; jedan deo uma je muški, drugi deo uma je ženski.

Čovek mora da se kreće od sunca prema mesecu, a onda izvan oboje.

SAVRŠEN LAŽOV

*12. april 1976. pre podne
u Buddha dvorani*

Prvo pitanje:

Osho, hoće li vaši sledbenici postići iznenadno prosvetljenje, ili polaganim rastom korak po korak? Da li je vaš besputni put za svakoga, ili samo za retke izuzetke?

Prva stvar koju treba razumeti je da je sama reč "postignuće" neduhovna. To je deo vaše žudnje i pohlepe. Ideja da se nešto postigne jeste svetovna. Bilo da želite ostvariti ugled, moć, bogatstvo, Boga ili *nirvanu* ne čini nikakvu razliku. Želja da se nešto postigne jeste svetovna; ona je materijalistička.

Duhovna revolucija se dešava samo kada ostavite žudnju, samo kada odbacite ideju postajanja. Vi ste to. Vi ste već to, stoga ne žudite za postignućem. Niste bili nikada nešto drugo nego ono što pokušavate da dostignete.

Bog je u vama baš ovog trenutka - zdrav i jak. Zato što Bog nije nešto izdvojeno od vas ili od života. Inače vaša žudnja je bila problem; i zbog vaše pohlepe, postojali su eksploatatori koji su nastavljali da vam pokazuju načine kako da se to postigne.

Sav moj napor ovde, sam moj posao ovde je da vam pomognem da vidite da to već imate. Nema pitanja ni o kakvom postignuću. Nema pitanja ni o kakvoj budućnosti. Onog momenta kada mislite u terminima postignuća, sutrašnjica ulazi unutra, vreme ulazi, budućnost ulazi unutra. To je želja. Vi biste želeli da budete neko drugi nego što jeste - što je nemoguće. Možete samo biti ono što jeste.

Postajanje je sanjanje; bivanje je istina. Međutim zbog svoje pohlepe ljudi su vam dali mnoge ideje kako da "dostignete" - i vi ih prihvatate. Ne zato što oni kažu da je to istina, nego zato što to uvećava vašu žudnju.

Da biste bili bliski meni sve što treba da naučite jeste: odučite se od svoje žudnje. Odbacite je, odmah sada. Ne odlažite to. Ne govorite: "Da, odbacićemo je negde u budućnosti, sutra." Samo pokušajte da razumete samu bedu žudnje, sam njen

pakao. Ako uvidite da žudnja donosi pakao, zašto onda sutra? U samom ovom viđenju i razumevanju ona otpada; otpada sama od sebe.

A ako je sama ideja vezivanja glupa, čemu onda pitati da li ćete dostići na iznenađan ili postepen način? To je beznačajno.

Vi ste već to. Neka to bude konstantno sećanje. Nijednog trenutka ne zaboravite da ste vi bogovi i boginje. Ne mislite u terminima dama i gospode - zaboravite sve te besmislice. Zapamtite da ste bogovi i boginje. Nikada se ne spuštajte na manje.

Dakle, ja treba da poništim vaše pogrešne ideje. One su vam preprodavane - vekovima i vekovima u ime duhovnosti.

Dozvolite mi da vam ispričam jednu anegdotu:

Devojka katolikinja i dečak Jevrejin su se ludo zaljubili. Ali njihove religiozne porodice su se sukobile. Majka kao irska katolikinja savetovala je svoju ćerku: "Obaveži ga na božiji zakon. Nauči ga lepoti i uživanjima katolicizma. Prvo ga načini katolikom." Devojka je to uradila. Obavezala ga je svim svojim verskim pravilima i zakazan je datum venčanja. Jednog dana

pre svadbe devojka je došla kući, zajecala je i rekla majci:

"Venčanje je otkazano."

"Zašto?" pitala je majka. "Jesi li ga obavezala?"

"Mislim da sam preterala. Sada želi da postane sveštenik."

Ovi trgovci duhovnosti, iz veka u vek, milenijumima, previše su vam preprodavali ideju postignuća. Oni su vas eksploitalisali. Samo uvidite poentu. Možete biti samo ono što već jeste - ništa drugo nije moguće. To je data činjenica, to je dar. Dakle, duhovnost nije postignuće; pre, to je prepoznavanje - prisećanje. Vi ste zaboravili. To je sve. Negde ste to pogrešno smestili, to je sve; ali tu je sve.

A drugi deo pitanja je: *"Da li je vaš besputni put za svakoga, ili je samo za retke izuzetke?"*

Samo za retke izuzetke, ali svako je redak izuzetak. Jer ja nikada nisam naišao na neku osobu koja nije redak izuzetak. Nikada nisam naišao na običnog čoveka ili običnu ženu. Naporno sam tragao, gledao sam svakog ko je dolazio kod mene; uvek sam nailazio na nešto jedinstveno, nešto

apsolutno jedinstveno.

Bog nikada ne ponavlja. Njegova kreativnost je originalna - on ne veruje u duplikate. Nikada ne stvara nekoga ponovo. Ne veruje u opšte, uobičajeno i obično. On stvara samo izuzetno i jedinstveno.

Pokušajte da razumete to, jer društvo vas opet prisiljava na ideju da ste vi samo običan, banalan svagdašnji čovek. Političari ne mogu verovati da je svako jedinstven. Ako je svako jedinstven, šta onda oni predstavljaju bivajući predsednici i ministri? Onda će baš izgledati smešni i glupavi. Oni su jedinstveni, izabrani, a sva većina je obična - masa. Njihovi egoi, samo da bi pokazali sebe izuzetnim, takođe su istovremeno pokazali drugu stvar, da je svako običan.

Oni kažu da vi morate dokazati svoju izuzetnost - postati bogat, postati Rokfeler; postati moćan u terminima političke snage, postati Nikson ili Ford; ili barem postati veliki pesnik, jedan Ezra Paund ili Kumings; postani slikar, Pikaso, Van Gog; neki glumac. Dokažite sebe! Postanite neko u nekom pravcu; dokažite svoj talenat i genij i svoj duh. A onda, oni koji se nisu dokazali ni na koji način jesu obična masa.

Vi jeste izuzetni.

Ja vam želim reći da je svako rođen izuzetan. Nije potrebno da dokazuje to. Oni koji dokazuju, jednostavno dokazuju da su nesigurni u svoju jedinstvenost. Pokušajte da razumete to. Samo inferiorni ljudi, koji imaju ideju duboke inferiornosti, pokušavaju da dokažu sebi da su superiorni. Kompleks inferiornosti vam pomaže da se nadmećete, i dokazuje da možete pokazati da ste superiorni. Međutim, u osnovi ste rođeni jedinstveni - i nije potrebno da to dokazujete.

Radujte se ako uživate stvarati poeziju, ali ne činite to egoističnim izletom. Pogledajte u svoje slikare, pesnike; oni su egoisti, gotovo su ludi. Šta se dogodilo? Ne uživaju u svojim slikama, ni u svojoj poeziji. Koriste svoju poeziju i slike za korake da dođu do vrha, tako da mogu objaviti: "Ja sam jedinstven, a vi niste."

Zbog toga su ti ljudi bolesni... Oni su patološki; njima je potreban psihološki tretman. Svim političarima treba, svim ka moći orjentisanim ljudima, egoističnim ljudima je potreban tretman. Oni treba da budu hospitalizovani. Zbog svoje ludosti, njihovog grozničavog nadmetanja, njihovog

ogromnog napora da dokažu da su neko, vi počinjete osećati da ste niko, da niste posebni; da ste tu samo da vegetirate - da živite prost život i da umrete prostačkom smrću.

Ovo je vrlo opasna, otrovna ideja, duboko usađena u vama. Izbacite je napolje.

Inače zapamtite, kada kažem da ste jedinstveni, ne mislim na neki relativan način. Ne kažem da ste više jedinstveni nego neko drugi. Kada kažem da ste jedinstveni, kažem to na apsolutan način - ne na relativan, osrednji ili umeren način. Ne kažem da ste više jedinstveni od bilo koga drugog. Vi ste jednostavno jedinstveni, isto tako jedinstveni kao i drugi - isto tako jedinstveni kao vaš sused. Jedinstvenost je vaša priroda.

Pitate: "*Da li je besputni put sa svakoga, ili samo za retke izuzetke?*" On je samo za retke izuzetke, ali svako je redak izuzetak.

Želeo bih da vam ispričam jednu anegdotu:

Dogodilo se da je jednom bio jedan bezbožan kralj koji nije mogao da podnese misao da je neko superiorniji...

Mora da je bio čist političar - čist otrov.

...Stoga je on pozvao sve *pandite*⁶ iz kraljevstva, kakva je bila praksa u važnim prilikama i postavio im ovo pitanje: "Ko je viši, ja ili Bog?" ...

Jer kada u vama jednom započne ego trip, njegova krajnja borba je protiv Boga. Završna mora da bude s Bogom jer će se jednog dana javiti pitanje: ko je superiorniji, Bog ili vi? Fridrih Niče je rekao: "Ne mogu verovati u Boga, jer ako verujem u Boga uvek ću biti inferioran - uvek." Onda ne postoji mogućnost da se postane superioran. Stoga Niče kaže: "Kako mogu postojati dva superiorna bića, ja i Bog?" Taj bezbožni kralj mora da je bio ničeovac.

...*Panditi* su zadrhtali od straha - jer su znali da ako kažu da je Bog superiorniji, biće odmah ubijeni, zaklani, iskasapljeni. Bivajući mudri po svojoj profesiji zatražili su vreme, jer su bili vezani za običaje, svoje položaje i živote - što bi izgubili ako bi rekli nešto protiv kralja. S druge strane, bili su i časni ljudi, koji ne bi naljutili ni Boga. Stoga su bili u dubokoj žalosti; onda im je najstariji *pandit* potvrdio: "Ostavite to

⁶ *Pandit*, poznavalac ortodoksnih svetih spisa, brahmanski sveštenik.

meni, ja ću sutra razgovarati sa kraljem."

Sledećeg dana kada su se okupili na dvoru, pristupio je tiho stari čovek, sklopio je svoje ruke, njegovo čelo je bilo namazano belim pepelom. Poklonio se duboko i izustio ove reči: "O gospodaru, nesumnjivo ti si veći" - kralj je uvio svoje duge brkove, i zabacio je visoko svoju glavu - "Ali ti si veći, kralju, jer nas možeš proterati iz svog kraljevstva, a Bog ne može; zaista sve je kraljevstvo tvoje i nema gde da se ide izvan njega."

Nema načina da se ide izvan Boga. To je vaša jedinstvenost - to je svačija jedinstvenost. Nema načina da budete nešto drugo do sastavni deo Boga. To je vaša jedinstvenost - to je svačija jedinstvenost. Poštujte sebe, a takođe poštujte i druge. Onog momenta kada počnete da dokazujete sebe superiornim, ne poštujete sebe jer sam napor pokazuje da ste prihvatili ideju da niste jedinstveni - otuda napor da se dokažete - a takođe nemate ni poštovanja prema jedinstvenosti drugih.

Poštujte sebe, poštujte druge takođe, jer u suštini vi niste odvojeni. Mi smo jedna celina. Mi smo delovi jedan drugog. Nismo kao ostrva; široki smo božji kontinent.

Drugo pitanje:

Patanjđali kaže da kroz neznanje čovek akumulira neznanje, čovek akumulira karmu; prethodno smo sluđali da ste rekli da dok čovek ne postigne određenu kristalizaciju, on nije odgovoran za delovanje - pre je božansko jedini odgovorni činilac. Hoćete li mi pojasniti ove prividne kontradikcije?

One vama izgledaju kao kontradikcije. Radije nego da razjašnjavamo kontradikcije, ųeleo bih da vas očistim. ųeleo bih da vas očistim tako potpuno, da vi niste tu; onda nećete videti nikakve kontradikcije. Kontradikcija je da se vidi kroz intelekt. Jednom kada intelekt više ne ometa, i vaše viđenje je jasno - nijedna misao ne plovi u vašoj svesti; vi ste u stanju *samyame*, apsolutno prazni - nikada nećete nigde videti neku protivrečnost. Sve protivrečnosti će izgledati komplementarne. One to jesu, ali um je treniran od intelektualaca, logičara, od Aristotela. Ućeni ste da delite stvari u polarne suprotnosti - dan i noć, ųivot i smrt, dobro i loše, bog i đavo, muškarac i ųena. Sasvim odvojeni, hermetički odeljci.

Onda ako ja kaųem da u svakoj ųeni

postoji muškarac, a u svakom muškarcu ima žene, odmah ćete reći: "Čekaj, postoji kontradikcija. Kako može muškarac biti žena, i kako žena može biti muškarac? Muškarac je muškarac, a žena je žena - jasno je odvojeno." To nije tako. Život ne veruje u Aristotela; život je veći od Aristotela. Muškarac i žena su komplementarnosti, nisu kontradikcije.

Jeste li videli *taoistički* simbol *yin* i *yang*? - suprotnosti se susreću jedna u drugoj, rastvarajući se jedna u drugu; dan u noć, noć u dan; život u smrt, smrt u život. To je tako. Život i smrt nisu dva izdvojena entiteta. Ne postoji procep između njih, nema intervala. Život je ono što postaje smrt, smrt je ono što opet postaje život.

Vi vidite da se talas podiže i kreće u okeanu. U samom pokretanju talasa postoji praznina, prethodi mu povlačenje vode. Oni nisu dve odvojene stvari. Vidite veliku planinu; a pored nje je duboka dolina. To nisu dve stvari. Dolina nije ništa do planina okrenuta naopako; planina nije ništa drugo do izvrnuta dolina.

Muškarac i žena, i sve kontradikcije samo su naizgled kontradiktorni. Jednom kada možete uvideti ovu činjenicu, uvek

ćete moći da znate da moram govoriti u kontradikcijama jer moram govoriti o totalnom, o celini. Sve što kažem pokriva samo jedan deo; onda drugi deo nedostaje; moram izreći i taj deo takođe. Kada kažem i taj drugi deo, vi kažete: "Čekajte, vi ste kontradiktorni."

Rečnik je još aristotelovski, i ne mislim da će postojati ikakva mogućnost za nearistotelovski rečnik. Biće vrlo teško, jer iz svakodnevnih korisnih razloga moramo podeliti stvari na crne i bele.

Crno i belo izgledaju tako razdvojeni, ali pravi život je kao duga - ceo spektar. Možda je na jednoj strani belo, na drugoj strani je crno, ali između ovih su milioni koraka, svi spojeni zajedno. Život je spektar. Ako izostavite srednji korak, onda stvari izgledaju protivrečne. To je vaše viđenje koje nije još jasno.

Čuo sam da se to dogodilo jednog dana:

Pijan čovek se iznenada pojavio u uredu za registraciju rođenih i umrlih.

"Gospodo," on je štucao, "želim da registrujem rođenje blizanaca!"

"Zašto kažete 'gospodo'?" raspitivao se službenik "Ne možete li videti da sam ja

ovde sasvim sam?"

"Jeste li?" Zadihao se novi otac, lju-ljajući se unatrag. "Možda je bolje da odem natrag u bolnicu i još jednom pogledam."

Možda su blizanci, možda je rođeno jedno dete. To je vaše nesvesno koje vam daje vrlo iskrivljen pogled na život. Stalno ćete dolaziti do osećanja kontradiktornosti u meni. Ona su tu, ali samo na izgled. Duboko dole one se susreću.

Sada, ovo je posebna kontradikcija: *"Patanjđali kaže da kroz neznanje čovek akumulira neznanje, on akumulira karmu; a prethodno smo čuli da dok čovek ne dostigne izvesnu kristalizaciju, nije odgovoran za svoje delovanje, pre je božansko jedini odgovorni činilac."*

Ovo su naizgled dve kontradiktorne staze. Jedna je da sve ostavljate Bogu - baš sve, totalno. Onda niste odgovorni. Ali zapamtite, to mora da bude totalno; to je totalno žrtvovanje, predavanje, potčinjavanje. Onda ako činite dobro, Bog je izvršilac; ako činite loše, naravno, Bog je izvršilac.

Sećajte se celine. Celina će vas preobraziti. Ne budite promućurni i lukavi, jer ima mogućnosti da za sve što ne osećate da

je dobro, kažete da je Bog odgovoran. Bilo šta da vam učini da osećate krivicu, prebacićete to na Boga, a sve što uvećava vaš ego vi ćete reći, "to sam ja". Nećete to jasno izreći, ali duboko unutra mislićete tako. Ako naslikate lepu sliku, vi ćete reći: "ja sam slikar". A ako će vam biti data Nobelova nagrada, nećete reći "dajte je Bogu". Vi ćete reći: "Da, čekao sam to - već je za to previše kasno. Priznanje - dolična nagrada - zakasnila je previše dugo."

Kada je Bernard Šo dobio Nobelovu nagradu, odbio je da je primi, rekavši: "Pre-dugo sam čekao. Sada je to ispod mog renomea." On je bio jedan od najvećih ego-centrika ikada. "To je ispod mog ugleda. Kada sam bio mlad, priželjkivao sam to, sanjao sam to. Sada sam dovoljno star; to mi ne treba. Svet mi je ukazao već tako veliko priznanje, pohvala od ljudi je tako velika, sada mi ne treba nikakva Nobelova nagrada. To mi više neće dati nikakav ugled."

Nagovorili su ga da će to biti uvreda Nobelovog komiteta za nagrade, stoga je prihvatio, a onda je odmah poklonio novac nekoj organizaciji. Nikada niko nije čuo za tu organizaciju. On je bio jedini član i pred-

sedavajući te organizacije.

A kada su ga docnije pitali šta je uradio, on je rekao: "Ako dobijete Nobelovu nagradu, vaše ime je jednom u sporednim novinskim vestima. Ja sam to odbio; stoga je drugog dana moje ime bilo u glavnim naslovima. Onda sam opet to prihvatio; i drugog dana sam opet bio u glavnim naslovima. Onda sam dao donaciju; i opet sam bio na naslovnim stranama. Onda sam to poklonio sebi i opet sam bio u glavnim naslovima. Iskoristio sam to u potpunosti." Iscedio je iz toga sav sok.

Dakle, moguće je da će vaš ego nastaviti da bira. Ma kako da se osećate krivi zbog nečega, vi ćete reći da je Bog odgovoran. Kako god da se osećate dobro oko nečega, vi ćete reći: "Da, ovde sam ja. Ja sam to uradio." U tome je totalnost takođe potrebna.

Sada, vidite, ovo je druga staza, Patanjđalija, Mahavire, Bude. Oni kažu da ste vi odgovorni, totalno odgovorni; opet. Patanjđali zaista ne veruje u Boga. Previše je naučan za to. On kaže da je Bog metoda da se stigne do *nirvane*, do prosvetljenja. To je put - samo put, a ne cilj. On je isti kao Buda i Mahavira, koji su potpuno poricali

Boga, i koji su rekli: "Ne postoji Bog, samo je čovek odgovoran." Ali totalno. Ne samo za dobro, nego i za loše.

Sada vidite kako su ove kontradikcije spojene u konceptu totalnosti. Obe zahtevaju totalnost; ona je njihova prisna povezanost. Zaista, totalnost deluje, bilo da sve predate Bogu, ili preuzmete svu odgovornost na svoja sopstvena ramena, nije važno. Ono što je zaista važno je da ste totalni, celoviti. Stoga šta god da radite budite celoviti, i to će biti vaše oslobođenje. Biti celovit znači biti oslobođen.

Dakle ovo izgleda kontradiktorno, ali nije. Zasnovano je na istoj ideji da se bude celovit.

Postoje dva tipa ljudi, zbog toga su potrebne dve metode. Vrlo je lako ženskom umu da se preda, da se poda, da se žrtvuje. Vrlo je teško muškom umu da se poda, da se preda, da se žrtvuje. Stoga će muškom umu trebati Patanjđali, staza gde je totalna odgovornost vaša. Ženskom umu će trebati staza predanosti - staza Narade, Mire, Čaitanje, Isusa. Sve je Božje; neka dođe carstvo tvoje, neka bude volja tvoja. Sve je njegovo. Isus je stalno govorio: "Ja sam njegov". Na to je mislio kada je tvrdio: "On je

otac, a ja sam sin. Sin nije ništa do produženje svesti oca, to sam i ja."

Za ženski um, za prijemljivi um, za pasivan um, Patanjđali neće biti od velike pomoći. Nešto ljubavi je potrebno - nešto od totalne predanosti sebe; poništavanja sebe potpuno, žrtvovanja sebe potpuno. Rastvaranje i iščezavanje je potrebno ženskom umu; ali za muški um Patanjđali je savršen. Oboje su u pravu, jer oboje su umovi; a celo čovečanstvo je podeljeno u ova dva uma.

Protivrečnost se pojavljuje jer ne možete razumeti ceo um. Inače šta god da izaberete kroz ove dve staze, postaćete totalni i ubrzo će totalni um cvetati u vama.

Treće pitanje:

Voljeni Osho, Ramakrišna je koristio hranu kao uporište da ostane na periferiji. Nije li saučešće ili saosećanje dovoljno za vraćanje na periferiju?

Izvinite što postavljam lično pitanje, šta je vaše uporište?

Prvo, saosećanje nije dovoljno, jer saučešće je tako čisto da od njega ne možete načiniti uporište. Ono je tako čisto da

zemljina gravitacija ne može delovati na njega. Zemlji treba nešto više materijalno. Telu treba nešto više materijalno; telo je deo zemlje. Kada umrete zemlja se vraća zemlji - prah se vraća prahu. Da se ostane u telu, samo saosećanje nije dovoljno.

U stvari, kada nastaje saučesće ili saosećanje, spremni ste da napustite telo. Saosećanje vam daje totalno drugačiju prednost, i privlačnu snagu iz visine, privlačnu snagu odozgo. Počinjete da budete vučeni odozgo. Postaje gotovo nemoguće ostati u telu. Ne, čistota neće biti od velike pomoći. Malo nečistoće je potrebno da se ostane na zemlji i u telu, nešto više materijalno. Hrana je savršeno dobra. Hrana je deo zemlje, materijalna je. Ona vam može dati težinu. Ljudi su koristili različite stvari na različite načine, ali čisto saosećanje se ne može koristiti. U stvari čisto saosećanje je stvar koja započinje da vam pomaže da se krećete naviše. Dozvolite da vam predstavim jednu reč: milost. Gravitacija vuče na dole, a milost vuče naviše. Onog momenta kada ste potpuno saosećajni, prepunjeni, milost započinje da funkcioniše. Vi ste bestežinski, gotovo možete leteti. Sada će držač za papir biti dovoljan da vas prisili da budete

ovde na zemlji. Ramakrišna je to koristio: hrana je bila poput pritiskača za papir. On je postao bestežinski; nešto je bilo potrebno da mu dâ malu težinu, tako da gravitacija nastavi sa delovanjem.

Sada me pitate, a ja ću vam ispričati jednu anegdotu:

Četiri čoveka su se poveravala u razgovoru o svojim porocima.

"Ja volim prasetinu," rekao je rabin.

"Ja pijem svakodnevno bocu burbona," kazao je protestantski sveštenik.

"Ja imam devojkicu sa strane," ispovedio se biskup.

Okrenuli su se baptističkom svešteniku, koji je slegao ramenima: "Ja? Ja volim da brbljam i ogovaram."

To je moj odgovor - ja volim da brbljam, ogovaram. To je moj "mali teret". Svi ovi razgovori nisu ništa drugo do brbljanje. Ako oni povrede vaš ego, nazovite ih kosmičkim torokanjem, božanskim brbljanjem - ali oni su samo ogovaranja.

Četvrto pitanje:

Ja ponizno želim da postavim sledeće pitanje i iskreno se nadam da ćete mi odgovoriti sutra. Došao sam iz Singapura i

ubrzo ću se vratiti natrag tamo.

Jutros ste gospodine tvrdili da je ego kamen spoticanja i samo pomoću prevazilaženja i transcendiranja ega ispunjenje naše suštinske prirode može biti postignuto. Drugde ste rekli da pomoću usredsređivanja na seksualni nagon, čovek može biti prosvetljen. Ne mislite li da su te dve tvrdnje protivrečne, jer ako se usredsređujete na seksualni čin ili nagon, vi ste postali činilac i egoista?

Mi mislimo da samo bivajući odvojeni od seksualnih želja, možemo postići cilj. Ponizno molim da osvetlite sporno pitanje i očistite nerazumevanje iz mog uma.

Pitanje mora da je od Indijca. To je P. Gangram. Želim da se zapazi da je od Indijca, jer pokazuje sve kvalitete indijskog duha. Pokušajmo da ga analiziramo korak po korak.

"Ja ponizno želim da postavim sledeće pitanje i iskreno se nadam da ćete mi odgovoriti ovo sutra." Nije potrebno reći ove stvari, ali indijski um je formalan. On nije iskren. On nije direktan. Uvek se skriva iza rituala, reči. Izgleda učtiv, ali nije. Jer

učtiv um je direktan, neposredan. Nije potrebno da se skrivate iza paravana formalnih pravila ponašanja - barem ne ovde.

Bog nije formalnost, i propisno ponašanje vam neće pomoći ni na koji način da rešite životne probleme. Može stvoriti nevolje. "*Jutros ste gospodine tvrdili da je ego kamen spoticanja i samo pomoću prevazilaženja i transcendiranja ega ispunjenje naše suštinske prirode može biti postignuto.*" Prvo, vi ste čuli nešto što ja nisam rekao. To je takođe deo indijskog uma. Vrlo je teško indijskom umu da čuje ono što je rečeno. On ima već svoje sopstvene ideje; zapravo previše njih. On ima filozofiju, religiju, veliku tradiciju, i sve te besmislice; i nastavlja sve da meša sa svojim vlastitim.

Dakle, rekao sam vam da čovek može da transcendirira, ali nisam rekao da "prevaziđe". Sada ovaj gospodin kaže: "*vi ste tvrdili da je ego kamen spoticanja, a samo pomoću prevazilaženja ili transcendiranja...*". Oni nisu sinonimni. Prevazilaženje je represija, to je "potisnuti iznad". To je nasilno prisiljavanje nečega; to je otimanje i borba. Kad god se borite ego ne može biti transcendiran, jer ego živi uz pomoć borbe,

pomoću opiranja. Dakle pomoću prevazilaženja ego se nikada ne nadvladava. Što više pokušavate, više ćete postati egoistični. Naravno, sada će vaš ego biti religiozan, svet, pobožan. Zapamtite, kad god ego postane pobožan on postaje suptilniji i opasniji. To je pročišćeni otrov.

Prevazilaženje nije isto što i transcendiranje. Koja je razlika? Transcendiranje dolazi kroz razumevanje, a prevazilaženje dolazi kroz opiranje. Vi se borite, pritisunate, skaćete na grudi toga i sedate tamo, vi se tućete i polemišete; tako ste to prevazišli. Ali to je uvek tu i uhvaćeni ste u klopku. Sada to ne možete napustiti, jer onog trenutka kada vi siđete s njega, ono će se uzdići.

Dakle, egoistična osoba koja pokušava da prevaziđe svoj ego postaće ponizna, ali će sada ego biti tu, u toj poniznosti, u njegovoj poniznosti; ne možete naći više egoistične ljude od poniznih ljudi. Oni kažu, "mi nismo ništa" ali pogledajte u njihove oči. Oni kažu "mi smo samo prašina na tvojim nogama, gospode," uhvati pogled u njihovim očima, vidi šta one kažu.

Dozvolite mi da vam ispričam jednu anegdotu:

"Doktore," požalio se pacijent,

"imam jaku glavobolju. Šta da radim?"

"Da li si pušio mnogo?" pitao je doktor.

"Ne," odgovorio je pacijent, "nikada nisam dodirnuo duvan. Štaviše, nikada ne pijem i nisam dvadeset godina izlazio sa ženama. "

"U tom slušaju," rekao je doktor, "jedino što može biti kod vas jeste da je vaš oreol sveca postao previše tesan."

To će se dogoditi kod "prevazilaženja" - vaš oreol će postati pretesan i vi ćete imati glavobolje.

To se događa svim religioznim ljudima. Oni postaju kruti, lažni, neautentični. Kada se pojavi ljutnja, oni se stalno smeju. Njihov je osmeh, naravno, naslikan osmeh. Nastavljaju duboko da potiskuju ljutnju u nesvesno; a šta god da potiskujete širi se u vašem biću. To postaje deo vas. Događa se da se religiozni čovek ne smatra ljutitim, ispadi ljutnje mogu da nestanu iz njegovog života, ali će ljutnja postati sam stil njegovog života. Nećete ga zateći krvavih ruku u ljutnji, ali ćete moći da ga vidite i osetite da je uvek ljut. Ljutnja će kružiti u njegovoj krvi; ego će kružiti kao podzemna struja u svemu šta on radi. U stvari, on će postati

previše zainteresovan za sve što je prevazišao potiskivanjem i uvek će se braniti, opravdavati. On je uvek u defanzivnom stanju.

Ne, prevazilaženje nije transcendiranje. Transcendiranje ima lepotu; prevazilaženje je ružno. Kada ste transcendirali, vi ste razumeli glupost i idiotizam ego; razumeli ste njegove iluzije; razumeli ste njegove neosnovane želje. Onda on otpada sam od sebe. Vi ga ne odbacujete, jer ako ga odbacite, onda ćete dospeti do drugog ego, onog "ja sam odbacio ego". On otpada kroz razumevanje. Razumevanje deluje kao vatra; ono spaljuje ego.

Zapamtite, kako ćete znati da li je ego potisnut ili transcendiran? Ako je potisnut osoba će postati ponizna. Ako je transcendiran, neće postati ni egoistična niti ponizna. Jer cela stvar je svršena. Samo egoista može biti ponizan. Kada ego nije tu, kako možete biti ponizni? Ko će biti ponizan? Onda čitava osnova svega toga nestaje. Dakle kad god je ego nadvladan on postaje poniznost. Kada je ego transcendiran, čovek je jednostavno oslobođen od te klopke. Niti je ponizan niti egoističan. On je jednostavan. On je istinit. On je autentičan.

On neće preterivati ni na ovaj, niti na onaj način.

Preterivanje je deo ega. Prvo vi preterate sa "ja sam najveći čovek;" onda preterujete kada kažete "ja sam najniži" čovek. Prvo preterujete da ste neko poseban; onda preterujete da ste niko - ali poseban.

Prvo želite svet da prizna da ste neka važna osoba i hvali vas. Kada otkrijete da se to ne događa... Zato što su svi na istom ego-tripu, i nikoga nije briga da vi budete neko važan. Svi oni misle da su neke važne osobe, i pokušavaju to da budu na svoje načine. A kada osetite da je nadmetanje previše mukotrпно, i kada izgleda da to ne može da prođe, onda započinjete drugim - mnogo lukavijim načinom, više podmu-klim načinom. Kažete: "nisam niko," ali očekujete kako će oni prepoznati i priznati vašu ništavnost, da će doći do toga da ste veliki mudrac. Tako ste ponizni, potpuno ste odbacili ego. Smejaćete se duboko dole u sebi a ego će se osećati podržan, polaskan, i vi ćete reći: "Sada me poštuju."

Zapamtite, prevazilaženje nije transcendiranje.

"Gospodine, jutros ste tvrdili da je ego kamen spoticanja i da samo prevazila-

ženjem ili transcendiranjem..." - nikada ne koristite "ili" između "prevazilaženja" i "transcendiranja", to su potpuno različite pojave, apsolutno različite pojave - ... *ega, ispunjenje naše suštinske prirode može biti postignuto.*

"*Drugde ste rekli da usredsređivanjem na seksualni nagon...*" Nikada to nisam rekao. Rekao sam samo "*samyama*" - ne "usredsređivanje". *Samyama* je usredsređenost, meditacija, *samadhi* - ekstaza - sve zajedno. Na ovaj način vi pokazujete da čujete samo ono što želite da čujete. Mogu ponavljati mnogo puta, a vi ćete i dalje da propuštate.

Ako se sećate, ponavljao sam juče toliko mnogo puta reč *samyama* i pokušavao da vam objasnim šta je to. To nije koncentracija. Koncentracija ili usredsređenost je samo prvi korak prema tome. Drugi korak je meditacija; u meditaciji je koncentracija odbačena. To mora biti zato što kada se krećete na dalji viši korak, niži korak treba da se ostavi; inače kako biste se mogli kretati? Kada idete stepenicama, nastavice da ostavljate stepenice za sobom. Prvi korak je ostavljen u drugom; koncentracija se odbacuje u meditaciji. *Dharana* se odba-

cuje u *dhyani*. A onda treći korak: *samadhi*, ekstaza. Onda se meditacija takođe ostavlja; tada postižete *samadhi*. A sva ova tri se nazivaju *samyamom*.

Kada se *samyama* dovede na seks, da, *brahmacharya* proizilazi iz toga - ali ne koncentracija. "Iz tog razloga vi ste rekli da pomoću koncentracije na seksualni nagon, čovek može da bude prosvetljen." Da, dovodenjem *samyame* na neki nagon, čovek može biti oslobođen od toga nagona - ne dovodenjem koncentracije. Jer u dubokom *samadhiju* vi ste ogromno razumevanje - i samo razumevanje oslobađa. A za razumevanje um nema potrebe da izbegava i beži. Vi se suočavate s tim. Problem nestaje; vaša vatra razumevanja je takva da je problem spaljen.

Da, ako dovedete svoju *samyamu* na seksualnu želju, želja će nestati. Neće biti potisnuta; vi ćete je transcendirati.

"Da li mislite da su te dve tvrdnje kontradiktorne...?" Ne, ja to ne mislim. Vi ste apsolutno smeteni, a smetenost dolazi iz vaše ideologije. Ideologije su uvek zbunjujuće. Uvek slušate skrivajući u pozadini svoju ideologiju i spise. Vrlo je teško naći Indijca koji može slušati direktno - *Bhaga-*

vad Gita neprekidno stoji iznutra, *Vede*, *Upanišade*. Indijci su postali kao papagaji. Nastavljaju da ponavljaju bez razumevanja, jer ako razumete nema potrebe ni za kakvom *Bhagavad Gitom*. Nastaje vaša vlastita božanska pesma;⁷ počinjete svoje sopstveno pevanje. Započinjete da činite svoje vlastite stvari. Krišna je učinio svoje. Zašto biste vi činili to? Ko je onaj ko treba da bude dupliran, kopiran i imitiran? I onda ćete postati samo jedna imitacija. Svi Indijci, gotovo svi, postali su imitatori; oni su lažna lica, maske. A stalno misle da im je zemlja vrlo religiozna. Ona to nije. To je jedna od najlukavijih zemalja na svetu.

"Ne mislite li da su te dve tvrdnje kontradiktorne, jer ako se usredsredite na seksualni čin ili nagon, vi postajete činilac i egoista?" Ko vam je rekao da ćete ako radite *samyamu* na seks postati činilac? *Samyama* označava svedočenje, čisto svedočenje. Postajete posmatrač, ne činilac. Kako možete postati činilac kada vidite seksualni nagon? Kada to vidite, viđeno postaje različito od vas.

⁷ *Bhagavad Gita* u prevodu znači "Božanska pesma".

Vi vidite mene ovde. Sigurno ste odvojeni i ja sam odvojen. Ja vidim vas; vi ste predmet mog viđenja, a ja sam sposobnost mog viđenja. Vi ste odvojeni, ja sam izdvojen.

Znano je odvojeno od znalca, vide-lac je odvojen od viđenog; a kada dovedete *samyamu* na bilo koji impuls - seks, glad, ego - iznenada ste odvojeni jer vidite to. To je tu kao objekat, a vi ste tu kao svedok, posmatrač. Kako možete postati činilac? Osoba postaje činilac kada je svedočenje izgubljeno, kada postaje identifikovana sa predmetom viđenja. Započinje da govori "ovaj seks, to sam ja, to je moje," "ova glad u mom telu, to sam ja, to je moje". Ako posmatrate glad, glad je tu u telu, a vi ste daleko u zvezdama.

Samo pokušajte to. Kada osećate glad, sednite, zatvorite oči i posmatrajte glad. Ne možete biti identifikovani s glađu. Ako osećate da ste identifikovani, u samom tom momentu svedočenje se gubi; postali ste činilac.

Čitava umetnost svedočenja je da pomognete sebi da se osećate odvojeni od svega onoga uz šta prijanjate, ili za šta se vezujete. Ne, činilac se nikada ne javlja u

samyami. Činilac izostaje, otpada, nestaje. Iznenada vidite da nikada niste uradili ništa - stvari su se događale, ali vi niste učinili ništa. Vi niste počinilac. Vi ste čist posmatrač, *sakšin*. A to je ono najviše kod svih religija.

"Mislimo da samo bivajući odvojeni ili uzdržani od čulnih želja, možemo postići cilj." Ovo stvara nevolju, pošto imate neke ideje - vi "mislite". Ako imate neke ideje praktikujte ih, i saznaćete njihovu lažnost. A vi ste ih imali toliko dugo, i još se niste zasitili, a šta vam se desilo s tim idejama? Koji preobražaj vam se dogodio? Kakvo oslobođenje vam je došlo? Budite malo inteligentni. Samo vidite: ove ideje ste nosili čitavog svog života - šta se dogodilo? To je baš kao otpad u vama. Ništa se nije dogodilo. Sada očistite svoj unutrašnji prostor.

Ovde ja ne pokušavam da vam dam druge ideje i zamene. Sav moj napor je da vas poništim potpuno, da vas sasvim uništim - da uništim vaš um tako potpuno da ostanete u stanju nemanja uma, ili ne-uma, u jasnom viđenju, to je sve. Ja ne verujem ni u kakvu ideologiju, ne želim da verujete ni u jednu. Sve ideologije su lažne. Kada

kažem sve ideologije, i moja je uključena. Zato što vas ideje ne mogu dovesti do stvarnosti. Stvarnost je znana samo kada nemate ideje o njoj.

Stvarnost je ovde, a vi ste tako puni ideja da nastavljate da je gubite, propuštate. Kada slušate mene, ako me slušate kroz svoje ideje, postaćete sve više i više zbunjeni.

Molim vas, za nekoliko minuta dok ste ovde ostavite na stranu svoje ideje. Samo slušajte mene. Ne kažem vam da verujete ono što kažem. Ja govorim, a vi samo slušajte, dajte mi priliku, a onda donije razmišljajte. Inače šta se događa: ja kazujem nešto, a vi ponavljate nešto drugo u sebi. Zaustavite tu traku. Zaustavite sve stare trake, inače nećete moći da me razumete, da shvatite šta ja govorim. U stvari ja ne govorim toliko koliko samo prisustvujem ovde. Moje kazivanje je samo način da budem s vama.

Stoga ako ostavite svoje ideje malo na stranu... ne kažem da iz odbacite zauvek - samo ih stavite na stranu, slušajte mene, a posle ih možete uzeti opet ako osećate da su one bolje. Ali nemojte da ih mešate.

Jedna anegdota:

Jedan Jevrejin, već vrlo star čovek, došao je u Ameriku da poseti svog sina. Bio je šokiran kada je otkrio da mladić ne sledi jevrejske zakone. "Nameravaš," pitao je, "da se ne držiš zakona dijete?"

"Oče, ja jedem u restoranima, pa nije lako držati se *košera*."

"Održavaš li barem *sabat*?"

"Izvini oče, teško je u Americi pridržavati se toga."

"Kaži mi sine," podrugivao se stari čovek, "jesi li još obrezan?"

To je način na koji stari um uvek deluje. Ostavite to na stranu; samo onda me možete razumeti. Inače to nije moguće.

Peto pitanje:

Juče ste objasnili samyamu, kao sintezu usredsređenosti, meditacije i samadhija. Molimo objasnite nam razliku između....samyame..... i konačnog prosvetljenja.

Zašto Patanjđali nije govorio o katarzi, dok ste vi jako isticali katarzu?

Molimo da objasnite preventivne mere za zloupotrebu psihičkih moći.

Kako čovek može da razlikuje da li on poništava svoju prarabdha karmu, sudbinu, ili stvara nove karme?

Ako je vreme smrti osobe fiksirano do sekunde, da li to znači da čovek nema slobodu da umre ranije ili da produži svoj životni vek?

Prvo: *"Molimo da objasnite razliku između samyame i konačnog prosvetljenja."*

Ne budite zabrinuti oko konačnog prosvetljenja. Ne postoji način da se to objasni, niti da se opiše. Ako ste zaista zainteresovani, spreman sam da vam dam konačno prosvetljenje; ali ne pitajte za objašnjenja o tome. To je lakše - da vam se ono da - nego da vam se to opiše. Jer nikakav opis neće biti ispravan. Niko to nije ikada opisao. *Samyama* može biti opisana jer *samyama* je metoda. Prosvetljenje se ne može opisati; to se događa iz *samyame*.

Samyama je kao sađenje semena, zalivanje biljke, zaštita drveta, *samyama* je takva. Onda dolaze cvetovi, oni cvetaju. Teško je reći išta o cvetovima. Svaka stvar se može reći pre nego što dođe cvetanje, jer sve drugo je samo metoda, tehnika.

Ja vam mogu govoriti o tehnici i

metodama. Ako sledite ove tehnike i metode, jednog dana ćete se probuditi u prosvetljenju. To se može dogoditi baš sada, takođe, ako ste spremni da žrtvujete sebe potpuno. Šta ja mislim kada kažem da potpuno žrtvujete sebe? To znači da se potpuno predate.

Ako mi dozvolite, to se može dogoditi odmah sada, jer svetlost sija, gori u meni. Plamen može da vas zahvati, ali vi to ne dozvoljavate. Vi ste defanzivni, kao da imate nešto da izgubite. Ne vidim da imate išta da izgubite. Nemate šta da izgubite, ali ste toliko defanzivni, kao da je blago skriveno tu i ako otvorite srce ovo blago može biti ukradeno. A nema ničega - samo tama, samo smeće iz mnogo, mnogo života.

Ako se meni otvorite, ako postanete osetljivi prema meni, vi tada žrtvujete sebe; a dok učenik ne žrtvuje sebe majstoru, kontakt nije načinjen. I žrtvovanje mora da bude potpuno; ne možete zadržati ništa. Ako ste spremni za prosvetljenje, ne gubite onda vreme: žrtvujte sebe potpuno, do kraja. Postanite otvoreni prema meni.

Teško je. Čovek se oseća izgubljen. Čovek oseća da ne zna gde ide. On oseća kao da je svo njegovo blago oduzeto. I

nema ničega - nema blaga - čak ni vi niste tu da biste bili izgubljeni. Onaj ko je tu, on ne može biti izgubljen. Ono što može da bude izgubljeno niste vi; ono što ne može biti izgubljeno jeste vi. Postajući otvoreni vi ćete izgubiti nešto, to je vaš ego; izgubićete nešto, ali nećete izgubiti sebe. U stvari, gubljenjem svega drugog po prvi put ćete dospeti do svog autentičnog bića, do Sebe.

Stoga ne pitajte o konačnom prosvetljenju. Buda je rekao: "Bude mogu samo pokazati put; niko vam ne može reći (o cilju)." Mogu vam pokazati vodu, ali ne pitajte me kakav je osećaj kada se gasi žeđ. Kako vam mogu reći? Voda je tu. Zašto je ne kušate? Zašto je ne pijete? Pijte mene, i dozvolite da vaša žeđ bude ugašena. Onda ćete znati kako je to, kako se to oseća - to je osećaj, ne postoji način da se on opiše. To je kao ljubav; ako ste se zaljubili, znate šta je to; ali ako vas neko pita šta je ljubav, vi ćete se zbuniti.

Postoji čuvena izreka Avgustina: "Ja znam šta je vreme, ali kada me neko pita, iznenada ne znam." Vi takođe znate šta je vreme, i ako vas neko pita, biće vam teško da kažete.

Slušao sam o velikom ruskom

romanopiscu Lavu Tolstoju. Bio je u Londonu; nije znao mnogo engleski, a želeo je da zna koliko je sati, stoga je pitao jednog gospodina, "Molim vas, kažite mi, šta je vreme?" Englez je slegao ramenima i rekao: "Idite i pitajte nekog filozofa." Šta je vreme? Možete pitati koliko je sati, ali ne šta je vreme! Vi znate, vi osećate, jer živite u vremenu. Neprekidno je tu i prolazi, prolazi pored vas. Živite u vremenu kao što riba živi u vodi, ali čak ni riba ne može definisati šta je voda.

U stvari ja sam čuo priču da je jedna filozofska riba postala vrlo zabrinuta jer je imala razgovor, preveliki razgovor o okeanu, a da ona nikada nije naišla na njega. Stoga je meditirala. Kralj riba je došao, pogledao tu ribu, i pomislio da je ona u nekoj nevolji, da je vrlo zabrinuta. Stoga je upitao: "Šta je s tobom? Šta je krenulo loše?" A riba je odgovorila: "Veoma sam zabrinuta - želim da znam šta je taj okean. Toliko se govorilo o njemu, a ja nikada nisam naišla na njega." Kralj riba je odgovorio: "Budalo jedna, ti si u njemu!"

Kada je nešto tako blizu, teško je znati ga. Nikada ne nailazite na to. Vi ste u vremenu, ali nikada ne nailazite na njega;

ne možete ga uhvatiti. Postaje teško da se to definiše.

Vi ste u Bogu; zato je teško da definišete Boga. Vi ste već u prosvetljenju! Samo je potreban okret ka njemu, samo jasnoća, prepoznavanje, sećanje. Zbog toga sam spreman da vam to dam, jer je to već tu. Ništa ne treba da se uradi.

Samo ako mi dozvolite da držim vašu ruku za neko vreme.

Druga stvar: *"Zašto Patanjđali nije govorio o katarzi, dok ste vi jako isticali katarzu?"*

Dozvolite mi da vam ispričam jednu anegdotu:

Teturajući pijanica se zaustavio prolaznika i pitao za vreme. Prolaznik je pogledao u sat i rekao mu.

Pijanica je pogledao zbunjeno, i omahnuo svojom glavom. "Baš ne mogu to da shvatim," rekao je pijano, "čitave noći dobijam različite odgovore".

Cele noći! Kada mislite o meni i o Patanjđaliju, setite se razlike od pet hiljada godina. I jeste li cele noći dobijali različite odgovore?

Kada je Patanjđali bio ovde na zem-

lji, ljudi su bili potpuno drugačija bića. Postojao je potpuno drugačiji kvalitet čovečanstva. Katarza nije bila potrebna. Ljudi su bili primitivni, jednostavni, poput dece. Deci nije nužna katarza, starom čoveku je potrebna. Dete nije akumuliralo ništa.

Pogledajte dete. Kada je dete ljuto ono postaje ljuto - skače, vrišti, dere se. Onda ljutnja nestaje, smeje se i zaboravlja - ono je prošlo kroz katarzu. Kada je ljubazno, puno ljubavi, prilazi vam grli vas i ljubi. Ne brine se o propisnom ponašanju, manirima i takvim stvarima. I vi takođe niste zabrinuti; kažete: "ono je dete, još nije civilizovano" - to znači, još nije otrovano, još nije obrazovano; a to znači, još nije uslovljeno.

Kada dete želi da vrišti ono vrišti. Ono živi u totalnoj slobodi; nema potrebe za katarzom. Ono već svakog momenta odbacuje sve što mu iskrsne; nikada ne akumulira. A stariji čovek? Isto dete će postati starija osoba posle pedeset, šezdeset, sedamdeset godina; akumuliraće mnogo toga. Kada želi da bude ljuta, neće moći to da bude.

Postoji hiljadu i jedna situacija gde biste želeli da budete ljuti, ali ne možete biti

- to je "neekonomično", ili "finansijski opasno". Kada, na primer, vaš šef više na vas, a vi nastavljate da se osmehujete. Dakle šta će se dogoditi s ljutnjom koja se pojavila. Potisnuće se.

Isto se događa u životu društva. Patanjđali je bio ovde kada je društvo bilo primitivno. Ako odete u unutrašnje delove Indije, gde još postoje primitivna plemena, njima neće biti potrebna dinamička meditacija, zapamtite to. Smejaće vam se, oni će reći: "Šta?...šta to radite? U čemu je stvar?" Svake noći, nakon što se dnevni rad završi, oni plešu do orgazma. Do dvanaest sati, do jedan noću, nastaviće da plešu uz svoje bubnjeve, primitivno, s velikom energijom, s ekstazom. A onda će se uspavati ispod drveća. I celog dana je njihov posao takav...; kako onda možete u sebi sakupiti ljutnju? Nisu oni službenici u kancelariji. Još nisu civilizovani. Žive onakav život kakav im dolazi. Cepkajući drva postaju nenasilni - nije im potreban Mahavira da ih poduči. Ne treba im *đainska* filozofija da postanu nenasilni.

Da, poslovnom čoveku je potrebna filozofija nenasilja; zbog toga su svi *jaini* poslovni ljudi. Upravo ceo dan samo sede

na stolici za ljuljanje, smešeći se i smešeći... tako čovek gotovo postane lud. Onda mu treba filozofija nenasilja da održi sebe pod kontrolom. Inače skoćice na svakog - bez ikakvog izvinjenja, bez ikakvog razloga. Ali kada čovek seče drva, zašta mu treba ikakva filozofija nenasilja? Kada se vrati kući odbacio je nasilje tako potpuno da je nenasilan.

Zbog toga Patanjđali nikada ne govori o katarzi. Nije bilo to potrebno. Društvo je bilo na detinjastom stadijumu. Ljudi su bili nalik deci, nevini; živeli su svoje živote bez ikakve represije, bez ikakvog obuzdavanja. Katarza je potrebna kada represija uđe u ljudski um. Što je više društvo represivno, više će metoda katarze biti potrebno. Onda ćete morati nešto da učinite da biste to izneli, izbacili van.

A ja ću vam reći da je bolje raditi dinamičku meditaciju nego da bacate svoju ljutnju na nekog drugog, jer ako je prebacite na nekoga drugog, vaša *sanćita karma* će postati veća i veća. Ako je izbacite u dinamičnoj meditaciji, vaša *sanćita karma* se prazni. Ne bacate je nikome. Vi ste jednostavno ljuti - ne na nekoga drugog. Jednostavno vičete - ni na koga drugoga. Ovo jed-

nostavno plakanje, vikanje, cviljenje, ljutnja, nasilnost koje radite sami sa sobom, čiste vas: i to ne stvara okov nove karme u budućnosti.

Dakle, pored svega što Patanjđali kaže o *samyami*, ja ću dodati i katarzu kao deo nje; jer ne brinem o Patanjđaliju. Ja brinem o vama - i znam vas dobro. Ako to ne bacite u nebo, bacićete to na nekoga drugog; onda će to stvoriti lanac *karme*.

Katarza je potrebna u danima koji dolaze. Što više ljudi postaju civilizovani, više će biti potrebno katarze.

Treća stvar koja se našla u pitanju je: "*Molimo da objasnite preventivne mere za zloupotrebu psihičkih moći.*"

Jedino protivdejstvo za zloupotrebu psihičkih moći jeste ljubav; inače moći kvare. Sve moći izopačuju. To može da bude bogatstvo, to može biti ugled, može biti politika, ili to može biti psihička moć - nema razlike. Kad god se osećate moćno, ako nemate ljubav kao protivdejstvo, vaša moć će postati nevolja za druge, postaće prokletstvo; jer moć oslepljuje oči. Ljubav otvara oči, ljubav čisti oči... vaša percepcija postaje jasna. Moć naoblačuje, zasenjuje.

Dopustite mi da vam ispričam jednu anegdotu:

Jedan bogataš nikada nije davao jadnim ljudima u nevolji. Njegov rabin je zatražio od njega da pomogne siromašnoj porodici kojoj je potrebna hrana i lekovi. On je odbio.

Rabin mu je pružio ogledalo i rekao: "Pogledaj u ovo. Šta vidiš?"

On je rekao: "Vidim moje lice u njemu, ništa drugo."

"Sada," odgovorio je rabin, "pogledaj kroz ovaj prozor. Šta vidiš?"

On je rekao: "Vidim čoveka i ženu. Vidim dvoje ljubavnika obuzetih jedno drugim. I deca se igraju. Zašto? Zašto me pitate?"

"Odgovorio si na svoje vlastito pitanje," odgovorio je rabin. "Kroz prozor si posmatrao život; a u ogledalu si video sebe. Ogledalo je od stakla, kao i prozor, ali je obloženo u pozadini srebrom. Pošto je ovo srebro poništilo tvoje viđenje života, ti si video samo sebe; tako vi imate svoje srebro, svoje bogatstvo, koje poništava sve u vašem viđenju tako da samo vidite sebe i mislite o sebi."

Bogati čovek je pognuo svoju glavu.

"U pravu ste," rekao je, "bio sam zaslepljen srebrom".

Inače sve moći oslepljuju. Bilo da su one od srebra ili zlata, ili psihičkih postignuća, sve moći oslepljuju. Onda uvek vidite samo sebe. Otuda Patanjđalijevo insistiranje, onog momenta kada se *samyama* postigne, on odmah uvodi prijateljstvo, ljubav. Pustite da to bude prva stvar posle *samyame*, tako da cela vaša energija postane tok ljubavi, deljenja; stoga, šta god da imate nastavite da delite. Onda nema mogućnosti ni za kakvu zloupotrebu.

Šesto pitanje:

Osho, kao bekrija bekriji, kažem vam, vaše vino je najsladje od svega.

To je od Purnime. Imam samo jednu stvar da kažem: Purnima, dao sam vam samo sredstvo za otvaranje apetita. Vino će sačekati kada budete spremni. Ne uzimajte previše pića za otvaranje apetita.

Sve što vam govorim samo je otvaranje apetita.

Sedmo pitanje:

*Voljeni Osho, da li ikada kazujete
laži?*

Ja sam lažov, i to savršeni lažov - a
to je takođe laž.

SVEDOČENJE UNUTRAŠNJE ASTRONOMIJE

*13. april 1976. pre podne
u Buddha dvorani*

III, 27: *candre taravyuhajnanam.*

[*Samyama* u pogledu] meseca
[rađa intuitivno] znanje o odnosima
među zvezdama.

III, 28: *dhruve tadgatijnanam.*

[*Samyama* u pogledu] polarne
zvezde [donosi intuitivno] znanje o nji-
hovom kretanju.

III, 29: *nabhicakre kayavyukajnanam.*

[*Samyama*] na centar smešten u
regionu oko pupka [doneće joginu intui-
tivno] znanje o funkcionisanju tela.

III, 30: *kanthakupe kšutpipasanivrttih.*

[*Samyamom*] na oblast grla nesta-
će osećaj gladi i žeđi.

III, 31: *kurmanadyam sthairyam.*

[Potpunom spregnutošću svesti na oblast zvanu] »kornjačin kanal« (*kurmanadi*) postiže se »stabilnost« [odnosno moć dugotrajne nepomičnosti].

Patanjđali nije mislilac. Nije on sanjar, vilinski filozof; vrlo je čvrsto na zemlji. On podrazumeva rad, kao što ja podrazumevam rad. Njegov pristup je naučan. Sam pristup ga čini totalno drugačijim od drugih. Drugi su razmišljali o istini. On ne razmišlja o istini; jednostavno vas priprema da primite istinu.

Istina ne može biti zamišljena niti osmišljena; ona samo može biti primljena. Ona je već tu i nema načina da se misli o njoj. Što više mislite, dalje ćete odlutati od nje. Mišljenje je lutanje, tumaranje u oblacima; onog momenta kada mislite, već ste otišli daleko.

Istina mora da bude viđena, ne mišljena. Patanjđalijev osnovni pristup je kako da se stvori jasnoća, da se otvore oči koje to mogu videti. Naravno to će biti težak posao, nije to samo poezija i sanjarenje. Čovek mora da postane laboratorija, mora da preobrazi sebe i ceo svoj život u jednom ekspe-

rimentu - samo onda istina može da se ostvari.

Stoga dok slušate Patanjđalijeve *sutre* nikada ne zaboravite to, da vam on ne pruža neke teorije; on vam daje metodologiju koja vas može preobraziti. Ali onda sve zavisi od vas.

Ima četiri tipa ljudi koji postaju zainteresovani za religiju. Prvi tip je u većini, i on je samo "radoznao", traži nešto zabavno, zanimljivo, nešto nezemaljsko, nešto interesantno, nešto fascinirajuće. Patanjđali nije za ove ljude, jer radoznala osoba nije nikada zainteresovana tako duboko da može biti navedena da menja svoj život. Oni traže senzacije. Patanjđali nije za te ljude.

Onda postoji drugi tip, zovemo ga tip "studenta". On je zainteresovan intelektualno; želeo bi da zna šta ovaj čovek Patanjđali misli, govori - ali on je zainteresovan samo za znanje. Ne za spoznaju, već samo za znanje. On je zainteresovan za sticanje više informacija. Nije spreman da promeni sebe; želeo bi da ostane on sam kakav jeste, i da sakupi više znanja. On je na jednom ego tripu. Patanjđali nije ni za jedan od ova dva tipa.

Onda postoji treći tip, tip "učenika". Učenik je onaj ko je spreman da disciplinuje svoj život u eksperimentu, ko je dovoljno hrabar da uđe u ovu unutrašnju avanturu - a to je najveće, to je najsmelije, jer niko ne zna gde se čovek kreće. Čovek kreće u nepoznato. Kreće u ambis. Kreće se u neobeleženom prostoru. *Joga* je za takvog učenika ili sledbenika; učenik će biti sposoban da se i usaglasi sa Patanjđalijem.

Onda postoji četvrto stanje, ili četvrti tip, ja ću ga nazvati "poklonikom". Učenik je spreman da promeni sebe, ali još nije spreman da žrtvuje sebe. Poklonik je spreman da žrtvuje sebe, da se potpuno preda. Učenik će ići dovoljno dugo putem sa Patanjđalijem, ali ne do samog kraja, sve dok ne postane poklonik, dok ne prepozna da transformacija kojom se bavi religija nije samo modifikacija. Ona nije samo modifikacija koja vas čini boljim i boljim; ona je smrt, i čovek mora sebe da žrtvuje totalno. To je potpuni prekid s vašom prošlošću.

Kada je učenik spreman - ne samo da preobrazi sebe, nego da umre - on postaje predani poklonik. Međutim, učenik može ići dovoljno daleko, i ako ide, jednog dana on će postati poklonik. Ako postane poklo-

nik, samo onda će razumeti celog Patanjđalija, svu lepotu toga, svu divotu toga, ta ogromna vrata koja Patanjđali otvara u nepoznato.

Inače mnogi ljudi su bili samo radoznali, napisali su mnoge knjige o Patanjđaliju. Mnogi ljudi su bili upravo studenti, stvorili su velike tomove učenja, učenjaštva, i načinili su time mnogo štete. Interpretirali su i reinterpreterirali su Patanjđalija ovih pet hiljada godina. Ne samo to, postojale su interpretacije interpretacija od interpretacija. Cela stvar je postala gotovo kao džungla, i vrlo je teško naći gde je tu Patanjđali.

Nevolja se dogodila u Indiji svakome ko je doneo ikakvu istinu u ljudsku svest. Ljudi su neprekidno interpretirali, i stvorili su više magle nego jasnoće, jer na prvom mestu oni nisu učenici. Čak i ako su učenici, oni nisu u stanju uma gde mogu ispravno interpretirati. Samo poklonik to može... ali poklonici obično ne mare za to.

Stoga sam ja uzeo Patanjđalija da govori o tome. Čoveku treba velika pažnja, jer su vrlo, vrlo retki ljudi koji se mogu uporediti sa visinom Patanjđalija, s njegovim naučnim držanjem. On je religiju uči-

nio gotovo naukom. On je izveo religiju van mistifikacija; ali su interpretacije prinudile sve njegove *sutre* opet natrag u svet mistifikacija. I to je postalo tradicija. Ako bi se Patanjđali vratio i pogledao u interpretacije koje su načinjene na njegovim *sutra-ma*, ne bi mogao da poveruje.

Reči su vrlo opasne stvari. Možete se igrati s njima vrlo lako. Reči su kao bludnice: možete ih koristiti, ali im nikada ne možete verovati. I one menjaju značenje sa svakim novim tumačenjem - i to samo neznatnim promenama, samo zarez tu ili tamo. Sanskrit je vrlo poetski jezik, svaka reč ima mnoga značenja - stoga je vrlo lako mistifikovati stvar, vrlo lako.

Čuo sam, jednom su dva prijatelja boravila u hotelu. Putovali su na planine i želeli su da krenu rano ujutru - vrlo rano, oko tri sata - do najbližeg vrha kako bi posmatrali izlazak sunca, pa su uključili alarm. Kada je alarm zazvonio, jedan koji je bio optimista, reče: "Dobro jutro, Bože." Drugi koji je bio pesimista reče: "Dobri Bože - jutro!?" Obojica su koristili iste reči, ali s ogromnom razlikom.

Čuo sam *sufi* priču. Dvojica sledbenika jednog majstora sedela su meditirajući

u vrtu manastira. Jedan je rekao: "Bilo bi dobro, ako bi nam se dozvolilo pušenje."

Drugi je rekao: "To neće biti moguće; majstor to nikada neće dozvoliti."

Rekli su: "Zašto ne pokušamo? Nema šta da izgubimo. Treba da ga pitamo."

Sledećeg dana su pitali majstora. Prvom je rekao: "Ne, apsolutno ne." Drugom je rekao: "Da, svakako."

Kada su se sreli, nisu mogli verovati kakav je on tip čoveka. Onda je jedan pitao: "Molim te kaži mi kako si ga pitao?"

Prvi, kome je rekao ne, reče: "Pitao sam ga, gospodine, mogu li pušiti dok meditiram?" On je odgovorio: "Ne, apsolutno ne!" A onda je pitao: "Kako si ga ti pitao?"

On reče: "Sada znam. Ja sam pitao: "Gospodine, mogu li meditirati dok pušim?" On je rekao: "Da, svakako!"

To čini veliku razliku. Reči su bludnice, pa čovek može nastaviti da se igra beskonačno s rečima.

Ja nisam interpretator. Sve što kažem moje je vlastito izvorno delo - ja ne prenosim samo delo Patanjđalija. Zato što su moja iskustva i njegova iskustva istovet-

na, zbog toga govorim o njemu. Međutim, ja ne pokušavam da dokažem autoritet Patanjđalija. Kako to mogu dokazati? Ne pokušavam dokazati da je Patanjđali istinit. Kako to mogu dokazati? Samo mogu reći nešto svoje i o sebi. O čemu onda govorim? Govorim samo da sam iskusio to isto. A Patanjđali je to izrazio tako lepim jezikom i izrazima. Teško je popraviti Patanjđalija kada je u pitanju naučno objašnjenje, naučni izraz. Zapamtite to.

Ako bi se on vratio natrag bio bi gotovo u stanju... čitao sam jednu priču i zapamtio sam je. To se desilo na putu:

Na putu su lopovi videli čoveka na magarcu kako ulazi u grad. Magarca je sledila koza sa zvonom oko vrata.

Jedan od lopova je ponosno rekao: "Ja ću ukrasti njegovu kozu."

Drugi lopov je rekao: "To nije tako velika stvar. Ja ću ukrasti magarca na kome on sedi."

Treći lopov je rekao: "Ja ću ukrasti odeću koju on nosi."

Prvi lopov je sledio čoveka i na uglu ulice vezao zvono na rep magarca i ukrao kozu. Zvono je nastavilo da zvoni, i seljak je mislio da ga koza još sledi.

Drugi lopov, koji je čekao na drugom uglu, presreo je čoveka i rekao mu: "Novi običaj, ha? Nositi zvono na magarčevom repu?"

Onda je čovek pogledao za sobom i uskliknuo: "Moja koza je nestala!"

Lopov je rekao: "Upravo sam video nekoga s kozom, koji je otišao ovim putem."

"Pričuvaj mi magarca," rekao je čovek i potrčao da nađe svoju kozu.

Lopov je tada uzjahao magarca i nestao.

Čovek je uzalud na putu tragao za lopovom koji mu je odveo kozu. Onda se vratio natrag gde je ostavio magarca, i uvideo je šta se dogodilo. Hodao je neko vreme ojađen, dok nije naišao na nekoga ko je sedeo plačući pored izvora.

"Šta je s tobom? Meni su ukrali kozu i magarca, a zašto ti ovako cviliš?"

"Imao sam kovčežić s blagom, koji mi je pao u ovo vrelo. Previše se plašim da zagazim u njega. Ako nađeš kovčežić, podelićemo po pola blago.

Nespokojan da nadoknadi svoj gubitak, seljak je brzo skinuo odeću i ušao u izvor. Kada je izašao praznih ruku, video je

da mu je odeća nestala. Počeo je da vitla velikim štapom, i okreće se okolo. Ljudi su se okupili da ga posmatraju.

"Ukrali su sve što sam imao. Bojim se da će sada takođe ukrasti i mene!"

Takvo bi stanje zatekao Patanjđali da se ponovo pojavi: interpretacije su sve odnele. One su ukrale sve; nisu mu ostavile čak ni odeću. A to su učinile tako lepo da nikada čak nećete ni sumnjati. U stvari, posle pet hiljada godina, stvari koje ja kazujem će izgledati vrlo čudne, neobične, ljudima koji su čitali Patanjđalijeve komentatore. Moje delo će im izgledati vrlo čudno. Ljudi će misliti da ja dajem nova značenja. Ja ne dajem nova značenja, nego je Patanjđali bio pogrešno tumačen tako dugo, da ako tačno kažem šta je on mislio, moje kazivanje će izgledati vrlo neobično, strano, gotovo neverovatno.

Poslednja *sutra* je bila o "suncu". Izgleda prirodno misliti o suncu u solarnom sistemu, na taj način su je interpretirali svi komentatori. To nije tako. "Sunce" se bavi mehanizmom vašeg seksa - izvorom sve vitalnosti, energije, toplote unutar vas.

U engleskom imate izraz i ime za

određenu kombinaciju nerava; vi to nazivate "solarnim pleksusom". Međutim ljudi misle da solarni pleksus postoji iznad pupka. To je pogrešno. Solarna energija postoji u seksualnom centru, ne kod pupka, jer odatle celo vaše telo dobija toplotu, strast. Inače objašnjenje može da izgleda neverovatno; stoga dopustite mi da to detaljnije objasnim. A onda postoje drugi - mesec, zvezde i polarna zvezda.

Reči jednostavno pokazuju kao da Patanjđali govori u astrološkim i astronomskim terminima o solarnom sistemu. On govori o vašem unutrašnjem kosmosu, a čovek je ceo sistem; sve u čoveku podudara se sa svime izvan čoveka, sve izvan postoji u čoveku. On je zapravo minijaturni univerzum.

Čovek može biti podeljen u dva tipa: sunčev tip i mesečev tip.

Sunčev tip je agresivan; sunčev tip je nasilan; usmeren prema spolja, ekstrovertan. Mesečev tip je introvertan, okrenut ka unutra, neagresivan, pasivan, prijemljiv. Ili ih možete nazvati *yang* i *yin*; ili ih možete zvati muški i ženski. Muško je pozitivno, žensko je negativno. Njihovo funkcionisanje je različito, jer deluju iz različitih centa-

ra. Muškarac deluje iz sunčanog središta; žena deluje iz mesečevog središta.

Tako, u stvari, kada čovek postane lud ne treba da se naziva "lunatic", samo žena kada postane luda, za nju se može reći da je "lunatic", umobolna. Reč "lunatic" dolazi od reči *lunar*, lunarni, mesečev, mesečar. Kada muškarac postane lud on postaje agresivan, nasilan. A kada žena postane luda, ona jednostavno postane obuzeta, ekscentrična, nastrana.

Kada koristim reč "muškarac" i "žena" ne mislim tačno na sve muškarce i sve žene, jer ima muškaraca koji su više ženstveni nego muževni, a ima žena koje su više muževne nego ženstvene. Stoga ne budite zbunjeni. Čovek može biti mesečarski orijentisan, a žena može biti sunčano orijentisana; to zavisi odakle se snabdevaju svojom energijom, iz kog izvora. Mesec nema svoj vlastiti izvor energije; on jednostavno reflektuje sunce. To je reflektivni mehanizam, zbog toga je tako hladan. On preobražava energiju od toplote u hladnoću. Žena takođe dobija energiju iz seksualnog centra, ali ona prolazi preko meseca.

Mesec je *hara*. Baš ispod pupka, dva inča ispod pupka, postoji gravitacioni

centar tela; Japanci ga nazivaju *hara*. Njihova reč je savršena. Zbog toga oni samoubistvo zovu "*hara-kiri*" jer centar meseca je centar smrti - baš kao što je centar sunca središte života. Život dolazi od sunca; smrt dolazi od meseca.

Gurđijev je imao običaj da kaže da je čovek hrana za mesec. U stvari on je rekao nešto vrlo blisko Patanjđaliju - bio je jedan od ljudi koji je vrlo blizak Patanjđaliju, ali na Zapadu, ljudi nisu mogli da razumeju na šta je mislio. Imao je običaj da govori da je sve hrana za nešto drugo. Sve mora da bude hrana nečemu drugom u ekologiji egzistencije. Vi jedete nešto; i treba da budete pojedeni od nečega drugog, inače bi se kontinuitet razbio i ciklus bi se prekinuo. Čovek jede voće; voće jede solarnu energiju, zemlju, vodu. Čovek mora biti pojedena u svom vlastitom obrtu od nečega. Ko jede čoveka? Gurđijev je obično govorio da mesec jede čoveka. Bio je vrlo ekscentričan. Njegovi izrazi nisu naučni; njegovo izražavanje je očigledno bilo vrlo apsurdno. Ali ako čovek uđe duboko u njih, čisti dijamanti se mogu tamo naći.⁸

⁸ Gurđijev je namerno koristio alegoričan jezik i

Sada sledi prva sutra:

Chandra tara vryuha gyanam.

Izvodeći samyamu na mesecu, znanje koje se tiče rasporeda zvezda može da se stekne.

Dakle mesec je *hara*, samo dva inča ispod pupka. Ako jako udarite tamo, vi ćete umreti. Ni jedna jedina kap krvi neće isteći napolje, a vi ćete umreti. A neće biti ni bola. Zbog toga Japanci mogu umreti tako lako; niko drugi ne može učiniti to. Oni jednostavno udare nožem u *haru* - ali oni znaju tačno gde je ona - i nestanu. Telo se odvoji od duše.

Mesečev centar je središte smrti. Zbog toga se muškarci toliko plaše žena. Oni dolaze kod mene - toliko mnogo muškaraca - i kažu mi da se plaše žena. Zbog čega se plaše? Plaše se jer žena je *hara*, mesec - on jede čoveka. Zbog toga muškarci su uvek pokušavali da drže ženu pod kontrolom; inače ona bi ih pojela, ona bi ih

izražavao se tako da samo čovek koji je dovoljno zreo može da ga razume. To je činio delom zato što nije smeo da otkrije sve što zna zbog svojih veza sa tajnim društvima, delom da bi sprečio da neuki i nezreli ljudi zloupotrebe znanje koje ne razumeju.

uništila. Žena je uvek bila prisiljena da bude u određenom ropstvu, u izvesnoj sputanosti. Pokušajte da razumete tu pojavu.

Zašto su svuda u svetu muškarci uvek stavljali žene u prisilno ropstvo? Zašto? Mora biti da je bilo straha, nekog dubokog straha od žena, jer ako bi se ženi dozvolila sloboda, muškarci ne bi mogli da žive. A u tome ima istine.

Muškarac može imati samo jedan orgazam svaki put, a žena može imati višestruke ili spojene orgazme. Muškarac može voditi ljubav samo s jednom ženom svaki put; a žena može voditi ljubav s onoliko muškaraca koliko voli. Ako bi se ženi dozvolila totalna sloboda, nijedan muškarac ne bi bio podesan, ni dovoljan da je zadovolji - nijedan muškarac. Sada se psiholozi slažu s tim. Sva nedavna istraživanja Mastersa i Džonsona i izveštaji Kinseja, svi su došli do tačke koja je apsolutno sigurna: da nijedan čovek nije dovoljan ni prikladan da seksualno zadovolji ženu. Ako bi joj bila data sloboda, grupa muškaraca bi joj bila potrebna da je zadovolji.

Jedan čovek i jedna žena ne mogu živeti zajedno, ako je ženi dozvoljena totalna sloboda. Onda će žena zahtevati još, jer

nije zadovoljena, a to će postati smrt.

Seksualna energija vam daje život. Što više koristite seksualnu energiju, više dolazite bliže smrti. Stoga se *jogini* tako mnogo plaše oslobađanja seksualne energije, i počeli su da je konzerviraju; zato što su želeli da produže život tako da rad na njima samima bude kompletiran, kako ne bi umrli pre nego što se njihov rad kompletira, jer onda moraju opet da ga započnu.

Seks vam daje život. Onog momenta kada seksualna energija napusti vaše telo, vi idete prema smrti. Ima mnogo malih insekata koji umiru u seksualnom orgazmu. Ima nekoliko pauka koji umiru na svojim ženkama, upravo vodeći ljubav oni umiru. Vode ljubav samo jednom, i ne samo to, bićete iznenađeni, kada umru - a oni umiru spojeni zajedno - ženka počinje da ih jede. Ona ih jede, stvarno. Jer, šta da uradi sa mrtvim partnerom? To je istinito za svaki seksualni odnos. Muškarci uskoro postaju olupine i to je ono čega se plaše.

Žene zadobijaju energiju iz seksualnog odnosa, muškarci gube energiju, jer ženska *hara* funkcioniše. Ona preobražava toplu energiju u hladnu energiju. Ona je prijemčivost, ona je pasivni otvor, gostolju-

blje. Ona apsorbuje energiju; muškarac gubi energiju.

Ovaj *hara* centar, ili zovite ga mesecom, postoji u muškarcu takođe, ali ne funkcioniše. On može samo da funkcioniše ako je uloženo puno napora da se transformiše, da se dovede do aktivnosti.

Čitava *tao* nauka nije ništa drugo do načiniti mesečev centar u muškarcu da potpuno funkcioniše. Zbog toga je čitavo *tao* držanje receptivno, žensko, pasivno. *Joga* to takođe čini na isti način, ali iz drugog ugla. *Joga* pokušava da dovede solarnu energiju, sunčevu energiju, unutar tela, ona radi na sunčanoj energiji i stazi na kojoj se sunčana energija mora kretati, i dovodi je na mesec. *Tao* i *tantra*, oni deluju na mesec, čine ga više prijemčivim, više magnetskim, tako da vuče solarnu energiju prema sebi. *Joga* je sunčana metoda, *tao* i *tantra* su mesečeve metode, ali rad je isti.

Sve *joga* vežbe su za kanalisanje sunčane energije prema mesecu, a sve *tao* i *tantra* vežbe su da učine mesec tako magnetskim, da vuče svu energiju koju stvara sunčev centar i preobražava je.

Zbog toga Buda ili Mahavira, ili Patanjđali, ili Lao Ce... oni kada dostignu

svoje totalno, apsolutno cvetanje, izgledaju više ženstveno nego muževno. Oni gube sve oštre obline i postaju više zaobljeni. Njihova tela postaju više ženstvena. Postižu određenu ljupkost, koja je ženstvena. Njihove oči, njihova lica, njihovo hodanje, njihovo sedenje - sve više postaje ženstveno. Više nisu agresivni, više nisu nasilni.

"Izvodeći samyamu na mesecu, zadobija se znanje po pitanju uređenja zvezda." Ako dovedete svoju *samyamu* na mesec, vaše svedočenje na *hara* centar, postaćete sposobni da znate sve zvezde unutar vašeg tela - sve centre unutar vašeg tela - jer kada ste usredsređeni na sunčanom centru tako ste uzbuđeni, tako ste grozničavi, da ne možete dopreti do jasnoće. Da bi se postigla jasnoća čovek mora prvo da dođe do meseca. Mesec je veliki fenomen za preobražavanje energije.

Upravo vidite na nebu, mesec takođe dobija energiju od sunca; onda je on reflektuje. On nema svoju vlastitu energiju, jednostavno je odražava, ali tako menja totalno njen kvalitet. Pogledajte u mesec i osetićete smirenost; pogledajte u sunce i počecete da ludite. Pogledajte u mesec i osetićete smirenost kako vas okružuje.

Buda je dostigao svoje konačno prosvetljenje za vreme noći punog meseca.

U stvari, svi oni koji su to postigli, postigli su to noću. Ni jedno jedino ljudsko biće nije postalo prosvetljeno danju. Mahavira je postao prosvetljen u noći. Bila je to noć bez meseca - *amavas* - noć je bila totalno mračna. Buda je postao prosvetljen u noći punog meseca, *puṇnima*. Međutim, obojica su postali prosvetljeni noću. Još se nije desilo da je čovek postao prosvetljen po danu. To se neće ni dogoditi, jer za prosvetljenje energija treba da se premesti od solarnog do lunarnog centra. Pošto je prosvetljenje hlađenje svih uzbuđenja, svih napetosti. Veliko je to opuštanje - krajnje opuštanje. Nema pokretanja u tome.

Pokušajte da uradite to. Kad god imate vremena, samo zatvorite svoje oči... U početku, samo pritisnite svojim prstima tačku dva inča ispod pupka, i postanite svesni nje. Vaše disanje ide naviše do te tačke. Kada dišete prirodno, vaš stomak ide naviše, pada dole, ide naviše, pada dole. Ubrzo ćete videti da vaše disanje dodiruje tačku *hara*. Ono mora da je dodiruje. Zbog toga, kada se disanje zaustavi vi umirete; disanje više nije povezano sa *harom*. *Hara* je

isključena; a jednom kada je *hara* isključena vi umirete. Smrt dolazi iz *hare*.

Kada je čovek mlad on je solaran; a kada je star postaje lunaran. Kada je žena mlada ona je lunarna; a kada je žena stara postaje solarna. Zbog toga mnogim ženama će početi da rastu brkovi kada ostare; one postaju solarne. Točak se okreće. Mnogi ljudi kada postanu stari, oni postaju džan-grizavi, razdražljivi, neprekidno u ljutnji - ljuti na svakoga i sve. Oni postaju lunarni. Nisu još preobrazili svoje energije; živeli su nebitan život. Žene postaju mnogo agresivnije u starosti jer lunarno je iscrpljeno. One su to iskoristile; sada je njihov solarni deo još nov, može da se koristi.

Ljudi u starosti počinju da preuzimaju stil žene, i započinju da čine stvari koje se nikada od njih nisu očekivale. Na primer, u svemu se muškarac i žena razlikuju. Ako muškarac postane ljut, poželi da udari; ako se žena naljuti, ona će brbljati, vikati... ali neće udariti. Ona nije agresivna; pasivna je.

Čuo sam jednu anegdotu:

Žena predavač je izustila: "Da," povikala je ona, "žene su patile na hiljade

načina!"

Napravila je pauzu da bi načinila efekat.

Smeran mali čovek u prvom redu podigao je svoju ruku. "Ja znam jedan način na koji one nikada nisu patile," rekao je on.

Propovednica ga je pogledala oštrim okom: "Koji je to način?"

"One nikada nisu patile u tišini," rekao je čovek.

Pasivna energija postaje džangriza-nje. Jeste li to zapazili? Devojčice započinju da govore pre nego što to čine dečaci. Gotovo uvek su one ispred kada je u pitanju jezik, u školi, na koledžima, univerzitetima, uvek su ispred dečaka što se tiče jezika. Devojke počinju da govore šest ili osam meseci pre dečaka. One postaju vrlo umešne u govoru, vrlo brzo gotovo savršene. One mogu govoriti besmislice, ali govore uspešno. Dečaci zaostaju u pozadini. Oni se mogu boriti, trčati, mogu biti agresivni, ali nisu tako jasno artikulisani, ne govore razgovetno i sistematizovano.

Obe energije deluju na različite načine. Mesečeva energija, ako život ne ide valjano, postaje tuga i jad. Sunčeva energija

ja, ako život ne ide dobro, postaje ljutnja. Stoga žena postaje tužna, žalosna; muškarac postaje srdit. Ako muškarac oseća da je nešto pogrešno, on bi želeo da učini nešto oko toga. A žena će čekati.

Ako je muškarac besan, želeo bi da ubije nekoga. Ako je žena ljuta, želela bi da izvrši samoubistvo. Prva stvar koja dođe muškarcu u srdžbi je da uništi, da ubije. Prva stvar koja dođe ženi u ljutnji je da izvrši samoubistvo, da uništi sebe.

Međutim, savršeni čovek treba da ima sintezu obe energije - solarne i lunarne. Kada su obe energije pola-pola i uravnotežene, čovek postiže smirenost. Kada su muški i ženski pol uravnoteženi u vama, vi dolazite do smirenosti koja nije od ovog sveta. Sunce poništava mesec, mesec poništava sunce, a vi ostajete tu neometani... ostajete tu u svom apsolutnom biću, bez ikakvog pokreta, bez motivacije, bez želje.

A jednom kada možete osećati da *hara* funkcioniše i da je *hara* preobrazila vašu sunčanu energiju, videćete mnoge stvari unutar sebe. Videćete sve zvezde. Šta su te zvezde? Vaši centri su te zvezde.

Svaki centar je zvezda u vašem unutrašnjem nebu, svaki centar mora da bude

upoznat i vi treba da dovedete svoju *samyamu* na njega, jer on ima mnoge mistrije skrivene u svojoj pozadini. On će vam ih otkriti i pokazati. Vi ste velika knjiga - najveća - a dok ne čitate sebe sva čitanja su uzaludna i beskorisna.

Kada su Sokrat i ljudi kao on rekli: "Upoznaj sebe," oni su mislili da morate znati celu teritoriju svog unutrašnjeg bića, u svakom deliću. Svako zabačeno mesto i svaki ugao mora da budu proputovani, svetlost mora da se unese, a onda ćete videti da ste - kosmos. Unutrašnji kosmos je isto tako beskonačan kao spoljašnji kosmos; na neki način je i veći od njega, jer ste takođe svesni, jer niste samo živi: vi znate da ste živi, jer možete postati i svedok.

Izvodeći samyamu na polarnoj zvezdi, zadobija se znanje o kretanju planeta.

A šta je polarna zvezda u vašem unutrašnjem biću? Polarna zvezda je vrlo simbolična. Mitološki, mislilo se da je polarna zvezda jedina zvezda koja je apsolutno nepokretna. To nije istina. Ona se kreće, ali vrlo polako. Ona je simbolična; nešto u vama mora da se nađe što se uopšte

ne kreće. Samo to može biti vaša prava priroda, samo to može biti baš bitak: nešto kao polarna zvezda, nepokretno, apsolutno nepokretno, jer kada nema kretanja, večnost je tu prisutna, ono što daje autentičnost; a kada ima kretanja to je vreme, prolaznost, sve što čini neautentičnost.

Kretanju treba vreme, nepokretnost ne traži vreme. Ako se krećete postojaće početak i kraj. Svo kretanje započinje i završava se; tu će biti rađanja i umiranja. Ali ako nema kretanja, onda ste bespočetni, beskrajni; onda nema rođenja, nema smrti.

Stoga, gde je polarna zvezda u vama? To je ono šta *joga* zove *sakšin*, svedok. Svedok je polarna zvezda. Prvo dovedite svoju *samyamu* na solarnu energiju, jer to je mesto gde vi obično redovno egzistirate, biološki. Tamo vi nalazite sebe. To je već dato. Preobrazite to u lunarnu energiju: postanite više hladni, sabrani, smireni. Dopustite da uzbuđenje, grozničavost, vrelina nestane: tako da možete posmatrati unutrašnje nebo. A onda prva stvar koju treba da nađete jeste: ko je posmatrač. To je polarna zvezda, jer posmatrač je jedina stvar koja se u vama ne kreće.

Dozvolite mi sada da to objasnim.

Vi ste ljuti, ali ne možete ostati ljutiti zauvek. Čak se i najljući čovek ponekad smeje, mora da se smeje. Da se bude srdit ne može ostati trajno stanje stvari. Čak i najtužniji čovek se smeje; a čak i čovek koji se neprekidno smeje ponekad jeca i plače, a suze naviru u njegove oči. Emocije ne mogu biti trajne. Zbog toga se nazivaju "emocijama;" reč dolazi od "*motion*," kretanje. One se kreću, zato su emocije. Od jedne do druge, vi se neprekidno menjate. Ovog momenta ste tužni, onog momenta ste srećni; ovog momenta ste ljuti; onog momenta ste vrlo saosećajni; ovog trenutka ste puni ljubavi, sledećeg momenta ste puni mržnje; jutro je lepo, večer je ružno. Ovo se neprekidno odvija.⁹

⁹ Šta su zapravo emocije? Emocije su isto što i misli, samo dublje i malo trajnije. I one su neki sadržaji, samo ne mentalni nego emocionalni. Dok se misli brzo smenjuju u našoj glavi, možemo čak i logično da razmišljamo, da shvatimo šta grešimo, ili zaboravimo šta smo mislili, dotle emocije deluju mnogo sporije, dublje i trajnije, zadiru u podsvest, više su povezane sa telom i hemijom tela, otuda nas jače prisiljavaju da se sa njima više identifikujemo nego sa mislima. Zato pod dejstvom emocija možemo počinuti i najveća dela i najgora nedela, dok mišljenje brzo menjamo. Ali i emocije se smenjuju, kao i

Ovo ne može biti vaša priroda, jer u pozadini svih ovih promena potrebno je nešto kao nit, koja ih sve drži zajedno. Baš kao što u vencu vidite cvetove, a ne vidite nit, a nit je ono što povezuje sve cvetove. Stoga ovi su cvetovi, ponekad cvetovi ljutnje, ponekad cvetovi tuge, ponekad sreće, ponekad bola, ponekad muke i patnje. Inače, svi ovi su cvetovi, a čitav vaš život je venac. Tu mora postojati trajna nit; inače biste se davno raspali. Trajete kao jedan entitet, stoga šta je trajna nit, polarna zvezda? Šta je trajno u vama?

To je čitavo religijsko traganje: za

misli, što je očigledno u svakodnevnoj promeni raspoloženja i opšteg osećanja - koje prati i odgovarajući pogled na svet i život. I emocionalna zrelost je kod svakog čoveka drugačija. S druge strane, trajnija i dublja priroda emocija čini da trajnije i dublje doživljavamo i proživljavamo sadržaje nego što to činimo samo mislima. Zato su one važne i potrebne, u tolikoj meri da emocionalna zrelost presudno odlučuje o mentalnoj zrelosti. Ali sve što se razlikuje i smenjuje nismo mi sami. Mi smo uvek ono što svedoči svim promenama, mi smo onaj kome se sve to događa, ko je svim tim događanjima zaveden toliko da zaboravlja sebe. Samo ono što je bezvremeno i nepromenljivo ima svojstva naše autentičnosti. Sve što se menja nije naša prava priroda.

onim što je trajno u vama. Ako nastavljate da se bavite i bivate angažovani sa prolaznim, vi ste u svetu. Onog momenta kada premestite svoju pažnju prema onome što je trajno u vama, vi postajete religiozni.

Sakšin, svedok. Možete svedočiti svojoj ljutnji. Možete svedočiti svojoj tuzi. Možete svedočiti svome blaženstvu. Svedok ostaje isti. Ili, na primer, noću dok spavate. Dan je prošao a slika koju ste nosili čitavog dana, ko ste vi, takođe je nestala. Možda ste bili vrlo bogat čovek tokom dana. Noću, u snu, možda ste postali prosjak. Carevi su skloni da postanu prosjaci u snovima, a prosjaci teže da postanu carevi u svojim snovima, jer san je ispunjavanje ili ostvarenje. Čak i car nekada oseća ljubomoru prema prosjacima jer se kreću ulicom tako slobodno, bezbrižno, kao da nemaju ništa da čine i ceo svet je za uživanje. Posmatra ih kako sede na suncu i uživaju u sunčevoj svetlosti, sunčevim zracima. On to ne može da uradi; ima previše drugih stvari da čini. Tako je zauzet. Vidi ih kako pevaju noću pod zvezdama. On to ne može raditi, neće izgledati dobro za jednog cara, stoga oseća ljubomoru. U noći, carevi sanjaju da su postali prosjaci. Prosjaci sanjaju da su

postali carevi, jer su ljubomorni. Vide palate, bogatstva, uživanja koja se neprekidno odvijaju. Oni bi takođe želeli da to imaju.

Dakle, sve što vam nedostaje dolazi u vašim snovima; vaši snovi su komplementarna stvar. Ako izučavate svoje snove, znaćete šta nedostaje u vašem životu. Onog momenta kada vam ništa ne nedostaje, snovi nestaju. Zato prosvetljen čovek nikada ne sanja; on ne može da sanja. Nije mu moguće da sanja jer ništa mu ne nedostaje. On je zadovoljan, potpuno zadovoljan. Ako je i prosjak, tako je zadovoljan da je već car u svom siromaštvu.

Jednom se dogodilo, veliki *sufi* mistik Ibrahim, imao je običaj da živi sa prosjakom. Ibrahim se odrekao trona jer je uvideo lažnost i glupost toga; i on je bio hrabar čovek. Napustio je položaj kralja i postao prosjak. Onda ga je jedan prosjak pratio nekoliko dana. On se molio svake noći Bogu: "Bože učini nešto, zašto si me učinio tako sirotim? Čitav svet uživa. Samo sam ja izostavljen. Nemam dovoljno ni hleba da jedem, ni odeće da nosim, ni utočište da u njemu živim. Učini nešto! Ponekad počinjem da sumnjam da li te ima ili nema, jer moje molitve ostaju neuslišene."

Ibrahim je čuo jednom njegovu molitvu, dva puta, tri puta; onda je jednog dana rekao: "Čekaj,. Izgleda da si dobio svoje siromaštvo ne plativši cenu."

Prosjak je rekao: "Cenu za siromaštvo? Šta pod tim misliš? O čemu govoriš? Da li i za siromaštvo treba da se plati?"

Ibrahim je rekao: "Da, ja sam platio za njega celim svojim kraljevstvom, velikim posedima, i onda znam lepotu toga. Ako si ga dobio bez nadoknade, onda ne znaš šta je siromaštvo. Ti i ne poznaješ šta je siromaštvo. Ne znaš slobodu koje siromaštvo donosi. Ne znaš šta je siromaštvo. Prvo treba da patiš kao bogat čovek, onda ćeš znati. Upoznao sam oboje... ja sam zadovoljan."

"Zapravo," Ibrahim je rekao, "ja se ne mogu moliti, jer ne mogu naći ništa za šta bih se molio. Najviše šta mogu reći jeste: 'Zdravo Bože, hvala ti.' I to je sve. Ne treba ništa de se kaže. Ja sam tako zadovoljan."

Prosvetljena osoba ne može sanjati, ona je tako zadovoljna. A ja vam kažem da vi nećete čak ni reći 'zdravo Bože, hvala ti.' Zašto da ga ometate? Ili će jednom odgovoriti "Hvala i tebi", ali zašto bi svakog dana

govorio isto? U čemu je poenta kazivati to? U stvari on već zna da celo vaše srce kazuje 'zdravo, hvala ti'. U čemu je poenta govoriti to?

Noću vi sanjate i zaboravljate svoj lik koji nosite celog dana. Možete biti veliki naučnik tokom dana; a uveče zaboravljate. Možete biti kralj; a uveče zaboravite. Ili možete biti veliki asketa koji se odrekao sveta, a uveče vas zagrlila je lepa žena i vi zaboravite da ste asketa, monah, a to nije dobro. Sve što je dobro i loše u danu nestaje, zato što ste neko apsolutno različit. Raspoloženje se promenilo, klima se promenila. Ali jedna stvar ostaje trajna. Ako tokom dana posmatrate sve svoje aktivnosti - hodanje ulicom, jedenje hrane, odlazak u kancelariju, vraćanje kući, kako bivate ljuti, kako bivate ljubazni - ako posmatrate, onda u noći takođe možete posmatrati, možete nastaviti da opažate sve svoje aktivnosti u snu. Dakle jesam li u snu postao car? Dobro. Možete nastaviti da posmatrate.

U dvadeset četiri sata samo jedna stvar može ostati trajna, a to je posmatrač, svedok. To je polarna zvezda u vama.

"Izvodeći samyamu na polarnoj zvezdi, zadobija se znanje o kretanju zvezda." I

zapamtite, prvo Patanjđali kaže, izvodeći *samyamu* na mesecu, znanje u rasporedu zvezda se stiće - koja zvezda je koja, i gde je. Izvodeći *samyamu* na polarnoj zvezdi, *sakšin*, saznaje se kretanje zvezda. Zato što se kretanje zvezda može saznati samo u odnosu prema nećemu što je nepokretno, postojano. Ako ništa nije nepokretno, kretanje se ne može saznati; ako se sve kreće i vi nemate trajnu osnovu, nepomićnu osnovu, nepokretnu bazu, kako možete znati kretanje?

Zbog toga ne možete osećati kretanje zemlje. Zemlja se kreće, tako brzo da ne možete zamisliti. To je kosmićki brod. Neprekidno se kreće; okrećući se oko svog centra, a u isto vreme, jureći brzo oko sunca. Iz dana u dan, iz godine u godinu, nastavlja da se kreće i kreće, a vi to nikada ne osećate - jer se sve drugo kreće istom brzinom; drveće, kuće, vi, sve. Nemoguće je to osetiti, jer nema taćke kontrasta. Zamislite upravo sebe kao da imate malu stvar na kojoj biste stajali - cela zemlja se kreće a vi se ne krećete - onda biste znali. Gotovo biste zadobili vrtoglavicu; ona ide tako brzo. Tada nećete moći da budete u Puni. Ćas prolazi Filadelfija, ćas Tokio prolazi, ćas... i neprekid-

no se zemlja kreće, okreće.

Kreće se tako brzo, ali da bi se to znalo, osetilo, potrebna vam je nepomična osnova. Zbog toga je čovek živeo na zemlji toliko mnogo vekova, a tek pre tri stotine godina, kroz Galileja i Kopernika, saznali smo da se ona kreće. Inače, milenijumima smo mislili da je zemlja centar, nepokretni centar, a da se sve drugo kreće - sve zvezde, sunce i mesec - a da je samo zemlja nepokretna; da je središte.

Unutra se takođe sve kreće izuzev *sakšina*, svedoka. Izuzev vaše samosvesti, sve se konstantno kreće. Jednom kada znate ovog svedoka, moći ćete da vidite *kako* se sve drugo kreće.¹⁰

¹⁰ Svedok je uvek tu. Zahvaljujući njemu uopšte imamo svest. Nije potrebno da ga stvaramo niti postizemo. Sankhya daje pravi kontekst za razumevanje svedočenja o kome se ovde govori. Sve što se kreće i zbiva na bilo koji način, od materije do uma je *prakrti*, priroda. *Puruša* je nepokretni ishod njenog zbivanja. Kao centar kruga koji je nepomičan dok se kružnica vrti. Da nema tog središta, kružnica ne bi ni postojala niti bi se vrtela. On kao svedok je uvek tu da svojom nepokretnošću daje kontrast svem zbivanju i tako omogućava svest o zbivanju. Kad god smo svesni treba da znamo da je to od transcendentnog svedoka u nama i njegovog kontrasta

Sada treba da se razume vrlo komplikovana stvar. Na primer, do sada sam govorio u terminima kao da su centri statični. Oni to nisu. Ponekad je seksualni centar u glavi, kreće se. Zbog toga um postaje tako seksualan. Nastavljate da zamišljate i fantazirate. Ponekad je seksualni centar u vašim rukama, i želeli biste da dodirujete ženu. Ponekad je seksualni centar u vašim očima, i sve što vidite preokrećete u seksualni objekat. Postajete pornograf - sve što vidite, odmah se preobražava u seksualni objekat. Ponekad je centar u ušima; sve što čujete čini vas seksualnim.

Moguće je otići u hram i slušati *bhađane*, pevanje o Bogu, a osećati se seksualnim, ako je vaš centar u tom momentu u ušima. Bićete vrlo zabrinuti: "Šta se događa? Ja sam u hramu; došao sam kao vernik. A šta se događa?" Ponekad je i ovo moguće; vi sedite sa svojom devojkom, sa svojom ženom i ona je dostupna - ne samo na raspolaganju, gostoljubivo vas prima, očekuje - a vi uopšte ne osećate seksualnost; seksualni centar nije u seksualnom središtu gde bi trebalo da bude. Ponekad se dogodi

svem zbivanju.

kada fantazirate o seksu da uživete mnogo; a kada vodite ljubav sa ženom ne uživete uopšte - uopšte ništa.

Šta se događa? Vi ne znate gde je vaš centar. Kada čovek postane *sakšin*, postaje svestan gde je centar, a onda je mnogo toga moguće.

Kada je u vašim ušima, daje energiju vašim ušima. To su momenti kada možete trenirati svoje uši, i možete postati muzičar. Kada je u vašim očima, to su momenti kada možete postati slikar, umetnik. Onda gledate u drveće, a ono je zelenije nego što jeste. Onda će cvetovi ruže imati u sebi drugačiji kvalitet cvetanja; vi ćete projektovati. Kada je seksualni centar u jeziku, možete postati veliki govornik - možete hipnotisati ljude. Jedna reč iz vas, prodre u samo srce vaših slušalaca; i oni su hipnotisani. Postoje pravi trenuci... Ako je vaš seksualni centar u očima, možete samo pogledati u nekoga i on će biti hipnotisan. Postaćete hipnotizer; imaćete hipnotičku snagu. Kada je seksualni centar u vašim rukama, dotaknete nešto i to će postati zlato. Jer seks je energija i život.

Isto je i sa mesecom.

Do sada sam govorio o njihovim

statičkim lokacijama. Obično, one se nalaze tamo, ali ništa nije statičko. Sve se okreće.

Ako je središte vaše smrti u vašim rukama a vi ste lekar, dajete lekove i pacijent će umreti. Učinite šta god hoćete, ali nećete moći da spasete svog pacijenta. U Indiji kažu: "Taj doktor ima ruke lekara; šta god dotakne postaje lek." A neki drugi doktor? "Ne približavajte mu se; donesete mu malu bolest, a on će je uvećati i vratićete se kući lošiji nego što ste tamo otišli."

Jogin postaje budan. U *ayurvedi* koja se razvila pored *joge* u drevnoj Indiji, lekar takođe mora da bude u *jogin*. Dok niste *jogin*, niste pravi lekar. Ne možete biti pravi iscelitelj. Lekar mora da posmatra svoje vlastito unutrašnje stanje i uređenje pre nego što ode do pacijenta da ga vidi i leči. Ako je centar smrti u rukama, on neće ići. Ako je središte smrti u njegovim očima, on neće otići. Centar smrti treba da bude u *hari*, a središte života u njegovim rukama, onda će on otići da uspešno leči. Tada su stvari ispravno uređene.

Jednom kada znate svoj unutrašnji svet, mnoge stvari postaju moguće. Takođe ste i vi to ponekad zapazili, ali ne znate šta se događa. Ponekad ne činite ništa, a nast-

vljate da budete uspešni. Ponekad teško radite, a ništa ne uspeva; sve podbacuje. Raspored vaših centara nije ispravan. Funkcionišete iz pogrešnog centra.

Kada ratnik odlazi u rat, na front, treba da ide kada je centar smrti u njegovim očima. Onda... onda on može ubiti vrlo lako. Onda je on inkarnacija smrti. To je značenje izraza "zlo oko", za čoveka čiji je centar smrti fiksiran u očima. Ako vas on pogleda, vi ćete biti u nevolji. Sam njegov pogled je prokletsvo.

Ima ljudi čije su oči postale fiksirane sa životnim centrom. Oni vas gledaju, a vi osećate blagoslov. Oni gledaju u vas i nešto, nešto živo vas zapljuskuje.

"Izvodeći samyamu na polarnoj zvezdi, stiče se znanje o kretanju zvezda."

Izvodeći samyamu na pupčanom središtu, zadobija se znanje o organizaciji tela.

Pupčani centar je centar vašeg tela, jer ste kroz pupčani centar hranjeni od svoje majke u materici. Devet meseci živeli ste samo pomoću pupčanog centra. Bili ste

povezani s pupkom; to je bio prolaz, most. A kada je pupčani centar razvezan od majke i vrpca je presečena, postali ste nezavisno biće. Vaš pupak je od ogromnog značaja kada je u pitanju vaše telo.

*"Izvodeći samyamu na pupku, zado-
bija se znanje o organizaciji tela."* A telo je veliki komplikovani mehanizam, vrlo je delikatno. U jednom telu ima miliona ćelija; u vašoj maloj glavi ima miliona nerava. Naučnici su razvili mnoge komplikovane mehanizme, ali ništa ne može da se uporedi sa ljudskim telom - nije moguće i nikada neće biti moguće kreirati tako komplikovani mehanizam, ni i njegovo funkcionisanje. To je čudo. A funkcionisanje je tako automatsko; i ono funkcionise za sedamdeset ili čak sto godina.

Sve je načinjeno kao da je savršeno. To je samoodržavajući sistem: jede, kad god ste gladni stvara glad; kad god ste jeli dobro, daje vam naznaku - zaustavi se, sva-rite hranu; stvara krv, kosti i koštanu srž; i neprekidno nastavlja da čisti sebe jer tako mnogo ćelija što umiru svakog momenta treba da se izbace van. Stvara, čisti, održava sebe; sve je to automatsko.

Ako sledite prirodan način života,

telo funkcionije tako lepo, tako lepo bruji.

Poznavajući pupčani centar, moći ćete da znate čitav mehanizam tela. Na taj način je *joga* spoznala fiziologiju. Nije upoznala fiziologiju spolja, na osnovu seciranja leševa. Zato što *joga* kaže da kada je čovek mrtav, sve što znate o njemu nije istina o čoveku koji je živ. Jer mrtav čovek je totalno različit od živog. Sada su naučnici došli do ocene da je znanje fiziologije na osnovu mrtvog tela u najboljem slučaju nagađanje; jer kada čovek umre telesne funkcije se ustanovljavaju na jedan način, a kada je živ ono funkcionije sasvim drugačije; stoga sve što znamo na osnovu mrtvog tela jeste samo približna istina o živom telu, ali nije sva istina.

Joga je došla do saznanja iznutra. *Joga* je otkrila fiziologiju s punim životom i svesnošću. Zbog toga ima mnogo stvari o kojima *joga* govori, a moderna fiziologija se neće složiti, jer moderna fiziologija je od mrtvog čoveka, od leša, a *joga* se bavi životom.

Samo zamislite. Kada elektricitet teče kroz žice i vi presečete žice, onda ćete imati jedno iskustvo. Kada je elektricitet isključen iz žica i onda presečete žice, ima-

ćete drugo iskustvo. Ovi slučajevi su totalno različiti.

Vi secirate mrtvo telo. Ne možete secirati živo telo, jer dok to obavite ono će biti mrtvo. Stoga će se jednog dana fiziolozi složiti s *joga* istraživanjima da ako želite da znate živo telo, kada elektricitet teče i čovek je vitalan, onda na neki način čovek mora da uđe duboko u sebe i odatle, s te povoljne tačke gledišta mora da sazna šta je telo, kako je ono uređeno.

Kada uđete u mrtvo telo, to je odlazak u kuću koju je vlasnik napustio. Možete naći nameštaj, ali nećete naći vlasnika. Uđete li u kuću kada je vlasnik tu, on ispunjava, njegovo prisustvo ispunjava čitavu kuću. Kada ste prisutni u telu, vaše prisustvo čini svaku ćeliju kvalitativno različitom. Kada odete, onda je ostala samo mrtva stvar, samo materija.

Izvodeći samyamu na grlu, dolazi do prestanka osećanja gladi i žeđi.

Ovo su unutrašnja istraživanja. *Joga* dolazi do saznanja da ako ste gladni, glad nije sasvim u stomaku. Kada ste žedni, žeđ nije sasvim u grlu. Stomak daje informaciju

mozgu, a onda mozak daje informaciju vama; on ima neke naznake. Na primer, kada osećate žeđ, mozak čini da vaše grlo oseća žeđ. Kada je voda potrebna telu, mozak kreira simptom u grlu, i vi osećate žeđ. Kada vam treba hrana, mozak stvara nešto u stomaku, i vi tu imate mučninu od gladi.

Ali možete vrlo lako obmanuti mozak: možete piti vodu sa šećerom. Zato što mozak razume samo jezik šećera. Dakle, ako jedete šećer, ili pijete šećer, odmah mozak misli da nema potrebe za hranom; glad nestaje. Zbog toga ljudi koji jedu previše slatko gube svoj apetit. Samo mala količina šećera vas neće nahraniti, ali vas je mozak obmanuo. Šećer daje informaciju. Odmah mozak misli da se nivo šećera podigao visoko, i gotovo. Misli da ste dobro jeli i kroz hranu se podigao nivo šećera, a vi ste jednostavno uzeli kocku šećera; to je obmana.

Joga je spoznala da dovođenjem *samyame* na određene centre stvari mogu da nestanu. Na primer, ako dovedete *samyamu* na grlo, osetićete da je žeđ nestala i glad je nestala. Na taj način *jogini* mogu dugo da poste. Pričalo se za Mahavira da je postio

ponekad i tri, četiri meseca neprekidno. Tokom celog perioda od dvanaest godina dok je meditirao, postio je gotovo jedanaest godina. Tri meseca bi postio, a onda bi jeo samo jedan dan; onda bi opet postio jedan mesec, a dva dana bi jeo; na taj način za dvanaest godina sakupi se da je jeo samo jednu godinu; to znači u dvanaest dana, jedan dan jedenja, u proseku jedanaest dana posta.

Kako je on to radio? Kako je mogao to da radi? To je gotovo nemoguće, ljudski nemoguće. *Joga* ima neke tajne.

Ako se usredsredite na grlo... pokušajte. Sledeći put kada osetite žeđ, zatvorite oči, sedite, i dovedite svoju pažnju na grlo. Jednom kada je pažnja tu, videćete da se grlo opušta. Jer *kad god je vaša totalna pažnja na nečemu, postajete odvojeni od toga.*¹¹ Grlo je žedno; vi osećate 'ja sam žedan'. Ako dovedete svoju svedočeću svest na to, iznenada ste odvojeni. Vaša kooperacija je prekinuta. Sada znate 'da je grlo žedno, ne ja'. A kako grlo može biti žedno bez

¹¹ Zato što je naša prava priroda, čista svest, transcendentalna, svako pravo osvešćenje nas odvaja i oslobađa od onoga što smo osvestili.

vas?

Kako telo može biti gladno bez vas? Jeste li ikada videli mrtvog čoveka gladnog i žednog? Čak i ako sva voda nestane i ispari iz tela, mrtav čovek neće osećati žeđ. Identifikacija je nužna.

Pokušajte to. Sledeći put kada osećate glad probajte to. Samo zatvorite svoje oči, idite duboko dole u svoje grlo... posmatrajte. Videćete grlo odvojeno od vas. Onog momenta kada vidite da je grlo odvojeno od vas, telo će prestati da kazuje da je gladno. Telo ne može biti gladno; samo vaša identifikacija s telom.

Izvodeći samyamu na živac nazvan kurma nadi, jogin je sposoban da bude potpuno nepomičan.

Kurma-nadi je kanal *prane*, disanja. Ako smireno posmatrate svoje disanje, ne menjajući njegov ritam ni na koji način, niti ga čineći brzim niti sporim, ostavljajući ga prirodnim i opuštenim, i ako ga jednostavno posmatrate, postaćete apsolutno mirni. Neće biti kretanja u vama. Zašto? Jer svo kretanje dolazi iz disanja, iz *prane*. Svo kretanje dolazi iz disanja. Kretanje postoji u vama

kroz disanje. Kada se disanje zaustavi, osoba je mrtva - ne može da se kreće.

Ako konstantno dovodite svoju *samyamu* na disanje, na *kurma-nadi*, ubrzo ćete doći do stanja gde ćete videti da se disanje gotovo zaustavilo. *Jogini* rade ovu meditaciju okrenuti prema ogledalu jer disanje postaje tako smireno, ne mogu ga osećati. Samo oni mogu videti da li postoji neka magla na ogledalu iz njihovog disanja ili ne. Ponekad su oni postali tako tihi da ne mogu odlučiti da li su još živi ili ne. U dubokoj meditaciji ovo iskustvo ponekad će se dogoditi i vama. Ne plašite se. Disanje se gotovo zaustavlja.

Kada je svesnost savršena, disanje se gotovo zaustavlja, ali ne budite zabrinuti. To nije smrt; to je jednostavno mirovanje.

Svo nastojanje *joge* jeste u tome da se dovedete do takvog mira, koji se ne može prekinuti ni sa čim, do takvog stanja svesnosti koje se ne može poremetiti.

Čuo sam jednom:

Jedan ludak je u drumskom dućanu pitao vlasnika: "Šta vas navodi da radite ovde iz dana u dan?"

"Da bih napravio profit."

"Šta je profit?" Pitao je ludak.

"To je kada od jednog napravite dva," rekao je vlasnik.

"To je profit?" Ludak je rekao: "Profit je kada možete od dva načiniti jedno."

Taj ludak nije bio neki običan ludak; mora da je bio ostvaren čovek. Bio je *sufi* majstor.

Da, profit je kada načinite dva u jedno. Profit je kada dualnost nestaje, kada samo jedno ostane.

Reč "*joga*" znači metod da se postane jedno. *Joga* znači kako da se spoji zajedno ono što se razdvojilo. Sama reč "*joga*" znači "jedinstvo". Reč *joga* znači *unio mystica*. Da, profit je kada od dva možete načiniti jedno.

Sav napor je samo da se nađe trajno, kako pronaći jedno iza mnoštva, kako pronaći nepomično iza svih promena, neprekidnog kretanja bujice - kako pronaći besmrtno, kako naći ono izvan. Vaše navike će stvarati nevolje zato što ste živeli toliko dugo s pogrešnim navikama. Vaš um je uslovljen pogrešnim navikama - uvek vršite podele. Vaš čitav intelekt je treniran da

podeli i secira, da načini mnoštvo od jednog. Čovek je živeo do sada kroz intelekt, a zaboravio je kako da sastavlja zajedno.

Jedan čovek je došao kod muslimanskog mistika Farida, sa zlatnim makazama kao poklonom; makaze su zaista bile vrlo lepe i vrlo vredne. Ali Farid se nasmejao i rekao: "Šta ću raditi s makazama, jer nikada ne sečem stvari na dva dela? Uzmite ih vi. Pre mi donesite iglu - i nije potrebno da donosite zlatnu iglu, svaka igla će delovati - jer sav moj napor je da zašijem stvari zajedno."

Ali stare navike su da se secira. Stare navike su da se nalazi ono što se neprestano menja. Um je uzbuđen oko nečega novog i promenljivog; nepromenljivo izgleda nezanimljivo. Moramo biti svesni ovih navika; inače one će sebe iskazati na ovaj ili onaj način.... a um je vrlo lukav.

Dozvolite mi da vam ispričam jednu priču:

Maulana Aršad Va'ez je bio veliki propovednik, vrlo elokventan, ali je takođe bio i prosjak.

Jednom ga je kralj pozvao na svoj dvor i rekao: "Maulana, na preporuku mojih

ministara šaljem te kao delegata u Širaz na dvor Šaha Šoja. Međutim, želim da mi obećaš da ćeš se uzdržavati od prošnje tokom svog boravka u inostranstvu - jer ne bih voleo da moj predstavnik prosi, stoga mi moraš obećati."

Maulana je učinio kako se tražilo od njega i pošao za Širaz.

Nakon dovođenja svoje misije do uspešnog kraja, obratio mu se Šah od Širaza: "Glas o slavi tvog propovedanja je dospo do naše zemlje i stvorio je u nama želju da čujemo jednu od tvojih propovedi."

Maulana je pristao.

Zakazanog dana, bio je to petak, popeo se na propovedaonicu i izložio dirljivu i uzbudljivu propoved, izazivajući suze u očima svojih slušalaca. Ali pre nego što je napustio propovedaonicu, više nije mogao da se odupre svojoj prosjačkoj navici.

Rekao je: "O muslimani! Do pre nekoliko sedmica imao sam običaj da prosim. Ali pre dolaska ovde zatražili su mi da se zakunem da neću prositi tokom boravka u ovom gradu. Ja vas pitam, braćo moja, ako sam se zakleo da se uzdržavam od prošnje, jeste li se vi zakleli da mi ne date ništa?"

Um je vrlo lukav. On će naći načine i sredstva: "Ako ja ne mogu prositi, vi možete dati."

Zapamtite da je um mnogo naviknut na analize, a *joga* je sinteza. Dakle, kad god um dolazi da analizira, stavite ga na stranu, izbacite ga na stranu. Kroz analizu vi ćete dospeti do krajnjeg, najsitnijeg, atomskog; kroz sintezu vi ćete dospeti do najvišeg, do celine, apsoluta. Nauka je došla da otkrije atom, a *joga* je došla da otkrije *atman*. Atom označava najmanje, a *atman* znači najveće. *Joga* je došla do znanja celine, ostvarenja apsoluta; a nauka je došla da upozna sve manje i manje, i oni u tome istrajavaju.

Prvo je nauka podělila materiju u molekule, mislilo se da je molekul teško podeliti; onda se uspelo u njegovom deljenju, i nazvali to "atomom". Reč "atom" znači nedeljivo, što se više ne može podeliti - ali su naučnici to takođe podělili. Onda su došli do elektrona i neutrona i mislili su da se sada ne može više deliti jer je postalo gotovo nevidljivo - to se ne može videti. Niko nije nikada video nijedan elektron, stoga kako ga možete podeliti? Ali su sada

takođe uspeli i u njegovom deljenju. Bez njegovog viđenja, uspeli su da ga podele.

Oni će nastaviti dalje, i dalje... dok im sve ne isklizne iz ruku.

Joga je upravo suprotan proces: sinteza, spajanje, spajanje i spajanje tako da dođete do apsolutne celine. Celina je Jedinstvo.

Um je takođe podeljen u sunčev um i mesečev um. Sunčev um je naučan; mesečev um je poetičan. Sunčev um je analitički; mesečev um je sintetički. Sunčev um je matematički, logičan, aristotelovski; mesečev um je totalno drugačiji - nelogičan, iracionalan. Oni funkcionišu tako različito, da ne postoji jezik među njima.

Jedan ciganin se svađao sa svojim sinom. Rekao je dečaku: "Ti lenštino, ne radiš ništa besposličaru! Koliko puta treba da ti kažem da treba da radiš i ne dozvoliš da ti život prolazi u lenjosti? Koliko sam ti puta rekao da treba da naučiš opsenarske trikove i komedijaške veštine, tako da možeš da uživaš u životu?"

Onda je preteći podigao svoj prst, govoreći: "I, boga mi, ako ne budeš slušao moje reči, baciću te u školu; onda ćeš sakupiti puno glupog znanja, postaćeš učen

čovjek, i provesti ostatak svog života u bedi i nemaštini."

To je ciganski um - nemanje uma. On misli da postane lutalica, da bude klovn, ali da uživa. I ciganin kaže: "Baciću te u školu; onda ćeš sakupiti puno glupog znanja, postaćeš učen čovek, i provesti ostatak svog života u bedi i nemaštini."

Pokušajte da vidite, da razumete gde ste: u sunčanom umu - racionalnom, dokazujućem, polemičnom, logičnom; ili u mesečevom umu - poetskom, imaginativnom, sanjajućem. Gde ste vi?

I zapamtite, oba uma su pola-pola. Čovek mora da bude izvan oba. Ako ste u sunčevom umu, dođite prvo do mesečevog uma, jer put prolazi kroz njega. Ako ste domaćin, prvo postanite ciganin.

To je *sanyasa*. Da vas načinim ciganima, lutalicama. Ako ste previše logični, ja kažem verujte, predajte se, žrtvujte se, podvrgnite se. Ako ste previše skloni raspravljanju, ja vam kažem da nemam dokaz. Samo gledajte u mene, i predajte se ljubavi - ako možete. To je ljubavna veza. Ako možete verovati, vi ćete premestiti svoju energiju od sunca prema mesecu.

Jednom kada premestite svoju ener-

giju od sunca do meseca, onda se otvara nova mogućnost: možete otići izvan meseca takođe. Onda postajete svedok. To je cilj.

VAŠ BALON JE IZGUBLJEN

14 april 1976, pre podne u Buddha dvorani

Prvo pitanje:

Da li je moguće biti svestan prosvetljenja, a biti prosvetljen? Da li misao o tome da je prosvetljen stvara ego u čoveku? Molimo da nam objasnite.

Prva stvar koju treba razumeti jeste: šta je ego. Ego nije supstancijalan. U stvari, on uopšte nije. On je samo ideja, zamena bez koje će vam biti teško da živite. Zato što ne znate ko ste, treba da stvorite određenu ideju o sebi; inače jednostavno ćete poludeti. Morate fiksirati neke naznake tako da možete znati: "Da, ovo sam ja."

Čuo sam da je jedna budala došla u veliki grad. Odseo je u *dharmasali*. Bilo je tu mnogo ljudi, a on nikada nije spavao s toliko mnogo ljudi. Bio je malo zabrinut i preplašen. Plašio se da se uspava i da ujutru, kada se probudi, neće moći da se prepozna, jer bilo je tako mnogo ljudi. Uvek je spavao u svojoj sobi sam, nije bilo proble-

ma, jer nije bilo druge mogućnosti za probleme. Naravno, uvek je bio sam, ali sada s toliko mnogo ljudi koji su spavali okolo, čitava gomila, mogao bi da se izgubi. U redu je dok ste budni, možete nastaviti da se sećate sebe, ali dok ste uspavani možete propusti; možete zaboraviti. Do jutra možete postati zbunjeni; možete biti izgubljeni u gomili.

Videći ga tako zabrinutog kako sedi u krevetu, neko ga je pitao: "Šta je s tobom? Zašto ne ideš da spavaš?" On je objasnio svoj problem. Čovek se nasmejao, pa mu je rekao: "Ovo je vrlo jednostavno. Pogledaj u ovaj ugao, neka deca su ostavila svoj balon. Donesi ga i veži uz svoju nogu, tako da ćeš do jutra savršeno znati da si to ti ako je balon još tu."

Budala reče: "To je u redu." I morao je da spava, bio je toliko umoran, vezao je balon užetom za nogu i legao da spava.

Čovek je napravio šalu, tako što je noću dok je budala hrkala, uzeo balon s njegove noge i preneo ga na svoju vlastitu nogu. Ujutru kada se budala probudila, počela je da plače i zapomaže. Sakupila se gomila, i pitala: "U čemu je stvar?"

Rekao je: "Sada savršeno znam da

je on ja, ali ko sam ja?"

Dakle, to je problem.

Ego postoji zato što vi ne znate ko ste. Tako je ime, adresa, određeno lice koje ste videli da se ogleda u ogledalu, na fotografijama, u albumu - oni su pomoć. Oni su baloni privezani za vas.

Ako iznenada jednog dana u ogledalu vidite da ovo nije lice na koje ste uvek biti naviknuti da gledate, vi ćete poludeti - balon nedostaje. Lice se neprekidno menja, ali je promena tako polagana da je nikada ne prepoznajete. Samo se vratite kući i pogledajte album iz svog detinjstva. Vi znate da ste to vi, zbog toga ne vidite veliku razliku, ali samo razmislite o tome. Koliko ste se promenili. Lice niste vi; jer duboko dole nešto je ostalo trajno u vama. I vaše ime može da se promeni; ja to radim svaki dan. Stalno menjam vaša imena samo da bih vam dao osećaj da je ime samo balon privezan uz vas, on se može promeniti, tako da se prestanete identifikovati s imenom.

Ego nije ništa drugo do lažna zame-na za Sopstvo. Stoga kada znate ko ste, ne postoji mogućnost da se ego opet pojavi.

Vi me pitate, "može li misao o pro-

svetljenju da kreira ego?" Misao može da kreira ego ako je ego samo misao. Onda u stvari nije dobro reći da ona može da kreira; ego je već tu. Misao je već smišljena pomoću ega. Ako je ego nestao i vi ste zaista postali prosvetljeni... A to je značenje prosvetljenja: premeštanje od ega na Sopstvo, premeštanje od nerealnog na realno, premeštanje od uma do nemanja uma, premeštanje od tela do otelovljenja. Jednom kada znate ko ste, ne vidim da vas neko može nagovoriti da vežete balon za svoju nogu da biste se sećali sebe. To je nemoguće.

Prosvetljena osoba ne može biti egoistična. Šta god da ona kaže... Njena tvrdnja vama može da izgleda vrlo egoistična. U *Giti* Krišna kaže svom učeniku Arđuni: "Ostavi sve i dođi pred moje noge. Ja sam Bog koji je stvorio ovaj svet." Vrlo egoistično. Možete li naći više egoističnu osobu? Čujte šta je Isus rekao: "Moj otac na nebu i ja smo jedno." On kaže: "Ja sam Bog". Vrlo egoistično. Mansur je objavio: "Ja sam istina, sama apsolutna istina, najviša istina" - "*Ana'l haq*". Muslimani su time bili veoma uznemireni; ubili su ga. Jevreji su ubili Isusa. Jesu li ovo egoistične tvrdnje? *Upanišade* kažu: "*Aham brahmasmi*" -

"Ja sam *brahman*, celina, apsolut".

Ali oni nisu egoistični; vi ste ih pogrešno razumeli. Sve što oni govore istina je.

Čuo sam o jednom čoveku koji je mnogo razmišljao o kompleksu inferiornosti, stoga je otišao adlerovskom psihoanalitičaru. Rekao je psihoanalitičaru: "Patim mnogo od kompleksa inferiornosti. Možete li mi pomoći?" Psiholog je pogledao u njega i rekao: "Ali ti si inferioran. Nije to pitanje kompleksa inferiornosti. Ti jesi inferioran, stoga šta ja tu mogu uraditi?"

Kada Krišna kaže, "Ja sam Bog," on to jeste. On nije postao egocentričan. Šta da radi? Ako kaže, "ja nisam," to bi bilo neistinito; bio bi lažan. Da je licemeran kao takozvane *mahatme*, i da kaže da je samo pesak ispod vaših stopala, bio bi neiskren, lažov. On bi skrivao činjenicu. Kada Mansur kaže, "ja sam istina," on to jeste.

Problem, međutim, nije sa Mansurom, Krišnom, ili Isusom; problem je sa vama. Vi ne možete razumeti jezik bez ega. Nastavljate da interpretirate to na svoje vlastite načine.

Dozvolite mi da vam ispričam jednu

anegdotu:

Trgovac je imao lepog papagaja koji mu je pravio društvo, zabavljajući njegove mušterije, a u njegovom odsustvu se starao o dućanu.

Jednog dana kada je izašao radi ritualnog pranja, a papagaj je čuvao dućan s vrha police, trgovčeva mačka je iznenada skočila na miša. Papagaj se toliko preplašio da preleteo preko dućana i oborio ćup s bademovim uljem.

Kada se trgovac vratio, video je to, video je tu scenu i bio je obuzet ljutnjom. Uzeo je štap i udarao po glavi papagaja dok mu s glave nije otpalo svo perje.

Papagaj, ćelav i obeshrabren seo je na ugao police. Danima nije otvorio usta. Trgovac, koji je sada bio vrlo ophrvan grižom savesti zbog svog dela, probao je svaki trik na svom uvređenom pratiocu. Zatražio je pomoć čak i od svojih mušterija.

Ali je sve bilo uzaludno; papagaj nije progovarao.

Jednog dana dok je ptica sedela u svojoj uobičajenoj tišini, običan ćelavi der- viš je ušao u dućan. Odmah je papagaj sle- teo dole na blagajnu i rekao: "Dakle, i ti si takođe oborio ćup sa bademovim uljem!"

Objasnio je da je oćelavio jer je oborio ćup s bademovim uljem. Sada je ušao derviš koji je takođe ćelav; odmah je nastupila interpretacija. Razumemo samo jezik iskustva koje smo proživeli do tada.

Prosvetljena osoba nema ego - nema takođe ni poniznosti. Poniznost je vrlo ispoliran ego. Kada ego nestane, poniznost takođe nestaje.

Prosvetljena osoba zna ko je ona, stoga nije potrebno da nosi lažni identitet. To je bilo potrebno ranije; inače biste se izgubili u gomili. Bilo bi nemoguće da se živi bez toga. Ego je potreban dok ste neznalica, ali kada postanete prosvetljeni, on jednostavno otpada sam od sebe. To je kao kada slepac pipa s štapom kada hoda; on može da pita: "Kada ćovek izleći oći, da li odbacuje štap?" Šta mu možemo odgovoriti? Možemo reći: "Kada su oći izlećene, štap se odbacuje. Kome tada treba štap? Zašto bi ćovek opipavao kada su mu oći tu?" Štap i pipanje se zamenjuju - i to je vrlo jadona zamena - ali, potreban je štap kada je ćovek slep.

Dakle, pitanje treba da se razume: "Da li je moguće biti svestan prosvetljenja, a biti prosvetljen? Može li misao o tome da

je prosvetljen stvoriti ego u čoveku?" Ako postoji ego, nije potrebno stvarati ga - on je već tu i on stvara misao o prosvetljenju. Ako se ego ostavi i zaista nastane svesnost, svest, Sopstvo iz tame - dogodilo se rađanje sunca - onda ništa ne može stvoriti ideju o egu - ništa, ni na koji način. Možete objaviti da ste Bog; čak ni to neće stvoriti egoistični stari obrazac - ništa ga ne može stvoriti.

"Da li je moguće biti svestan prosvetljenja...?" Prosvetljenje je svesnost. Opet vi koristite svoj jezik. Ja to mogu razumeti, ali to je pogrešno. Vi ne možete biti svesni svesti; inače ćete postati žrtva beskonačne regresije. Onda ćete biti svesni vaše svesnosti da ste svesni, i tako dalje u beskonačnost. Onda tu neće biti kraja: jedna svesnost je prisutna, vi ćete biti svesni nje; druga svesnost, bićete svesni nje; treća svesnost... I možete nastaviti s tim. Ne, to nije potrebno, jedna svest je dovoljna.

Dakle, kada je čovek prosvetljen on je svestan, ali nije svestan svesti kao objekta. Čovek je savršeno svestan, ali nema objekta u tome, u toj svesnosti. Jednostavno je svestan, kao kada se svetlost širi osvetljavajući prazninu oko sebe. Nema objekta, nema ničega na šta svetlost može da padne.

To je čista svesnost. Objekat je nestao; vi kao subjekt ste procvetali u apsolutu. Ako nema objekta - onda ne može biti ni subjekta. Nestali su oboje, objekat i subjekat. Vi ste jednostavno svesni. Ne svesni nečega, samo svesni. Vi ste svesnost.

Dozvolite mi da vam objasnim to iz neke drugu dimenzije, koja može lakše da se razume. Kada volite, ako ste ikada voleli, vi niste bili ljubavnik: vi ste postali ljubav. Niste činili nešto. Vi niste činilac, stoga kako sebe možete zvati ljubavnikom? Ispravan izraz će biti da ste "vi ljubav".

Kada mi ljudi dođu i ja vidim veliko obećanje u njihovim očima, ja ne kažem: "Vi obećavate". Ja kažem, "vi ste obećanje". Uvidite razliku. Kada neko kaže nekome, "vi obećavate," to nije mnogo. Međutim, "vi ste obećanje," to u sebi sadrži ogromnu vrednost. Kada kažete nekome, "vi obećavate," vi mislite da neki čovek ima nešto što biste vi želeli, ili možda koristi nekoj vašoj ambiciji. Kada otac kaže sinu, "ti obećavaš", on misli, "želeo sam da postanem vrlo bogat, a nisam mogao to da uradim. Ti ćeš moći da uradiš to - ti obećavaš." To je očeva ambicija koja izgleda da će biti ispunjena kroz sina.

Kada vam kažem, "vi obećavate", ja nemam ambiciju da je ispunim kroz vas. Jednostavno iznosim tvrdnju o vama; to nema ništa da čini sa mojom ambicijom. Ja sam ispunjen. Ne želim nikakvo ispunjenje ni kroz koga. Kada kažem, "vi ste obećanje," iznosim konstataciju o činjenici u vezi vas. To jednostavno pokazuje vaš potencijal, vašu mogućnost.

Pogledajte! Ako ste muzičar, a vaš sin neće biti muzičar, nema sklonost, nema želju, nema talenat; nećete ga nazivati obećavajućim. Takav sin bi možda obećavao ocu koji je matematičar, ali vama on ne obećava. Ako vi težite za novcem, a sin želi da se odrekne sveta, on vam neće obećavati; biće baš suprotno. Kada nekoga nazivate obećavajućim, dovodite u vezu s njim svoje vlastite želje.

Kada ja kažem, "vi ste obećanje", mislim da imate ogroman potencijal da rastete, da cvetate - u kom god pravcu izaberete da se krećete.

Kad god ste u ljubavi, nećete osećati da ste ljubavnik. Vi ćete osećati da ste ljubav. Zbog toga je Isus rekao: "Bog je ljubav". Da je rekao: "Bog je vrlo ljubazan, milostiv", njegov jezik ne bi bio ispravan.

Šta podrazumevate pod izrazom "Bog je ljubav"? On kaže, "Bog" i "ljubav" su sinonimni. U stvari on želi da kaže da reći "Bog je ljubav" je tautologija. To može biti isto kao kada se kaže "Ljubav je ljubav", ili "Bog je Bog". Ljubav nije jedno svojstvo Boga, ljubav je samo njegovo biće. On nije pun ljubavi; on je sama ljubav.

Isto se događa kada čovek postane prosvetljen. On nije svestan prosvetljenja; on je sama svest. On živi u svesnosti, on spava u svesnosti, on se kreće u svesnosti. On živi, i umire u svesnosti. Svest postaje večni izvor u njemu, neugasivi plamen, nepromenljivo stanje bića. To nije samo jedna osobina, to nije neko sporedno svojstvo; ne može se ukloniti. Čitavo njegovo biće je svesno.

Drugo pitanje:

Ja sam obično u dva uma - u sunčevom i mesečevom. Molimo vas za komentar.

Um je obično u dva uma; na taj način um funkcioniše. Morate razumeti ceo mehanizam uma, kako on funkcioniše.

Funkcionisanje uma je da deli. Ako ne delite um nestaje. Umu treba podela. Um

stvara suprotnosti. Um kaže: "Svidate mi se; ne svidate mise. Volim vas; mrzim vas." Um kaže: "Ovo je lepo, ovo je ružno." Um kaže: "To mora da se uradi, to mora da bude ostavljeno." Um je izbor. Otuda Krišnamurtijevo insistiranje da ako postanete bez izbora, postaćete bez uma. Da bi se postao bez izbora znači da se ostavi i odbaci podela sveta.

Samo zamislite. Ako čovek nestane sa zemlje, hoće li tu bi biti ičeg lepog? Hoće li tu biti ičeg ružnog? Hoće li tu biti ičeg dobrog, ičeg lošeg? Sve podele će jednostavno nestati sa čovečanstvom. Svet će ostati isti. Cveće će cvetati, zvezde će se kretati, sunce će se rađati - sve će se nastaviti isto. Ali podela će nestati sa čovekom; čovek unosi podelu u svet. "Čovek" znači "um".

To je celo značenje biblijske priče. Bog je rekao Adamu da ne jede plod s drveta znanja. Bolje bi bilo da smo "drvo znanja" preveli sa "drvo uma". Čitava priča bi postala *zen*. Tačno to je značenje. Drvo znanja je drvo uma, inače zašto bi Bog želeo da njegova deca budu neznalice? Ne, on je želeo da ona žive bez uma. Želeo je da žive bez podele, da žive u jedinstvu, u slozi.

To je značenje biblijske priče. Ako bi *zen* majstor to komentarisao, ili ako bih ja to komentarisao, rekao bih: "Bolje je reći 'drvo uma'". Onda cela stvar postaje vrlo jasna.

Bog je tražio od Adama da živi bez uma. Da živi, ali bez podele života; onda život ima ogroman intenzitet. Podela takođe deli vas. Jeste li ikada posmatrali? Kad god vi delite, nešto se stegne u vama, nešto se prekine, slomi u vama. Onog momenta kada kažete, "ja ne volim," ruke ustuknu natrag. Niste otvoreni za život u njegovoj celini. Bog je želeo da Adam ostane u celini.

I biblijska priča kazuje da dok čovek ne odbaci svoje znanje, neće opet biti primljen natrag u rajski vrt. Isus je ostavio znanje. Zbog toga je Isus izgledao apsurdan, paradoksalan. Ono što je Adam učinio protiv Boga, to je Isus oprao, očistio je od ljudske svesnosti. Adam je izašao iz vrta, Isus je opet ušao u njega. Kako je Isus opet ušao? Ostavljajući um, podelu.

Um uvek funkcioniše kroz podelu. Pokušajte samo da ne delite. Vidite cvet; ne govorite da je lep. Nema potrebe. Lep je on bez vašeg kazivanja da je takav. Ne dodaje-

te mu nimalo lepote kazujući to. U čemu je onda stvar?

Postoji mala priča o Lao Ce-u. On je obično odlazio u jutarnju šetnju. Sused ga je obično sledio znajući dobro da Lao Ce ne želi mnogo da govori; uvek se držao u tišini. Jednom je prijatelj došao sa susedom, jer je i on takođe želeo da dođe, i došao je. Lao Ce i Lao Ce-ov sused su ostali sasvim tihi. Prijatelj je bio malo u teškoći, ali je i on ćutao jer mu je sused rekao da ništa ne govori. Onda se sunce uzdizalo, i bilo je tako lepo. On se zaboravio, i rekao: "Tako je lepo jutro." Samo toliko. Niko to nije komentarisao - niti njegov prijatelj niti Lao Ce.

Vrativši se natrag kući Lao Ce je rekao susedu: "Ne dovodi opet tog čoveka. Previše je govorljiv."

Previše brbljiv?

Čak je i sused primetio, rekavši: "Nije rekao ništa; jednostavno je rekao, 'lepo je jutro'."

Lao Ce je odgovorio: "I ja sam bio tu, u čemu je stvar što je to rekao? Bilo je lepo bez tog kazivanja. Zašto uvoditi um unutra? Ne, ovaj čovek je previše brbljiv; ne dovodi ga."

On je uništio celo jutro. Podelio je svet. Rekao je da je lepo rađanje sunca. Kad god kažete da je nešto lepo, nešto je već bilo odbačeno, jer lepota ne može postojati bez ružnog. Onog momenta kada kažete da je nešto lepo, rekli ste da je nešto drugo ružno. Onog momenta kada kažete, "ja te volim," rekli ste da mrzite nešto drugo.

Ako živite bez deljenja... samo posmatrajte cvet. Pustite ga da bude tu, kakav god da je. Pustite ga da bude u svojoj realnosti; ne izgovarajte ništa. Samo ga gledajte. Ne samo da to ne izgovarate, ne kazujte to ni unutra u sebi. Ne formulišite nikakvu ideju o tome. Neka to bude tu, i doći ćete do velikog ostvarenja.

Kada vas tuga obuzme, ne zovite je tugom. Mnogim ljudima sam dao ovu meditaciju, i oni su postali iznenađeni. Ja im kažem, "sledeći put kada osećate tugu, ne zovite je "tugom". Samo je posmatrajte. Vaše nazivanje toga tužnim, čini to tugom. Samo posmatrajte to, šta god da je to. Ne uvodite um unutra, ne analizirajte, ne etiketirajte to. Um je tako veliki delilac, i nastavlja stalno da obeležava stvari, da kategorizuje. Pustite da činjenica brani i potvrđuje sebe, neka činjenica bude tu, a vi jednost-

vno budite svedok. Onda ćete ubrzo reći, "vidi, tuga nije tuga", a sreća nije tolika sreća kao što ste navikli da mislite.

Ubrzo se granice tope, susreću, nestaju. Onda ćete reći da je to jedna energija - sreća, nesreća: oboje su jedno. Vaše tumačenje stvara razliku; energija je jedna. Ekstaza i agonija su jedno. Vaše tumačenje čini ih dvoje. Svet i Bog su jedno. Vaše tumačenje čini ih dvoje.

Kap je tumačenje a more je stvarnost. Neinterpretirano je stvarno; interpretirano je iluzorno. Pitanje je: "*Ja sam obično u dva uma...*" Um je uvek dvostruk; na taj način um funkcioniše, buja i živi.

Sunce i mesec: to takođe mora da se razume. Jer svaki čovek je takođe i žena, a svaka žena je takođe i muškarac.

Kako je to moguće: možete ostati podeljeni iznutra - muškarac odvojen od žene, unutrašnja žena odvojena od unutrašnjeg muškarca. Onda će uvek postojati konflikt, određena odlučna borba za nadmoć. Ovo je obično stanje poniznosti. Ako se vaši unutarnji muškarac i žena mogu snažno zagrliti, stopiti jedno u drugo po prvi put, vi ćete postati jedno - niti muškarac niti žena. Onda ćete biti transcendentelni.

Dozvolite mi da vam ispričam jednu priču, jednu od vrlo odvažnih i smelih priča. Takva smela priča je moguća samo u Indiji. Ne današnjoj Indiji, jer današnja Indija je postala vrlo kukavička.

Mora da ste videli *lingam*. Šivino simboličko predstavljanje kao falusa. Postoje hiljade hramova posvećenih Šivinom *lingamu*. Zapravo nikada nećete naći njegovu statuu. Njegove statue su potpuno nestale; samo su ostali simboli. Simbol nije samo *lingam*; to je i *yoni* takođe. On je oboje, muškarac i žena. To je muškarac u ženi, to je sunce u mesecu. To je muško koje susreće žensko. To je *yin* i *yang* u snažnom seksualnom zagrljaju. To je nagoveštaj kako se unutrašnji čovek susreće sa unutrašnjom ženom, jer unutrašnje nema lice. Zbog toga su Šivine statue nestale. Unutrašnje je samo energija, zbog toga *lingam* nema formu; to je samo energija.

Ali priča je ispričana... Ne budite šokirani njom, jer je zapadni um previše uplašen od realnosti.

Priča kaže da je Šiva vodio ljubav sa svojom suprugom Devi. A naravno kada Šiva vodi ljubav sa svojom suprugom, to nije obična ljubav. Inače on ne vodi ljubav

iza zatvorenih vrata; vrata su bila otvorena. Pojavila se neka hitna potreba u svetu bogova, pa su Brahma, Višnu i cela gomila bogova došli da traže Šivino rešenje za hitan problem. Dakle, oni su ušli u sobu - Šivina privatnost je postala pijaca - ali je on tako duboko bio u ljubavi da nije bio svestan da ga gomila posmatra. Svi bogovi su postali voajeri. Nisu mogli otići jer se nešto strahovito događalo. Energija je bila tako jaka; oni su je osetili. Nisu mogli da odu. Nisu mogli da ga prekinu, jer je to bilo tako sveto.

Šiva je nastavljao da vodi ljubav dalje, dalje i dalje. Bogovi su se zabrinuli, hoće li ikada svršiti. A oni su bili u takvom problemu da je bilo nužno hitno rešenje. Međutim, Šiva je bio potpuno izgubljen. Šiva nije bio tu, Devi nije bila tu - muškarac i žena su se potpuno stopili jedno u drugo. Neko jedinstvo se dogodilo, velika sinteza, veliki orkestar energija.

Bogovi su želeli da ostanu, ali su se uplašili drugih bogova. Tako deluje puritanski um. Oni su bili veoma zainteresovani da gledaju i posmatraju, ali su se plašili ako ih drugi vide da posmatraju i uživaju u tome, da će njihov ugled biti doveden u

pitanje. Stoga su prokleli Šivu: "Od danas tvoj lik će nestati iz sveta i uvek ćeš biti zapamćen kao falusni simbol: *lingam* u *yoni*, sunce u mesecu, dragulj u lotosu. Dakle, uvek ćeš biti zapamćen kao seksualni orgazam." To je bila kletva.

Ovo se uvek dešava. Imao sam jednog prijatelja koji bio jako protiv pornografije, a cela njegova biblioteka je bila puna pornografije. Jednom sam ga posetio, i tada sam ga pitao: "Šta je ovo?" On je odgovorio: "Ja moram čitati sve pornografske knjige, baš da bih ih kritikovao. Moram biti svestan šta se nalazi u pornografiji, jer sam veoma protiv nje." On jede svoj kolač, i čuva ga.

Drugi bogovi su prokleli Šivu, ali za mene se to prokletstvo pokazalo da je blagoslov, jer simbol je zaista lep. To je jedini falusni simbol u svetu koji je obožavan kao Bog, bez ikakve osude. Hindusi su potpuno zaboravili da je on falusni; oni ne misle da je falusni. Oni su ga potpuno prihvatili. Simbol je lep zato što nije samo Šiva tu, postoji i *yoni* takođe. *Yin* je takođe tu. *Lingam* je smešten u *yoni*; oboje se susreću. To je simbol susretanja, simbol orgazma, energija koje postaju jedno.

Isto se događa iznutra, ali samo

kada odbacite um. Ljubav je moguća samo ako odbacite um. Inače, ako odbacite um, onda ne samo ljubav, nego je moguć i Bog; jer ljubav je Bog.

Ako postoji unutrašnji konflikt u vama između sunca i meseca, onda ćete uvek biti zainteresovani za spoljne žene. Bićete opsednuti spoljnom ženom. Ako ste žena, bićete privučeni spoljnim muškarcem. Jednom kada se unutrašnji konflikt razreši i vaša sunčeva energija se prenese u mesečevu energiju i ako više nema nikakvog rascjepa, ako su prevaziđeni, onda nećete biti privučeni spoljnom ženom ili spoljnim muškarcem. Po prvi put ćete biti seksualno zadovoljni.

Ne kažem da ćete napustiti spoljašnju ženu. Nema potrebe. Ili ćete ostaviti spoljašnjeg muškarca - nema potrebe. Ali će sada čitav odnos biti totalno drugačiji - vrlo harmoničan. Neće biti odnos potrebe; pre će to biti odnos zajedničke deobe. Sada kada muškarac pristupa ženi, to je pitanje potrebe. On želi da koristi ženu kao sredstvo. Žena želi da koristi muškarca kao sredstvo. Zbog toga su žena i muškarac neprestano u borbi; u osnovi, oni se bore sa samim sobom. Ista borba se reflektuje spolja.

A kada koristite ženu, kako možete misliti da će se žena osećati opušteno s vama, u harmoniji? Ona oseća da je svedena na sredstvo. Nijedan muškarac niti žena nisu sredstva. Ona oseća da je korišćena kao stvar, neka navlaka. Njena duša se oseća izgubljena; zbog toga je ljuta. Zato i ona pokušava da svede čoveka na stvar. Ona preokreće supruga u papučara; prisiljava ga. I to se nastavlja.

Ovo je više konflikt nego ljubav - borba. Više rat nego ljubav - više mržnja nego ljubav.

Jednom kada ste usklađeni sa svojom unutrašnjom ženom i muškarcem, iznenada ćete biti usklađeni s drugima takođe. Kada vaš unutrašnji konflikt nestane, i vaš spoljni konflikt nestaje. Spoljašnje je upravo senka unutrašnjeg. Onda možete biti u odnosu; ili možete ne biti u odnosu. Vi ste totalno nezavisni. Onda je to ono što vi izaberete da bude. Ako želite da budete u odnosu, možete biti u odnosu, i neće biti konflikta. Ako ne želite da budete u odnosu, ako želite da budete sami, možete biti sami; i neće biti usamljenosti. Lepota je kada čovek dođe do organskog jedinstva unutra.

Na to je usmeren sav Patanjđalijev

napor: kako čovek da preobrazi solarnu energiju u lunarnu energiju. A onda, kako da bude svedok obeju, tako da se susretnu, stope, postanu jedno. Da bude transcendentan naspram njih. Um vam nikada neće to dozvoliti dok ga ne ostavite, odbacite. Um je uvek podeljen jer mu je to sama suština; on zavisi od podele. Ko je Buda - muškarac ili žena? Mi imamo simboličnu predstavu Šive kao Ardhanarishwara - pola muškarac, pola žena. To je savršeno. To mora da bude tako jer ste vi rođeni kao otac i kao majka - pola vas dolazi od vašeg oca, a pola vas dolazi od vaše majke. U najvećem razlika između muškarca i žene je razlika u naglas-ku; to nije razlika u kvalitetu. Žena je svesno žena, a nesvesno muškarac; muškarac je svesno muškarac, a nesvesno žena. To je sva razlika koja postoji.

Vrlo je teško, jer vaši umovi su uslovljeni da budu muškarac ili da budu žena, a društvo previše naglašava uloge. Ne dozvoljava fluidno postojanje; ono stvara od vas čvrsto oblikovane figure. Kada dečak i devojčica mogu razumeti, roditelji započinju da naglašavaju: "Ti si dečak. Ne igraj se s lutkama; to nije dobro za dečake. Ti ćeš biti muškarac. To je za devojčice."

Muškarac se ni u čemu smatra devojčicom. "Curica, devojčica. Ne budi to; budi muškarac." Mali dečak ne zna gde je vođen, počinje da se usredsređuje na to da bude sve više i više muškarac. Udaljuje se od svog izvornog jedinstva, od čistog jedinstva svog bića. Postaje muškarac, a to je samo polovina njegovog bića. A devojka postaje žena, a to je polovina njenog bića. Njoj je rečeno da se ne penje na drveće; da je to samo za dečake. Kakva besmislica. Drveće je za sve. "Ne idi da plivaš u reci; to je za dečake." Reke su za sve.

Na taj način čovečanstvo je osiromašeno. Devojčici je data određena uloga i dečaku je data određena uloga. Njihova celovitost je potpuno izgubljena. Postaju fiksirani u svojim prozorima, ne mogu videti celo nebo; okviri prozora postaju suvišni.

Muškarac je okvir, žena je okvir - to nije vaše biće. Ne budite previše identifikovani s okvirom. Izađite iz njega.

Jednom kada započnete da se odvezujete, opuštate, i jednom kada započnete ponovo da apsorbujuete odbačeni, nepotrebni, poricani deo, postaćete tako obogaćeni, da to ne možete čak ni zamisliti niti sanjati. Onda će vaše biće biti celovito.

A to je ono šta ja mislim kada kažem da budete sveti. Ne mislim da postanete katolički monah, ili da postanete budistički monah, ili đainski monah. Sve su to gluposti. Želim da postanete sveti, sveti u smislu da budete celi. Treba da postanete celoviti. Treba da povratite sve što je vam društvo uskratilo, ne plašite se da povratite to. Ne bojte se - ako ste muškarac, ne plašite se da budete ponekad žena.

Ako je neko umro, vi ne možete plakati jer ste muškarac, a suze su namenjene samo ženama. Kakva lepa stvar - suze - uskraćene su muškarcu. Onda muškarac postaje sve više i više tvrd, surov, nasilan, mučan. Onda nije čudo što se Adolfi Hitleri rađaju. Čovek čije su suze iščezle prinuđen je da postane jednog dana Adolf Hitler. Prinuđen je da postane Džingis Kan, čije su suze iščezle. Onda će postati nesposoban da oseća simpatiju, onda će postati tako surov da neće biti sposoban da oseća šta radi ljudima. Hitler je ubio milione čak i bez najmanje griže savesti. On je zaista muškarac; žena je potpuno iščezla - saosećanje i ljubav su iščezli. Suze su nestale.

Ja bih voleo da muškarac plače isto kao žena. Suze teku, one omekšavaju, raz-

nežuju srce. One bi vas učinile više blagim, tečnim. One bi istopile okvir prozora, i dozvolile vam da imate veće nebo.

Ženama nije dozvoljeno da se smeju burno, kao Gurudayal - nijednoj ženi nije dozvoljeno da se grohotom smeje.¹² To je protivno ženskoj ljupkosti. Kakva besmislica. Ako se ne možete jako smejeti, mnogo ćete propustiti. Smeh mora doći iz stomaka. Smeh mora biti tako veseo da se celo telo trese s njim. On ne treba da bude plahovit. Inače žene se samo osmehuju; one se ne smeju. Buran i bučan smeh je tako nepriličan damama. Dame žive vrlo grozničav život. Ubrzo postaju sve više i više magličaste, mutne, sve više i više uspavane, nerealne, neautentične.

Ne budite 'dame' i 'gospoda'. Budite sveti. Celina integriše sve i svašta. Celina integriše oboje, Boga i đavola. Onda nema podele; onda se um ostavlja. Sveti čovek nema um.

Ali ako je 'sveti čovek' katolik, on nije svet, jer ima katolički um. Ako je 'sveti čovek' još uvek *hindu*, on nije svet; ima *hindu* um.

¹² Osho ovde misli na malograđanski moral u Indiji.

Baš sam jednog dana čitao knjigu od Pagal Babe. Njegovo ime znači "Ludi Baba" - i mora da je bio lud. Ne samo luc-kast u smislu *sufia*, jer oni prosvetljenog čoveka nazivaju "ludim," nego i u psihoa-nalitičkom smislu. On je neurotičan. On kaže u svojoj knjizi - jednostavno sam iznenađen da nađem na to, a mislilo se da je on sveti čovek - ovim rečima: "Mnogi zapadnjaci mi kažu da bi voleli da se preob-rate u *hinduizam*, a ja im moram reći da to nije moguće. *Hindu* se rađa; niko ne može biti preobraćen u *hindu*." *Hindu* se rađa - morate da zaradite to za mnogo života. Ako vršite dobre *karme* za mnogo života, onda se rađate kao *hindu*. Ne možete biti preob-raćeni - to nije tako jeftino kao da se posta-ne hrišćanin.

Ovaj 'svetac' Pagal Baba kaže: "Moram da ih odbacim jer će za mnogo života oni morati to da zarade - to je vrhu-nac da se bude *hindu*." On kaže da čak i ako ste rođeni kao *hindu*, ako ne sledite dobre *karme* i neprekidno ne postajete sve više i više religiozni i čestiti, vi ćete pasti dole u nižu klasu čovečanstva - na primer, možete postati Amerikanac. Tako kazuje taj čovek. Lepota toga je da je našao američkog izda-

vača, Simon & Schuster, koji je izdao ovu knjigu.

Ovo nisu sveti ljudi. Oni su *hindu* šovinisti, glupi ljudi - neurotični.

Ako imate um, ne možete biti sveti. Koliko god čestit, um ostaje bez svetosti jer um ne može biti celina, niti je celovit. Zapamtite to.

Jedne večeri Mula Nasrudin je rekao svojoj ženi: "Donesi nam malo sira da jedemo, jer sir uvećava apetit i čini oči blistavim, jasnim."

"Nemamo sira" rekla je žena.

"To je dobro" odgovorio je Mula, "jer sir povređuje zube i desni."

"Koja je od tvojih tvrdnji istinita?" pitala je ona. Mula je odgovorio: "Ako ima sira u kući, prva tvrdnja; ako nema, druga."

Na taj način um funkcioniše.

Vi volite ženu ako vam ona postaje dostupna; ako nije, vi je mrzite. Ako je sir u kući, prvo je; ako sira nema, drugo.

Ostavite podele, odbacite deobe. Živite život kao celina. To će biti teško, znam, jer vekovima je um bio uslovljen da deli. Olabaviti ga, otključati ga, biće teško,

ali je vredno - jer propuštate toliko mnogo.

Psiholozi kažu da se propušta devedeset osam posto života. Samo dva posto se živi, jer okvir prozora ne dozvoljava više od toga.

Razbijte prozor, slomite okvir - raznesite ga! Vaš hinduizam, vaše hrišćanstvo, vaš đainizam - spalite ih. Ako možete izaći iz svojih ideologija, gledišta, predrasuda, postaćete celina.

Treće pitanje:

Često ste govorili da prosvetljeni čovek nikada ne sanja. Ali ste nam i rekli da je jednom Čuang Ce sanjao da je leptir. Molim za komentar.

Ovo je od Svami Joga Činmaja. Izgleda da ne može razumeti humor. A ja znam zašto ne može razumeti: bio je previše u lošem društvu indijskih *jogina* i *sadhua* - i zaboravio je sam kvalitet humora. A humor je osnovni kvalitet za bivanje svetim; sveti čovek je duhovit čovek. Ali on je previše krut.

Kada sam rekao da je Čuang Ce sanjao, sam Čuang Ce je ispričao tu priču. Nije on to sanjao. On je načinio lepu šalu o

sebi, smejao se sebi. Vrlo je lako smejati se drugima; teško je smejati se sebi. Onog dana kada postanete sposobni da se smejete sebi, postali ste bez ega. Jer ego uživa da se smeje na tuđ račun. Kada počnete da se smejete sebi, ego ne može postojati.

Da, nijedna prosvetljena osoba nikada nije sanjala, ali prosvetljene osobe imaju humor. One mogu da se smeju, i drugima mogu pomoći da se smeju.

Dogodilo se da su tri čoveka putovala, tragali su za istinom. Jedan je bio Jevrejin, drugi hrišćanin, a treći musliman. Svi su oni bili veliki prijatelji.

Jednog dana su pronašli novčić s kojim su kupili parče halve. Musliman i hrišćanin su upravo jeli, pa su bili malo zabrinuti da će Jevrejin pojesti celu halvu; jer su oni bili tako siti, tako su se dobro najeli. Stoga su predložili - skovali su zaveru protiv Jevrejina - predložili su: "Pođimo sada u krevet. Ujutro ispričaćemo svoje snove. Ko bude imao najbolji san, poješće halvu." Pošto su dvojica bili za to, i Jevrejin je morao da se složi - da bi izgledao demokrata. Nije mogao ništa drugo da uradi.

Jevrejin koji je bio vrlo gladan, nije

mogao mnogo da spava. Vrlo je teško spavati kada je halva tu, vi ste gladni, a ovi ljudi su se zaverili protiv vas.

Usred noći je on ustao, pojeo halvu i vratio se natrag u krevet.

Ujutro hrišćanin je prvo ispričao svoj san. Reкао je: "Hrist je došao, i kada se uzdizao na nebo, poveo me sa sobom. Bio je to najređi san koji sam ikada video."

Musliman je rekao: "Ja sam sanjao Muhameda, koji me je poveo na svoje putovanje u raj... lepe žene su plesale, potoci vina su tekli, drveće od zlata i cveće od dijamanta. Bilo je neizmerno lepo."

Sada je došao Jevrejin na red. On je rekao: "Mojsije mi je došao i rekao: 'Ti stari idiote, šta čekaš? Hrist je odveo jednog tvog prijatelja na nebo, Muhamed je uveo drugoga u raj - ustani već jednom i pojedi tu halvu!'"

Humor je deo svetosti; a kad god nađete da je sveti čovek ozbiljan, bežite odatle jer on može biti opasan. Mora da je unutra bolestan. Ozbiljnost je vrsta bolesti, čovek mora da je fatalno bolestan - a to je vrlo hronično u religiji.

Upravo probajte da razumete. Ne

budite previše domišljati, jer se to uvek pokazuje kao ludost i ništa drugo. Takođe uvek u sebi dopustite i malo besmislenosti, onda ćete biti mudriji. Budala je protiv mudrosti, ali mudar čovek takođe upija i malo ludosti. On nije protiv nje, koristi takođe i nju.

Čuang Ce je jedan od najapsurdijih ljudi koji su ikada bili ovde na zemlji. Zbog toga sam ja imenovao ovaj auditorijum "Čuang Ce auditorijum". Ja volim tog čoveka; on je tako apsurdan. Kako možete izbeći da ne volite tog čoveka?

Buda ne bi rekao: "Ja sam sanjao." On je malo ozbiljan. Patanjđali ne bi rekao - jer bi se plašio od Činmaje.

Neki *swami* je bio nahuškan da postavi pitanje: "Vi ste sanjali? Prosvetljeni ljudi nikada ne sanjaju. Šta to govorite?" Čuang Ce se ne boji nikoga; on odgovara: "Sanjao sam." On je vrlo ljubazan čovek. On je sveti čovek. On se može smeјati i pomoći drugima da se smeјu; njegova svetost je prepuna smeјa.

Četvrto pitanje:

Koja je Patanjđalijeva ili vaša tehnika za postajanje samosvoјnim pojedin-

cem?

U vezi s ovim objasnite nam kako takav duhovni čovek doslovno živi od trenutka do trenutka?

Kako da kultiviramo ovu naviku da radimo od trenutka do trenutka u praktičnom, svakodnevnom životu?

Ovo pitanje mora da je od nekoga ko me uopšte nije razumeo. Izgleda da je od nekoga sasvim novog. Inače, pošto su mnogi ljudi novi, biće korisno da se ovo razume.

"Koja je vaša tehnika postajanja samosvojnim pojedincem?!" Ja uopšte nisam zainteresovan da vas učinim više samosvojnim pojedincem, jer je to nemoguće. Vi ste potpuno povezani sa celinom, stoga kako možete postati samosvojni? To je napor ega, da postane samosvojan. Da postane sasvim nezavisan od svega: to ego-trip, najviši ego-trip.

Dakle, ne možete postati samosvojni. Možete postati svojstveni celini, ali ne samosvojni. Možete sadržati celinu i možete biti sadržani od celine, ali ne možete biti samo svoji. Kako možete odvojiti i odeliti sebe od univerzuma? Ne možete tako posto-

jati čak ni jedan jedini trenutak.

Ako ne dišete, nećete moći da živite. Ne možete zadržati svoj dah unutra; on mora da izađe van. I mora opet da uđe unutra. To je konstantno kretanje između vas i celine. Oni koji znaju, kažu da vi ne dišete; naprotiv, celina diše kroz vas.

Samo posmatrajte ponekad svoje smireno disanje. Jednog dana može doći jedan trenutak kada će se iznenada vaša pažnja premestiti na novo misteriozno iskustvo. Prvo, kada posmatrate svoje disanje - vaš *kurma-nadi*, ili ono što Buda zove *anapanasati joga* - kada posmatrate svoje disanje, vi mislite da dišete. Ubrzo ćete videti, moraćete da vidite jer to je istina: da vi ne dišete. *Vama* nije potrebno da dišete; zbog toga čak i u spavanju vi nastavljate disati. Čak i ako postanete nesvesni, i ako ste u komi, nastavljate da dišete. Vi ne dišete; inače ako biste ponekad to zaboravili pali biste mrtvi. Vi nikada ne zaboravljate, jer to nije potrebno.

Disanje ide samo od sebe, po sopstvenom porivu. Jednog dana ćete uvideti da "ja dišem" je besmislica; nasuprot tome: "disanje diše mene".

A onda jednog dana ćete imati drugi

revolucionarni, radikalni, zaokret u vašoj svesti. Vidite da ste izdahnuli, pa udahnuti; videćete jednog dana da je vaš izdisaj Božji udisaj, a vaš udisaj Božji izdisaj. Celina izdiše; to je trenutak kada vi udišete. Celina udiše; to je trenutak kada vi izdišete.¹³

Ko ste vi? I koju besmislicu pitate - kako da postanete samosvojni. Bez sunca vas neće biti. Ako sunce iščezne, vi ćete iščeznuti; čitav život će iščeznuti. Mi smo međusobno povezani. Cela egzistencija je jedno; sve je međusobno povezano. Nezavisnost nije moguća. Ja nisam za zavisnost, jer kada je nezavisnost nemoguća, kako zavisnost može biti moguća? Moja reč je "međusobna zavisnost", to je ono što je istinito i realno.

Stoga prva stvar, ne mislite u terminima jastva. Jastvo kao ego je vaša bolest. Odbacite to, tako vam celina postane dostupna. I samo onda možete živeti od trenutka do trenutka, na dugi način ne možete. Ako štitite, čuvate, branite sebe, kako možete

¹³ Kada ovu svest sa disanja proširite na sve što telo i um čine, da to nije ništa vaše, da to niste vi, onda je to savršeno svedočenje ili transcendencija tela i uma. Tek tada može da nastane vaše činjenje i ono je uvek u skladu s namerom Duha ili Celine.

živeti od trenutka do trenutka. Moraćete da se pripremate za budućnost. Morate se pripremiti za sutra. Ko će se brinuti o vama? Ko će se starati o vama? Vi ste posebna individua - ko će brinuti o vama sutra? Moraćete gledati u bankovni račun. Morate da se pripremite. Ne možete živeti od trenutka do trenutka.

Samo osoba koja je došla do shvaćanja: "Ja nisam, celina jeste", može živeti od trenutka do trenutka - jer onda ne postoji drugi način da se živi. Budućnost još nije tu, a ako me je ovog trenutka celina štitila, gajeći me, pomažući mi, onda će se celina takođe brinuti o sutra, kao što se starala do sada. Ona će se starati. A ako celina odluči da ja nisam potreban, i rastvorim se, savršeno je u redu - jer ko sam ja da prigovarim?

To je religiozan čovek: duboko predan, totalno predan celini. On onda živi od trenutka do trenutka.

"U vezi s ovim molimo da objasnite kako takav duhovni čovek bukvalno živi od trenutka do trenutka." On ne živi; on dozvoljava Bogu da živi kroz njega. Onda je čovek duhovan.

Svetovni čovek živi svoj život;

duhovni čovek ne živi svoj život - on dozvoljava Bogu da živi kroz njega. On postaje vozilo. On kaže: "Dođi. Neka dođe carstvo tvoje, neka bude volja tvoja. Dođi, prođi kroz mene, živi kroz mene. Ja sam prazan i spreman. Ja sam samo kao šuplji bambus. Dođi, načini flautu od mene, pevaj pesmu iz mene. Pevaj tvoju tišinu ili tvoju pesmu, ali je proslavljaj kroz mene. Ja sam spreman i očekujem te i na raspolaganju sam."

Duhovni čovek je velika dostupnost, raspoloživost. On kaže Bogu: "Kad god ti poželiš, ja sam spreman. Ja ću čekati i biću strpljiv. Nema žurbe. Ako si angažovan negde drugde, i ima mnogo posla, uradi to. Ja mogu večno da čekam."

Duhovni čovek nije čovek koji živi svojim posebnim životom. Međutim u Indiji, ili u drugim zemljama takođe, postoji ta ideja: da je duhovan čovek onaj koji živi vrlo disciplinovan život. To nije definicija duhovnog čoveka; i ne postanite žrtva toga, jer ako započnete da živite svoj poseban život bićete konstantno u borbi sa celinom. Ne plivajte u reci, ne pokušavajte da je gurate. Plovite s njom, idite s njom - idite s njom u okean. Ona već tamo ide; nema potrebe za brigom. Ostavite sve brige, ne

pokušavajte da plivate protiv struje; inače ćete biti iscrpljeni. Ali upravo tako se zamišlja religiozan čovek, duhovan čovek - kao čovek koji se predaje velikoj borbi s Bogom.

Gurđijev je obično govorio: "Sve vaše takozvane religije su protiv Boga." I on je u pravu. Ovo su suptilne strategije ega. Čuvajte se njih.

Nisam ovde da bih vas načinio neprijateljem Boga. Ovde sam da vas podučim kako da plovite s njim, kako da budete prijatelj sa njim, kako da mu ne pružate otpor. Ovde sam samo da srušim sve vaše strategije - vašu moralnost, vaše etike, vaše discipline. To su sve strategije kako da štitite sebe, kako da pokušate da budete nezavisni i samosvojni. Ovde sam da vam to potpuno razorim i uništim.

A kada su vaše strategije odnete, vi nestajete. U vašem nestajanju se pojavljuje duhovni čovek. To nije nešto što vi možete postati svojim naporima. To je vaš apsolutni, krajnji neuspeh, pad: kada religiozni čovek uđe u vas, kada postanete religiozni i duhovni. Ne možete napredovanjem postati duhovni.

"Kako da kultivirate ovu naviku...?"

Religija nije navika. Duhovnost nije navika, to je svesnost; a navika je upravo suprotna od svesnosti. Navika je nesvesnost. Ali mnogi ljudi je imaju. Na primer, pušite cigarete; to postaje navika. Kada vi kažete da je to postala navika? Kada je to postalo tako automatsko da se ne možete ostaviti; onda kažete da je to navika. Onda ako ne pušite, osećate veliku smetnju, uznemirenost. Osećate da je pobuda tako ogromna da je ne možete zaustaviti, niti se uzdržati, morate ići s tim; to je sada postalo navika. Na isti način pokušavate da molitvu učinite svojom navikom. Molite se svakog dana; onda to ubrzo postaje isto kao pušenje. Ako se ne molite, osećate da vam nešto nedostaje. To vi nazivate religioznošću. Zašto onda pušenje ne nazivate religioznim? Šta je nepravilno s pušenjem?

Pušenje je kao mantra. Šta radite s mantrom? Ponavljate određeni zvuk, govorite: "Ram, Ram, Ram, Ram..." To je isto kao pušenje. Udahnute dim, izdahnute ga napolje, udahnute unutra, izbacite van, unesete unutra, izbacite napolje; to postaje mantra. To je već "transcendentalna meditacija," TM.

Ne, religioznost nema ništa sa navi-

kama. Možda mislite da je religioznost imati dobre navike, a nemati loše - pušenje je loša navika a molitva dobra. Ne, sve navike su nesvesnost, a religioznost je probuđenje.

Možete postati tako naviknuti da činite dobro da budete nesposobni da činite loše, ali to ne znači da ste duhovan čovek. To samo znači da ste dobro prilagođeni, vaspitani. Načinili su vas dobrim građaninom sveta, dobrim članom društva, ali ne i religioznim čovekom. Društvo izvodi trikove sa vama. Možete stalno da činite dobro samo zato što niste naučeni da činite loše. To vam je samo postalo navika. Ali navika nije vrлина. To samo svesnost može biti.

Ponekada se situacija izmeni, a vi ste naviknuti da činite nešto - i nastavljate da to radite po navici bez uvida u situaciju. Ponekada nešto ispadne loše iako je dobro u drugim okolnostima. Ako je odgovor na jednu situaciju vrлина, taj isti odgovor na drugu situaciju može biti grešan. Ali vi nastavljate sa navikom, postajete kao robot, automatizovani.

Isprićaću vam jednu priču, vrlo lepu koje se često sećam.

G. Ginzberg je umro i otišao na

nebo gde ga je radosno dočekaao anđeo sa zapisom njegovog života: "Dugo smo vas čekali, g. Ginzberg, bili ste dobar čovek. Pogledajte svoj zapis ovde" i anđeo otvori veliku knjigu zapisa i pokazivao mu je prstom na svakoj strani: "Pogledajte sve to, dobra dela, dobra dela... Ginzberg, vi ste prepuni dobrih dela."

Ali kada je zatvorio poslednju stranicu, anđeo postade ozbiljan i njegovo lice postade zabrinuto i reče: "Ginzberg, imamo problem."

"Zašto?" upita ovaj uznemiren.

"Na neki način to je sve dobro", reče anđeo, "ali u praksi uvek nalazimo nekoliko grehova. Onaj momak tamo - dobar čovek - počinio je samo jedan greh, ali to je bila samo velika prevara. Sada, ako vi uđete u raj bez ikakvog greha, to će kod drugih stvoriti tešku zavist i biće gundanja i ogovaranja. Ukratko, donećete neslaganje i zlo u raj."

"Pa šta da radimo? Šta ja da radim?" - upita nesrećni Ginzberg.

"Reći ću vam šta ćemo" - reče anđeo zapisničar - "to nije baš regularno, ali može da prođe. Izbrisaću vam zadnju stranu zapisa i daću vam još šest sati života. Dobi-

ćete drugu šansu. Molim vas, Ginzberg, počinite neki greh, ali samo jedan, i onda se vratite."

I uskoro kako je rečeno, bi učinjeno, Ginzberg se nađe u svome gradu. Imao je nekoliko sati da poćini neki greh, i da se vrati svojim većno dobrim delima, i oćajnićki je to Źeleo da uradi jer je Źeleo da se vrati na nebo. Ali koju vrstu greha da poćini? Bio je tako pun vrlina da jedva da je znao Źta je greh.

Posle mnogo razmiŹljanja zakljućio je da ako ima seksualni odnos sa Źenom koja mu nije supruga, to će biti poćinjen greh. Setio se jedne devojke iz mladosti koja ga je zavodljivo gledala, ali on ju je zanemario.

Zanemarivao je, ali neće viŹe. I vreme je brzo prolazilo. Odlućnim koracima doŹao je do kuće mlade dame, gćdice Levin, i pokućao. Ona je otvorila vrata, videla ga kako stoji tamo i rekla zaćućeno: "O, gosp. Ginzberg, ja sam ćula da ste bili bolesni, i boćjala sam se da ćete umreti, ali vi izgledate odlićno."

"Osećam se odlićno" reće Ginzberg, "mogu li ući?"

"Naravno", reće gospoćda Levin nes-

trpljivo, i zatvori vrata za njim.

Ono što se zatim dogodilo bilo je neizbežno. U tom kratkom vremenu Ginzberg je počinio greh koji mu je nedostajao da dosegne nebesa. Težeći da stvarno počinj jedan dobar greh, i da zadovolji anđela zapisničara, Ginzberg je uložio sav svoj trud u činjenju tog greha sve vreme koje je imao na raspolaganju. Zadovoljivši nebesa lirskom radošću, Ginzberg se sav rumen u obrazima izvinio: "Mis. Levin, - reče - sada moram da vas ostavim. Imam važne obaveze."

Mis. Levin, smešeći mu se sa kreveta, promrmlja nežno: Oh, dragi g. Ginzberg, kakvo ste mi dobro delo učinili danas!"

Još jedno dobro delo! Jadni Ginzberg.

Ne stvarajte naviku od dobrih dela. Ne stvarajte navike, ne budite mehanizovani. Ne pitajte *"Kako da kultiviramo ovu naviku da radimo od trenutka do trenutka?"* To uopšte nije navika, to je svesnost.

Ovde i sada nema ničeg drugog. Prošlost je prošla, budućnosti još nema. Možete li živeti u prošlosti koja je prošla?

Kako možete u njoj da živite? Kako možete da živite u budućnosti koja još ne postoji? Kako mislite da živite u njoj? Jednostavno je razumeti, bez objašnjenja, da je jedino moguće živeti u sadašnjem trenutku. I nije potrebno stvarati naviku za to. To nema ništa sa religijom, za to je potrebno samo malo više inteligencije. Prošlost je prošla, kako možete da živite u njoj? Budućnost još ne postoji, kako u njoj možete da živite? Samo je potrebno malo više inteligencije.

Samo je sadašnjost ovde. I ako je samo ona tu, onda nema drugog puta. Zato je živite kako želite da je živite. Ako mislite na prošlost ili budućnost, izgubićete je. I kada sadašnjost postane prošlost, mislićete na nju. Kada mislite na budućnost, planirate je. A kada ona dođe, vi niste tu. Krećete se ili u sećanjima ili u zamišljanjima.

Odbacite sećanja i zamišljanja. Budite ovde i sada. I to nije pitanje navike. Kako možete biti ovde i sada po navici? Navika dolazi iz prošlosti, ona vas vuče u prošlost. Ili možete od toga da napravite disciplinu - ali tada se pripremate za budućnost. Čekate: "Danas ću negovati ovu naviku da bih sutra uživao." Opet ste u budućnosti.

Nije u pitanju navika, ona nije važna. Samo postanite budni. Ako jedete, jedite ali samo jedite. Neka celo vaše biće bude apsorbovano u tom činu. Ako vodite ljubav, postanite Šiva, a vaša voljena neka bude Devi. Volite i pustite bogove da vas gledaju kako hoće, ne brinite. Ma šta da radite... šetate ulicom, tada samo šetajte. Uživajte u vetru, suncu, drveću... u sadašnjosti.

I zapamtite, ne kažem vam da to praktikujete. To se čini neposredno, bez praktikovanja. To se čini neposredno, samo malo više inteligencije je potrebno. Navike i kultivisanje su za glupe ljude. Zato što ne mogu da žive inteligentno, potrebne su im navike, discipline, ovo i ono. Ako ste inteligentni, a ja vidim da ste inteligentni, da obećavate, to sve nije potrebno. Samo počnite. Ne pitajte kako. Upravo sada počnite. Da li me slušate? Onda samo slušajte. Mnogi od vas misle, ne slušaju, upoređuju beleške sa svojim predubeđenjima.

Onaj ko želi da postavlja pitanja nije slušao. I mogu vam reći sasvim sigurno - taj ne želi znanje. Otkuda dolazi to moje uverenje? Otuda što razumem um onoga ko postavlja pitanje. Mora da je ljut ili se dosađuje u zlovolji.

Ljudi koji postavljaju pitanja traže utehu i ohrabrenje. Ali ja nisam tu da vam dajem utehu. Ja sam tu da vas tako poremetim da potpuno odbacite sa gnušanjem sve te strategije. I potpuno sam siguran, siguran kao što se jednom dogodilo:

Šeik Farid, mistik, Sufi mistik, je bio pozvan kod kralja. On je otišao tamo, i kralj je rekao: "Čuo sam mnoga čuda o vama, i ako su stvarne tvrdnje da ste velik svetac i mistik, onda pokažite mi neko čudo, jer duhovni ljudi uvek su čudotvorni."

Farid je ispitao kraljeve oči i rekao: "Znam čitati vaše misli, i samo za primer mogu reći koja je misao upravo sada u vašem umu: da vi ne možete verovati. Ja znam čitati vaše misli, i upravo sada čitam da vi ne možete verovati. Vi mislite u sebi: 'ne mogu verovati.' Jesam li u pravu ili ne?"

Kralj je rekao: "Uhvatili ste me."

Čovek koji je pitao pitanje mora da oseća mnogo nespokoјstva. Zato gubite smisao, jer kroz nespokoјstvo ne možete da me slušate; ne možete biti ovde-sada.

Peto pitanje:

Poštovani Osho, neko reče da ste

kazali da je Ram prosvetljen - u smislu ostvaren. Drugi reče da ste govorili dvosmisleno. Ram reče da ste se šalili i zato pitam vas. Rekoh sebi da me se to ne tiče, ali ipak, da li je?

Ovo je od Anuraga.

Ako razume da sam se šalio, onda mora biti da je prosvetljen.

SUSRET SUNCA I MESECA

15 april 1976, pre podne u Buddha dvorani

III, 32: *murdhajvotiši siddhadarśanam.*

[U »spregnutosti s-vesti« na] svetlost [koja se krije] u [vrhu] glave [joginu će se javiti] viđenje savršenih jogina (*siddha*).

III, 33: *pratibhadva sarvam.*

Ili će se sve [te izuzetne moći pojaviti kao posledica] »iluminacije« (*pratibha*).¹⁴

¹⁴ *Pratibha* doslovno znači svanuće, zora. Kao što ona prethodi suncu, tako i ova »navešćujuća svetlost« (*pratibha*) i kako kaže *Vyasa*, neposredno prethodi konačnom razaznavanju (*vivekajnana*), te je zbog toga nazvana i »spasonosnom« (*taraka*) (što je istovremeno ime za zvezdu Zornjaču). Naime, kao što onaj koji u noći, čekajući razdanjenje, ne zna kada će ovo nastupiti, ali kada ugledavši Zornjaču zna da dan i sunce neposredno sledi, tako je i »iluminacija« nešto nepredvidljivo, ali kada je jednom tu (poput Zornjače) spas konačnog Uviđanja sasvim sigurno i neposredno sledi. I nikakva više pojedinačna *samyama* nije potrebna. Poput instinkta ona će biti stalno prisutna i više nikakav napor uspostavlja-

III, 34: *hrdaye cittasamvit.*

[**Prodorom svesti**] u srce [jogin dobija] uvid (*samvit*) u samu »s-vesnost« (*citta*).

Čovek je evolucija. Ne samo da se čovek razvija, on je sredstvo same evolucije: on je evolucija. Strahovita odgovornost je u tome, i puno radosti također, jer to je veličina čovekova. Materija je početak, Bog je kraj - materija je alfa tačka, Bog je omega tačka. Čovek je most - materija prolazi kroz čoveka i pretvara se u Boga. Bog nije objekat i Bog ne čeka negde. Bog se razvija kroz vas; Bog postaje kroz vas. Vi transformišete materiju u Boga. Vi ste najveći eksperiment koji je stvarnost napravila. Mislite na veličinu toga, i setite se odgovornosti takođe.

Mnogo zavisi od čoveka, ali ako mislite da ste već to ostvarili jer imate oblik čoveka, tada ste pogrešno upućeni od vašeg uma. Samo imate oblik; vi ste samo mogućnost.

Stvarnost tek treba da se dogodi, i vi

nja ove »spregnutosti« sa svetom u kome se živi nije potreban, kaže *Bhoja*. (Komentar Z.Z.)

joj morate omogućiti da se dogodi. Vi imate otvoren susret sa njom.

To je sve što joga predstavlja: kako da vam pomogne da se pomaknete uvis prema omega tački gde se sva vaša energija ostvaruje, transformiše - gde se sva materija pretvara u Božansko.

Joga je skicirala celo putovanje, celo hodočašće čovekovo - od seksa prema *samadhiju*, od donjeg centra, *muladhara*, prema najvišem centru, samom vrhu, vrhu evolucije: do *sahasrara*.

Ove stvari se moraju razumeti pre nego što uđemo u današnje sutre. Joga deli čoveka u sedam slojeva, sedam faza, sedam centara. Prvi je *muladhara*, seksualni centar, sunčev centar; i svršetak, sedmi je *sahasrara*, Božanski centar, omega tačka.

Seksualni centar je instinktivno kretanje nadole. To je vaš spoj sa materijom, onim što joga naziva *prakrti* - priroda. Seksualni centar je vaša veza sa prirodom, svetom koji ste ostavili, prošlošću. Ako nastavite da ograničavate sebe u seksualnom centru, ne možete se razviti. Vi ćete ostati gde ste. Ostaćete u kontaktu sa vašom prošlošću, i nećete biti spojeni s budućnošću. Vi ste zaglavljani tamo; čovek je zarobljen u

seksualnom centru.¹⁵

Ljudi misle da razumeju sve o seksu. Ništa naročito još ne znaju, barem ne oni koji misle da znaju - psiholozi. Oni misle da znaju, ali osnovna stvar im još nedostaje: znanje da seks može postati kretanje usmereno naviše, da nema potrebe da to bude samo kretanje nadole. On se kreće nadole zato što mehanizam kretanja nadole postoji u čoveku - već postoji u čoveku. On postoji u životinjama takođe; on postoji u drveću također. Nema ničeg naročito zna-

¹⁵ Čovek je rođen da nadiđe prirodu (*prakrti*) u Duhu (*puruša*) koji sve omogućava. Nije rođen da bude deo prirode kao sva ostala živa bića. Čovek je samo nadilaženje prirode. Pojavne prirode. Zato ne nalazi svoj ishod i utočište nigde u svetu. Zato se to nadilaženje događa u njemu, kao ostvarenje njegove suštine. Božanskog. Cela priroda traži svoj ishod u njemu. Spolja se to nadilaženje odražava kao ovladavanje svetom u vidu materijalne kulture, tehnike i civilizacije. Samo prisustvo naših transcendentalnih duša u materiji navodi materiju da se alhemijски oblikuje prema duhu. Sama projekcija svesti duše je ono što vidimo kao "materijalizacija" i "svet". Da naša duhovna suština nije transcendentalna naspram prirode, ne bi bilo tog privlačnog dejstva niti svesti. Svest i život počivaju na toj razlici između pojavne prirode i transcendentalnog Duha. Čovek je spajanje i premošćavanje te razlike.

čajnog što to postoji u čoveku. Značajno je što u čoveku postoji nešto više, što ne postoji u biljkama, u pticama, u životinjama. Oni su vezani prema pokretu nadole; oni nemaju stepenište unutar sebe.

To je ono što podrazumevamo pod sedam centara: stepenice evolucije. One postoje u vama. Vi možete krenuti naviše - ako to odaberete. Ako ne izaberete, nastavićete da padate naniže.

Dakle, sada će, sa čovekom, evolucija biti svesna. Do sada ste bili pomagani. Priroda vas je dovela do te tačke, od sada nadalje, moraćete da preuzmete svoju vlastitu odgovornost. Moraćete da postanete odgovorni. Čovek je sazreo, čovek je ostareo; sada se više priroda ne može starati o njemu. Stoga ako se ne krećete svesno, ako ne ulažete svestan napor da se razvijete, ako ne prihvatite odgovornost, ostaćete zaglavljani.

Tako mnogo ljudi oseća teskobu, ali ne znaju odakle to dolazi. Hiljade ljudi mi dolaze i kažu mi da se osećaju zaglavljani. Oni znaju da je nešto u pitanju, ali ne znaju šta je to. Oni znaju da treba da se pokreću, ali ne znaju kako da se kreću, gde da se kreću. Znaju da su na mestu gde su već

dovoljno dugo; želeli bi da istraže nove dimenzije, ali su se zaglavili.

Ova zaglavljenost dolazi iz *muladhare*, iz seksualnog centra, centra sunca.

Do sada za vas nije bilo problema. Priroda vas je pomagala; priroda se do sada starala o vama. Ali vi više niste dete, više niste beba, i priroda ne može nastavljati da vas hrani na svojim grudima. Sada majka kaže: "ostavi sisu, budi svoj". Majka je to rekla davno. Oni koji su razumeli to, preuzeli su odgovornost i postali *siddhe*, Bude, oni su postigli prosvetljenje.

Sada će staza biti vaša odluka. Sada ćete morati da se krećete sami za sebe. Ova mogućnost postoji u *muladhara* centru; on se može otvoriti naviše. Dakle, prva stvar koju danas treba razumeti jeste: nemojte misliti da razumete seks u njegovoj totalnosti. Vi to ne razumete.

Kažem vam da niko još ne zna sve o seksu. Dok se Bog ne realizuje ne možete znati sve o seksu, jer Bog je najviša, konačna mogućnost seksualne energije - krajnja transformacija seksualne energije. Dok ne budete znali ko ste, nećete moći da znate šta je zaista seks u njegovoj totalnosti. Nećete moći da ga shvatite. Samo deo njega je

znan, sunčev deo. Čak nije još znan ni mesečev deo. Psihologija o ženskoj energiji tek treba da se razvija. Frojd, Jung, Adler i drugi, šta god da su radili manje ili više je usredsređeno na muškarca. Žena je ostala neobeležena teritorija. Mesečev centar, čak ni mesečev centar, još nije poznata činjenica.

Nekolicina ljudi su imali nekoliko letimičnih viđenja. Na primer, Jung je imao nekoliko uvida. Frojd je ostao potpuno orijentisan na sunce. Jung se kretao malo prema mesecu; naravno, vrlo neodlučno, jer čitav trening uma jeste naučan, a kretati se prema mesecu znači kretati se u totalno drugačijem svetu od naučnog. To znači kretati se u svetu mita, kretati se u svetu poezije, imaginacije. Znači kretati se u svetu nerazumnosti, nelogičnosti.

Dozvolite mi da vam kažem nekoliko stvari. Frojd je orijentisan na sunce; Jung naginje malo prema mesecu. Zbog toga se Frojd veoma ljutio na svog sledbenika Junga. Frojdovce je mnogo ljutio Jung; izgledalo je da je izdao svog učitelja.

Na sunce orijentisana osoba uvek oseća da je na mesec orijentisana osoba opasna. Suncu orijentisana osoba se kreće

jasno ocrtanim avenijama razuma.

Meseću orijentisana osoba započinje da se kreće u lavirintima. Ona započinje da se kreće u divljini, gde ništa nije jasno ocrtano - sve je živo, ali ništa nije jasno prikazano.

A najveći strah za muškarca je žena. Na neki način muškarac sumnja da će smrt doći iz žene - jer je život takođe došao iz nje. Svakog je rodila žena. Kada je život došao od žene, na neki način i smrt će se dogoditi kroz nju. Jer kraj uvek dođe da se susretne s početkom. Samo onda je ciklus kompletiran, krug je zatvoren.

U Indiji, mi smo to izrazili u mitologiji. Mora da ste videli statue majke Kali, koja simbolizuje ženski um, i ona pleše na telu svog supruga, Šive. Ona je plesala tako strašno, da je Šiva umro, a ona je nastavila da pleše. Ženski um je ubio muški um; to je značenje mita.

A zašto je ona obojena crno? Zbog toga je nazvana Kali; *kali* znači "crno". A zašto je tako opasna? U jednoj svojoj ruci ona nosi sveže odsečenu glavu s krvlju koja kaplje iz nje. Gotovo personifikacija smrti. Ona pleše divljački - i to na grudima svog supruga, a suprug je mrtav dok ona nastav-

lja da pleše u velikoj ekstazi. Zašto je ona crna? Jer o smrti se uvek mislilo da je crna, kao mračna crna noć.

Zašto je ona ubila svog supruga? Mesec uvek ubija sunce. Jednom kada se mesec uzdigne u vašem biću logika umire. Onda logika ne može ostati, razum ne može ostati. Sada možete dostići totalno drugačiju dimenziju.

Nikada ne očekujete logiku od pesnika. Nikada ne očekujete logiku od slikara, od plesača, od muzičara. Oni se kreću u totalno mračnom svetu; oni se kreću u tami.

Razum je uvek bio uplašen, i čovek je uvek uplašen jer je uvek orijentisan na razum. Zar niste zapazili to, kako muškarac uvek oseća da je teško razumeti ženu i ženin um? Isto je osećanje kod žena - one ne mogu razumeti muškarce. Procep postoji, kao da nisu deo istog čovečanstva, kao da su različiti.

Dozvolite mi da vam ispričam jednu anegdotu:

Jedan Italijan je raspravljao sa Jevrejinom: "Vi Jevreji ste tako ponosni. Postoji ogromna propaganda koja tvrdi da ste najinteligentniji ljudi na svetu. Čista besmi-

slica! U Italiji, načinjena su iskopavanja, i u naslagama zemlje barem dve hiljade godina staroj, pronađena je žica, koja dokazuje da su naši rimski preci u to vreme već imali telegraf."

Jevrejin je odgovorio: "U Izraelu, načinjena su iskopavanja u slojevima zemlje starim četiri hiljade godina i ništa nije pronađeno, što znači da smo imali bežični pre nego što ste vi imali telegraf."

Tako logika funkcioniše. Ona je cepidlačenje, ali ona može da ide dalje i dalje. Čak i u ljubavi čovek ostaje racionalan, polemičan. Čovek uvek pokušava da iskusi, da proba nešto.

Pogledajte. Žena uzima to zdravo za gotovo; da je sve dokazano, potvrđeno, a muškarac nastavlja pokušavati da dokaže nešto, oproba nešto - uvek je defanzivan. Negde duboko u njihovoj seksualnosti je koreni uzrok toga. Kada muškarac i žena vode ljubav, žena ne treba da dokazuje ništa. Ona može samo da bude pasivna, ali muškarac mora da dokaže svoju muževnost. Zbog tog samog napora da dokaže svoju muževnost, muškarac je neprekidno defanzivan i uvek pokušava da dokaže nešto.

Cela filozofija nije ništa drugo do nalaženje dokaza za Boga. Nauka nije ništa drugo do nalaženje dokaza za teorije. Žene nikada nisu bile zainteresovane za filozofiju. One uzimaju život zdravo za gotovo; one prihvataju to. One nisu defanzivne ni na koji način, kao da su sve već proverile i dokazale. Njihovo biće izgleda da je više zaokruženo; krug izgleda kao da je kompletiran, zatvoren. To je možda uzrok zašto je njihovo telo tako okruglasto. Izgleda zaobljeno. Muškarac ima uglove; i uvek je spreman da se bori i ubeđuje. Čak i u trenucima ljubavi.

Čitao sam o piscu Somerset Mom-u, imao je oko devedeset, kada je dobio napad gripa. Jednog dana je jedna dama, kao njegov poštovalac, telefonirala i pitala može li da mu pošalje voće i cveće.

"Prekasno je za voće," odgovorio je Mom", a prerano za cveće."

Takav jednostavan gest ljubavi... i logika ulazi odmah. Jedna čuvena žena, plesačica, glumica, jedna od najlepših, pitala je Bernarda Šoa: "Hoćete li me oženiti?"

Bernard je pitao: "Zašto?"

Žena je rekla: "Mislim da moja lepota - moje telo, moje lice, moje oči - i

vaša inteligencija, oboje će načiniti lepo dete. Biće to lep dar svetu."

Bernard Šo se nasmejao i rekao: "Čekajte. To može biti i obrnuto; ono može imati vašu inteligenciju, koja podrazumeva sitnicu; a može imati moju lepotu, koja je gotovo ružnoća. Dete može da bude sazdan na takav način."

Muški um uvek stalno secira, raščlanjuje.

Jung izveštava u svojim sećanjima da je sedeo sa Frojdom, i tog dana je iznenada osetio napetost u svom stomaku, i osetio je da će se nešto dogoditi; iznenada se dogodila neka vrsta eksplozije u regalu za posuđe. Obojica su se prenuli. Šta se dogodilo? Jung je rekao: "To je nešto u vezi sa mojom energijom." Frojd se podrugljivo nasmejao i rekao: "Besmislica, kako to išta može da ima s tvojom energijom?" Jung je rekao: "Čekaj, za minut će doći ponovo" - jer je opet osetio da njegov stomak postaje napet. I za minut - tačno za minut - došlo je do druge eksplozije.

Dakle to je ženski um. Jung piše u svojim uspomenama: "Pre tog dana, Frojd mi nikada nije verovao." Ovo je opasno jer

je nelogično. Jung je počeo da razmišlja o novoj teoriji, koju je nazvao "sinhronicitet".

Teorija koja je baza svih naučnih napora jeste "kauzalnost" - sve je spojeno sa uzrokom i posledicom. Sve što se dogodi ima uzrok, a ako možete proizvesti uzrok, posledica će uslediti. Ako grejete vodu, ona će isparavati. Grejanje je uzrok; dovedite je do sto stepeni i ona će isparavati. Isparavanje je posledica. Ovo je naučna osnova.

Jung kaže da postoji drugi princip, koji je "sinhronicitet". Teško je objasniti to, jer sva objašnjenja su od naučnog uma, ali možete pokušati da osetite šta on misli. Načinite dva časovnika tako sličnim da su sinhronizovani jedan s drugim, kada u jednom satu skazaljka dođe do dvanaest, drugi časovnik zvoni vršeći dvanaest otkucaja. Jedan sat se jednostavno kreće, pokazuje vreme; drugi sat otkucava - jedanaest, dvanaest, jedan, dva. Ko god sluša to biće iznenađen, jer prvi sat nije uzrok drugog zvonjenja. Oni nisu ni na koji način povezani. Samo tvorac, tvorac časovnika, ih je sinhronizovao na takav način da kada se nešto dešava u jednom, istovremeno se nešto drugo dešava u drugom časovniku. Oni nisu povezani nikakvim uzrokom i posledici-

com.

Jung kaže da upravo pored kauzalnosti postoji i drugi princip. Tvorac sveta, ako ikakav postoji, načinio je svet na takav način da se mnoge stvari dešavaju koje nisu uzrok i posledica. Vidite ženu i iznenada zavolite cveće. Sada, da li to treba objasniti uz pomoć uzroka i posledice ili pomoću sinhroniciteta? Izgleda da je Jung više ispravan i bliži istini. Žena nije prouzrokovala ljubav u vama, vi niste prouzrokovali ljubav u ženi, ali čovek i žena, ili energija sunca i meseca, načinjena tako da ljubav procveta kada oni dođu blizu. To je sinhronicitet.

Inače Frojd se uplašio. Oni nikada opet nisu bili bliski, nisu se približili. Frojd je izabrao Junga da bude njegov naslednik, ali tog dana je promenio svoju odluku, svoje zaveštanje. Onda su se razdvojili, sve su se više i više udaljavali.

Muškarac ne može razumeti ženu, žena ne može razumeti muškarca. To je gotovo kao sunce i mesec; kada je sunce tu, mesec iščezava. Kada sunce zalazi, mesec se pojavljuje. Oni se nikada ne susreću. Nikada se ne suočavaju licem u lice. Vaš intelekt, vaš razum, iščezavaju kada vaša

intuicija započne da funkcioniše. Žene su više intuitivne. One nemaju razumnog objašnjenja za nešto, ali mogu imati slutnju, a njihove slutnje su gotovo uvek ispravne, istinite.

Mnogi ljudi su mi dolazili i pitali: "To je neobično. Ako imamo ljubavnu aferu i nismo ispričali ženi, na neki način ona ipak to sazna. Ali mi nismo u mogućnosti da saznamo da li žena ima aferu ili ne."

Takav je bio slučaj između Šile i Činmaja. Činmaj je imao ljubavnu aferu, i oboje su došli kod mene. Činmaj je rekao: "Ovo je neobično. Kad god imam aferu odmah Šila dolazi - gde god da je, ona dolazi natrag u sobu. Inače nikada ne dolazi - radi u kancelariji ili obavlja nešto. Međutim kad god me zainteresuje neka žena, i dovedem je u moju sobu - čak i ako samo razgovaramo, Šila dođe. To se desilo toliko mnogo puta." Ja sam pitao: "Da li je ona dolazila i u drugim prilikama?" On je rekao: "Nikada."

Žena živi pomoću slutnji. Ona ne može da rezonuje. Ona jednostavno oseća to, a oseća tako duboko da je to za nju gotovo istina. Zbog toga muževi nikada ne mogu pobediti žene u dokazivanju. One ne

služaju vaša obrazloženja. Nastavljaju da insistiraju: "To je tako." A vi takođe znate da je to tako, ali nastavljate da se branite. Što se više branite, one više znaju da je to tako.

To se dogodilo, bio je slučaj na sudu:

Došao je dan sudskog procesa, a branilac je izgubio svoju pribranost kada je dvanaest žena izabrano na mesto za porotnike.

"Da li mora da mu sude dame?" - pitao je advokat.

"Tišina!" - rekao je sudija.

"Ne mogu nikako da ćutim!" Uzviknuo je branilac. "Ako ne mogu izigrati moju ženu, kako se mogu nadati da ću izigrati dvanaest žena? Osudiće ga da je kriv."

To je nemoguće. Oni imaju drugi način saznavanja, odvojen način saznavanja: mesečev način saznavanja.

Ženska psihologija mora tek da se razvije, a dok se mesečeva psihologija ne razvije, psihologija neće imati status nauke. Ona će ostati predrasuda. Ona neće moći da kaže nešto o ljudskom biću kao takvom.

Frojdovska psihologija je solarna, Jungovska psihologija je malo naginjanje prema mesecu. A postoji čovek, Roberto Asađoli, njegova psihologija je sinteza između sunca i meseca, upravo početak toga. On naziva svoju psihologiju "psihosintezom". Frojd naziva svoju psihologiju "psihanalizom". Analiza dolazi od sunca; sinteza dolazi od meseca. Inače, kad god postoji svetlo, stvari su razdvojene. Onda je jedno drvo tu, drugo drvo je tamo, ali je sve razdvojeno. A onda dolazi tama noći i sva razdvajanja iščezavaju. Sve postaje jedno. U noćnoj tami sve podele iščezavaju.

Mesečeva psihologija će biti sinteza; sunčeva analitička psihologija se zasniva na dokazima, proverama. Inače postoji mogućnost viših psihologija. Želeo bih da vam dam nekoliko naznaka za ono što ja nazivam "psihologijom Buda". Frojd je sunce, Jung mesec, Asađoli sunce plus mesec. Buda je sunce plus mesec plus izvan; docnije ću objasniti šta podrazumevam pod "izvan". Onda se može pogledati i u "izvan", na mnogo načina.

Sunce plus "izvan" i imate Patanjđalija, imate Mahaviru, *jogu*. Jezik je od sunca; iskustvo je od "izvan". Onda, sunce plus

mesec, plus "izvan", nadilaženje, i imate *tantru*, Šivu. Iskustvo je od "izvan", ali izraz je oboje, sunca plus meseca. A onda, imate mesec plus "izvan": Narada, Ćaitanja, Mira, Isus. Iskustvo je ovoga "izvan," ali je izraz meseca. A onda postoji samo "izvan": Bodhidharma, Lao Ce, Ćuang Ce, *zen*. Oni ne veruju u izraz, stoga njima ne treba ni sunčev ni mesečev izraz; oni kažu da se to ne može iskazati. Lao Ce kaže: "*Tao* koji se može iskazati više nije *tao*. Istina koja se može iskazati više nije istina; ona se ne može izraziti."

Ovo su sve mogućnosti, ali još nisu bile aktualizovane. Tu i tamo poneko bi dostigao, ali to dostignuće i realizacija moraju da budu sistematizovani na takav način, klasifikovani na takav način da postanu deo kolektivne ljudske svesti.

Sada sledi *sutra*:

Izvodeći samyamu na svetlost ispod temena glave zadobija se sposobnost da se kontaktiraju sva usavršena bića.

Sahasrara je ispod temena glave. *Sahasrara* je suptilni otvor na vašoj glavi. Baš kao što su genitalni organi otvor u

muladhari, iz tog suptilnog otvora vi se krećete naniže u prirodu, u život, u vidljivo, materijalno, u oblik; slično tome, vi imate nefunkcionalni organ na temenu glave, tamo takođe postoji suptilan otvor. Kada energija pojuri tamo, otvor se rasprsne u svom otvaranju, a odatle dolazite u kontakt sa natprirodnim, zovite to Bogom ili usavršenim bićima, *siddhama* - onima koji su već dostigli prosvetljenje.

Kroz seks vi reprodukujete više tela kao što je vaše. Seks je kreativan; on daje rađanje više dece kao što ste vi - vi reprodukujete svoje telo. Kada vaša energija kreće kroz *sahasraru*, ili sedmu *čakru*, vi reprodukujete Sebe; to je uskrsnuće. Na to je mislio Isus kada je rekao: "budite ponovo rođeni". Onda vi postajete otac i majka sami sebi. Vaš sunčev centar postaje vaš otac, vaš mesečev centar postaje vaša majka, a susret vašeg sunca i meseca unutra oslobađa vašu energiju prema glavi. To je jedan unutrašnji orgazam - susretanje sunca i meseca, ili nazovimo to susretanjem *anime* i *animusa*, muškog i ženskog unutar vas.

Čitavo vaše telo je podeljeno u muško i žensko. Ovo mora da se razume. Vidite li koliko su mnogo pritiskani i gušeni

levoruki ljudi? Ako dete piše levom rukom, odmah je celo društvo protiv njega - roditelji, posmatrači, učitelji. Celo društvo ga prisiljava da piše desnom rukom.¹⁶ Desno je ispravno, a levo je pogrešno. U čemu je stvar? Zašto je to tako, da je desno ispravno a levo pogrešno? Šta je neispravno s levim? Deset posto ljudi u svetu su levoruki. Deset posto nije mala manjina. Od deset uvek ima bar jedna levoruka osoba. Ona možda nema svest o tome, možda je zaboravila to, jer su od samog početka levoruki ljudi prisiljavani da postanu desnoruki. Zašto?

Desna ruka je povezana sa suncem, s muškim u vama. Leva ruka je povezana s ženskim unutra, s mesečevim centrom. A celo društvo je orijentisano prema muškom.

Vaša leva nozdrva je povezana s mesečevim centrom; vaša desna nozdrva je povezana sa sunčevim centrom. Možete to pokušati. Kad god osećate veliku toplotu, zatvorite svoju desnu nozdrvu i dišite kroz levu, i tokom deset minuta vi ćete osetiti suptilnu hladnoću kako vam dolazi. Možete eksperimentisati; tako je to lako. Ili, ako drhtite i osećate hladnoću, zatvorite svoju

¹⁶ Osho navodi još jedan primer iz Indije.

levu nozdrvu i dišite kroz desnu; za deset minuta bićete zagrejani.

Joga je došla do razumevanja toga, a *jogini* kažu - i *jogini* rade to: ujutru nikada neće ustati dišući kroz desnu nozdrvu, jer ako ustanete dišući kroz desnu nozdrvu postoji veća mogućnost da ćete tokom dana postati ljuti, borićete se, postaćete agresivni - nećete biti staloženi i sabrani. Dakle u *jogi* je deo discipline da svako jutro po buđenju prvo vidite koja nozdrva funkcioniše. Ako leva nozdrva funkcioniše savršeno je u redu, to je pravi momenat da se ustane iz kreveta. Ako ne funkcioniše, onda se okrenite, zatvorite desnu nozdrvu i dišite kroz levu. Ubrzo leva prevlada, onda ustajete.

Uvek ustanite sa funkcionisanjem leve nozdrve i uvidećete totalnu razliku u dnevnim aktivnostima. Bićete manje ljuti, manje iritirani, više mirni, više sabrani, smireni. Vaša meditacija će biti dublja. Ako želite da se borite, onda je desna nozdrva dobra. Ako želite da volite, onda je leva nozdrva bolja.

Ovo disanje se neprekidno menja. Možda to niste primetili, ali obratite pažnju na to. Moderna medicina to mora da razume, jer se vrlo uspešno može upotrebiti u

lečenju. Postoje bolesti kojima može pomoći mesec, a postoje i bolesti kojima se može pomoći uz pomoć sunca. Ako tačno znate, onda disanje može da se koristi u tretmanu osobe. Međutim, moderna medicina još nije nabasala na tu činjenicu. Neprekidno se vaše disanje menja. Četrdeset minuta jedna nozdrva funkcioniše, onda četrdeset minuta druga nozdrva funkcioniše. Neprekidno se unutar vas sunce i mesec menjaju - vi se njišete od sunca do meseca, od meseca do sunca.

Zbog toga menjate svoja raspoloženja tako često. Ponekad se iznenada osećate iritirani - bez ikakvog razloga. Ništa se nije dogodilo, sve je isto, samo sedite u istoj sobi - ništa se nije dogodilo - i iznenada se osećate iritirano. Posmatrajte. Prinesite svoju ruku blizu do nosa i osetite: vaše disanje mora da se promenilo od leve do desne nozdrve. Upravo ste se do pre nekoliko minuta osećali tako dobro; a samo trenutak docnije se osećate tako loše; upravo ste spremni da se borite ili uradite nešto.

Zapamtite, čitavo telo je podeljeno. Vaš mozak je takođe podeljen u dva mozga. Vi nemate jedan mozak; imate dva mozga - dve hemisfere. Leva strana mozga je sunčev

mozak; desna strana mozga je mesečev mozak. Možete biti zbunjeni jer sve levo je mesec, zašto je desna strana mozga mesec? Desna strana mozga je povezana s levom stranom tela. Vaša leva ruka je povezana s desnom stranom mozga, a vaša desna ruka je povezana s levom stranom mozga. Zbog toga. To je unakrsno.

Desna strana mozga je sedište imaginacije, poezije, ljubavi, intuicije. Leva strana mozga je sedište razuma, logike, zaključivanja, filozofije, nauke.

Dok ne postignete ravnotežu između sunčeve i mesečeve energije, nećete moći da transcendirate. Dok se vaša leva strana mozga ne susretne s desnom stranom, i ne budu premošćene, vi nećete dospeti do *sahasrare*. Morate postati jedno da bi dospeli u *sahasrare*, jer *sahasrara* je *omega* tačka u vašem biću. Ne možete dospeti tamo kao muškarac, ne možete stići tamo kao žena. Možete dospeti tamo samo kao čista svest - kao jedan, apsolutan, celovit.

Čovekova seksualnost je orijentisana prema suncu, a ženska seksualnost prema mesecu. Zbog toga žena ima mesečni period na dvadeset osam dana, jer mesečev ciklus ima dvadeset osam dana. One su pod

uticajem meseca - mesec ima dvadeset osam dana u ciklusu svojih faza.

A mnoge žene osećaju kada dođe noć punog meseca, malo ludosti, uzbuđenja, malo su izbezumljene i destruktivno besne. Čuvajte se, kada je pun mesec prisutan, pazite se svoje žene ili devojke. Ona postaje malo divlja, baš kao što okean podivlja jer je pod uticajem mesečeve energije.

Jeste li posmatrali? Muškarac voli da vodi ljubav otvorenim očima. Ne samo to, već sa sasvim upaljenim svetlom. Da nema drugih prepreka, muškarci bi vodili ljubav u sred dana. Oni su to počeli, naročito u Americi, jer druge prepreke nestaju. Više ljudi vodi ljubav ujutru nego uveče. Žene vole da vode ljubav u tami, a čak i u tami žele da zatvore oči.

Mesec sija u tami, voli tamu... voli noć.

Zbog toga žena nije zainteresovana za pornografiju. Usled liberalnog kretanja, nekoliko časopisa je počelo da se nadmeće s *Playboyem* i takvim tipovima magazina - nastao je magazin *Playgirl*. Ali žene u osnovi nisu zainteresovane za pornografiju. U stvari one nikada ne mogu razumeti zašto

muškarci žele toliko mnogo da gledaju slike golih žena. Imaju izvesnu teškoću u razumevanju te činjenice.

Čovek je orijentisan suncu, svetlosti. Oči su deo sunca; zbog toga oči mogu da vide. One su saobrazne sa sunčevom energijom. Dakle, muškarac je više orijentisan na oči. Zbog toga je muškarac voajer, a žena je egzibicionista. Muškarac ne može razumeti zašto žena stalno tako mnogo sebe ukrašava.

Čuo sam da je jedan par otišao na planinu da proslavi svoj medeni mesec. Mladi čovek je ležao na krevetu i čekao svoju ženu. Žena je puderisala svoje telo i udešavala svoju kosu, radila ovo i ono, glaćala svoje nokte, a onda je uzela nekoliko kapi parfema i stavila ih iza svojih ušiju. Tada je mladić iskočio iz kreveta. Žena je pitala: "U čemu je stvar? Kuda ideš?" On je pojurio prema svojim koferima i rekao: "Ako će naš odnos biti tako ceremonijalan, moraću da obučem svoje odelo".

Žene su egzibicionisti - one žele da budu viđene. Inače to je savršeno u redu, jer tako i muškarcu i ženi odgovara: muškarac želi da vidi, žena želi da se pokaže. Oni savršeno odgovaraju. To je apsolutno u

redu. Ako žene ne žele da se pokažu, onda će stvoriti nevolju, a ako muškarac nije voajer, za koga su se žene toliko pripremale - za koga? Niko neće gledati u njih.

Sve je u prirodi podešeno na savršeni način. Sinhronizuje se.

Ali da bi se dostigla *sahasrara* morate odbaciti ovu dualnost funkcionisanja. Ne možete dospeti do Boga kao čovek ili žena. Morate dostići Boga kao jednostavno, čisto biće.

"*Izvodeći samyamu na svetlost ispod temena glave dolazi sposobnost da se kontaktiraju sva usavršena bića.*" Energija mora da se kreće naviše, *samyama* je metodologija da se to uradi. Prvo, ako ste muškarac, morate biti potpuno svesni svog sunca, centra vaše solarne energije, vašeg seksualnog centra. Morate biti tu u *muladhari*, obasipajući svojom svesnošću *muladharu*. Kada je *muladhara* čakra obasuta svesnošću, vi ćete posmatrati i videćete da se energija uzdiže i kreće u *hara* centar, u mesec.

I vi ćete se osetiti tako blaženi kada se energija pokrene u mesečev centar. Svi vaši seksualni orgazmi nisu ništa u poređenju s tim. Postoji hiljadu puta veći intenzitet

kada se vaša sunčeva energija kreće u vašoj vlastitoj mesečevoj energiji. Onda se pravi muškarac susreće s pravom ženom. Kada sretnete ženu spolja, koliko god da pridete blizu, ostajete odvojeni. To je vrlo površno susretanje - susreću se samo dve površine. Samo dve površine trljaju jedna drugu, to je sve. Inače kada se vaša sunčeva energija pomeri i kreće u mesečevoj energiji, onda se susreću dva centra energije. A muškarac čija se sunčeva i mesečeva energija susreću ostaje veseo, blažen - neprekidno, jer nema potrebe da propušta ili gubi ovaj orgazam. To je trajan orgazam.

Ako ste žena, dovedite svoju svesnost do *hara* centra i videćete svoju energiju kako se kreće prema sunčanom centru.

Jedan centar nije aktivan, drugi je aktivan. Aktivan mora da bude udružen sa neaktivnim i odmah će neaktivni postati aktivni.

A kada se energija susreće - sunce i mesec postaju jedno - videćete da energija nastavlja da ide uzdižući se naviše. Započinite da se uzdižete naviše.

Čuo sam jednom:

Ludak je bio gost kod dalekog rođa-

ka koji ga je smestio u prizemlje gde se nalazio krevet. Usred noći domaćina je probudio zvuk posetiočevog smeha koji je dolazio sa gornjeg sprata.

"Šta radiš tamo?" pitao je, "Pretpostavljam sam da spavaš u prizemlju."

"Bio sam tamo," odgovorio je gost, "ispao sam iz kreveta."

"A kako si dospao do gornjeg sprata?"

"To je ono čemu sam se smejao."

Da, to se dešava. Jednom kada se sunce i mesec susretnu, onda ste kao ludak. Pašćete naviše. Onda ćete se smejati, jer je to zaista nešto smešno. Padanje naviše? Čovek nikada o tome nije čuo.

Jeste li čuli priču, Njutn je sedeo u bašti i jabuka je pala. Izgleda da je ova jabuka previše povezana sa čovečanstvom - ista jabuka je bila tu kada je Adama spopala zmija. I opet, ovaj siroti Njutn je sedeo, jedna jabuka je pala, i on je otkrio teoriju gravitacije. Ali kada se vaše sunce i mesec susretnu, vi idete, iznenada, u drugačiju realnost, u odvojenu realnost: počinjete da padate naviše. Vi prkosite Njutnu - gravitacija je beznačajna. Vi gravitirate naviše! I

naravno svo obrazovanje je bilo da ako bacite neku stvar, ona pada naniže - svaka stvar pada naniže. Onda je razumljivo zašto se javlja smeh.

Rečeno je o *zen* monahu Hotei-u da kada je jednom postao prosvetljen, nikada nije prestajao da se smeje. Smejao se i smejao sve do smrti. Išao je iz jednog sela u drugo smejući se i smejući se. Govorilo se o njemu da se njegov smeh mogao čuti čak i kada je spavao. Ljudi su ga obično pitali: "Zašto se smeješ?" On bi odgovorio: "Kako mogu reći? Ali nešto se dogodilo - nešto vrlo smešno. Nešto što nije trebalo da se desi - nije se moglo pretpostaviti da će se desiti - ali desilo se."

Da, lud čovek je činio ispravno. Ako jednog dana padnete sa svog kreveta i iznenada sebe nađete na gornjem spratu, vi ćete se smejati. Ali to se događa, a ludak nije običan ludi čovek. Ovo je *sufi* priča. Ludak mora da je bio majstor.

Ova *sutra* kaže: "*Murdha jyotishi siddha darshanam*." Onog momenta kada se vaša svesnost susretne sa *sahasrarom*, iznenada postajete dostupni višem svetu, s one strane - svetu *siddha*.

U simbolici *joge*, uči se da je

muladhara - seksualni centar, kao crveni lotos od četiri latice. Četiri latice predstavljaju četiri pravca; crvenilo predstavlja vrelinu, jer je ono sunčev centar. A *sahasrara* se predstavlja kao hiljadu-latični lotos u svim bojama. Hiljadu-latični - *sahasrara padma* - hiljadu-latični lotos je u svim bojama jer uključuje celinu. Seksualni centar je samo crveno. *Sahasrara* je duga - sve boje su uključene, celina je uključena.

Obično, *sahasrara* kao hiljadu-latični lotos, visi prema dole u vašoj glavi. Jednom kada energija krene kroz njega, energija ga okrene naviše. To je kao da lotos visi bez energije, nadole - sama njegova težina čini da on visi nadole - kada energija navali u njega, učini ga živim. Ona se kreće naviše, otvara ga prema onome izvan.

Kada se ovaj lotos kreće naviše i procveta, kaže se u *joga* spisima: "to je tako sjajno kao deset miliona sunaca i deset miliona meseca." Jedno sunce i jedan mesec se susreću u vašem biću. To postaje mogućnost susretanja deset miliona sunaca i deset miliona meseca. Vi ste našli ključ za najviši, krajnji orgazam, gde se susreću deset miliona meseca i deset miliona sunaca

- deset miliona žena se susreću s deset miliona muškaraca. Možete misliti o ekstazi.

Šiva mora da bude u toj ekstazi kada je nađen da vodi ljubav sa svojom suprugom Devi. Mora da je bio u *sahasrari*. Njegovo vođenje ljubavi ne može biti seksualno - to ne može biti iz *muladhare*. To mora da je bilo iz omega tačke njegovog bića. Zbog toga je bio potpuno nesvestan prostora, nesvestan ko je to posmatrao, ko je tu stajao. On nije bio u vremenu, nije bio u prostoru. Bio je izvan vremena, izvan prostora. Ovo je cilj *joge*, *tantr*e, cilj svakog duhovnog napora.

Susretanje muške i ženske energije stvara mogućnost krajnjeg, najvišeg susretanja Šive i Šakti, života i smrti. Na ovaj način *hindu* bogovi su čudesno lepi, iznenađujuće humani. Zamislite hrišćanskog Boga - bez pratilje, bez žene. Izgleda malo strog i okrutan, izgleda malo usamljen, malo prazan, izgleda previše muški orijentisan, previše sunčano-orijentisan, strog ili surov. Nije iznenađujuće što je jevrejski, a i hrišćanski koncept Boga, strašan, užasan Bog.

Jevreji kažu: "Plaši se Boga. Zapamti, on nije tvoj ujak." A hindus kaže:

"Ne plaši se - on je tvoja majka." Jevreji su stvorili vrlo svirepog i besnog Boga, koji je uvek spreman da baci vatru i grom, da uništi i ubije. I samo mali greh, možda samo nevin greh i on postaje užasno svadljiv. Izgleda vrlo neurotičan.

I cela hrišćanska koncepcija trojstva - Bog, Sveti duh i sin - celo trojstvo izgleda kao da je momački klub. Homoseksualni. Uopšte nema nijedne žene. Hrišćani se toliko plaše mesečeve energije, žene, tako se plaše, da nemaju koncepciju. Na neki način, docnije, malo su to popravili dodajući devicu Mariju. Nekako, jer to je totalno protiv njihove ideologije. A onda, oni takođe insistiraju da je ona devica.

Susretanje sunca i meseca uopšte nije dozvoljeno. Čak i ako oni dopuste da Marija bude poštovana... naravno to je sekundarni status jer u izvornom trojstvu nema mesta za nju. Na neki način oseća se nekompletnost svega toga; oni su isposlovali da uvedu devicu Mariju kroz zadnja vrata. A onda, takođe tvrde da je ona devica. Zašto ovo tvrde? Šta je neispravno u susretanju muške i ženske energije?

Ako se toliko plašite susretanja muške i ženske energije u spoljašnjem sve-

tu, kako ćete biti spremni za isti susret u unutrašnjem svetu?

Hindu bogovi su mnogo humaniji, mnogo čovečniji - mnogo prizemniji, više ljubavi teče kroz njih.

Pratibhad va sarvam

Kroz pratibhu, intuiciju, stiče se znanje o svemu.

Reč *pratibha* je lepa, ne može se prevesti na engleski. "Intuicija" je vrlo, vrlo siromašna zamena za to, i moraću da vam je objasnim. Ne može se to prevesti; samo to mogu opisati.

Sunce je intelekt; mesec je intuicija. Kada transcendirash oboje onda dolazi *pratibha* - a za nju nema reči. Sunce je intelekt, analiza, logika. Mesec je intuicija, slutnja, bljesak - iznenada skočite do zaključka. Intelekt se kreće kroz metod, proces, silogizam. Intuicija iznenada dolazi do zaključka - bez procesa, nema metodologije, nema silogizma. Ne možete pitati intuiciju zašto. Ne postoji u intuiciji "zbog toga, ili zato". Iznenadno otkrovenje - kao da se desila munja ili bljesak i vi ste došli do nekog viđenja, a onda munja nestaje i ne znate

kako se to dogodilo i zašto se to dogodilo, a nešto ste videli. Primitivna društva su intuitivna; sve žene su intuitivne; sva deca su intuitivna; svi pesnici su intuitivni.

Pratibha je totalno različita. To se prevodilo kao "intuicija" u engleskim prevodima Patanjđalijevih *joga sutri*, ali ja to ne bih voleo da prevodim na taj način. *Pratibha* označava kada energija kreće izvan dualnosti intelekta i intuicije. Intuicija je iznad intelekta; *pratibha* je izvan oboje. Dakle u tome nema logike, nema ni iznenađnog bljeska u tome - sve je bezvremeno otkriveno. U *pratibhi* čovek postaje sveznajući, svemogući, sveprisutni. Sve je otkriveno simultano - prošlost, sadašnjost, budućnost - sve. To je značenje "*pratibhad va sarvam*" - "kroz *pratibhu*, do svega".

Kada se vaša energija kreće kroz *sahasraru* i deset miliona meseca i deset miliona sunaca se susreću, a vi postajete okean iskustva orgazma - što nastavlja da se odvija sve dalje i dalje, večno; onda nema kraja tome, tada je to *pratibha*. Onda vidite - vidite sve skroz naskroz, znate sve skroz naskroz. I prostor i vreme nestaju, sa svim njihovim ograničenjima.

Dakle, jedna psihologija je suncu

usmerena, druga je mesecu orijentisana, ali prava psihologija - prava psihologija bića će biti *pratibhi* usmerena. Ona neće ljudsko biće deliti na muškarca i ženu. To će biti najviša i najveća sinteza, i transcendencija.

Intelekt je kao slepi čovek; on pipa u tami. Zbog toga je potrebno toliko mnogo rasuđivanja i dokazivanja. Intuicija nije slepa, ali je kao hrom čovek: ne može da se kreće. *Pratibha* je kao zdrav čovek, svi udovi su zdravi.

Postoji indijska priča da je jednu šumu zahvatio požar. Tamo je bio tada jedan slep i jedan hromi čovek. Slep čovek nije mogao da vidi, a mogao je da trči; međutim bilo je teško trčati ne znajući gde da trči - gde je vatra svuda okolo, svuda u krugu. Hromi čovek nije mogao da hoda, ali je mogao da vidi. Došli su do prećutnog razumevanja: slepac je dozvolio hromom da uzjaše na njegova leđa i da vidi za njega, a hromi se složio da gleda za njega dok on trči. Njihovom sintezom mogli su da izađu iz šume i vatre.

Intelekt je pola, intuicija je takođe pola. Intuicija ne može da teče - ona je samo u bljeskovima. Ona ne može biti neprekidan izvor otkrivenja. Intelekt nastavlja

da tumara u mraku, neprekidno tumarajući u tami.

Pratibha je sinteza i transcendencija.

Ako ste previše intelektualni, propustićete nekoliko stvari u životu koje su vrlo lepe. Nećete moći da uživate u poeziji, nećete moći da se radujete u pevanju, nećete moći da slavite u plesanju. Oni će izgledati malo blesavo, malo ispod vas. Bićete malo napeti i nervozni, držaćete sebe u pozadini, ostaćete malo potisnuti. Vaš mesec će patiti.

Ako ste samo intuitivni, možete biti u stanju da mnogo uživate, ali nećete biti u stanju mnogo da pomažete drugima, jer će vam nedostajati komunikacija. Možete biti u stanju da sami živite lep život, ali nećete moći da kreirate lep svet oko sebe, jer to je moguće samo kroz intelekt.

Kada se nauka i poezija susretnu, onda je moguć savršen svet. Inače, intelekt nastavlja da kudi i odbacuje intuiciju; intuicija nastavlja da osuđuje intelekt.

Čuo sam:

Žena je pitala novu poznanicu:
"Koliko dugo si bila udata?"

"Dvadeset neparnih godina," odgovorila je druga žena.

"Zašto ih zoveš neparnim godina-
ma?"

"Pričekaj," rekla je žena, "dok ne
vidiš mog muža."

Intuicija misli da je intelekt čudan; intelekt misli da je intuicija neobična. Zajedno oni stvaraju veliki orkestar, veliku harmoniju.

Veliki persijski mistik Rumi, kazuje nam u lepoj pesmi kako je jednog dana prorok Mojsije sreo pastira na putu koji uzvi-kuje i moli: "O, Gospode, gde si ti? Ja čez-nem da ti služim i češljam tvoju kosu, perem tvoju odeću i trebam tvoje vaši, da ti donosim mleko i ljubim tvoju malu ruku, i trljam tvoje malo stopalo i čistim tvoju malu sobu noću pre nego što ti odeš na spa-vanje."

Čuvši ove reči prorok Mojsije se veoma razljutio i brzo se obratio pastiru grubim rečima: "O glupi čoveče. Kome kazuješ te glupe reči? Kakvo bogohuljenje iskazuješ? Bolje da si zanemeeo, nego da na ovaj način govoriš najvišem Bogu koji te za tren može pretvoriti u prah i pepeo."

Rečeno je da je pastir pocepao svoju odeću u agoniji, i uzdahnuvši uputio se u divljinu.

Onda je Mojsiju tokom noći došlo otkrivenje. Gospod mu je rekao: "Mojsije, poslan si u svet da ujediniješ, a ne da razdvajaš. Ali si ti razdvojio od mene mog slugu, mog poklonika. Drag mi je pastir. Ne zaboravi da je svaki vid obožavanja moj. Oblika je mnogo, religija je mnogo, a ipak su svi moji. Svaki čovek ima svoju vlastitu stazu, svoj vlastiti put, svoju vlastitu formu, svoj sopstveni izraz. Mojsije, ja ne gledam u jezike i reči; ja gledam u dušu i unutrašnja osećanja."

I Mojsije je otišao da traži pastira, i reče mu: "Kajem se. Molim te da mi oprostiš."

Intelekt uvek misli u svom vlastitom izrazu. Njemu intuicija ostaje neshvatljiva. A intuicija ne može verovati u intelekt; on izgleda previše površan, bez dubine.

Morate doći do sinteze unutar vas. To je ono što Patanjđali misli kada kaže "*pratibhad va sarvam*". Morate doći do tako dubokih sinteza da se *pratibha* pojavi u vama - u kojoj se logika i molitva susre-

ću, gde se rad i delovanje susreću, gde nauka nije protivna poeziji, a poezija nije suprotna nauci.

Zbog toga kažem da je čovek još u stvaranju, on se razvija. Čovek je još forma bez sadržaja. Sadržaj mora da bude postignut; ta velika alhemija mora da se dostigne. Morate načiniti sebe velikom eksperimentalnom laboratorijom evolucije i morate dovesti svoju energiju iz *muladhare*, iz seksualnog centra, naviše prema *sahasrari*.

Hridaye chitta samvit

Izvodeći samyamu na srcu dobija se svesnost o prirodi uma.

Ovo takođe nije odgovarajući prevod, ali njega je teško načiniti. Prevođenje je teško.

"*Hridaye chitta samvit.*" Prvo, kada Patanjđali koristi reč *hridaye* on ne misli na fizičko srce. U *joga* terminologiji, upravo iza fizičkog srca jeste pravo srce, skriveno. To nije deo vašeg fizičkog tela. Fizičko srce se jednostavno podudara sa pravim srcem, duhovnim srcem.¹⁷ Postoji sinhronicitet

¹⁷ Pravo duhovno srce je sa desne strane grudi, u

između njih, ali ne i kauzalni odnos. A to srce može biti znano samo kada ste dospeli do vrha. Kada je vaša energija došla do omega tačke u *sahasrari*, samo onda možete biti svesni i ostvariti pravo srce, shvatiti samo boravište Boga.

Hridaye chitta samvit. "Izvođenje samyame na srce donosi svesnost o prirodi uma." To takođe nije tačan prevod. *Chitta samvit* označava samu prirodu svesnosti, ne uma. Um je nestao, ostao u pozadini, jer on je ili sunčev um ili mesečev um. Jednom kada ste transcendirali sunce i mesec, um je nestao, ostao u pozadini. U stvari *chitta samvit* je stanje nemanja uma. Ako pitate *zen* ljude oni će reći: stanje ne-uma. Um je nestao zato što on postoji s podelom; kada podela ode i um prođe, nestane. Oni su zajedno, dva aspekta jedne pojave. Um deli i um postoji kroz podelu - oni zavise jedan od drugog, oni su međuzavisni. Kada podela ode, odlazi i um; kada je um otišao, podela je nestala.

Postoje dva načina da se dostigne stanje nemanja uma, ili ne-uma. Jedan je

istoj ravni sa fizičkim srcem, samo na desnoj strani, kao u ogledalu.

put *tantr*e: odbacite um, i podela nestaje. Drugi je put *joge*: odbacite podelu, i um nestaje. Možete uraditi jedno ili drugo. Krajnji rezultat je isti - vi postajete jedno, nastaje jednoglasnost ili sklad.

"*Hridaye chitta samvit*." Onda dolazite do saznanja šta je realna priroda svesti. Opet, ova reč "svesnost" u engleskom ima značenje kao da predstavlja suprotno stanje od "nesvesnost". *Chitta samvit* nije suprotnost za nesvesnost. Svesnost uključuje sve: i nesvesnost, i sanjajuće stanje svesti, sve - stoga tu nema suprotnosti. Svesno, nesvesno, sve - sama priroda svesnosti - otkriva se kada dovede svoju svesnost, vršeći *samyamu*, do srca,.

U *jogi* srčani centar se zove *anahata* čakra, ili *anahata* centar. Mora da ste čuli čuveni *zen* koan... Kada učenik dospe do majstora, majstor mu daje nešto apsolutno apsurdno da na to meditira. Jedna od čuvenih apsurdnosti je kada majstor kaže učeniku: "Idi i slušaj zvuk pljeskanja jedne ruke." Dakle, ovo je apsurdno. Jedna ruka ne može pljeskati, ni tapšati, ne može biti zvuka pljeska jedne ruke. Jer su za zvuk potrebne dve ruke da se stvori pljesak. *Ahata* znači uz pomoć sukoba, *anahata* znači bez ikak-

vog konflikta ili sukoba. *Anahata* znači: zvuk pljeskanja jedne ruke.

Kada zvuci nestanu u vama, vi čujete zvuk koji je konstantno tu, koji je istinski unutrašnji u prirodi, koji je sama priroda egzistencije - zvuk tišine, ili zvuk bezvučnosti. Srce se naziva *anahata čakra*, mesto gde se zvuk konstantno stvara - bez ikakvog konflikta - jedan večni zvuk. *Hindusi* su taj zvuk nazvali *aumkara* - *aum*. On mora da se čuje. Stoga ljudi koji stalno ponavljaju "*aum, aum, aum,...*" rade budalaste stvari. Svojim ponavljanjem ne možete doći do pravog *aumkara*, do pravog zvuka, jer ako činite to, stvarate ga pomoću pljeskanja dve ruke.

Postanite potpuno tihi, smireni, odbacite svo razmišljanje, postanite nepomični, i iznenada je to tu - uvek je bilo tu, ali niste bili dostupni da čujete. To je vrlo, vrlo suptilan zvuk. Kada ste odbacili čitav svet iz vašeg uma i budni ste samo za to, onda ubrzo postajete prijemčivi za to - ubrzo započinjete da čujete to.

Jednom kada čujete zvuk pljeska jedne ruke, čuli ste Boga, čuli ste sve.

Patanđali vas vodi korak po korak prema *omega* tački. Ove tri *sutre* su veoma

važne. Razmišljajte stalno o njima, meditirajte na njima. Pokušajte da ih osetite unutar svog bića. One mogu postati ključevi koji otvaraju vrata Božanskog.

NE MOŽETE LUDAKA SATERATI U UGAO

*Predavanje je održano 16. aprila 1976.
u Buddha dvorani*

Prvo pitanje:

Voljeni Osho, vi ste tako sjajni da razoružavate moju nameru da ponekad pitam, jeste li ikada bili u nezgodnom položaju?

Kad bude u škripcu, ili nezgodnom položaju, čovek treba da bude logičan na prvom mestu. Ja nisam logičan, ne možete me saterati u ugao niti dovesti u škripac. Tako sam nelogičan da je nemoguće prisiliti me da budem u nezgodnom položaju. Zapamtite ovo, ako se vezujete za intelekt možete biti saterani u ugao ili dovedeni u škripac svaki put, jer imate nešto za šta se vezujete i uz šta prijanjate. Jednom kada je dokazano da je to pogrešno, nelogično, vi ćete biti saterani u ugao. Ako ne možete dokazati svoje predrasude logički, bićete dovedeni u škripac. Inače ja sam apsolutno

nelogičan - nemam predrasudu da dokazujem, nemam ništa da dokazujem. Kako me možete saterati u ugao?

Dopustite mi da vam ispričam jednu anegdotu:

Čovek je tvrdio da je Bog. Odveden je kod *kalifa*, koji je rekao: "Prošle godine je neko tvrdio da je prorok Božiji - i bio je pogubljen. Znaš li ti o tome?"

"Dotukli su ga s pravom," rekao je čovek. "Ja ga nisam poslao."

Dakle, takvog čoveka ne možete dovesti u škripac. Nemoguće je zato što je nelogičan pristup otvoren pristup. U stvari nema nezgodnih položaja, niti saterivanje u ugao jer nema ograđenog prostora, ni prostorije - nema okolo njega zidova. To je jedno otvoreno nebo; čovek se kreće svuda. Možete biti saterani u ugao ako živite u prostoriji, zazidani, kada ima uglova. Ako živite pod nebom, kako možete biti gurnuti u ugao? Toga uopšte nema.

Zbog toga vas ja učim da se ne vezujete za predrasude. Ako ste hindu ili musliman ili hrišćanin, možete biti stavljeni u ugao. Ako niste nijedan od njih - uglovi su nestali - ne postoji mogućnost da negde

budete prisiljeni. Onda je čitavo nebo vaše. A onog trenutka kada razumete lepotu i slobodu čitavog neba, ostavićete sve predrasude, sve ideologije.

Ja nemam ideologiju, ništa da dokazujem. Ovde sam upravo da vam dam letimičan uvid u sebe.

Ja sam ovde vrlo nelogičan. U stvari, trebalo je da odem ranije. Anurag je pitao: "Zašto ste se juče ujutru iznenada zaustavili i stavili svoju ruku na glavu? Zašto?" Ponekad se desi da izgubim kontakt s telom. Trebao sam da odem zaista. Nelogično sam ovde - pokušavam na neki način da stavim nešto tereta na sebe, tako da vam mogu pomagati malo duže. Vi možda niste bili svesni, ali se to dešavalo mnogo puta ranije. Um je mehanizam; ja ga koristim, ponekad gubim kontakt. Telo je mehanizam; ja ga koristim, ponekad gubim kontakt.

Ponekad počinjem da se krećem tako brzo u bezdanu, da se moram zaustaviti za jedan tren.

Ne samo da sam nelogičan, ja sam nelogično ovde.

Oni koji žele da polemišu sa mnom, biće na gubitku. Oni me ne mogu pobediti,

jer ja ne pokušavam da ih ubedim, i ne pokušavam išta da dokažem. Nisam zainteresovan da vas preobratim; zainteresovan sam samo zato što nešto imam, i želeo bih to da vam dam. Ako ste spremni, otvoreni, u vezi sa mnom, vi to možete primiti. Inače docnije ćete se kajati veoma.

Ne možete me saterati u ugao.

Odgovori koji vam dajem nisu važni - pokušajte uvideti da ja uništavam vaše pitanje. Moj odgovor nije odgovor nego strategija da uništim vaše pitanje. Ima ljudi koji odgovaraju na vaša pitanja, oni vam daju određene ideje, pune vas sa određenim ideologijama, teorijama, dogmama, kultovima - ja ne odgovaram na vaša pitanja na taj način. Ako posmatrate, ako ste svesni, moći ćete da vidite da pokušavam uništiti vaše pitanje. Ne radi se o tome da vi primite odgovor, već da izgubite pitanje.

Ako jednom ostanete bez pitanja, to će biti tačka ostvarenja. Ne radi se o tome da ćete imati neki odgovor; nećete imati nikakva pitanja, to je sve. Možete to zvati odgovorom, kada nema pitanja.

Buda nije čovek koji ima sve odgovore; Buda je čovek koji nema pitanja. Nestalo je postavljanje pitanja - postalo je

apsurdno postavljanje pitanja, nevažno. On je jednostavno tu bez ikakvih pitanja. To je ono što ja mislim kada kažem da je on u nemu. Um uvek postavlja pitanja; sam um je ispitivanje. Kao što lišće niče na drvetu, tako i pitanja nastaju u umu. Staro lišće opada, novo lišće dolazi; stara pitanja nestaju, nova pitanja dolaze.

Želeo bih da iščupam celo ovo drvo.

Ako vam dam neki odgovor, onda će nastati iz toga mnogo više pitanja. Vaš um će preobratiti taj odgovor u mnoga pitanja.

Ja sam apsolutno apsurdan. Ja nisam filozof - možda ludi pesnik, bekrija. Možete me voleti, ne možete me slediti. Možete mi verovati, ne možete me imitirati. Kroz vašu ljubav i poverenje nešto veoma vredno će vam biti preneto. Nema to ništa s onim što govorim; ima nešto s onim što ja jesam. To je saopštavanje ili prenošenje izvan svetih spisa.

Stoga nikada u svom životu nisam bio sateran u ugao, odnosno doveden u nezgodan položaj.

Drugo pitanje:

Molimo da nam objasnite međusob-

nu relativnu važnost intelekta, intuicije i pratibhe u njihovoj pravoj perspektivi. Molimo da nam posebno objasnite zašto i kako život treba da bude na pratibhi orijentisan i kako je samo takva orijentacija adekvatna za život, kao i najvišu i najbolju životnu evoluciju.

Intelekt je najniže funkcionisanje vašeg bića, ali zato što je najniži, on je najefikasniji. Zato što je najniži, on je najrazvijeniji. Zato što je najniži, može da bude obrazovan, disciplinovan. Zato što je najniži, svi univerziteti, koledži i škole, postoje za njega. I svaki čovek ga više ili manje ima.

On je veoma koristan u spoljašnjem svetu. Bez intelekta bi vam bilo teško da budete od ikakve koristi. Zbog toga Lao Ce kaže svojim učenicima, "postanite beskorisni". Dok ne budete spremni da postanete beskorisni, nećete biti spremni da ostavite intelekt u pozadini, jer vam intelekt daje korist. Postanete doktor - postanete korisni za društvo. Postanete inženjer, postanete profesor - ovo i ono. Kroz intelekt vi postajete neko, a društvo to može koristiti - društvo to može koristiti kao sredstvo. Što ste

više korisni, više vas društvo vrednuje; otu-
da, hijerarhija - *brahmin*, *kšatrija*, *vaišja*,
šudra.

Najviši je učenjak, koji je čist inte-
lekt - *brahmin*. Niži od njega je ratnik, *kšat-
rija*, jer on mora da štiti zemlju. Niži od
njega je poslovni čovek, *vaišja*, jer on je
sistem cirkulacije krvi u društvu - on je
ekonomista, stomak. Najniža vrsta je *šudra*,
nedodirljivi, proletarijat, jer njegov rad je
manuelan, ropski, i nije potrebno mnogo
intelekta. *Šudri* treba najmanje razvijeni
intelekt, a *brahminu* treba najviši razvoj
intelekta, ali očevidno sva podela je zbog
intelekta.

Intelekt ima svoju korisnost, ali vi
ste veći od intelekta, širi od intelekta. Ako
previše postanete identifikovani s intelek-
tom, postaćete doktor, inženjer ili profesor,
poslovni čovek, ratnik, ali ćete izgubiti svo-
je biće. Nećete biti ono što jeste. Možete
postati identifikovani sa svojom funkcijom
toliko mnogo da zaboravite svoje biće.
Možete zaboraviti da ste čovek. Možete
postati toliko mnogo neki inženjer, sudija ili
političar da možete zaboraviti da ste čovek.
Gubite mnogo; onda ste samo mehanizam.
Društvo će vas koristiti - dok možete biti

korišćeni - onda ćete se povući iz društva. Onda društvo čeka na vas - kada ćete umreti.

Penzionisani ljudi umiru pre nego što bi umrli da još nisu bili penzionisani; oni ranije postaju stari. Njihov život postaje kraći za gotovo deset godina. Šta se događa? Oni postaju beskorisni. Osećaju da su svuda, gde god da su, u najbolju ruku tolerisani; oni nisu potrebni. U čoveku postoji velika potreba da bude potreban - najveća je potreba da bude potreban. Jednom kada osećate da ste suvišni, jednom kada osetite da možete biti odbačeni u kantu za đubre, jednom kada osetite da ne funkcionišete kao koristan član društva, počinjete da umirete. Penzionisanje takođe postaje datum umiranja - započinjete da umirete brzo. Vi sami znate da ćete sada biti teret. Ljudi će vas tolerisati, mogu čak imati saosećanje ili simpatiju prema vama, ali niko vas neće uzeti ozbiljno, niko vas neće voleti i poštovati. Vi ste napušteni, odbačeni.

Ako postanete previše identifikovani sa intelektom, postajete stvar - slično kao mehanizam. Dobra su kola, ali kada više nisu upotrebljiva odbacuju se na gomilu smeća. Onda ćete biti upotrebljeni i bačeni,

a vaša unutarnja srž će ostati neispunjena jer niste bili predviđeni samo da budete korišćeni. Zamišljeno je da procvetate kao biće; to je bila vaša sudbina.

Viša od intelekta jeste intuicija. Intuicija daje malo zanosa vašem životu, malo poezije. Ona vam daje nekoliko uvida u nekorisnost, u to da ste vi osoba a da niste stvar. Kada vas neko voli, ta ljubav dotiče vašu intuiciju, vaš mesečev centar. Kada neko gleda u vas s privlačnim očima, namagnetisanim, to oživljava mesečevu energiju u vama. Kada neko kaže da ste lepi, vaše biće se oseća uzdignuto, ojačano. Kada vam neko kaže da ste korisni osećate se povređeni. Korisni? To ne izgleda kao poštovanje. Jer ako ste korisni i upotrebljivi onda ste zamenljivi. Onda možete biti odbačeni, neko drugi vas može zameniti. Inače, ako ste lepi onda ste nezamenljivi, onda ste jedinstveni. Onda kada budete otišli iz sveta, nešto će uvek ostati prazno, nešto će uvek nedostajati.

Zbog toga vi žudite za ljubavlju. Ljubav je hrana za intuiciju. Ako niste voleli vaša intuicija se neće razviti. Jedini način da razvijete intuiciju je da vas zapljusne ljubav. Dakle, ako majka voli dete, dete

postaje intuitivno. Ako majka ne voli dete, dete postaje intelektualno. Ako dete živi u atmosferi ljubavi, pažnje i saosećanja - ako je dete prihvaćeno, zbog njega samog, a ne ni iz kakve koristi koju ono može ostvariti - onda ono jako raste iznutra i njegova energija započinje da se kreće kroz mesečev centar.

Mesečev centar je gotovo neaktivan, jer još niste voleli.

Posmatrajte. Ako kažete ženi: "volim te zato što imaš lepe oči," ona neće biti srećna, jer sutra može izgubiti svoje oči. Oči su samo sporedne. Ili može doći do neke bolesti pa može oslepeti, ili oči možda neće ostati lepe. Kada kažete, "ja te volim jer imaš lepo lice", žena nije srećna, jer lice neće ostati lepo zauvek. Starost dolazi svakog dana, svakog momenta. Ali ako kažete, "ja *tebe* volim", onda se ona oseća srećno, jer ovo *tebe* je nešto trajno, nije uzgredno, ni slučajno, ništa se tome ne može dogoditi. Kada kažete ženi, "ja te volim jer..." onda se ona nikada ne oseća srećna, zato što "jer" uvodi intelekt. Vi jednostavno govorite, slegnete svojim ramenima i kažete, "ne znam zašto, ali te volim". Mesečev centar započinje da funkcioniše - žena procveta.

Posmatrajte ženu kada je niko ne voli, i pogledajte je sledećeg trenutka kada joj neko kaže, "volim te". Ogromna je razlika, u lepoti i dostojanstvu. Ogromna je to promena - celo njeno lice postaje osvetljeno s nečim novim, obasjana je sjajem. Šta se dogodilo? Mesečev centar je oslobodio tu energiju.

Mora da ste čuli ime jednog velikog holandskog slikara, Vinsenta van Goga. On je bio ružan, veoma ružan, i nijedna žena ne bi mogla da mu kaže "volim te". Svakako, on je ostao zaostao - mesečev centar nikada nije funkcionisao. On je bio odbojan. Ljudi bi ga pogledali i pobjegli. Obično je radio u dućanu za trgovinu umetninama, i čovek koji je bio vlasnik, posmatrao ga je iz dana u dan. Izgledao je tako tupo, kao da se mnogo prašine sakupilo na njegovom biću; on se nije interesovao ni za šta. Mušterije bi došle, on bi pokazivao slike, ali ne bi bio uopšte zainteresovan. Neprekidno opterećen, ni za šta zainteresovan, indiferentan. Hodao je kao zombi - morao je da hoda, ali bez poleta, bez života, bez snage, bez strasti.

Jednog dana vlasnik nije mogao poverovati svojim očima. On je došao,

izgleda da se okupao posle mnogo meseci, ili možda posle mnogo godina. Okupao se, očešljao svoju kosu, i koračao je kao da pleše i pomalo je mrmljao neku melodiju. Nemoguće. Obukao je odelo i namirisao se parfemom. Nemoguće.

Vlasnik ga je pozvao: "Van Gog, šta se dogodilo?" Van Gog je rekao, "To se dogodilo - žena je rekla da me voli. Iako je to bila samo prostitutka, ali ako. Rekla je to samo zbog novca, ali ako: jedna žena je rekla da me voli."

Van Gog je pitao ženu, koja je bila prostitutka: "Zašto me voliš?" Jer ga je ta stvar uvek progonila. Niko ga nije voleo; znao je da je ružan. "Zašto me voli?" Bilo mu je nemoguće da prihvati da ga neko voli samo zbog njega - "zašto?" Prostitutka je bila izgubljena, jer nije ništa imala da kaže, jer, šta god da bi rekla izgledalo bi smešno. Nije mogla reći "zbog tvojih očiju," nije mogla reći "zbog tvog lica," nije mogla reći "zbog tvog tela," - sve bi bilo na neki način pogrešno. Rekla je, "zbog tvojih ušiju, one su tako lepe". Uši? Jeste li to ikada čuli? Bio je tako opčinjen da se vratio svojoj kući, odsekao jedno uvo, zavio ga u paketić, otišao natrag i poklonio je uvo toj ženi.

Rekao je: "Niko na meni nije ništa voleo. Ovo je poklon sirotog čoveka, ali zadrži ga." Žena je bila protiv toga. Nije mogla da veruje, kakva je ovo vrsta ludaka?

Inače on se osećao vrlo dobro - osećao se jako dobro. Napisao je u svom pismu: "Ovo je bio vrhunac mog života. Neko je nešto voleo u meni, i mogao sam da podelim svoje biće."

Gledajte, proučavajte. Kad god vas neko voli, i jednostavno vas voli, neuslovljeno vas voli, jednostavno kaže: "Volim te jer postojiš, zbog onog što jesi volim te" - šta se tada dešava unutar vaših energija? Sunce se kreće prema mesecu. Sada sunce nije tako vrelo; mesec ga hladi. I milost mesečeve svetlosti se širi preko sveg vašeg bića.

Ako bi svet više bio usklađen s ljubavlju, ljudi bi imali više intuicije a manje intelekta, i postali bi lepši. Ne bi bili kao stvari; svaki od njih više bi bio osoba - koja živi i radi sa poletom, sa strašću, s intenzitetom. Imali bi strast i slavlje.

Intuicija je totalno različita. Ona funkcioniše bez ikakvog procesa - jednostavno skoči do zaključka. Zapravo intuicija je otvaranje prema realnosti - viđenje dolazi

kroz to. Logika mora da traži na slepo u tami; intuicija nikada ne pipa, samo vidi, ima viziju. Ona jednostavno to vidi.

Ljudi koji su intuitivni prirodno postaju religiozni. Ljudi koji su intelektualni ne mogu prirodno postati religiozni. U najboljem slučaju oni mogu intelektualno biti angažovani u nekoj vrsti religijskih filozofija, ali ne u samoj religiji. Mogu biti upleteni u teologiju, ali ne u religiju. Oni mogu govoriti o dokazima za Boga, ali to nije isto što i govoriti o samom Bogu. Kada se samo govori o nečemu propušta se cilj - okolo i okolo, oni se kreću u krug. Oni stalno lupaju okolo i okolo i nikada ne pogađaju cilj.

Intelektualci nemaju prirodnu tendenciju da postanu religiozni. Iz tog razloga vidite da su hramovi, crkve, tako puni žena. Mesec oseća prirodnu usklađenost s religijom. Buda je među svojim učenicima imao tri puta više žena nego muškaraca. Ista proporcija je bila i kod Mahavire; on je imao deset hiljada monaha, a trideset hiljada monahinja. Isto ćete naći oko Isusa - a kada je on bio razapet, svi muški sledbenici su se razbežali.

Kada je Isusovo telo skinuto s krsta, samo tri žene su bile prisutne. Jer su svi

muškarci gledali iz gomile očekujući neko čudo. Pokušavali su da ubede svoj sunčev centar: "Da, ovo je jedini Sin Božji" ali se ništa nije događalo. Oni su tražili dokaz. Molili su se Isusu: "Pokaži nam čudo tako da možemo biti ubeđeni". Jednom kada su videli da je Isus umro kao običan čovek, apsolutno običan - tu su bila još dva čoveka koja su umirala pored Isusa, dva lopova, a Isus je umirao isto kao oni, bez ikakve razlike - ljudi su postali skeptični. Onda je ovaj čovek bio varalica - nije zaista bio Sin Božji. Dakle nije bio Bog; zato su pobjegli.

Međutim ova ideja se nikada nije javila kod žena. One nisu tragale za čudima; gledale su samo u Isusa - i ugledale su čudo. One su videle čudo: da je Isus umro tako obično. To je bilo čudesno. Nije pokušao ništa da dokaže, jer ljudi koji pokušavaju da dokažu su odbrambeni. On je jednostavno rekao Bogu: "Neka bude carstvo tvoje, neka bude volja tvoja." To je bilo njegovo čudo. A i rekao je Bogu: "Oprosti ovim sirotim ljudima, ne znaju šta čine." To je bilo njegovo čudo - mogao je da se moli za one koji su ga ubijali, molio se iz saosećanja. Rekao je Bogu: "Odloži tvoj sud na stranu, odloži svoju osudu. Slušaj mene.

Ovi ljudi su nevini; oni ne znaju šta rade. Neznalice su. Molim te ne ljuti se na njih, nemoj biti uznemiren. Oprosti im." To je bilo čudo.

Žene su to mogle da vide jer nisu tražile čudo. Intelekt uvek traži nešto; intuicija je jednostavno otvorena. Ne traži ništa posebno, samo posmatra - to je viđenje, vizija, pronicljivost. To je značenje reči "intuicija".

Kada se Isus pojavio posle tri dana, prvo je prišao muškim sledbenicima. Hodao je s njima, razgovarao s njima, ali ga oni nisu mogli prepoznati. Prihvatili su zamisao da je mrtav - i kraj. U stvari oni su se morali osećati žalosno. "Protraćili smo toliko mnogo godina s ovim čovekom." Sada moraju da traže nekog drugog prodavca čuda, nekog žonglera; sada moraju da traže nekog drugog. Isus je hodao s njima, razgovarao s njima, a oni ga nisu prepoznali. Onda je on morao da pristupi ženama. Kada im se približio Marija Magdalena ga je videla, potrčala - želela je da ga zagri. Odmah ga je prepoznala. Nije čak ni pitala: "Kako se to dogodilo, pre tri dana si bio raspet?" Intuicija nikada ne pita kako i zašto. Ona jednostavno prihvata. To je duboko

prihvatanje, totalno prihvatanje.

Ako živite u atmosferi punoj ljubavi... A tu atmosferu morate stvoriti oko sebe - niko je neće stvoriti za vas. Volite ljude, tako da će oni voleti vas. Volite ljude, tako da se ljubav reflektuje natrag, prenosi se, razleže i odjekuje unatrag. Volite ljude, tako da budete zapljusnuti ljubavlju. Vaša intuicija će započeti da funkcioniše. Počete da vidite stvari koje nikada ranije niste videli. Svet ostaje isti, ali se u njemu javlja neko novo značenje. Cveće ostaje isto, ali se vama otkriva neka nova misterija. Ptice nastavljaju da pevaju na isti način, ali sada možete razumeti njihov jezik. Iznenada postoji komunikacija, iznenada postoji zajedništvo.

Intuicija je bliža istini nego intelekt jer vas čini osobom - i više nego osobom - nego što to čini intelekt.

I onda postoji *pratibha*, ono što je izvan oboje - iznad intelekta i intuicije. Ništa se ne može reći o tome, jer sve što se može reći ili je sunčev jezik ili mesečev jezik. Ili može biti opisan na naučan način, ili može biti opevan na pesnički način, ali nema načina da se opiše *pratibha*. To je izvan. Čovek mora da oseti to, mora živeti

to da bi to znao.

Ljudi su dolazili kod Gautame Bude i govorili su: "Kaži nam nešto o Bogu." A on je govorio: "Budite mirni, budite tihi, ostanite sa mnom - i to će vam se dogoditi."

Nije to pitanje koje se može postaviti i odgovoriti, i to nije problem koji se može rešiti. To je misterija koja treba da bude doživljena. To je ekstaza. To je ogromno iskustvo.

Ovakav je put intelekta:

Jednog dana Mula je bio u seoskoj vodenici, puneći svoju vreću pomalo pšenicom od svake druge osobe.

Neko ga je pitao: "Zašto to radiš Nasrudine?"

"Zato što sam budala," odgovorio je Mula.

"Zašto onda ne puniš torbe drugih ljudi svojim vlastitim žitom, ako si budala?"

"Onda bih," odgovorio je Mula, "bio više od budale."

Intelekt je lukav; intelekt je račun-džija. Intelekt uvek pokušava da eksploatiše druge. Intuicija je upravo suprotna; ona nije eksploatatorska.

Dozvolite mi da vam kažem jednu stvar. Ljudi misle da će jednog dana svet doći do tačke gde neće biti klasa, gde nema ekonomske hijerarhije - nema siromašnih, nema bogatih. Ljudi koji su mnogo misli uložili u ovaj san, ovu utopiju - Marks, Engels, Lenjin i Mao - svi oni su intelektualci, a intelektualci ne mogu dovesti do ovog stanja stvari. Samo u intuitivnom svetu moguće je iščezavanje klasa. Ali oni su protiv intuicije - marksisti misle da je intelekt sve u svemu, da nema ničega izvan njega. Ako je to tako onda njihova utopija nikada neće biti ispunjena - jer intelekt kao takav jeste eksploator; on je lukav. Intelekt je nasilan, agresivan, destruktivan.

Sunčeva energija je vrlo nasilna i vreća. Ona pali, ubija.

Ako će svet ikada stvarno biti svet bez klasa, zaista komunistički - gde komune postoje i ne postoje klase onda svet mora sasvim da bude antimarksistički. On mora da bude intuitivan. A graditelji sveta ne mogu biti političari - samo pesnici, maštoviti ljudi, sanjari.

Želeo bih reći da muškarac ne može biti tvorac tog sveta, samo žena. Mesec može kreirati svet jednakosti, ne sunce.

Buda, Isus, možda mogu biti korisni u toj utopiji i ispunjenju toga, ali Marks? Ne, apsolutno ne. On je previše proračunat, previše pametan, previše intelektualan. Inače sunce je do sada vladalo svetom. To je takođe bilo prirodno, jer je sunce agresivno.

Sada se otvara mogućnost da je sunce previše umorno, iscrpljeno, frustrirano, i čovečanstvo može započeti da traži drugi centar s kojim će raditi. To će biti istinsko uzdizanje žena u svetu: ako se mesec uzdigne. Međutim, kao što ja vidim na Zapadu postoji veliko uzbuđenje među ženama, veliki pokret, revolucionarno razmišljanje - liberalni pokret - ali sve one propadaju i postaju intelektualci. One postaju više nalik muškarcima.

Ako žene reaguju na muškarce one će same postati sve više nalik muškarcima. To je opasnost.

Žena treba da ostane žena, samo onda postoji mogućnost drugačijeg sveta i drugačijeg društva - prema mesecu orijentisanog društva. Ali ako sama žena postane agresivna, kao što postaje, onda ona uči besmislenost, agresivnost i nasilje od muškarca. Može ona uspeti, ali će u njoj opet uspeti sunce.

Čovek treba da bude vrlo, vrlo pažljiv i budan u radikalnim vremenima. Kada se promene događaju u ljudskoj svesti, čovek mora da bude vrlo pažljiv. Jedan jedini pogrešan korak i cela stvar može krenuti loše. Sada postoji mogućnost da mesec može delovati i mesec može biti dominantan, ali žena, ako postane agresivna, propustiće priliku i opet će muškarac pobediti kroz nju i sunce će ostati na vlasti.

Od intelekta do intuicije i od intuicije do njenog nadilaženja. Ovo je ispravan pravac evolucije: od muškarca do žene i od žene do njenog nadilaženja.

Sada se mora postaviti jedno pitanje, da je ovo razumljivo kad je u pitanju muškarac - a šta je s ženama? One su na mesečevom centru. Šta one moraju da urade?

One će morati da apsorbuju sunčev centar. Pošto muškarac mora da apsorbuje mesečev centar, žena mora da apsorbuje sunčev centar. Inače nešto u njima ostaje uskraćeno; onda one neće biti celovite žene. Dakle muškarac mora da se kreće od sunčevog centra do mesečevog, od intelekta do intuicije. Žena mora takođe da nauči intelekt, mora takođe naučiti logiku života. Ona

zna da voli život, muškarac zna logiku života; muškarac mora naučiti da voli život, a žena mora naučiti logiku života. Onda nastaje ravnoteža.

Žena će morati da apsorbuje sunčev centar, a ona to može učiniti vrlo lako jer njen mesec deluje. Mesec samo treba da se otvori prema suncu. Staza će biti neznatno drugačija: jer muškarac sunčevu energiju treba da akumulira, podigne i dovede do meseca; a žena mora samo da otvori svoj mesec prema suncu i energija će započeti da teče.

Inače oboje moraju postati celoviti. Svesno mora da apsorbuje nesvesno, a podela mora da se odbaci.

Isus kaže: "Muškarac postaje žena, a žena postaje muškarac." Kada prihvatite svoju celovitost i ne poričete nijedan deo svog bića, sve postaje uravnoteženo. A kada su žena i muškarac uravnoteženi u vama, oni poništavaju jedno drugo. Iznenada ste slobodni. Ove dve sile poništavaju jedna drugu i iznenada više niste u ropstvu.

Možete ostati u ropstvu samo ako je jedan pol jači od drugog. Ako je sunce moćnije od meseca, onda ćete biti u ropstvu sa svojim muškim umom. Ako je mesec

jači od sunca, onda ćete ostati u ropstvu ženskog uma. Kada su oboje jednaki, uravnoteženi, oni poništavaju jedno drugo; iznenada je vaša energija slobodna. Niste sada ni u jednoj formi, postajete bezoblični. Ta bezobličnost je *pratibha*. Onda počinjete da se uzdižete sve više, više i više - i nema kraja takvom rastu.

To je značenje kada kažemo da je Bog beskonačan. Vi nastavljate da rastete i rastete - nastavljate da postajete sve više savršeni, više savršeni, više savršeni... Svaki trenutak je savršen i svaki sledeći trenutak je savršeniji nego ovaj.

Treće pitanje:

Osho, molimo da nam objasnite frazu "u lošem društvu jogina i sadhua."

Swami Yoga Chinamaya, dozvolite mi da vam ispričam jednu anegdotu:

Živeo je mladić u malom gradu čiji nos je bio odsečen jer je učinio nešto vrlo neumesno. Ljudi su imali običaj da se zabavljaju oko njegovog odsečenog nosa i prirodno je bio ponižen ovim uvredama. Svako ga je tretirao s prezirom. On je mozgao o svojoj situaciji i ubrzo je našao način

da učini da ga ljudi cene i poštuju.

Otišao je u drugo selo, obukao odeću *sadua*, pribavio je i drugu opremu *sadua*, i seo da "meditira" ispod drveta. Muškarci i žene su se sakupili oko njega. Na kraju je otvorio svoje oči, a ljudi su ga pitali ko je on i šta može učiniti za njih.

"Mnogo mogu učiniti za vas", odgovorio je on. "Mogu vam pokazati Boga ako se samo saglasite da odsečete svoj nos - učinio sam isto i vrlo jasno svuda mogu videti Boga. Sada samo Bog postoji." Troje ljudi iz gomile su se saglasili da odseku svoje noseve...

Uvek možete naći ljude koji su glupli od vas - oni postaju vaši sledbenici.

Odveo ih je do jednog drveta na izvesnoj udaljenosti, odsekao njihove noseve, primenio neki lek da im zaustavi krvarenje, i prošaptao u njihove uši: "Pogledajte, sada nema svrhe da kažete ljudima da niste videli Boga. Smejaće vam se i vređati vas i postaćete predmetom smeha celog sela. Stoga slušajte, morate sada otići i reći drugima da čim su vam nosevi odsečeni, počeli ste da vidite Boga."

Toliko su bili ispunjeni stidom na svoju glupost da su prihvatili sugestiju, ušli

u gomilu i sa ushićenjem rekli oduševljeno: "Naravno, možemo videti Boga - Bog je svuda."

Tako je svako u gradu isekao nos i postigao "realizaciju Boga."

Možete u Indiji naći mnoge *sadhue*, koji su na neki način odsekli nos. Kada kažem, "u lošem društvu *sadhua* i *jogina*", mislim na ove ljude. Kada kažem da su im nosevi odsečeni, mislim da su uskraćeni neki delovi njihovog bića. Oni nisu prihvatili celo svoje biće - nos im je bio odsečen. Neko je uskratio svoj seks, osporavao svoju ljutnju, neko je negirao svoju žudnju - a neko nešto drugo. Ali odbačeni deo preduzima svoju osvetu, i ovi ljudi bi želeli da vama takođe odseku noseve.

Kada kažem "u lošem društvu *sadhua* i *jogina*" ja mislim na ljude koji nisu razumeli ništa, ali su pokušali mnoge stvari i zaista su osakatili sebe na mnogo načina. Ako ostanete s njima, postaćete obogaljeni.

Chinmaya je postao obogaljen. Kada ga pogledam, mogu osetiti da je postao osakaćen. Jednom kada on to razume, odmah to može odbaciti, nema problema. Opet nos može da poraste. To nije problem - to nije nešto što zaista možete odseći. To

može opet da izraste, jednom kada razumete.

Na primer, on je izgubio sposobnost za humor. On se ne može smeјati. Čak i ako se smeјe - on to pokušava s naporom - možete videti da je njegovo lice lažno. Vrlo je iskren, ali nema potrebe da bude ozbiljan. Iskrenost je jedna stvar - to je ispravnost, poštenje. Ozbiljnost je bolest. Nikada ne zamenјujte ozbiljnost za iskrenost. Možete postati nesrećni i sumorni; to neće pomoći. U stvari, ako postanete potpuno bez humora, vaš život će postati suvoparan, opor. Izgubiće svoj sok. Humor je kao sok; daje prozirnost, mekoću, protočnost.

Inače u Indiji su *sadhui* ozbiljni. Oni moraju biti, oni se ne mogu smeјati, jer ako se smeјu ljudi će misliti da su takođe obični - smeјu se baš kao drugi ljudi. Kako se *sadhu* može smeјati? On treba da ostane nešto izuzetno. To je jedan ego-trip.

Kažem vam da budete samo obični. Jer nastojati da se bude izuzetan je posebna stvar - svako želi to. A baš da se bude običan je vrlo izuzetno, jer niko ne želi to da prihvati. Želeo bih da budete baš obični, toliko mnogo da niko ne prepoznaje da ste nešto posebno, toliko mnogo da možete biti

izgubljeni u gomili. Imaćete totalnu slobodu postojanja; inače morate neprekidno uzdizati sebe. Onda ste neprekidno izloženi - to postaje napetost, to stvara ozbiljnost, to postaje težak teret.

Nema potrebe da budete neprekidno u izlogu. Možete se opustiti, možete se smeјati.

Ja vam dozvolјavam sve što je ljudsko. Sve što je ljudsko vaše je. Smeh voli ljudska bića. Plačite, jadikujte, kao ljudska bića. Budite obični.

Ako ostanete jednostavni ego se neće pojaviti. Ego nastaje sa idejom izuzetnosti - šta god da ljudi rade, vi ne mislite da činite to. Ako hodaju na svojim nogama, vi mislite da stojite na svojoj glavi. Onda će oni doći da vas obožavaju, reći će: "Ti si tako poseban". Ali si ti jednostavno budala. Ne obraćajte pažnju na njihove pohvale, jer jednom kada se prepustite njihovoj hvali, bićete uhvaćeni - onda ćete ostati stoјеći na svojoj glavi čitavog svog života. Izgubićete lepotu kretanja, i naravno ne možete plesati na svojoj glavi. Jeste li ikada videli nekog *jogina*? U najbolјem slučaju možete stajati kao mrtvi, radeći *shirshasanu*, stoj na glavi.

Kada kažem "loše društvo" mislim

da ste naučili ego trikove od ljudi koji su duboko u svojim egoima. Izbegnite i pobegnite od svakoga koji je na ma kakvom ego-tripu, jer postoji mogućnost da će vas na neki način inficirati.

Ljudi uče da rade stvari uz pomoć imitacije. Slušao sam o jednom čoveku:

Vrlo aktivan trgovački putnik se vratio sa svog putovanja po Italiji i pozvao prijatelja iz Njujorka da se sastane s njim na ručku.

"Jesi li tamo preko radio nešto uzbudljivo, dok si bio u Italiji?" Pitao je prijatelj.

"Oh, znaš staru izreku," slegao je ramenima trgovački putnik. "Kada si u Rimu, radi kao što rimljani rade."

"Dakle, šta si tačno radio?" insistirao je prijatelj.

"Šta bih drugo," odgovorio je poslovni čovek, "zavodio sam američku učiteljicu."

Dakle, otići u Italiju iz Amerike da bi zaveo američku učiteljicu - ali to je ono što italijani rade, i "radi u Rimu ono što rimljani rade".

Kada kažem "loše društvo" mislim da je um imitator. Um je nesvesno imitator. Počecete da učite trikove, a jednom kada ih naučite, biće teško odbaciti ih - utoliko više što su ti trikovi veliko ulaganje.

Ako ljudi dođu i poštuju vas, ako poštuju vaše nesmejanje, nehumoristično lice i misle da ste vrlo, vrlo kontrolisani, disciplinovani, i dođu da vam dotaknu stopala; biće vam vrlo teško da odbacite svoju naviku ozbiljnosti - jer ćete uživati u tome. Sada ste investirali u svoju bolest.

Odbacite to. Vaš život treba da bude življen iznutra, ne spolja. Ne brinite šta ljudi govore - prazne pohvale. Upravo pogledajte u ono šta jeste! Ako uživate, naslađujete se u svom biću, ako imate razigranu dušu unutra - dovoljno je! Onda ako vas svako kori i osuđuje, prihvatite to. Ali nikada ne pravite kompromis s vašim unutrašnjim ushićenjem, jer na kraju će to odlučiti ko ste vi. Šta ljudi govore nevažno je. Važno je ko ste vi. Uvek idite unutra i gledajte šta činite za sebe.

Ako ste srećni onda nema pitanja. Ako osećate da ste srećni u vašoj ozbiljnosti, onda takođe nema pitanja; onda možete biti srećni i na taj način, onda je to vaš

izbor. Ali ja nikada nisam video čoveka koji je srećan i ozbiljan. On će biti veseo i zadovoljan, on će slaviti. Uživajte deleći, i biće nasmejan.

Smeh je tako duhovan, ništa nije kao to. Jeste li videli? Kada se smejete iz dubine, sve napetosti nestaju. Jeste li posmatrali? Kada se smejete duboko, iznenada, kao da ste došli pod otvoreno nebo, zidovi nestaju oko vas. Ako se možete smejati, uvek možete biti opušteni.

U *zen* manastiru monasi su učeni da je prva stvar koju treba učiniti ujutru da se smejete, započnite dan sa smehom. Besmisleno, jer bez ikakvog razloga - upravo ustavši iz kreveta prva stvar koju treba uraditi jeste smejati se. U početku to izgleda vrlo teško, jer se nema čemu smejati. Međutim to je meditacija, ubrzo se čovek usaglasi s tim i saznaje da nema razloga za smeh. Smeh je tako veliko iskustvo u sebi, zašto čekati na neki razlog? To opušta, relaksira čitav dan.

Dozvolite mi da vam to kažem u terminima sunca i meseca. Osoba sunca je ozbiljna, mesečeva osoba je neozbiljna. Sunčeva osoba se ne može smejati, to je teško. Mesečeva osoba se može smejati

lako, prirodno, spontano. Osobi meseca se osmeh javlja u svakoj situaciji; ona ostaje da se smeje. Ona ne čeka nikakav izgovor. Međutim sunčeva osoba je vrlo zatvorena unutra. Vrlo je teško - čak i ako mu ispričate šalu. On će gledati i slušati šalu kao da mu zadajete matematički problem.

Zbog toga Nemci ne mogu razumeti šale. Bila je jedna šala, Priya je ispričala Haridasu - a Haridas je još nije razumeo!

Jedan čovek je ušao u restoran i naručio kafu.

A kelner je pitao: "Kakvu kafu želite?"

Čovek je odgovorio: "Volim kafu kao ženu - vrelu."

Kelner je pitao: "Crnu ili belu?"

Teško je ako počnete razmišljati o tome; inače je jednostavno. Šta može biti jednostavnije? Ali jednom kada počnete razmišljati o tome, ako ste ozbiljni kao da čitate *Vede*, onda ne uspevate.

Izbegavajte svako ozbiljno društvo; izbegavajte ljude koji pokušavaju da budu neko. Budite sve više usklađeni s ljudima koji jednostavno žive u svojim životima, ne pokušavajući da postanu neko, koji jednostavno bivaju kakvi jesu. Krenite kod njih,

oni su zaista duhovni ljudi u svetu. Religijski poglavari nisu pravi duhovni ljudi u svetu - oni su političari. Oni su trebali biti u politici. Oni su potpuno iskvarili religiju. Načinili su religiju tako ozbiljnom da crkve izgledaju više kao bolnice ili groblja. Ushićenje, uživanje, potpuno je izgubljeno. Ne možete plesati u crkvi; ne možete se smeјati u crkvama - ali zapamtite onog dana kada je smeh izašao iz crkve, Bog je takođe izašao iz crkve.

Dozvolite mi da vam ispričam jednu vrlo poznatu priču:

Sam Burns, crnac s juga, nije pušten da uđe u crkvu "belaca". Crkvenjak mu je rekao da ide u svoju vlastitu crkvu i da se moli, pa će se osećati mnogo bolje.

Sledeće nedelje on se opet vratio. "Nemojte se ljutiti," rekao je crkvenjaku, "ja vas ne prisiljavam da me pustite unutra. Došao sam samo da vam kažem da sam poslušao vaš savet, i to je bilo baš fino. Molio sam se Bogu i on mi je rekao: "Ne osećaj se loše zbog toga, Sam. Ja sam godinama pokušavao da uđem u tu crkvu, i još nisam uspeo!"

Jednom kada je crkva hrišćanska, hram *hindu*, džamija muslimanska, Bog se

neće pronaći tamo - stvari su postale ozbiljne, politika je ušla, smeh je izašao napolje.

Neka smeh bude vaš hram, i osetićete duboku vezu sa Božanskim.

Četvrto pitanje:

Izgleda da se ego hrani svakim mogućim tipom situacije, a situacije koje mu daju najveću snagu i hranu pretpostavlja se da su duhovne situacije. Želeo bih da preuzmem sannyas, ali već mogu osećati kako se čitava ego stvar događa na intenzivno jak način. Bilo da ga hranim ili izgladnjujem, povlačim se ili se sukobljavam s njim, on dobija hranu na oba načina. Šta da se radi?

Pitanje je postavio Michael Wise.

Budite mudri¹⁸ - slušajte mene. Dajte ego meni, to je ono šta je *sannyas*. Ako preuzmete *sannyas*, onda ego može hraniti sebe na tome. Ja vam dam *sannyas*; vi jednostavno prihvatite to. Treba da imate samo toliko hrabrosti, onda ego ne može postojati; niste učinili ništa.

Kad god mi dođete, prvo pokuša-

¹⁸ Igra reči: prezime Wise znači mudar.

vam da vam dam *sannyas*. Međutim ima vrlo smešnih ljudi; oni kažu, "razmislićemo". Oni misle da su pametni. Počinju razmišljati o tome: "jednog dana ćemo doći". I dođu, zatraže *sannyas* i ja im dam. Ali ono što bi im prvi put dao, to bi bila sasvim različita stvar. Tada bi to bio dar od mene, ne činjenje s vaše strane. Ako vi uradite nešto, onda se ego može hraniti time. Kada je to samo poklon od mene, onda nije u pitanju ego. Ali vi propuštate dar, a onda dolazite i tražite; tada se sva lepota izgubi. Kada primete *sannyas* svojom odlukom, onda ego može ući. Ako to ostavite meni, ta stvar neće biti u pitanju, onda je to moj problem. Ne treba da brinete o tome.

Dajte svoj ego meni, sve zaboravite o tome i počnite da živite, a ja ću se pobrinuti o vašem egu.

Dakle, Michael Wise, budi mudar.

Peto pitanje:

Kako pretpostavljate da ćemo odbaciti um kada nam ga stalno zatrpavate sa svim ovim interesantnim sadržajima na predavanjima?

Ako ga vi ne odbacite, ja ću ga učiti

niti težim; tako da se on odbacuje sam od sebe, tako da ga ne možete zadržati. Tome služe sva moja predavanja. Ja stalno stavljam sve veće opterećenje, više težine... čekam dok to ne postane preteško, dok kamila ne padne.

To je nadmetanje između mene i vas.

Nadam se da vi nećete pobediti.

Šesto pitanje:

Moj voljeni Osho, kada osetim prosvetljenje:

a) *Da li vam ja to kažem?*

b) *Da li vi to kažete meni?*

c) *Da li moj ego postavlja to pitanje?*

Odgovor za sva tri je: ne. Kada postanete prosvetljeni, prosvetljenje kaže sve, pokazuje sve. Nije potrebno da mi govorite, nije potrebno da se vama kaže. Prosvetljenje je samo sebi dokazano, njemu ne treba svedočanstvo. Ono je očigledno samo po sebi, kao kada u noći iznenada uđe zrak svetlosti. Nije potrebno reći ništa o tome. Zaista nećete moći da kažete ništa - sve što mislite zaustaviće se. To je tako neizmerno

tiho. I to ima takvu apsolutnu sigurnost da nije potrebno nikoga pitati. Stoga neće biti nikakve potrebe s vaše strane ili s moje strane da kažem.

I, "da li moj ego postavlja pitanje?" Ne. Ego nikada ne postavlja pitanje o prosvetljenju. On ne može pitati o tome, jer prosvetljenje će biti njegova smrt.

Kada započnete da meditirate, puni ljubavi, nasmejani, kada započnete da se krećete u toj dimenziji izvan, prirodno se javlja misao, "ako se to dogodi, ko će mi reći to?" Jer do sada, šta god da se dogodilo, neko je bio potreban da vam to kaže. A ovo pitanje je od *sannyasine*, Ma Prem Divane. Tako je ovo previše za osobu orientisanu prema mesecu.

Kada se žena zaljubi, želi da joj muškarac kaže da je voli. Ona čak to neće ni izreći, to "ja te volim". Mesečev centar nije tako siguran kao što intelektualni centar uvek jeste. Mesečev centar je nesiguran, neodređen, nejasan. Ona oseća, a ipak ne može reći šta je to. Žena ostaje nesigurna oko svoje ljubavi, sve dok muškarac ne dođe i kaže joj, i učini je sigurnom da "to se dogodilo". Zbog toga žene nikada ne znaju da zaprose, i kad god žena zaprosi muškar-

ca, muškarac će odmah pobeći - jer ta žena nije žena, ona je već muškarac. Prosidba od žene izgleda apsurdno. Mesec nikada ne predlaže, on čeka.

Dakle, ja znam zašto je postavljeno ovo pitanje. Ako ne možete biti sigurni čak ni u vezi svoje ljubavi, ko će vam potvrditi kada vam se Bog dogodi? Trebaće vam neko da vas učini samouverenom i sigurnom.

Neće biti potrebe jer Bog se nikada ne događa u sunčanom centru, kod ljudi koji su glupavo sigurni; nikada se ne događa u mesečevom centru, kod ljudi koji su izuzetno nesigurni; to se događa izvan oba. To se događa u *pratibhi*. To se dešava u nadracionalnom stanju gde je to apsolutno misteriozno, a ipak apsolutno sigurno.

Čitav svet se preobražava s vašim prosvetljenjem. Ne samo vi, već i čitav vaš prošli svet nestaje. Totalno novo iskustvo, totalno nova egzistencija.

Sedmo pitanje:

Osho, prvo nisam verovao da će to uopšte biti moguće, ali sam vas na neki način ipak sledio. Zatim, nisam mislio da će ikada to biti lako, ali sam na neki način

istrajao s vama. A onda, kroz vas nemoguće je postalo moguće, udaljeno je postalo blisko, neposredno.

Premda znam da sam samo preduzeo prvih nekoliko koraka, sve više i više trenutaka se sakupljaju kada se oseća nešto nalik kraju putovanja. Bolno je to ali ipak slatko; bolno je da vas ne vidim tu više, ali slatko da vas osećam svuda.

Kako ne bih nestao a da vam ne kažem hvala, molim vas mogu li to reći sada... kada ste za mene još ovde?

Ovo je od Swami Ajit Saraswatia. Tako će to biti za svakog od vas. Morate se sresti sa mnom "nekako". To "nekako" jeste važno. Ne možete biti smišljeno sa mnom, jer ne znate gde ste vođeni. Ne možete biti sračunato sa mnom, logično, racionalno sa mnom, jer vas vodim u nesaznatljivo. Vodim vas negde gde nikada niste bili, do prostora koji vam se nikada nije dogodio. "Na neki način", ili "nekako" dobra je reč - nekako vi dođete kod mene. Onda ubrzo stvari započinju da se dešavaju. Naravno nikada niste verovali, da će se one dogoditi tako skoro.

Tama u kojoj ste, takva je da ne

možete verovati da će vam se ikada dogoditi svetlost, a kada započne da se događa, izgleda da se gotovo dešava nemoguće. Ne možete verovati svojim vlastitim očima; osećate kao da se krećete u snu. Ali ubrzo san postaje realnost a realnost postaje san.

Tačno će vam se to dogoditi, što se dogodilo Ajiti.

Dozvolite da vam to ponovim: "*Prvo nisam verovao da će to uopšte biti moguće, ali sam vas na neki način ipak sledio.*" Oni koji me mogu slediti, nekako, to su hrabri ljudi. Ne mogu vas ubediti da dođete kod mene, jer ne postoji način da vas ubedim u nešto što nikada niste upoznali. Ne postoji način da vas ubedim u nešto što nikada niste čuli. Morate mi verovati; morate na neki način da dođete kod mene.

Ja ne mogu dokazivati niti obrazlagati, jer iskustvo koje ću vam saopštiti, iskustvo koje ću vam preneti, ne može se dokazivati. Ono je izvan dokazivanja. Ako niste sami shvatili ja vas ne mogu ubediti. Ako ste shvatili, ja vas onda mogu preuzeti, mogu vas posedovati.

Dakle, samo ljudi koji su dovoljno ljudi spremni su za mene. Oni koji su već pametni i promućurni; ja nisam za njih. Oni

će morati da lutaju malo duže, da se spotiču u mraku i pipaju u tami.

Mogu vam dati dar nepoznatog, on je spreman; ali vi niste spremni da ga primite. I naravno, možete biti samo "nekako" spremni. Ne možete unapred znati kako, jer to je čudo; da se bude sa mnom jeste čudo. To se ne može dogoditi logično, ali to se tako događa. Zbog toga će vam ljudi reći da ste hipnotisani. Na neki način oni su u pravu. Vi ste hipnotisani, ali ste u nekoj vrsti opijenosti.

"Nisam mislio da će ikada to biti lako, ali sam na neki način istrajao s vama. A onda, kroz vas nemoguće je postalo moguće, udaljeno je postalo blisko, neposredno".

"Premda znam da sam samo preduzeo prvih nekoliko koraka, sve više i više trenutaka se sakupljaju kada se oseća nešto nalik kraju putovanja. Bolno je to ali ipak slatko; bolno je da vas ne vidim tu više,..."

Onog trenutka kada možete videti sebe, nećete mene više videti nikada, jer onda će dve praznine doticati jedna drugu, dva ogledala gledaju jedno u drugo. Ona će se ogledati beskonačno, ali se ništa neće ogledati.

"Bolno je to ali ipak slatko; bolno je da vas ne vidim tu više, ali slatko da vas osećam svuda." Da onog trenutka kada ne budete mogli da me vidite ovde u stolici; moći ćete da me vidite svuda.

"Kako ne bih nestao a da vam ne kažem hvala, molim vas mogu li to reći sada... kada ste za mene još ovde?"

Nema potrebe. Ajitino čitavo biće je postalo zahvalno prema meni. Nije potrebno to reći... čuo sam to pre nego što ste izrekli.

IZVAN GREŠKE DOŽIVLJAVANJA

17. april 1976. pre podne u Buddha dvorani

III,35: *sattvapurušayoratyanta samkirnayoh
pratyayavišešo bhogah pararthanya svart-
ha samyamatpurušajnanam*

Prosto čulno iskustvo (*bhoga*) ne razdvaja značenjske poticaje (*pratyaya*) [koji bi, inače morali da se javljaju kao razdvojeni s obzirom na činjenicu potpune različitosti (*asamkirna*) energetske-supstancije-svesti (*sattva*) [s jedne strane] i transcendentalne subjektivnosti (*puruša*) [s druge]. U »spregnutosti svesti« (*samyama*) na opreku [između onoga što može da bude] »objekt-i-za-druge« (*parartha*) i [onoga što može da bude] »objekt-samo-za-sebe« (*svartha*) - javiće se [tek konačna] spoznaja transcendentalne subjektivnosti (*puruša*).

III, 36: *tatah pratibhašravanavedanadar-
šasvada varta jayante.*

Iz ove će se [spoznaje »neposredno«] roditi i prosvetljenost (*pratibha*) i [natprirodne] mogućnosti čuvenja, dodira, viđenja, okusa i mirisa.

III, 37: *te samadhavupasarga vyutthane
siddhayah.*

Ove [moći koje se] za običnu svest [smatraju] izuzetnim usavršenostima (*siddhi*) - za [potpunu] duševnu usredsređenost (*samadhi*) su samo ometajući dodaci (*upasarga*).

Jedna od najvažnijih *sutri* od Patañđalija - zaista ključna. Poslednji deo Patañđalijevih *joga sutri* zove se "*kaivalya pada*". *Kaivalya* znači *summum bonum*¹⁹ - krajnje oslobođenje, totalna sloboda svesti, koja ne zna za ograničenja, koja ne zna nečistoću. Reč *kaivalya* je vrlo lepa; ona označava nevinu samostalnost, osamljenost; ona označava čistu izdvojenost.

Reč "osamljenost" mora da se

¹⁹ Najviše dobro, ili najveća vrednost duhovnog postignuća.

razume. To nije usamljenost. Usamljenost je negativna; usamljenost je kada čeznete za drugim. Osamljenost je osećanje odsustva drugog; osamljenost ili samostalnost je ostvarenje sebe samog. Usamljenost je ružna; osamljenost je veoma lepa. Osamljenost je kada ste tako zadovoljni da vam ne treba drugi, drugi potpuno nestaje iz vaše svesti - drugi ne pravi senku nad vama, ne stvara san u vama, drugi vas ne izvlači izvan vas samih.

Drugi vas neprekidno izvlače iz središta. Sartrova omiljena izreka, koju bi Patanjđali dobro razumeo glasi, "pakao, to su drugi". Drugi možda nisu pakao, ali pakao vi stvarate svojom željom za drugim. Želja za drugim je pakao.

Biti bez želje za drugim jeste postignuće vaše iskonske jasnoće bića i bivanja. Onda vi jeste, i vi ste celina i niko ne postoji izuzev vas. Ovo Patanjđali zove *kaivalya*.

Na putu prema *kaivalyi*, na toj stazi, prvo je najbitniji korak *viveka*, diskriminacija, razlikovanje; drugi važan korak je *vairagya*, nevezanost ili napuštanje, treći je ostvarenje *kaivalye*, izdvojenosti.

Zašto žudite toliko mnogo za drugim? Zašto ova želja - ova konstantna

ludost za drugima? Gde ste načinili pogrešan korak? Zašto niste zadovoljni sa sobom? Zašto se ne osećate ispunjeni? Zašto mislite da vam nešto nekako nedostaje? Odakle nastaje ovo krivo shvatanje da ste nepotpuni? Nastaje iz vašeg identifikovanja sa telom. Telo je 'drugi'. Jednom kada ste načinili prvi pogrešni korak, onda ćete nastaviti sve dalje i dalje, onda tome nema kraja.

Pod viveka Patanjđali podrazumeva: razlikovati sebe kao odvojenog od tela - biti svestan da ste u telu ali da niste telo, biti svestan da ste u umu ali da niste um. Biti svestan da ste uvek čist svedok - saks-hin, videlac - drashta. Niste nikada viđeno; nikada niste objekat. Vi ste čista subjektivnost.

Soren Kierkegard, jedan od najuticajnijih egzistencijalističkih mislilaca sa Zapada, je rekao: "Bog je subjektivnost." Dospeo je vrlo blizu do Patanjđalija. Šta on misli kada kaže da je Bog subjektivnost? Kada su svi objekti spoznati kao odvojeni od vas, počinju da nestaju. Oni postoje kroz vašu saradnju. Ako mislite da ste telo, onda telo opstaje. Njemu je potrebna vaša pomoć, vaša energija. Ako mislite da ste

um, um deluje. Njemu treba vaša pomoć, vaša saradnja, vaša energija.

*Ovo je jedan od unutarnjih mehanizama: samo pomoću vašeg prisustva priroda postaje živa. Samo zbog vašeg prisustva telo funkcioniše kao živo; samo s vašim prisustvom um počinje da funkcioniše.*²⁰

U jogi kažu da je to kao da je gospodar izašao van, a zatim se vratio kući. Sluge su bezbrižno razgovarale i pušile sedeći na stepenicama kuće, niko nije brinuo o kući. Onog momenta kada je gospodar ušao, bezbrižan razgovor je prestao, više nisu pušili, sakrili su svoje cigarete i počeli da rade, pokušavajući da pokažu da su mnogo angažovani u svom poslu; da ne možete pojmiti da su upravo pre jednog momenta čavrljali, sedeći besposleno na stepenicama, lenjo se odmarajući. Samo prisustvo gospodara sve sređuje - kao kad je

²⁰ Ovo je učenje Sânkhye: samim prisustvom *puruše* priroda ili *prakrti* se izaziva u delovanje. *Puruša* je magnetski privlačitelj čije samo prisustvo izaziva svekoliko oblikovanje prirode, koja bi sama po sebi bila nesvesna i inertna. *Puruša* je princip svesti koji sve omogućava, i ujedno suština čovekova. Reč *puruša* bukvalno i znači "čovek".

učitelj izašao iz razreda i tamo je nastao metež, gotovo kaos, a kada se učitelj vrati sva deca su se vratila natrag na svoja mesta i počela da pišu, radeći svoj zadatak i potpuna je tišina. Sámó prisustvo.

Sada naučnici imaju nešto paralelno tome. Oni to nazivaju prisustvom katalizatorskog posrednika. Postoje nekoliko naučnih fenomena u kojima je potrebno da neka supstanca bude samo prisutna. Ona ne deluje ni na koji način, ne ulazi ni u kakvu aktivnost, ali samo njeno prisustvo pomaže da se neka aktivnost dogodi - ako ona nije prisutna ta aktivnost se neće dogoditi. Ako je prisutan, katalizator ostaje u sebi; on ne učestvuje u aktivnosti. Samo prisustvo je katalizatorsko - to stvara neku aktivnost u nečemu drugom, negde drugde.²¹

²¹ Novija naučna istraživanja su ovo potvrdila i dopunila otkrićem iz eksperimentalne fizike da samo prisustvo čoveka kao svesnog subjekta utiče na to kako će se subatomske čestice ponašati u eksperimentu, da li će ostati čestice ili samo talas energije. Kada je čovek prisutan u eksperimentu onda se ponašaju kao čestice, a kada nije prisutan onda kao talas. To je u skladu sa učenjem Sânkhye da priroda, *prakrti*, samo u prisustvu *puruše*, čoveka, glumi materijalnost, kao što plesačica pokazuje svoj ples samo pred posmatračem.

Patanđali kaže da vaše unutarnje biće nije aktivno; ono je neaktivno. Unutar-
nje bivstvo se u *jogi* naziva *puruša*. Vaša
čista svest je katalizatorski posrednik. Tu je
ne radeći ništa - vidi sve, ali ne radi ništa,
nadgleda sve ali ne upliće se ni u šta. Pukim
prisustvom *puruše*, *prakrti*, priroda - um,
telo, sve - započinje da funkcioniše.

Međutim, mi postajemo identifikovani s telom, mi postajemo identifikovani s umom; iskliznemo iz svedočenja i postanemo činilac. To je cela bolest čovekova. *Viveka* je lek - kako se vratiti natrag kući, kako odbaciti ovu lažnu ideju da ste vi činilac, i kako da postignete jasnoću da ste samo svedok. Metodologija se zove *viveka*.

Jednom kada ste razumeli da niste činilac i da ste posmatrač, druga stvar se događa spontano - odricanje, *sannyas*, *vairagya*. To drugo znači: sve što ste radili ranije, ne možete više raditi. Bili ste previše upleteni u mnogo stvari, jer ste mislili da ste telo, jer ste mislili da ste um. Sada kada znate da niste ni telo ni um, sve te aktivnosti koje ste sledili, jurili i zbog kojih ste ludeli okolo jednostavno otpadaju. To ostavljanje je *vairagya*; to je *sannyas*, odricanje, napuštanje.

Vaše viđenje, vaša *viveka*, vaše razumevanje, donosi preobražaj: to je *vairagya*. A kada je *vairagya* kompletna sledeći vrh se uzdiže, to je *kaivalya* - po prvi put znate ko ste. Ali prvi korak identifikacije vas vodi pogrešnim putem; onda kada ste načinili prvi korak, jednom kada ste ignorisali svoju odvojenost i kada ste uhvaćeni u identifikaciju, onda to ide dalje i dalje; jedan korak vodi do drugoga, onda sledećeg, i vi ste sve više i više u blatu i neredu.

Dozvolite mi da vam ispričam jednu anegdotu:

Dvojica mladih prijatelja su se probijali u društvu i mladi Koen je imao velike nade da se oženi jednom bogatom naslednicom. Da bi mu pružio moralnu podršku poveo je mladog Levija sa sobom da bi se sastao sa devojčinim roditeljima. Roditelji su se osmehnuli mladom Koenu i rekli, "Razumemo da ste u poslu s odećom."

Koen je klimnuo glavom i rekao: "Da, delimično na neki način jesam."

Levi ga je potapšao po leđima i rekao: "On je tako skroman, tako pristojan. Ima 27 dućana i pregovara za više."

Roditelji su rekli: "Razumeli smo da imate stan." Koen se nasmešio: "Da, nekoliko skromnih soba."

Mladi Levi je počeo da se smeje: "Skromnost, skromnost, on ima penthaus u Park Laneu."

Roditelji su nastavili, "A imate li kola?"

"Da," rekao je Koen. "Prilično dobra kola."

"Nikako prilično dobra!" ubacio se Levi. "On ima tri Rols-Rojisa, i to samo za gradsku upotrebu."

Koen je kinuo. "Da li ste nazebli?" pitali su roditelji nespokojno. "Da, samo blagi nazeb", odgovorio je Koen.

"Blagi nazeb, koješta!" uzviknuo je Levi. "Tuberkuloza!"

Jedan korak vodi do drugog, a jednom kada ste preduzeli pogrešan korak u vašem životu počinjete preterivati u pogrešnom. To se ogleda i reflektuje na milione načina. I ako ga ne popravite tamo, na samom početku - možete nastaviti da ga ispravljate svuda po svetu, ali nećete moći da ga ispravite.

Gurđijev je obično govorio svojim

učenicima: "Prva stvar je da postanete neidentifikovani i neprekidno da se sećate da ste svedok, samo svest - da niste nijedan čin niti misao." Kada ovo sećanje postane kristalisana pojava u vama, vi ste postigli *viveku*, diskriminaciju, razlikovanje Sebe od svega što niste; onda spontano sledi *vairagya*. Ako ne postignete ovo razlikovanje, spontano sledi *samsara*, svet. Ako postanete identifikovani s telom i umom, izlazite van Sebe - idete u svet. Vi ste izbačeni iz rajskog vrta. Ako razlikujete i pamтите da ste u telu, a telo je samo prebivalište i vi ste vlasnik, a um je samo biokompjuter, vi ste gospodar a um je samo rob; onda se okrećete unutra, ka Sebi. Onda se ne krećete u svetu, jer prvi pogrešan korak je izbegnut. Sada više niste premošćeni svetom, iznenađeno započinjete da upadate unutra. To je *vairagya*, odricanje.

A kada nastavite da padate unutra i unutra i kada dođe poslednja tačka od koje se ne može dalje, *summum bonum*, to se zove *kaivalya*; postali ste sami. Ne treba vam niko. Ne treba vam neprekidan napor da ispunjavate sebe s nečim ili s nekim. Sada ste usklađeni sa svojom prazninom, i zato što ste postali usklađeni sa svojom

prazninom, sama praznina je postala punoća, beskrajna, ispunjenje, ostvarenje postojanja.

Ovaj *puruša* je tu na početku, ovaj *puruša* je tu na kraju, a između to dvoje samo je veliki san.

Prva *sutra*:

Iskustvo je rezultat nesposobnosti da se razlikuje između puruše, čiste svesti, i sattve, čiste inteligencije, premda su apsolutno posebni, odvojeni.

Dovodeći samyamu na razliku između opažanja drugih i opažanja sebe - javiće se spoznaja transcendentalnog puruše.

Svaka reč mora da se razume, jer je svaka reč veoma važna.

"Iskustvo je rezultat nesposobnosti da se razlikuje..." Svako iskustvo je samo jedna greška. Vi kažete, "ja sam jadan," ili kažete "ja sam srećan," ili kažete, "osećam glad," ili kažete, "osećam se vrlo dobro i zdravo" - svako iskustvo je neka greška, jeste nerazumevanje.

Kada kažete, "ja sam gladan," šta stvarno mislite? Treba da kažete, "ja sam

svestan da je telo gladno". Ne treba da kažete, "ja sam gladan". Vi niste gladni. Telo je gladno; vi ste znalac te činjenice. Iskustvo nije vaše; samo svesnost. Iskustvo je iz tela; svest je vaša. Kada se osećate jadno, opet, iskustvo može da bude iz tela ili iz uma - koji nisu dvoje.

Telo i um su jedan mehanizam. Telo je grubi mehanizam a um je suptilni mehanizam istog entiteta. Inače oboje su isti. Nije dobro reći "telo i um", treba da kažemo "telo-um". Telo nije ništa do um na grubi način, a ako posmatrate svoje telo videćete da telo takođe funkcioniše kao um. Vi ste čvrsto uspavani, i komarac dođe i visi oko vašeg lica - uklanjate ga svojom rukom bez ustajanja ili buđenja. Ili nešto počinje da gmiže okolo vaših nogu - vi to odgurnete daleko. Čvrsto uspavani. Ujutru se toga nećete sećati. Telo funkcioniše kao um, vrlo grubo, ali ono deluje kao um.²²

Dakle telo-um ima sva iskustva - dobra ili loša, srećna, nesrećna, to ne čini

²² Danas je dokazano da su ćelije u telu svesne, da imaju pamćenje i da trenutno komuniciraju među sobom; da je telo samo jedna velika svesna simbioza ćelija.

razliku. Vi nikada niste subjekt iskustva; vi ste uvek svest iskustva. Stoga Patanjđali kaže u vrlo jasnoj tvrdnji, "*iskustvo je rezultat nesposobnosti da se razlikuje...*" Svako iskustvo je jedna greška. Greška nastaje jer vi ne razlikujete, ne znate ko je ko.

To se događa mnogo puta. U Amazonu postoji malo pleme primitivnih ljudi. Kada žena rađa dete, muškarac takođe leži dole na drugom krevetu. Žena započinje da vrišti i jauče, i muškarac takođe započinje da vrišti i jauče. Kada je to po prvi put otkriveno, bilo je neverovatno. Šta to suprug radi i zbog čega? Da li jednostavno glumi? Onda je mnogo istraživanja izvršeno u vezi toga i otkriveno je da muž ne glumi. Bol zaista započinje da se dešava jednom kada budete identifikovani. Milenijumima je um tog plemena bio uslovljen, jer su žena i muž oboje roditelji deteta, oboje treba da pate.

Izgleda savršeno u redu. Pokret za jednakost žena treba da se usaglasi s njima. Zašto samo žena? A da ovi muškarci prolaze bez patnje? Oni ne nose dete u svojoj materici devet meseci, a onda opet kada se dete rodi izgleda da je sva odgovornost na majci. Zašto je to tako?

Međutim to pleme je živelo na ovaj način. Psiholozi, medicinski istraživači radeći na tome zapazili su da čovek zaista prolazi kroz bol - realno, zaista. Neverovatno nam je jer mi nismo identifikovani na taj način. Muž je toliko identifikovan sa ženom - sama identifikacija da će "ona prolaziti kroz boli" - i on započinje da ima oštre bolove.

Možda ste to nekada posmatrali. Ako nekoga mnogo volite a on pati, vi počinjete da patite. To je empatija.²³ Ako vaša voljena žena pati vi počinjete patiti. Ako je vaša voljena srećna, počinjete da osećate sreću. Ako vaš voljeni pleše, osećate se slično plesanju. Postajete usklađeni s svojom voljenom, postajete identifikovani.

Sada izgleda da je ovo vrlo apsurdan slučaj, jer su u ovom društvu muškarci zaista nastavljali da pate kao i žene, i bez razlike. Sada je novo svetlo takođe palo i na ženinu patnju. Jedan psihoanalitičar iz Francuske je predano radio na tome, i kaže da žene na porođaju pate samo zato što tako veruju, da treba da pate. Postoje plemena u

²³ Saživljavanje ili doživljavanje osećanja i misli druge osobe.

kojima čak ni žene ne pate. U Indiji postoje takva plemena. U primitivnim društvima žena može da radi u polju; seče drva, nosi voće, i iznenada rodi dete, stavi ga u svoju korpu, i ide kući. Rodiće dete u polju, staviće dete pod drvo i nastaviti sa svojim poslom, posao će biti završen, i uveče će uzeti dete i odneti ga kući. Nema bola. Šta se dogodilo? To je takođe verovanje, uslovljavanje.

Mnoge se žene sada na Zapadu spremaju da rode dete bez ikakvog bola, bezbolno rađanje deteta; samo sistem verovanja mora da se promeni. One treba da budu dehipnotisane. Treba im reći da je to samo jedna ideja - bol se zaista ne dešava; to je samo jedna ideja. Jednom kada imate neku ideju vi to stvarate. Jednom kada imate ideju to započinje da se dešava - to je vaša projekcija.

Patanjđali kaže da je svako iskustvo jedna greška - greška u vašem viđenju. Postajete identifikovani sa objektom, i subjekat počinje da misli da je taj objekat. Osećate glad, ali niste vi gladni - telo je gladno. Osećate bol, ali vi niste u bolu - telo je u bolu; vi ste samo budni, pažljivi.

Sledeći put kada vam se nešto deša-

va - svakog trenutka nešto se događa - samo posmatrajte. Samo pokušajte da zadržite ovo sećanje, pamćenje "ja sam svedok", i vidite koliko će se stvari promeniti. Jednom kada možete shvatiti da ste svedok, mnoge stvari jednostavno nestaju, počinju da nestaju. I dolazi dan koji je poslednji dan, dan prosvetljenja, kada sva iskustva bezuslovno otpadaju. Iznenada ste izvan iskustva: niste u telu, niste u umu; izvan ste oboje. Iznenada počinjete da lebdite kao oblak, iznad svega, izvan svega. To stanje bez iskustva jeste *kaivalya* stanje.

Sad, ima nešto u vezi toga. Ima ljudi koji misle da je duhovnost takođe jedno iskustvo. Oni ne znaju. Ima ljudi koji dođu kod mene i kažu: "Želeli bismo da imamo neko duhovno iskustvo". Ne znaju šta govore. Iskustvo kao takvo jeste iz sveta. Nema duhovnog iskustva - ne može ga biti. Zvati jedno iskustvo "duhovnim" znači falsifikovati ga. Duhovna je samo realizacija čiste transcendentalne svesti, *puruša*.²⁴

Kako se to dešava? Kako mi postajemo identifikovani? U *joga* terminologiji

²⁴ Duhovnost je transcendencija svih svetovnih iskustava koja su moguća u telu i umu.

istina, krajnja istina, ima svoja tri atributa: *sat-ćit-ananda*. *Sat* znači bitak, bivstvo - kvalitet večnosti bivanja. *Ćit* znači svest, svesnost - *ćit* je pokretač energije, procesa. A *ananda* je blaženstvo, sreća. Ovo troje se nazivaju tri svojstva najvišeg, krajnjeg. Ovo je *joga* trojstvo; naravno, više naučno nego hrišćansko trojstvo, jer ne govori o osoba - Bog, Sveti Duh, Sin. Ovo *joga* trojstvo govori o realizacijama. Kada čovek dospe do najvišeg vrhunca egzistencije, shvata tri stvari: da uvek jeste i da će uvek biti, to je *sat*; drugo: on jeste i svestan je da jeste - nije kao mrtva materija - čovek jeste i zna da jeste, to je *ćit*; on zna na *jeste* i zato je u potpunom blaženstvu.

Dozvolite mi sada da vam objasnim. Nije ispravno nazivati to "blaženim" jer to će vam i to onda postati iskustvo. Stoga je bolji način reći "čovek je blaženstvo", ne "blažen". Čovek je *sat*, čovek je *ćit*, čovek je *ananda*; čovek je bitak, čovek je svest, čovek je blaženstvo.

Ovo su krajnje realizacije istine. Patanjđali kaže da kad su ova tri principa prisutna u svetu, stvaraju tri kvaliteta u *prakrti*, u prirodi. Oni funkcionišu kao katalizatorski posrednik; oni ne rade ništa.

Sámo njihovo prisustvo stvara ogromnu aktivnost u *prakrti*. Ta aktivnost je predstavljena pomoću tri *gune*, tri kvaliteta: *sattva*, *rađas*, *tamas*.

Sattva je podudarna *anandi*, kvalitetu blaženstva. *Sattva* znači čista inteligencija. Što bliže dođete do *sattve*, više osećate blaženstvo. *Sattva* je refleksija *anande*. Ako zamislite trougao, onda je baza *ananda* a druge dve linije su *sat* i *ćit*. One su odraz u svetu materije, *prakrti*. Naravno u odrazu to postaje izvrnuto naopako: *sattva*, *rađas* i *tamas* - isti trougao.

Ali krajnja istina je ne raditi ništa - to je tvrđenje Patanjđalija. Zato što kada jednom krajnja istina čini nešto, ona postaje činilac i već se preselila u svet. Kod Patanjđalija Bog nije tvorac; on je samo katalizatorski posrednik. Ovo je veoma naučno, jer ako je Bog tvorac onda ćete morati naći motiv, zašto on stvara. Onda ćete morati naći neku želju u njemu da stvara. Onda će postati samo običan, kao čovek. Ne, kod Patanjđalija Bog je apsolut, čisto prisustvo. On ne radi ništa, ali pomoću njegovog prisustva stvari se događaju - *prakrti*, priroda, započinje da pleše.

Postoji jedna stara priča. Kralj je

sagradio palatu; ona je nazvana palata ogledala. Pod, zidovi i tavanica pokriveni su bili brojnim ogledalima, sitnim, malim ogledalima. Nije bilo ničega drugog u čitavoj palati; bila je to palata ogledala. Jednom se desilo da je noću kraljev pas greškom ostao unutra u palati, a palata je spolja zaključana. Pas je gledao, preplašio se - miliona pasa je bilo svuda. To su bili njegovi odrazi; dole, gore, u svim pravcima - milioni pasa. On nije bio običan pas, bio je kraljev pas - vrlo hrabar - ali ipak tada je bio sam. Trčao je iz sobe u sobu, ali nije mogao da pobegne, nije bilo izlaza. Svuda su psi bili okolo. Postao je sve više i više uplašen. Pokušao je da izađe napolje, ali nije bilo izlaza van - vrata su bila zaključana.

Upravo da bi uplašio druge pse počeo je da laje; ali onog momenta kada je počeo da laje, drugi psi su takođe zalajali - jer su oni bili čiste refleksije. Onda se on još više uplašio. Da bi uplašio druge pse počeo je da skače na zidove. Drugi psi su takođe počeli skakati na njega, napadajući ga. Ujutru su psa pronašli mrtvog.

Onog momenta kada je pas uginuo svi drugi psi su uginuli. Palata je bila prazna. Bio je jedan pas i milioni refleksija.

Ovo je Patanjđalijeva tačka gledišta: da postoji samo jedna realnost, i milioni njenih refleksija. Vi ste odvojeni od mene kao refleksija, ja sam odvojen od vas kao refleksija; ali ako se krećemo prema realnom, razdvojenost će nestati - mi ćemo biti jedno. Jedna refleksija je razdvojena od druge refleksije; možete uništiti jednu refleksiju, a sačuvati drugu.

To je način kako jedna osoba umire... Ima mnogo dokonih ljudi u svetu koji pitaju: "Onda ako postoji samo Brahman, jedan Bog, jedno svuda rašireno biće, onda kada čovek umre, zašto takođe i drugi ne umru?" Ovo je jednostavno. Ako ima hiljadu i jedno ogledalo u sobi, možete uništiti jedno ogledalo; jedna refleksija će nestati - ne druge. Vi uništite drugu; druga refleksija će nestati - ne i ostale. Kada jedna osoba umre, samo jedna refleksija umire. Ali onaj od koga potiču sve refleksije ostaje neumirući; besmrtnan je. Onda se drugo dete rodi - to jest, drugo ogledalo je rođeno; opet druga refleksija.

Ova priča se nastavlja dalje i dalje. Zbog toga su *hindusi* ovaj svet zvali *maya*; *maya* označava magičnu predstavu. Ništa tu nije realno; sve samo izgleda da je tu. A

cela ova magija sveta zavisi od jedne greške, a ta greška je u identitetu.

"Iskustvo je rezultat nesposobnosti da se razlikuje između *puruše*, apsolutne čiste svesti, i *sattve*, čiste inteligencije..." *puruša* se reflektuje u *prakrti* kao *sattva*. Vaša inteligencija je samo refleksija prave inteligencije; ona nije prava inteligencija. Vi ste bistri, daroviti, razboriti, pipate u tami, razmišljate, kontemplirate, stvarate filozofije, sisteme misli - to je samo refleksija. ***Ova inteligencija nije prava inteligencija jer prava inteligencija ne treba da otkriva ništa: za pravu inteligenciju sve je već otkriveno.***

Pogledajmo različite staze filozofije i religije. Filozofija se kreće u reflektovanoj inteligenciji, u *sattvi* - nastavlja da razmišlja, razmišlja i kreira, nastavlja da stvara sve veće kule od misli. Religija se kreće u *puruši* - ona odbacuje ovu takozvanu, reflektovanu inteligenciju; otuda insistiranje meditacije da se odbaci mišljenje, da se transcendira um.

Čuo sam jednom da se dogodilo:

Na bazaru je Mula Nasrudin video gomilu kako se okupila oko male ptice

nudeći veliku cenu za nju. "Nema sumnje da je cena ptica i pernate živine veoma porasla," mislio je Mula za sebe. Otrčao je kući i nakon izvesnog gonjenja, uspeo da uhvati svoju staru ćurku. Na bazaru su mu ponudili samo dva srebrnjaka za ćurku.

"To nije fer," rekao je Mula. Moja ćurka je nekoliko puta veća od te male ptice koja je prodana za toliko mnogo zlatnika."

"Ali ta ptica je posebna vrsta papagaja - ona govori."

Mula je pogledao ćurku koja je dremala u njegovim rukama. "Moja meditira", rekao je.

Postanite ćurani - meditirajte. Mišljenje je samo logično sanjanje; ono stvara verbalne kule. Ponekad čovek biva toliko uhvaćen u verbalnom; onda potpuno zaboravlja realno. Verbalno je samo refleksija.

Jezik je jedan od razloga zašto smo uhvaćeni u verbalnom. Na primer, u engleskom je vrlo teško odbaciti upotrebu "ja". To je vrlo istaknuto i važno u engleskom. "Ja" ("I") stoji tako uspravno - gotovo da je falusni simbol. Ono je falusno. Zbog toga su perceptivni ljudi kao E. E. Cummings počeli da pišu "Ja" sa malim slovima. I ne

samo da je vertikalno, falusno, kada to napišete. Kada kažete "ja" to je falusno, kao erekcija, egoistično je. Samo posmatrajte koliko puta se "ja" koristi. Što više to koristite, više je istaknuto, naglašeno, više ego postaje istaknut - kao da ceo engleski jezik zavisi od "ja".

Inače u japanskom jeziku je sve totalno različito. Možete razgovarati satima bez upotrebe "ja". Moguće je napisati knjigu na japanskom bez upotrebe "ja"; jezik ima totalno drugačije uređenje. "Ja" može lako da se odbaci.

Nije čudo što je Japan najmeditativnija zemlja na svetu i dostigla je najviši vrhunac *zena*; *satori* i *samadhi*. Zašto se to dogodilo u Japanu? Zašto se to nije desilo u Burmi, u Tajlandu, u Vijetnamu? U svim zemljama koje su pod uticajem budizma, njihov jezik je drugačiji od drugih zemalja koje nikada nisu bile pod uticajem budizma, jer Buda je rekao da ne postoji "ja" - *anatta*, *anatma*, ne-sopstvo, nema stanja individualne osobe ili individualnosti, ne postoji "ja". To isticanje je ušlo u jezike.

Buda je rekao, "ništa nije trajno". Stoga, kada je po prvi put Biblija bila prevođena na budističke jezike, bilo je vrlo

teško prevesti je. Problem je bio sasvim osnovni - kako napisati "Bog je...". U budističkim zemljama reč "jeste" ili "postoji" je nečista. Sve nastaje i prolazi; ništa nije statično. Ako želite da kažete na burmanskome "drvo postoji", to će doslovno biti "drvo postaje". To neće značiti "drvo postoji". Ako želite reći, "reka postoji", ne možete to reći na burmanskome. To će značiti "reka nastaje". A to je istina jer reka nikada nije. Ona je uvek u procesu - reka teče. To nije imenica; to je glagol. Reka stalno teče, nastaje. Nikada ni u jednom stadijumu se ne može uhvatiti kao da "jeste" ili da "postoji". Nikada je ne možete uhvatiti, ona je u pokretu, stalan proces. Ne možete je uhvatiti u fotografiji - fotografija će biti lažna jer će ona biti kao da "postoji", a reka nikada nije takva.

Budistički jezici imaju u sebi drugačiju strukturu; otuda oni stvaraju drugačiji um. Um zavisi mnogo od jezika; cela igra je lingvistička. Pazite na to.

Dozvolite mi da vam ispričam jednu anegdotu. To se dogodilo u vrlo ezoteričnoj, maloj *sufi* zajednici.

Pedantan gramatičar je prolazio pored *sufi* skupa i čuo je kako *šejik* kaže:

"Zaista, mi smo od Njega i Njemu se vraćamo."

Na to je gramatičar počeo da cepa svoju odeću i neobično da cvili i jauče. Ljudi su se okupili oko njega, pitajući se šta se dogodilo; on nije bio sklon religioznosti niti je imao mistični talenat.

Videvši da je kuranski stih doveo gramatičara do takve ekstaze, *šaik* je ponovo rekao, "Zaista, mi smo od Njega, i Njemu se vraćamo." Opet je gramatičar cepao svoju odeću, lupao nogama, stenjao i jaukao.

Kada se zasedanje završilo i gramatičar ostao bez komada odeće na svom telu, *šaik* ga je odveo na stranu, poprskao vodom njegovo lice, i rekao: "Kažite mi gospodine šta se dogodilo kada su ti opisi iz Kurana učinili da se tako ponašate?"

"Kako šta!?" Gramatičar je rekao žestoko. "U celom mom životu, u svim mojim govorima i spisima, i u svim spisima naučnika, savremenim i starim, prvo lice množine uvek se koristilo sa *shall* (treba ili "mi ćemo"), a ne kao što vi kažete, "Njemu se vraćamo!"

Pitanje je bilo o *will*: biti, hteti, i *shall*: mi ćemo, trebaćemo - *will*: biti, hteti,

nije ispravno! Izgleda apsurdno, izgleda gotovo nepromišljeno, ludo, ali to je ono što se događa. Ako vam Buda dođe i kaže, "Nema Boga," vi odmah postajete uznemireni, zabrinuti. Šta je on rekao? Rekao je jednostavno nešto što ide protiv vašeg lingvističkog obrasca, to je sve. Ako on kaže; "nema sopstva, nema "ja," postajete uznemireni. Šta je on uradio? On je jednostavno uklonio strategiju vašeg ega, ništa drugo. Jednostavno je slomio vaš lingvistički obrazac.

To se ovde svakog dana događa. Kada ja kažem nešto, i u vama slomim neki lingvistički obrazac, postajete uznemireni, postajete ljuti. Ako ste hrišćanin, naravno, imate hrišćansku osnovu jezika. Ako ste *hindu* vi imate *hindu* osnovu jezika. Ja nisam ni jedan ni drugi, i ovde sam da bih uništio sve lingvističke obrasce. Budite sigurni da ćete se naljutiti. Postajete uznemireni, u neprilici ste. Počinjete razmišljati šta da radite. Inače šta ja radim? Šta mogu uzeti od vas? Može li Buda uzeti Boga od vas ako ste saznali Boga - može li ga on uzeti od vas? Onda Bog nije u pitanju. Ali on vam može uzeti lingvističku teoriju; može uzeti hipoteze od vas.

"Iskustvo je rezultat nesposobnosti da se razlikuje između *puruše*, čiste svesnosti, i *sattve*, čiste inteligencije...." Jezik pripada *sattvi*, teorije pripadaju *sattvi*, filozofije pripadaju *sattvi*. *Sattva* označava vašu inteligenciju, vaš um. Um niste vi.

Hrišćanstvo, hinduizam, đainizam, budizam, pripadaju umu. Zbog toga budistički monasi kažu, "ako sretnete Budu na putu, odmah ga ubijte". Budistički monasi kažu to? Oni kažu: "Ubij Budu odmah čim ga sretnoš." Oni time kažu: "Ubijte um, ne stvarajte teorije o Budi; inače nikada nećete postati Buda. Ako želite da postanete Buda, ostavite sve ideje o Budi, sve ideje. Ubijte takvog zamišljenog Budu odmah." Oni kažu: "Ako izgovorite ime Budino, odmah isperite svoja usta - govor je prljav, reč je prljava." Budistički monasi kažu to? Oni su neverovatni ljudi... zaista čudesni. I oni misle to.

Ako možete uvideti njihovu gledište, postaćete sposobni da vidite mnoge više stvari.

Bodhidharma kaže: "Spali sve spise, sve - uključujući i Budine". Ne samo *Vede*, uključujući *Dhammapadu* - spalite sve spise. Postoji čuvena slika Bin-Chia kako spa-

ljuje sve spise, stvarajući svetkovinu. Oni su bili vrlo, vrlo duboko u realnosti. Šta oni rade? Jednostavno, vaš um odnose od vas. Gde je vaša *Veda*? Ona nije u knjigama; ona je u vašem umu. Gde je vaš *Kuran*? On je u vašem umu; nije u knjizi. On je snimljen u vašoj mentalnoj traci. Odbacite sve to; izađite iz toga.

Inteligencija, um, deo je prirode²⁵. To je upravo refleksija. To izgleda skoro kao realno, ali zapamtite, čak i "skoro kao realno", to takođe nije realno. To je kao da na svetlosti punog meseca vidite mesečev odraz u hladnom, mirnom jezeru. Nikakvog talasića nema; refleksija je savršena; ali je još uvek to samo refleksija. A ako je refleksija tako lepa, samo pomislite o stvarnom. Ne budite uhvaćeni u refleksiji.

Ono što Buda kaže jeste refleksija, ono što Patanjđali piše jeste refleksija, što ja govorim jeste refleksija. Ne budite uhvaćeni u tome. Ako je refleksija tako lepa, kušajte realnost. Okrenite se od odraza

²⁵ *Manas*, um, kao i *buddhi*, intelekt, inteligencija, su kategorije *prakrti*, prirode, prema učenju sankhye, na kojoj se zasniva Patandalijeva joga. Reč "reflective" označava zamišljanje i razmišljanje isto kao što označava odraz i ogledanje.

prema samom mesecu.

A staza će biti upravo suprotna odrazu. Ako nastavljate da gledate u refleksiju i postanete hipnotisani od refleksije, nikada nećete moći da vidite mesec na nebu, jer je dijametralno suprotan. Ako želite da vidite pravi mesec, moraćete da se udaljite od refleksije - moraćete da spalite spise i moraćete da ubijete Bude. Moraćete da se krećete sasvim suprotno, dijametralno suprotnom dimenzijom. Kada se vaša glava okrene prema mesecu, tada ne možete videti njegov odraz. Refleksija nestaje.

Najviše što spisi mogu jeste da obuče i disciplinuju vašu inteligenciju. Nijedan spis vas ne može voditi prema realnom, prema čistom *puruši* - prema svedoku, svesnosti.

"...nesposobnost razlikovanja između *puruše*, čiste svesti, i *sattve*, čiste inteligencije..." To je sam uzrok ulaženja u neznanje, u tamnu noć, u svet, u materiju, u gubitak kontakta sa svojom vlastitom realnošću postajući žrtva svojih sopstvenih ideja i projekcija.

"...premda su oni apsolutno različiti." Možete videti to. Čak i najveća ideja je

različita od vas - možete je posmatrati kako nastaje kao jedan objekat u vama. Čak i najveća ideja ostaje stvar unutar vas, a vi ostajete daleko od nje, posmatrač na brdu koji gleda dole na ideju. Nikada ne postaje identifikovan ni sa kakvim objektom.

Dovodeći samyamu na razliku između opažanja drugih i opažanja sebe - javiće se spoznaja transcendentalnog puruše.

"*Svartha samyamat purusha ghynam.*" Patanjđali zapravo kaže: "*Sebičnost donosi apsolutno znanje*" - *svartha*. Postanite sebi vični, to je sama srž religije. Pokušajte da vidite šta je vaš pravi interes, gde je vaše stvarno Sopstvo. Pokušajte da razlikujete sebe od drugih - "*parath,*" od drugih.

Nemojte misliti da su ljudi izvan vas drugi. Oni jesu drugi, ali vaše telo je takođe drugi. Ono će se vratiti zemlji jednog dana; ono je deo zemlje. Vaš dah, disanje, takođe je drugo, vratiće se u vazduh. To vam je samo dato zasada. Vi ste to pozajmili; to će morati da se vrati. Vi nećete biti ovde, ali će vaš dah biti ovde u vazduhu. Vi nećete biti ovde, ali će vaše telo u dubokom snu ležati

dole u zemlji - prah će se vratiti prahu. Ono što mislite da je vaša krv, proticaće u reka-ma. Sve će se vratiti natrag.

Ali jednu stvar niste pozajmili od nikoga: to je vaše svedočenje, to je vaša *sakshi bhawa*, svesnost.

Intelekt će nestati, rasuđivanje će nestati. Sve te stvari su kao formacije oblaka na nebu: oni dolaze zajedno, oni nestaju, ali nebo ostaje. Vi ćete ostati kao široki prostor. Taj široki prostor je *puruša* - unutrašnje nebo je *puruša*.

Kako doći do tog saznanja? *Samyamom* na opažanje sebe. Dovedite svoju usredsređenost, *dharana*; svoju kontemplaciju, *dhyana*; svoju ekstazu, *samadhi*; privucite sve tri na interesovanje ili opažanje sebe - okrenite se unutra. Na Zapadu se ljudi okreću "od" sebe - onda se okrećete spolja. Okrenite se unutra. Samo dovedite svoju svesnost u žižu, na ono ko ste. Razlikujte se od objekata. Glad se pojavi - to je jedan objekat. Onda ste zadovoljni, dobro ste jeli, određeno blagostanje se javlja - to je takođe jedan objekat. Jutro dođe - to je takođe jedan objekat. Veče dođe - to je takođe jedan objekat. Vi ostajete isti - bilo da ste gladni ili niste. Živi ili mrtvi, bedni

ili srećni, ostajete isti posmatrač.

Inače, gledajući čak i film vi bivate uhvaćeni. Znae dobro da postoji samo belo platno i ništa drugo, i senke se kreću na njemu, ali jeste li posmatrali ljude koji sede u bioskopu? Nekoliko njih započnu da plaču kada se nešto tragično dešava na platnu. Suze počinju da nailaze. Samo pogledajte; nema ničega realnog na platnu, ali suze su vrlo realne. Nerealno donosi suze. Ljudi čitaju priču u knjizi i postaju tako uzbuđeni. Ili vide sliku nage žene i postaju seksualno uzbuđeni. Samo vidite, nema ničega. Samo nekoliko linija - ništa drugo. Samo malo mastila išaranog na papiru. Ali seksualno uzbuđenje je vrlo realno.

Ovo je tendencija uma da bude uhvaćen objektima, da postaje identifikovan s njima.

Uхватite sebe na delu onoliko puta koliko možete. Opet i opet uhvatite sebe u ovoj identifikaciji i odbacite objekat. Iznenada ćete osećati svežinu, mir; svo uzbuđenje je nestalo. Jednom kada shvatite da je sve samo projekcija, platno i ništa više, zbog čega postajete toliko uzbuđeni, za šta.... Čitav svet je platno, a sve što vidite tamo vaše su vlastite projektovane želje; šta

god da želite, počinjete da projektujete i verujete u to. Čitav svet je fantazija.

I zapamtite, svi vi ne živite u istom svetu. Svako ima svoj vlastiti svet jer su njegove fantazije različite od drugih. Istina je jedna; fantazija je mnogo koliko ima umova.

Ako ste u fantaziji ne možete se susresti s drugom osobom, ne možete komunicirati s drugim. I on je u svojoj fantaziji. To je ono što se događa: kada ljudi žele da budu u vezi, ne mogu imati vezu. Na neki način oni propuštaju jedno drugo. Ljubavnici, žene, prijatelji, supružnici, ne uspevaju jedni s drugim, stalno gube i promašuju jedno drugo. Veoma su zabrinuti nad tim zašto ne mogu komunicirati. Želeli bi da kažu nešto, ali drugi razume nešto drugo. Stalno kazuju: "Nikada nisam to mislio," ali drugi stalno čuju nešto drugo.

Šta se dešava? Drugi živi u njegovoj fantaziji; vi živite u svojoj vlastitoj fantaziji. On projektuje neki svoj film na ekranu, a vi projektujete neki drugi film na istom ekranu. Zbog toga uzajamni odnos postaje teška uznemirenost, muka. Čovek oseća da biti sam je dobro i srećno, a kad god idete s nekim drugim počinjete da ulazite u kalju-

gu, u pakao. Kada Sartr kaže, on govori iz svog iskustva: "Pakao, to je drugi." Inače drugi ne stvara pakao; samo se dve fantazije ne slažu, protivrečne su; samo se sukobljavaju dva sveta snova.

Komunikacija je moguća samo kada odbacite svet svojih fantazija, i kada drug odbaci svet svojih fantazija. Onda se dva bića suočavaju jedno s drugim - a oni nisu dvoje, jer dvojstvo otpada sa svetom fantazije. Onda su oni jedno.

Kada se Buda okrene licem prema nekome ko je takođe Buda, oni nisu dvoje. Zbog toga nije zabeleženo da su dve Bude razgovarale jedni s drugima - nisu oni dve osobe da bi razgovarali. Oni ostaju tihi; ostaju u tišini. Postoje priče da, kada su Mahavira u Buda bili živi... Oni su obojica meditirali, podučavali, bili savremenici, kretali su se, lutali u istoj maloj provinciji Bihara; koji se zove Bihar zbog ove dvojice ljudi, *bihar* znači lutanje. Zato što su ova dvojica lutala svuda po tom mestu, postalo je poznato kao provincija njihovog lutanja - ali se nikada nisu sreli. Mnogo puta su bili u istom gradu; mesto nije mnogo veliko. Mnogo puta su boravili u istom mestu, u malom selu. Jednom se desilo da su stajali

na istom karavan *saraju*, u istoj *dharmasali*, ali se nikada nisu sreli.

Sada se javlja problem, zašto? Ako pitate budiste ili đaine zašto se nisu susreli, osećaju se malo neprijatno. Pitanje izgleda nelagodno, jer to pokazuje da su možda bili vrlo egoistični. Ko bi išao kome? Buda Mahaviru, ili Mahavir Budi? Niko nije mogao to da uradi. Stoga đaini i budisti izbegavaju to pitanje - nikada nisu odgovorili na njega. Ali ja znam: nije bilo razloga da se sretnu jer tu nije bilo dve osobe koje bi se srele. To nije pitanje egoizma. Jednostavno nisu bili dve osobe da bi se sreli! Dve praznine stoje u istom karavan *saraju*, stoga šta da rade? Kako ih dovesti zajedno? Čak i ako ih dovedete zajedno, oni neće biti dvoje. Biće samo jedna praznina. Kada se dve nule susretnu, to postaje jedna nula.

Dovodeći samyamu na razliku između opažanja drugih i opažanja sebe - javiće se spoznaja transcendentalnog puruše.

*Tatah pratibha sravana vedan
adarsh asvada varta jayante.*

*Iz ovoga sledi intuitivno slušanje,
dodirivanje, viđenje, kušanje i mirisanje.*

Opet reč *pratibha* treba da se razume. Čovek koji dospe do čiste pažnje, do čiste svesnosti, do čiste unutrašnje jasnoće, nevinosti, dostiže *pratibhu*. *Pratibha* nije intuicija. Intelpekt je orijentisan prema suncu, intuicija je orijentisana prema mesecu; *pratibha* je izvan oboje. Muškarac ostaje intelektualan, žena intuitivna, ali Buda - *puruša*, onaj ko je dostigao prosvetljenje, nije ni muškarac niti žena.

Ako ste intelektualni vi ste agresivni. Intelpekt je agresivan; sunčeva energija je agresivna. Zbog toga nikada nismo čuli da je neka žena silovala muškarca. To je nemoguće. Samo muškarac može silovati ženu - sunčeva energija je agresivna. Mesečeva energija je prijemčiva. Intelpekt je agresivan, intuicija je receptivna, prijemčiva. Ako ste prijemčivi vi ćete postati intuitivni. Poććete da vidite stvari koje intelektualac nikada ne može videti jer on nije otvoren. Najneobićnija stvar je ova: intelektualac ih traži ali ih ne može videti, a intuitivan ćovek ih ne traži, ali ih može videti.

U stvari sva velika otkrića su izvršili intelektualni ljudi - ali u njihovim intuitivnim raspoloženjima. Velika otkrića nisu

izvršili intuitivni ljudi, jer ih oni ne traže. Čak i ako ona dođu sa strane, čak i ako se susretnu s njima, zaborave o njima. Zbog toga žene nikada nisu ništa otkrile. Ne da im se te stvari nikada nisu dogodile - njima se više dešavaju nego muškarcima. Samo pogledajte. Čak i nauku o kuvanju su razvili muškarci, ne žene. Svi veliki kuvari su muškarci. Barem ovo ne treba da bude tako, ali svi važni hoteli, veliki hoteli, čuveni hoteli, neće dozvoliti nijednoj ženi da tamo bude kuvarica. One su kuvale milenijuma, ali sva otkrića, inovacije, načinili su muškarci. Ne da stvari ne dolaze njihovim putem - one dolaze - ali one su jednostavno prijemčive. Dolaze i odlaze, ali ih ne zadržavaju.

Intelektualci stalno istražuju, traže svuda; oni pokušavaju da otkriju svako skrovište i ugao. Psiholozi kažu da je muška seksualna energija uzrok svih naučnih istraživanja. Date igračku dečaku i za nekoliko minuta ona nestane - rasturio je. On traži unutra, šta je tamo. Date igračku devojčici: ona će je čuvati godinama. Ona će je držati na ormanu, gledati u nju; ukrasiće je. Ali dečak će je odmah uništiti. On želi da zna kako se ona šutira; želi da zna

kako funkcioniše. Želi da uđe duboko; želi da istražuje.

Čitava nauka je na neki način muška seksualnost - traganje i istraživanje, otkrivanje.

Ispričaću vam jednu anegdotu:

Posle teškog marša na terenu, mornarički puk je poslat natrag na odmor. U bazi su našli kontigent ženskih marinaca koje su čekale raspored i naimenovanje u raznim garnizonima. Marinski pukovnik je opomenuo komandanta ženskog garnizona da su njegovi ljudi bili za dugo na terenu i možda neće biti pažljivi u svom držanju prema ženama.

"Držite ih zaključane," opominjao je on, "ako ne želite neku nevolju."

"Nevolju?" Rekla je sarkastično komandant ženskog garnizona. "Neće biti nevolje." Ona se udarila simbolično u svoje čelo. "Moje cure imaju to ovde."

"Madam," uzviknuo je pukovnik, "nema razlike gde one to imaju. Moji dečaci će to naći. Držite ih zaključane!"

Cela ljudska seksualnost je podeljena u agresivnu i pasivnu. Zbog toga je žena

jača od muškarca, ali je uvek bila potlačena. Ona je jača od muškarca, zapamtite - na mnogo načina. Živi duže od muškarca, u proseku pet godina više. Ako će muškarac živeti do sedamdeset pete, žena će živeti do osamdesete. Živi mnogo zdravijim životom od muškarca, manje je bolesna, pre ozdravi kad god je bolesna, ali je ipak tlačena. Mnogo je otpornija, mnogo fleksibilnija, mnogo življa, rađa decu a ipak nadživljava - produžava da deli svoj život dajući život drugima a ipak se održava u životu, i lepo preživljava. Jača je - možda nije više mišićava, ali biti mišićav nije jedini kriterijum da se bude jak - ali je ipak tlačena jer je pasivna, prijemčiva. Funkcionisanje njene energije nije agresivno - više je privlačna a manje agresivna.

Intelekt se lakše dešava muškarcu jer je intelekt opet, u istom pravcu kao agresija, prepirka. Žene su više intuitivne; one žive pomoću slutnje. One iznenada skoče do zaključaka - zbog toga je vrlo teško ubeđivati se i prepirati sa ženom. Ona je već dospela do zaključaka; rasprava nije potrebna. Jednostavno gubite svoje vreme. Ona zna sve vreme šta je krajnji rezultat. Samo čeka da to objavi. Vi nastavljate da

dokazujete na ovaj način i onaj... sve je to besplodno. Ona je odlučna.

Intuicija je odlučna. Zbog toga su žene više telepate. Žene su više vizionari, i mnoge intuitivne stvari im se događaju. Svi veliki medijumi su žene. Hipnoza, telepatija, vidovitost, pronicljivost, sve to pripada svetu žene. Samo mi dozvolite da kažem jednu stvar o istoriji.

Vračanje je bila ženska veština. Zbog toga je to nazvano vraćanjem, čarolijom. Čitav svet veštica je bio intuitivan. Sveštenici su bili protiv toga; čitav njihov svet je bio intelektualan. Zapamtite, sve čarobnice, gotovo sve veštice, bile su žene; a svi sveštenici, gotovo svi sveštenici su bili muškarci. Prvo, sveštenici su pokušavali da spale veštice. Hiljade žene su spaljene u srednjem veku u Evropi, jer sveštenici nisu mogli da razumeju svet intuicije. Nisu mogli da veruju u to - to je izgledalo opasno, neobično. Želeli su to potpuno da izbrišu.

I potpuno su to izbrisali. Pokušali su da unište najlepše instrumente prijemčivosti, višeg znanja, višeg okvira postojanja, superiornijih mogućnosti. Potpuno su to uništili, gde god bi se pojavila neka žena

medijum, oni bi je ubili. Stvorili su takav strah da je čak i žena izgubila tu sposobnost, samo zbog straha.

Sada se opet sve isto nastavlja. Psihoanalitičari su protiv veštica - svi su oni muškarci. Sada su psihoanalitičari zauzeli mesto sveštenika - svi su oni muškarci. Frojdovci, Adlerovci, svi su oni muškarci. Sada su oni protiv žena. A da li znate? Njihovi pacijenti su većinom žene. Ovo je važno. A kada su postojale veštice, njihovi klijenti su bili većinom muškarci. Ja sam iznenađen, ali to izgleda tako treba da bude. Kada su veštice postojale njihovi klijenti su bili uglavnom muškarci; intelekt je tražio pomoć od intuicije, muškarac je tražio pomoć od žene. Sada se baš obrnuto dogodilo. Većina psihoanalitičara su muškarci, i većina njihovih pacijenata su žene. Sada je intuicija tako osakaćena i ubijena da mora tražiti pomoć od intelekta.

Više traži pomoć od nižeg. To je vrlo jadno stanje stvari. To ne bi trebalo da bude tako. Cela istorija nauke dokazuje ovo na mnogo načina. Kada je intuicija korišćena kao metoda, onda je alhemija postojala. Kada je intelekt zadobio moć, alhemija je nestala; hemija je rođena. Alhemija je intui-

tivna; hemija je intelektualna. Alhemija je bila mesec; hemija je sunce. Kada je mesec bio predominantan, intuicija je bila predominantna; postojala je astrologija. Sada postoji astronomija. Astrologija je nestala. Astrologija je mesec, astronomija je sunce. Svet je postao vrlo siromašan zbog toga.

Žena mora da procveta na svojoj mesečini kao što muškarac mora procvetati na suncu; ali *pratibha* je izvan oboje. Intelekt je psihološki, intuicija je parapsihološka, *pratibha* je para parapsihološka.

"Iz ovoga sledi intuitivno slušanje, dodirivanje, viđenje, kušanje i mirisanje." Zapamtite ovo, da se to može dogoditi na dva nivoa. Ako ste mesečeva osoba, ženska osoba - možda muškarac ili žena, to ne čini razliku - ako delujete iz mesečevog središta, moći ćete da čujete mnoge stvari koje drugi ne mogu čuti i moći ćete da vidite mnoge stvari koje drugi ne mogu videti. Postaćete neko ko opaža skriveno. Skrivenne dimenzije neće biti tako skrivene za vas; tajna će vam se malo otvoriti.

To je ono što je bilo izučavano u parapsihologiji. Sada to zadobija zamah; nekoliko univerziteta u svetu je otvorilo parapsihološki odsek. Mnogo je istraživač-

kog rada sprovedeno, čak i u Sovjetskoj Rusiji. Jer muškarac nije uspeo na svom putu. Sunčev centar nije uspeo. Živeli smo kroz taj sunčev centar hiljadama godina; to je donosilo samo nasilje, rat, bedu. Sada drugom centru treba da se prione.

Čak i u Sovjetskoj Rusiji, kojom je dominirao sunčevi centar, pod komunistima, koji ne veruju ni u jednu mogućnost za nešto izvan, čak i oni pokušavaju. Oni su mnogo uradili, i mnogo su otkrili. Naravno, interpretirali su to u terminima intelekta - ne nazivaju to "natčulnim", ne nazivaju to "parapsihološkim". Oni kažu, "ovo je takođe čulno, samo je profinjeno". Oči mogu postati više profinjene i mogu videti stvari koje se obično ne mogu videti. Na primer, oči mogu videti vaše unutrašnje telo baš kao što to X-zraci mogu videti. Ako X-zrak može to videti, onda oko takođe to može videti; čovek samo treba da trenira oči.

Na neki način oni su u pravu. Intucija nije izvan čula; to je profinjavanje čula. *Pratibha* je izvan čula - to je nečulno, to je neposredno, a čula to samo ograničavaju. Ovo je gledište *joge*, da ste u svojoj suštini vi sveznajući - sveznanje je sama vaša priroda. U stvari, vi mislite da vidite kroz oči;

joga kaže da vi ne vidite kroz oči - vi ste oslepljeni očima. Dopustite mi da vam to objasnim.

Stojite u zatvorenoj sobi i gledate van kroz malu rupu. Naravno u sobi ćete osećati da vam mala rupa daje barem određeno znanje o svetu spolja. Možete postati fokusirani na to. Možete misliti da bi bez rupe bilo nemoguće videti. *Joga* kaže da vi upadate u vrlo, vrlo pogrešno držanje i gledište. Ova rupa vam dozvoljava da vidite, ali ona nije uzrok viđenja - viđenje je vaš kvalitet. Vi vidite kroz rupu, rupa ne vidi. Vi ste videlac. Vi gledate kroz oči u svet; vi gledate u mene. Vaše oči su samo otvori u telu, ali ste vi videlac iznutra. Ako možete izaći iz tela isto će se dogoditi kao što će se dogoditi ako možete otvoriti vrata i izađete pod otvoreno nebo.

Zato što je otvor izgubljen, vi nećete postati slepi. Onda ćete zapravo razumeti da vas je otvor oslepljivao. On vam je davao vrlo ograničeno viđenje. Sada otvoreni, ispod neba, možete videti celinu u potpunosti, neposrednim i trenutnim viđenjem. Sada vaše viđenje nije linearno i vaše viđenje nije ograničeno, jer nema prozora za to. Vi ste pod otvorenim nebom; možete videti

svuda okolo.

Takvo je gledište *joge*, i istinito je. Telo vam daje samo male otvore, ušima možete čuti, očima možete videti, jezikom možete kušati, nosom možete mirisati. Mali otvori, a vi se skrivate u pozadini. *Joga* kaže, izađite van, dođite van, idite izvan toga. Izađite izvan ovih otvora, i postaćete sasvim pametni, sveznajući, svemogući, sveprisutni. Ovo je *pratibha*.

"*Iz ovoga sledi...*" čuvenje onoga što je izvan, slušanje koje nije kroz intelekt niti kroz intuiciju, nego kroz *pratibhu*; i dodirivanje, viđenje, kušanje i mirisanje.

Zapamtite to, čovek koji je to postigao po prvi put živi život u totalnosti. *Upa-nišade* kažu, "*ten tyakten bhunjitha*" - "oni koji su se odrekli, oni su se samo predali". Vrlo paradoksalno: "oni koji su se odrekli, samo su oni saznali i doživeli, uživali, predali su se". Vaše ograničenje u telu vas čini iscrpljenim, osiromašenim. Uzdižući se izvan tela, vi ćete postati bogatiji. Čovek koji je to dostigao nije siromašniji - on postaje ekstremno bogat. On postaje božanstven.

Dakle *joga* nije protiv sveta. U stvari vi ste protiv sveta. *Joga* nije protiv bla-

ženstva - vi ste protiv blaženstva. *Joga* želi od vas da odbacite svet tako da sva ograničenja mogu biti ostavljena i možete postati neograničeni u svom biću, u svom doživljavanju.

Ovo su moći kada je um okrenut spolja, ali to su prepreke na putu samadhi-ja.

Inače Patanjđali je uvek svestan i to vam stalno kazuje - on nastavlja da zakucava tu tačku da bi je dobro učvrstio - da čak i ove moći, neposrednog čuvenja, slušanja, kušanja, mirisanja, dodirivanja; zapamtite, jesu moći ako idete prema napolje, ali ako želite da idete unutra one postaju prepreke. Sve moći postaju prepreke kada čovek ide unutra.

Osoba koja izlazi van prolazi kroz mesec i ide do sunca i u svet. Osoba koja ulazi unutra, njena energija se kreće od sunca prema mesecu i od meseca izvan svega. Njihova meta i ciljevi su totalno različiti, dijametralno suprotni.

Događa se da ponekad započinjete da osećate prvo letimično sagledavanje *prati-
tibhe*, onoga izvan svega, i postajete tako

moćni - vi ste ispunjeni snagom, vi ste snaga - i u tom momentu možete opet pasti. Moć kvari; vi ćete pasti. Možete ući u glavu previše, možete ući u ego previše, da ćete poželeti da zajašete na njima - tim moćima. Želećete da činite čuda, ili druge glupe stvari.

Prodavci čuda su na neki način glupi - šta god da kažu. Mogu reći da čine te stvari da bi pomogli ljudima. Oni ne pomažu nikome; jednostavno štete sebi - i štete drugima takođe. Jer čineći takve stvari oni padaju dole umesto da se uzdižu. Čitava njihova stvar postaje samo lukavstvo ili podvala uzvišenosti. To su podvale iz parapsihičkog, od intuitivnog, od sveta meseca; jednom kada ih znate, možete se okolo igrati. To su još uvek trikovi ili lukavstva, i ego uvek koristi te trikove.

Čuo sam jednu lepu priču:

Katolički sveštenik, jedan protestantski sveštenik, i rabin pecali su ribu u malom čamcu usred mirnog jezera. Od svitanja do podnevnog ručka sedeli su tamo, ne krećući se, ne govoreći. Onda je katolički sveštenik rekao: "Dakle, vreme je za ručak; odoh ja, videćemo se u krčmi."

Na šta je on ustao, digao nogu preko stranice čamca i hodao preko vode do krčme na obali jezera.

Anglikanski sveštenik je onda rekao: "Mislim da ću takođe i ja otići na ručak."

Rekavši to, on je takođe prebacio nogu preko stranice čamca, hodao po vodi u istom pravcu kao i katolički sveštenik.

Rabin je bio zadivljen i zgranut ovom pojavom čudesne hrišćanske solidarnosti. Međutim, osećajući da su njegova vera i tradicija dovedeni u pitanje, ponudio je brzo molitvu Jehovi i zakoračio na stranu preko ivice čamca i - pljas! potonuo je do dna. Isplivao na površinu, izvukao se preko ivice čamca i pokušao ponovo, izgovarajući još revnosnije molitve. Pljus, opet je potonuo kao kamen.

Katolički sveštenik, dospevši do obale jezera, posmatrao je nevoljno pojavu davljenja, a pošto je prispeo i protestant, rekao je: "Trebali smo reći sirotom momku, gde je kamenje preko koga je trebao zakoračiti u jezero."

Svuda postoji kamenje preko koga se može zakoračiti. Sve vaše Satya Sai Babe - ne budite previše zadivljeni onim šta

oni čine. Tražite kamenje kojim ćete zakoračiti - ima ih. A ovi ljudi uopšte nisu duhovni.

Patanjdali kaže: "*Ovo su moći kada je um okrenut prema spolja, ali to su prepreke na putu prema samadhiju.*" Ako želite da dostignete najviše morate napustiti sve. Morate izgubiti sve. Ovo je put za pravog tragaoca: šta god da stekne, on to posvećuje Bogu. On kaže: "Ti si mi to dao, ali šta ću ja činiti s tim? Polažem to opet pred tvoja stopala." Stalno žrtvuje Bogu sve što postigne, i ostaje uvek ispražnjen od postignuća. To je duhovnost: ostati uvek prazan od postignuća, i sve što dođe usput, uvek to posvetiti Bogu.

Dopustite mi da vam ispričam drugu priču:

Grupa sveštenika je raspravljala kako oni dele darove svojih vernika.

Pravoslavac je objavio: "Sve što moji ljudi stave u posudu ide na božje delo - ja ne zadržavam nijedan dinar za mene!"

Protestant, koji se hvali da je skroman i odan veri, priznao je: "Ja zadržavam bakrenjake u posudi za darivanje, a srebro ide Bogu."

Katolički sveštenik je priznao: "Ja zadržavam srebrnjake a bakarni novac ide Bogu - ne možete da zamislite koliko mnogo bakarnog novca ima u sirotoj župi."

Do tada je rabin ćutao, ali kada su ga pritisli rekao je: "Dakle, ja stavim sav sakupljeni novac na prostirku i bacim ga uvis u vazduh. Šta Bog želi on zadrži, a ono što ne želi i padne dole, ja zadržim."

Ne budite lukavi - ne budite rabin. Jer na kraju ćete samo vi biti na gubitku, ne Bog.

Bilo šta da dođe na vaš put unutrašnjeg razvoja... a mnogo dolazi. Svaki trenutak je novo otkriće na unutrašnjoj stazi; svakog trenutka nešto iznenada padne u vaše ruke - niste to čak ni zamislili, niste to čak ni tražili. Miliona je darova na stazi, ali cilj dostiže samo onaj ko stalno sve darove nudi natrag Bogu. Inače, ako počnete da prijanjate uz dar, onda se tu vaš napredak zaustavlja. Onda se tu vaš rast zaustavlja. Onda naćinite sebi boravište i ostajete tu da živite.

*Te samadhavupasarga vyutthane
siddhayah*

Ako želite *samadhi*, najviši mir, najvišu tišinu, krajnju istinu, nikada se ne vezujte ni za kakva postignuća - ni svetovna, ni nebeska, psihološka, parapsihološka, intelektualna, intuitivna, bilo koja. Nikada ne prijanjajte ni uz kakvo postignuće. Uvek ga predajte Bogu, stalno dajte to Bogu... i više će dolaziti! Uvek sve dajte Bogu.

Kada ste predali sve, Bog dolazi. Kada ste mu sve predali, kada ste sve vratili njemu, on dolazi kao zadnji dar. Bog je poslednji dar.

SMEJTE SE DVAPUT

*18. aprila 1976. pre podne
u Buddha dvorani*

Prvo pitanje:

"Ne biti identifikovan sa umom i telom" - još uvek ne znam kako da to učinim. Kažem sebi: ti nisi um, ne slušaj svoj strah, voli sebe, budi zadovoljan, itd., itd...

Molim objasnite mi opet kako da ne budem identifikovan ili, barem, zašto vas još uvek ne razumem?

Nije to pitanje kazivanja sebi da vi niste um, da niste telo, jer onaj ko vam to kazuje jeste um. Zbog toga nikada nećete izaći iz uma. Svo kazivanje vrši um sam sebi, stoga ćete sve više i više isticati um. Um je vrlo suptilan, morate biti vrlo pažljivi, budni s njim. Ne koristite ga. Ako ga koristite, jačate ga. Ne možete koristiti svoj um da uništite svoj um. Morate razumeti da ovaj um ne može biti korišćen sa svoje sopstveno samoubistvo.

Kada kažete: "Ja nisam telo", um je taj koji to kaže. Kada kažete: "Ja nisam um", opet je um taj koji to kaže. Pogledajte u činjenicu; ne pokušavajte išta da kažete. Jezik, govor, nisu potrebni. Samo duboki pogled; samo pogledajte unutra. Ne recite ništa. Inače ja znam vašu nevolju. Od samog početka smo učeni ne da vidimo, nego da kažemo. Onog momenta kada vidite cvet ruže vi kažete: "Kako je lepa!" Gotovo. Cvet ruže je nestao - vi ste ga ubili. Sada je nešto došlo između vas i ruže. "Kako je lepa!" Sada će ove reči delovati kao zid.

A jedna reč vodi do druge, jedna misao do druge. One se kreću u asocijaciji, nikada se ne kreću same. Nikada nećete naći jednu misao samu. One žive u čoporu; one su krdo životinja. Dakle kada jednom kažete: "Kako je lepa ruža!" vi ste na pruzi; voz je počeo da se kreće. Sada će vas reč "lepa" podsećati na ženu koju ste jednom voleli. Ruže su zaboravljene, lepota je zaboravljena, sada je tu ideja, fantazija, imaginacija, sećanje, na ženu. A onda će žena voditi do mnogih drugih stvari. Žena koju ste voleli imala je lepog psa. Ovde se vi umećete, krećete! Onda tome nema kraja.

Samo pogledajte mehanizam uma, kako on funkcioniše, i ne koristite taj mehanizam. Oduprite se tom iskušenju. Veliko je to iskušenje jer ste uslovljavani da to radite. Radite to kao robot; to je automatsko.

Nova revolucija koja sada ulazi u svet obrazovanja ima nekoliko nacрта ili predloga. Jedan predlog je da mala deca ne treba prvo da uče jezik. Prvo treba da im se dozvoli vreme da kristališu svoje viđenje, da kristališu svoje iskustvo, svoje doživljavanje. Na primer, postoji slon, i vi kažete detetu: "Slon je najveća životinja." Mislite da ne govorite ništa besmisleno, mislite da ste apsolutno razumni i da se detetu mora reći činjenica; ali nikakve činjenice ne treba kazivati. To treba da se iskusi. Onog momenta kada kažete: "slon je najveća životinja," donosite nešto što nije deo slona. Zašto kažete da je neka životinja najveća životinja? Uvedeno je time poređenje, koje nije deo činjenice.

Slon je jednostavno slon, nije velik niti mali. Naravno ako ga stavite pored konja, on je velik; ili pored mrava on je još veći; ali vi uvodite mrava onog momenta kada kažete da je slon najveća životinja.

Unosite nešto što nije deo činjenice. Falsifikujete činjenicu; poređenje je ušlo unutra.

Samo dopustite detetu da vidi. Ne kazujte ništa. Pustite ga da oseti. Kada odvedete dete u baštu, ne kažite da je drveće zeleno. Pustite da dete oseti, pustite dete da apsorbuje. Jednostavna stvar, "trava je zelena" - nemojte to reći.

Ovo je moje zapažanje, da mnogo puta kada trava nije zelena, vi nastavljate da je vidite kao da je zelena - i postoji hiljadu i jedna nijansa zelenog. Ne recite da je drveće zeleno, jer onda će dete videti samo zeleno - svako drvo će ono videti zeleno. Zeleno nije jedna boja; ima hiljadu i jedna nijansa zelenog.

Pustite dete da oseti, pustite dete da apsorbuje jedinstvenost svakog drveta, zapravo svakog lista. Pustite ga da apsorbuje, pustite ga da postane kao sunder koji upija realnost, njenu činjeničnost, egzistencijalnost. Jednom kada ono bude dobro utemeljeno i njegovo iskustvo je dobro ukorenjeno, onda mu kazujte reči, onda ga one neće ometati. Onda one neće uništiti njegovu viziju, jasnoću viđenja. Onda će biti sposoban da koristi jezik, a da ne bude njime obmanut. Sada vas vaš jezik stalno obma-

njuje.

Dakle, šta treba uraditi? Započnite da vidite stvari bez njihovog imenovanja, bez njihovog obeležavanja, bez kazivanja "dobro", "loše," bez njihovog deljenja. Samo vidite i dozvolite činjenici da bude tu u vašem prisustvu bez ikakvog suda, ma kakvog vrednovanja. Neka to bude prisutno u totalnoj nagosti. Vi jednostavno budite prisutni u tome. Naučite kako da sve manje koristite jezik. Odučite se od uslovljavanja, konstantnog blebetanja unutra.

To ne možete uraditi iznenada. Moraćete to da uradite postepeno, polagano. Samo onda, na samom kraju toga, možete jednostavno posmatrati svoj um. Nije potrebno reći, "ja nisam ovaj um". Ako niste, od kakve je koristi kazivati to? Vi to niste. Ako vi jeste um, čemu ponavljanje da vi niste um? Samim ponavljanjem toga, to neće postati realnost.

Posmatrajte, ne kazujte ništa. Um je tu kao konstantna saobraćajna buka. Posmatrajte to. Stanite sa strane i posmatrajte. Vidite: to je um. Nije potrebno kreirati nikakav antagonizam. Samo posmatrajte, a u posmatranju jednog dana iznenada svest se premesti, promeni, radikalno promeni -

sa objekta iznenada ona počinje da se fokusira na subjekat, na posmatrača, na vas. U tom trenutku znate da niste um. Nije to pitanje kazivanja, nije to teorija. U tom trenutku vi znate - ne zato što to Patanjđali kaže, ne zato što vi rasuđujete, što intelekt kaže tako. Bez ikakvog razloga to je jednostavno tako. Činjeničnost stvari eksplodira u vama, istina vam se sama otkriva.

Onda ste tako daleko od uma da ćete se smejati sebi kako ste uopšte poverovali da ste bili um, kako ste mogli verovati da ste bili telo. To će izgledati jednostavno smešno. Smejaćete se svojoj gluposti toga.

"Ne biti identifikovan sa umom i telom - još uvek ne znam kako da to učinim." Ko postavlja ovo pitanje: "Kako to uraditi?" Vidite to odmah; ko postavlja ovo pitanje, "kako uraditi to?" Um je taj koji manipuliše, um je taj koji želi da dominira. Sada um želi da koristi čak i samog Patanjđaliju. Sada um kaže: "Savršeno istinito. Razumeo sam da vi niste um" a jednom kada shvatite da niste um vi ćete postati super um. Žudnja nastaje u umu, zato um kaže: "Dobro. Ja moram postati super um, nad um."

Žudnja za najvišim, za blaženstvom,

pohlepa da se bude u večnosti, da se bude Bog, nastala je u umu. Um kaže: "Ne mogu da se smirim dok ne postignem ovo najviše, šta god da je to." Um pita: "Kako da se to uradi?"

Zapamtite, um uvek pita kako da uradi neku stvar. "Kako," to je pitanje uma. Zato što "kako" označava tehniku. To "kako" znači: "Pokažite mi način kako da i dalje dominiram i manipulišem. Dajte mi tehniku." Um je tehničar. "Samo mi dajte tehniku i ja ću moći to da uradim."

Ne postoji tehnika za svesnost. Treba da budete svesni da ste svesni. Ne postoji tehnika za to. Kakva je tehnika ljubavi? Morate voleti da biste znali šta je ljubav. Šta je tehnika plivanja? Morate plivati. Naravno u početku je vaše plivanje malo nasumično. Ubrzo vi naučite... ali naučite plivajući. Ne postoji drugi način. Ako vas neko pita: "Koja je tehnika vožnje bicikla?" - a vi vozite bicikl - i neko vas pita, moraćete da slegnete ramenima. Reći ćete: "Teško je reći. Koja je tehnika? Kako da se uravnotežite na dva točka? Morali biste tako nešto da radite." Radite nešto, ali ne kao tehniku; pre kao veštinu. Tehnika je ono što se može podučavati, ali veština je ono što samo

može da se zna. Tehnika je ono što se može preobraziti u učenje, a veština je nešto što se samo može naučiti, ali vi to ne možete podučavati. Stoga je naučite postepeno.

Započnite od manje komplikovanih stvari. Nemojte iznenada uskakati u mnogo komplikovane. Ovo je poslednja, najkomplikovanija stvar: postati svestan uma, videti um i videti da vi niste um. Videti tako duboko da vi više niste telo i više niste um; to je poslednja stvar. Ne skačite. Započnite s malim stvarima.

Osećate se gladni. Samo uvidite tu činjenicu. Gde je glad? U vama, ili negde izvan vas? Zatvorite oči, pipajte na slepo u svojoj unutrašnjoj tami, pokušajte da osetite dodir i razaznate gde je glad.

Imate glavobolju. Pre nego što uzmete aspirin, radite malo meditaciju. Možda aspirin onda neće biti potreban. Samo zatvorite oči i osetite gde je tačno glavobolja, označite je, usredsredite se na nju. I bićete zapanjeni, da to nije tako velika stvar kao što ste ranije zamišljali, i da to nije rašireno svuda po glavi. To ima svoj položaj, i što bliže dođete tom položaju, više ste postali udaljeni od njega. Što je više raširena glavobolja, više se identifikujete s

njom. Što je jasnije fokusirana, definisana, razgraničena, lokalizovana, više ste udaljeni od nje.

Onda dolazite do tačke gde je ona samo kao vrh igle, apsolutno usredsređena; onda ćete doći do novih sagledavanja. Ponekad će taj vrh igle iščeznuti; neće biti glavobolje. Bićete iznenađeni, "gde je nestala?" Opet će ona doći. Opet se usredsredite; opet će ona iščeznuti. Pri savršenom usredsređivanju glavobolja nestaje, jer pri savršenom usredsređivanju vi se udaljavate od svoje glave tako da ne možete osećati glavobolju. Pokušajte to. Započnite s malim stvarima; ne skačite odmah na poslednju stvar.

Patanjđali je takođe proputovao dugim putem da dođe do ovih *sutri o viveki*, razlikovanju, svesnosti. Govorio je o toliko mnogo stvari kao pripremnim, kao osnovnim potrebama, vrlo potrebnim. Dok ne budete sve to ispunili, teško će vam biti da ne identifikujete sebe sa umom i telom.

Stoga nikada ne pitajte o tome "kako". Nema to ništa s "kako". To je jednostavno razumevanje. Ako razumete mene, u samom tom razumevanju moći ćete da uvidite stvar. Ne kažem da ćete moći to

da razumete. Kažem moći ćete da vidite to. Jer onog momenta kada kažemo "razumeti", intelekt ulazi unutra, um započinje da funkcioniše. "Videti to" nema ništa sa umom.

Ponekad hodate usamljenom stazom a sunce zalazi i tama se spušta, i iznenada vidite zmiju kako prelazi stazu. Šta radite? Da li se predomišljate u vezi toga. Da li razmišljate o tome šta da radite, kako to da uradite, koga da pitate? Ne, već jednostavno skočite van puta. Skakanje je viđenje; nema to ništa sa meditacijom. Nema ništa sa razmišljanjem. Mislićete docnije o tome, ali odmah tada to je samo viđenje. Sama činjenica da je zmija tu, onog momenta kada postanete svesni zmije, skočite van puta. To mora biti tako jer umu treba vreme, a zmiji neće trebati vreme. Treba da skočite bez pitanja uma. Um je proces; zmije su brže od vašeg uma. Zmija neće čekati, neće vam dati vreme da mislite šta da uradite. Iznenada se um stavlja na stranu i vi delujete iz ne-uma, funkcionišete iz vašeg bića. U ozbiljnim opasnostima se to uvek događa.

To je razlog zašto ljude tako privlači opasnost. Vožnja u brzim kolima, jurenje 100 milja na sat ili možda više, kakvo je uzbuđenje? Oduševljenje je zbog nemanja

uma. Kada vozite kola 100 milja na sat, nema vremena za razmišljanje. Morate da delujete iz ne-uma. Ako se nešto desi i započnete da razmišljate o tome, izgubljeni ste. Morate delovati odmah; ni jedan jedini momenat ne sme da bude neiskorišćen. Dakle što je veća brzina kola, više i više je um stavljen na stranu, i vi osećate snažno oduševljenje - veliko osećanje da ste živi - kao da ste bili mrtvi do sada i iznenada ste odbacili svu beživotnost i život se probudio u vama.

Opasnost ima duboku hipnotičku privlačnost, ali privlačnost je od nemanja uma. Ako to možete činiti sedeći samo pored drveta ili reke, ili upravo u svojoj sobi, nije potrebno da preuzimate takav rizik. To se može uraditi svuda. Samo morate ostaviti um na stranu - kad god možete staviti um na stranu - i samo videti stvari bez ometanja uma.

Čuo sam da je na Javi jedan antropolog naišao na malo nepoznato pleme sa neobičnim pogrebnim ritualom. Kada čovek umre zakopaju ga šezdeset dana, a onda ga iskopaju. Smeste ga u mračnu sobu na hladnu kamenu ploču, i dvadeset najlepših devojaka iz plemena plešu erotske plesove

sasvim nage oko leša tri sata.

"Zašto to činite?" Pitao je antropolog vođu plemena, koji je odgovorio: "Ako ne ustane, sigurni smo da je mrtav!"

Takva može da bude privlačnost zabranjenih stvari. Ako je seks zabranjen, on postaje privlačan. Jer sve što je dozvoljeno postaje deo uma. Pokušajte da razumete ovo.

Sve što je dozvoljeno postaje deo uma; on je već programiran. Od vas se očekuje da volite svoju ženu ili svog muža; to je deo uma. Ali onog momenta kada postanete zainteresovani za ženu nekoga drugog, to nije deo uma; to nije programirano. To vam daje određenu slobodu, određenu slobodu da se krećete izvan društvenog koloseka gde je sve lagodno, gde je sve udobno - ali je sve takođe mrtvo. Postajete duboko zainteresovani za ženu nekog drugog. On je možda zasićen s tom ženom, možda pokušava da nađe neki drugi način da ponovo postane živ - on će se možda zainteresovati i za vašu ženu.

Ovo nije pitanje posebne žene ili muškarca. Pitanje je o zabranjenom, nedozvoljenom, nemoralnom, potisnutom - to nije deo vašeg prihvaćenog uma. To nije umet-

nuto u vaš um.

Dok čovek nije potpuno sposoban da bude bez uma, ove privlačnosti se nastavlja.

Ovo je apsurd čitave stvari: da su ove privlačnosti stvorili ljudi koji sami misle da su moralni, puritanci, religiozni. Što više oni odbacuju nešto, to više postaje privlačno, više primamljivo; jer vam daje priliku da izađete iz kolotečine, daje vam priliku da pobegnete negde gde nema kontrole društva. Inače društvo se širi sve dalje i dalje potiskujući vas svuda. Čak i kad volite svoju ženu društvo stoji tu posmatrajući.

Društvo je čak i u vašoj privatnosti, onoliko koliko i svuda drugde, jer društvo je u vašem umu, u programu koji je zadat vašem umu. Odatle ono nastavlja da deluje. To je vrlo lukav izum.

S vremena na vreme svako oseća da bi uradio nešto što nije dozvoljeno, da kaže *da* za nešto za šta je uvek bio prisiljavan da kazuje *ne* - baš da ide protiv samog sebe. Jer to "sebe" nije ništa drugo do program koji vam je društvo dalo.

Što je društvo isključivije i strože, ima više mogućnosti za pobune. Što je društvo slobodnije, manja je mogućnost za

pobune. Nazvaću društvo revolucionarnim gde pobune nestaju jer one nisu više potrebne. Nazvaću društvo slobodnim kada se ništa ne odbacuje, stoga u njemu nema morbidne privlačnosti. Ako je društvo protiv droga, droge će vas privući, jer vam daju laku mogućnost da um odložite na stranu. Previše ste njime opterećeni.

Zapamtite, ovo se može uraditi a da ne bude pogubno. Uzbudenost koja vam dolazi kada radite nešto što društvo ne dozvoljava, dolazi iz stanja nemanja uma, ali po vrlo velikoj ceni. Pogledajte upravo malu decu koja se skrivaju negde iza zida pušeci. Pogledajte njihova lica - tako su radosna. Kašljaće i suze će navirati u njihove oči pri udisanju i izdisanju dima. To je baš glupo. Ne kažem da je to greh. Jednom kada kažete da je to greh to postaje privlačno. Jednostavno kažite da je to glupo, to je neinteligentno. Ali pogledajte malog dečaka koji dahće s cigaretom - njegovo lice. Možda je u velikoj nevolji, oseća de je ceo sistem njegovog disanja uznemiren, gadno je, suze nadolaze, i on se oseća napeto - ali ipak je zadovoljan što može činiti nešto što nije dopušteno. Može činiti nešto što nije deo njegovog uma, što nije očekivano. Ose-

ća se slobodnim.

Ovo se može postići vrlo lako kroz meditaciju. Nije potrebno kretati se po takvim samoubilačkim stazama. Ako naučite kako da odložite um na stranu...

Kada ste se rodili niste imali um; rođeni ste bez ikakvog uma. Zbog toga se ne možete sećati nekoliko godina svog života, samo početnih godina, tri, četiri, pet godina. Vi ih se ne sećate. Zašto? Bili ste tu, a zašto se ne sećate? Um još nije iskristalisan. Vraćajući se unatrag, možete se setiti nečega što se dogodilo blizu četvrte godine, a onda iznenada postoji praznina, ne možete više ići dublje. Šta se dogodilo? Bili ste tu, vrlo živi. U stvari više živi nego što ćete ikada opet biti, jer naučnici kažu da je doba oko četvrte godine kada dete uči, zna, vidi, 75% sveg znanja koje će biti prisutno u celom njegovom životu. Sedamdeset pet procenata u četvrtoj godini. Doživeli ste već 75% svog života, ali se ne sećate? Zato što se um još nije iskristalisao. Jezik se još trebao naučiti, stvari su se trebale kategorisati, označiti. Dok ne budete imenovali i označili stvari ne možete ih se sećati. Kako da ih zapamtite? Ne možete arhivirati to negde u svom umu. Nemate ime za to.

Dakle prvo imena treba da se nauče; onda se možete sećati.

Dete dolazi bez uma. Zašto ja na tome insistiram? Da bih vam rekao da vaše biće može postojati bez uma; nije nužno da um bude tu. On je samo struktura koja je korisna za društvo, ali ne budite previše vezani za strukturu. Ostanite nevezani tako da iz toga možete iskliznuti. Teško je to, ali ako počnete to da činite, ubrzo ćete moći to i da uradite.

Kada se sa posla vraćate kući, nastojte da na putu potpuno ostavite posao. Pamтите stalno kada se vraćate kući da nije potrebno tamo donositi posao. Pokušajte da se ne sećate posla. Ako uhvatite sebe na delu da se sećate opet nečega sa posla, odmah to odbacite, izađite iz toga, ispadnite iz toga. Načinite poentom da ćete kod kuće biti samo kod kuće. A na poslu zaboravite sve o kući, ženi, deci i svemu. Tako ćete ubrzo naučiti da koristite um, a ne da um koristi vas.

Odete da spavate i um se nastavlja. Stalno govorite "stop!" Ali vas on ne sluša, jer ga nikada niste trenirali da vas sluša. Inače onog momenta kada kažete, "stop!" on mora da se zaustavi. To je mehanizam.

Mehanizam ne može reći "ne!" Vi uključite ventilator, on mora da funkcioniše; isključite li ga, mora da se zaustavi. Kada zaustavite ventilator, on ne može reći: "Ne! Želeo bih da nastavim malo duže."

Vaš um je biokompjuter. To je vrlo suptilan mehanizam, vrlo koristan; vrlo dobar sluga, ali vrlo rđav gospodar.

Dakle budite samo više budni i pažljivi, pokušajte da više vidite stvari. Živite nekoliko trenutaka svakog dana, ili ako možete uspeti nekoliko sati, bez uma. Ponekad plivajući u reci, kada ostavite odeo na obali, onda takođe ostavite tamo i um. U stvari naćinite takođe gest ostavljanja i uma, pa uđite u reku budni, zraćeci pažljivom budnošću, sećajući se i opominjući neprekidno. Ali ja vam ne kaćem da verbalizujete, ne kaćem vam da stalno govorite sebi: "Ne, ja nisam um," jer je onda to um. Samo neverbalno, uviđanje bez reći.

Sedeći u vašem vrtu, lećeci na livadi, zaboravite ga. Ne postoji potreba. Igraćuci se sa svojom decom, zaboravite ga. Nema potrebe za njim. Jedući svoju hranu, kakva je poenta od drćanja za um? Ili pri kupanju, kakva je poenta povesti um u kupatilo?

Samo postepeno, polako... i ne pokušavajte preterivati, jer onda nećete uspeti. Ako pokušate suviše da radite, biće teško i reći ćete: "To je nemoguće." Ne, probajte to u delovima.

Dozvolite mi da vam ispričam jednu anegdotu:

Koen je imao tri kćeri i očajnički je tražio okolo zetove. Takav jedan mladić se pojavio na horizontu i Koen ga je šćepao. Tri kćeri su paradirale pred njim posle izdašnog obroka. Bila je tu najstarija kćer Rašel koja je bila neosporno jednostavna i bez ukusa, zapravo ona je bila istinski ružna. Druga kćer, Ester, stvarno nije izgledala loše ali je bila istinski zaobljena - zapravo je bila gadno debela. Treća Sonja, bila je divna, privlačna lepotica po svim standardima.

Koen je povukao mladića na stranu i rekao: "Dakle, šta misliš o njima? Obezbedio sam im miraz, ne brini. Pet stotina funti za Rašel, dve stotine pedeset za Ester, i tri hiljade funti za Sonju."

Mladić se zgranuo: "Ali zašto, zašto nudite mnogo veći miraz za najlepšu kćer?"

Koen je objasnio: "Dakle, ovakva je

stvar, ona je samo malo, neznatno malo trudna."

Stoga počnite da postajete pomalo trudni svakog dana - sa svesnošću. Ne budite skroz trudni odjednom. Malo po malo, postepeno. Ne pokušavajte da preterate, jer je to opet trik uma. I naravno, nećete uspeti. Kada ne uspete um kaže: "Vidiš, uvek sam ti govorio da je to nemoguće." Načinite vrlo male ciljeve. Krećite se jednim korakom svaki put, samo korak po korak. Nema žurbe. Život je večan.

Inače to je trik uma. Um kaže: "Sada si uvideo stvar. Uradi to odmah - postani neidentifikovan sa umom." Naravno, um se smeje vašoj gluposti. Živeći zajedno vi ste trenirali um, trenirali ste sebe, postajali identifikovani; onda u magnovenju određenog trena želite da izađete iz toga. To nije tako lako. Malo po malo, korak po korak, polagano, osećajući svoj način i svoj put, krećite se. Ne tražite previše; inače izgubićete svo poverenje u sebe. Jednom kada ga izgubite, um postaje stalni gospodar.

Ljudi mnogo puta pokušavaju da čine ovo. Osoba je pušila trideset godina, a

onda iznenada jednog dana, u momentu ludosti, odlučuje da više uopšte ne puši. Za jedan sat, za dva sata nosi tu odluku, ali se budi velika želja, nastaje ogromna želja. Celo biće izgleda da je pometeno, u haosu. Onda ubrzo osoba oseća da je toga previše. Sam čovekov rad se zaustavlja; ne može raditi u fabrici, ne može raditi kao nekada. On je gotovo uvek obavijen pobudom da puši. To izgleda previše ometajuće, po tako velikoj ceni. Onda opet u drugom momentu ludosti uzima cigaretu iz džepa, počinje da puši, i oseća se opušteno; ali je završio veoma opasan eksperiment.

U ona tri sata dok nije pušio naučio je jednu stvar o sebi: da je nemoćan, da ne može učiniti ništa, da ne može slediti odluku, da nema volju, da je bespomoćan. Jednom kada se ovo odluči, a to se rešava u svakome postepeno... Vi pokušavate jednom s pušenjem, drugi put sa dijetom, a sledeći put s nečim drugim, i stalno nemate uspeha. Neuspeh u vama postaje trajna stvar. Ubrzo započinjete da postajete nemoćni kao odbačeni trupac, kažete: "Ne mogu uraditi ništa." A ako osećate da ne možete uraditi ništa, ko onda može uraditi?

Sva glupost nastaje zato što vas um

vara, podvaljuje vam. Kaže vam da odmah uradite nešto za šta je potreban veliki trening i disciplina; a onda čini da se osećate nemoćni. *Ako ste nemoćni, um postaje vrlo moćan. Uvek je to u proporciji: ako ste moćni, onda um ne može biti moćan; ako ste nemoćni um postaje moćan. On živi na vašoj energiji, živi na vašem neuspehu, živi na vašem poraženom biću, poraženoj volji.*

Stoga nikada ne radite prekomerno.

Slušao sam o kineskom mistiku Mencijusu, velikom Konfučijevom učeniku. Došao je kod njega čovek koji je bio ovisnik od opijuma i rekao: "To je sasvim nemoguće, baš je nemoguće. Svakog dana sam pokušao sve metode. Na kraju ni u čemu nisam uspeo. Potpuni sam promašaj. Možeš li mi pomoći."

Mencijus je pokušao da razume njegovu priču. Slušajući ga došao je do razumevanja šta se dogodilo: on se je preterivao s radom. Dao mu je parče krede i rekao: "Meri svoj opijum prema ovoj kredi, i kad god izmerite, zapišite "jedan", sledeći put "dva", opet "tri", i nastavite da zapisujete na zidu koliko puta ste uzeli opijum. Ja ću doći posle mesec dana.

Čovek je pokušao. Svaki put kada je

uzimao opijum morao ga je meriti prema kredi, a kreda je iščezavala malo-po-malo, vrlo polagano, jer svaki put kada bi napisao "jedan", onda s istom kredom, "dva" "tri"... Ona je počela da iščezava. U početku je to bilo gotovo nevidljivo, svaki put se veličina smanjivala, ali na vrlo suptilan način. Posle mesec dana kada je Mencijus otišao da vidi čoveka, čovek se smeja; rekao je: "Prevarili ste me!" Ali, to je delovalo. Tako je to nevidljivo - da ne mogu osetiti nikakvu promenu, ali promena se dešava. Pola krede je iščezlo - a sa polovinom krede iščezla je polovina opijuma."

Mencijus mu je rekao: "Ako želiš da stigneš do cilja nikada ne žuri. Idi polako."

Jedna od najčuvenijih Mencijusovih rečenica je: "Ako želite da stignete, nikada ne žurite." Ako zaista želite da stignete, nije potrebno čak ni da hodate. Ako zaista želite da stignete negde, vi ste već tu. Idite tako lagano! Da je svet slušao Mencijusa, Konfučija, Lao Ce-a, i Čuang Ce-a, ovaj svet bi bio totalno drugačiji. Ako biste ih pitali kako da se rukovodi našim olimpijadama, oni bi rekli: "Dajte nagradu onome ko je najbrže izgubio. Dajte nagradu onome ko je najsporiji pešak, ne najbržem trkaču. Neka

bude nadmetanje, ali nagrada ide onome ko je najsporiji."

Ako se krećete sporo u životu, mnogo ćete postići; i to na lep, uzvišen i dostojanstven način. Ne budite nasilni; život ne može biti promenjen nikakvim nasiljem. Budite vešti. Buda ima specijalnu reč za to; on to zove to *upaya*, "biti vešt". To je kompleksna pojava. Posmatrajte svaki korak i krećite se vrlo oprezno. Vi se krećete na vrlo, vrlo opasnom mestu, kao da se krećete između dva vrha na zategnutom užetu, kao šetač na zategnutom užetu. Uravnotežujte se svakog trenutka, i ne pokušavajte da jurite; inače pad je siguran.

"Ne biti identifikovan sa umom i telom" - još uvek ne znam kako da to učinim. Kažem sebi: ti nisi um, ne slušaj svoj strah, voli sebe, budi zadovoljan, itd., itd..." Zaustavite sve ove besmislice. Ne govorite ništa umu, jer je govornik um. Pre budite tihi i slušajte. U tišini nema uma. U malim procepima gde nema reči nema ni uma. Um je apsolutno lingvistički, on je jezik. Stoga započnite da klizite u procepe. Ponekad samo posmatrajte, kao da ste idiot, ne razmišljajući, samo gledate. Ponekad

idite i posmatrajte ljude koji su poznati kao idioti. Oni jednostavno sede tamo - gledaju ali kao ne gledaju ni u šta. Opušteni, savršeno opušteni, njihovo lice ima lepotu. Nema napetosti, ništa da se čini, potpuno spokojno, kod kuće. Samo ih posmatrajte.

Ako možete sedeti svaki dan po jedan sat kao idiot, vi ćete postići.

Lao Ce je rekao: "Svako izgleda da je bistar i pametan izuzev mene. Ja izgledam kao idiot." Jedan od najčuvenijih pisaca, Fjodor Dostojevski, napisao je u svom dnevniku da kada je bio mlad imao je epileptički napad, a posle napada, po prvi put je mogao razumeti šta je realnost. Odmah posle napada sve je postalo apsolutno tiho. Misli su se zaustavile. Drugi su pokušavali da nađu lek i doktora, a on je bio veoma srećan i zadovoljan. Epileptički napad mu je dao uvid u stanje bez uma.

Možete biti iznenađeni kada saznate da su mnogi epileptičari postali mistici, a mnogi mistici su obično imali epileptičke napade - čak i Ramakrišna. Ramakrišna bi dobio napad. U Indiji mi to ne nazivamo napadom. Mi to zovemo samadhi. Indijci su vrlo bistri, pametni ljudi. Kada neko hoće imenovati stvar, zašto je ne bi imenovao

lepo? Ako to nazovemo "ne-um" to izgleda savršeno dobro. Ako kažem "budi kao idiot", osećate se uznemireno, neudobno. Ako je kažem "postanite ne-umni" to izgleda savršeno u redu. Inače to je sasvim ista stvar.

Idiot je ispod uma, meditant je iznad uma, ali oboje su bez ikakvih umova. Ja ne kažem da je idiot sasvim isto, ali nešto slično. Idiot nije svestan da nema um, a čovek ne-uma je svestan da ima ne-um, ili nepostojanje uma. Velika razlika, ali je takođe i slično. Postoji određena sličnost između ludih ljudi i ostvarenih ljudi. U sufizmu oni se nazivaju "ludacima"; ostvareni ljudi su poznati kao ljudi ljudi. Oni su ljudi tako što su odbacili um.

Postepeno, naučite to polako. Čak i ako imate nekoliko sekundi ovog divnog idiotizma, ne misleći ništa, kada ne znate ko ste, kada uopšte ništa ne znate i u dubokom ste neznajućem stanju, u dubokom neznanju, u dubokoj tišini neznanja; u toj tišini viđenje će započeti da vam dolazi, da vi niste telo, da niste um. Ne da čete vi to verbalizovati! To će biti činjenica, kao što sunce sija. Ne treba da kažete da postoji sunce i da sija. Kao kada ptice pevaju - nema pot-

rebe da kažete da pevaju. Samo možete slušati i biti svesni i znati da one pevaju, ne kazujući to.

Na taj način pripremite sebe lagano, i jednog dana ćete spoznati da niste ni telo niti um - niste čak ni biće, sopstvo, duša! Vi ste ogromna praznina, ništa - ni-šta.²⁶ Vi jeste, ali bez ikakvih granica, bez ograničenja, bez razdvajanja ni razgraničenja, bez definicije. U toj krajnjoj tišini čovek dolazi do savršenstva, do samog vrhunca života, egzistencije.

Drugo pitanje:

Svaki put kada se osećam jedno sa samim sobom i u društvu sam s vama, moj um stvara ogroman egoističan uzlet o tome kako dobro napredujem, ubrzo se nađem natrag u blatu. Molim vas, hoćete li me ohrabriti?

Opet? Iznova ćete biti u blatu! Tražite li ohrabrenje? Ja vas ne mogu ohrabriti. Totalno ću vas obeshrabriti, tako da nikada

²⁶ Ništa posebno, po sebi i za sebe. Mi smo ono što omogućava biće, sopstvo i dušu, telo i um, prostor u kome je sve (to) moguće.

opet ne budete u blatu. Ko traži ohrabrenje? Isti ego.

Vi nastavljate da menjate svoje pitanje, ali ono na suptilan način ostaje isto - kao da ste odlučili da ne vidite činjenicu. Sada ste uvideli činjenicu; a ipak još želite da je falsifikujete.

Svaki put kada se osećam jedno sa samim sobom i u društvu sam s vama, moj um stvara ogroman egoističan uzlet o tome kako dobro napredujem, ubrzo se nađem natrag u blatu. Kad god se ego pojavi, pre ili kasnije ćete biti u blatu. Ne možete izbeći blato ako ne možete izbeći ego.

Vidite. Naučnici obično kažu: "Sutra ujutru će sunce opet izaći," to je upravo jedna pretpostavka. To možda neće biti tako, s tim se ne može biti siguran. Izlazilo je tako do sada, ali kakva je izvesnost da će ono ujutru opet izaći? To apsolutno nije sigurno. To je samo zaključak zasnovan na prošlom iskustvu da je svakog dana bilo tako, pa će stoga to i biti tako. Ali to ne može biti naučna tvrdnja. To može biti tako, a može i da ne bude tako.

Što se vas tiče, onog trenutka kada ste se rodili, vaša smrt je apsolutno sigurna - sigurnija nego sutrašnji izlazak sunca.

Zašto? Čak i naučnici ne mogu reći: "Možda ćete umreti, ili možda nećete umreti." Ne, vi ćete umreti. To je sigurno! Jer u samom rođenju smrt se već događa. Rođenje je već smrt, jedna strana istog novčića. Dakle, ako ste se rodili, vi ćete umreti.

Naučnici kažu da ako želite da načinite obazrivu tvrdnju možete reći ovoliko: ako svaka okolnost, svako stanje, ostane isto, sunce će opet sutra izaći. Pod tim uslovom sve ostaje isto. Ali istovetnost nije prihvatljiva za smrt. Bilo da sve ostane isto ili ne, čovek koji se rodio umreće. Smrt izgleda da je jedina izvesnost u životu - jedina neminovnost. Sve ostalo izgleda da je samo mogućnost, verovatnoća.

Isto važi za ego i blato. Jednom kada se ego pojavio, vi ćete biti u blatu. Zato što su ego i blato dve strane istog novčića. Ne možete izbeći padanje u blato jednom kada ste se uzdigli na talasu ega. Možete izbeći podizanje s talasom ega - to možete izbeći. Onda se blato takođe izbegava. Stoga budite oprezni, čuvajte se na početku.

Pitate me: "*Molim vas, hoćete li da me ohrabrite?*" Ako vas ohrabrim vi ćete opet uzleteti visoko, opet ćete početi da

mislite da činite dobro. Ne, ja sam ovde da vas obeshrabrim. Ja sam ovde da vas uništ看im, da vas poništ看im tako da čitav uzlet ega nestaje. Inače stalno ćete postavljati isto pitanje, s ovog ili onog ugla gledanja.

A moj odgovor ostaje isti. Izgleda da postavljate različita pitanja; vi ne postavljate različita pitanja. A ja izgleda da vam dajem različite odgovore, to takođe nije istina. Postavljate isto pitanje, a formulišete ga na različit način. Moj odgovor je uvek isti; formulisao sam ga na različit način zbog vas.

Dozvolite mi da vam ispričam jednu anegdotu:

Posetilac Ulstera,²⁷ našao se na putu bande kavgadžija.

"Jeste li vi katolik ili protestant?" pitao je vođa, mašući važno svojim tojagom.

Posetilac ne mogavši da odluči koji bi odgovor bio poželjan, pokušao je da

²⁷ Ulster, (irski: Cúige Uladh) je jedna od četiri tradicionalne irske pokrajine. Ovaj izraz se često upotrebljava i kao sinonim za Severnu Irsku iako Severna Irška pokriva samo dve trećine Ulstera.

izvrda:

"Zapravo, ja sam Jevrejin," rekao je. Njegov izvrdavanje je bilo od male koristi.

"Jevrejin katolik, ili Jevrejin protestant?" - bilo je sledeće pitanje.

Ne možete izbeći; s tim pitanjem se morate suočiti. A na pitanje ne treba da odgovorim ja, nego vi. Jer je to vaše pitanje.

Ako možete uvideti da onog trenutka kada se pojavi ideja: "ja se osećam savršeno dobro, činim dobro" ego se uzdiže; onda kada se sledeći put pojavi ideja da činite dobro, nasmejte se dobro, grohotom. Smejte se odmah, ne čekajte ni jedan jedini trenutak. Smeh je veoma koristan u uništavanju ega. Smejte se sebi. Vidite li poentu toga: Opet? Dobro se smejte, i iznenada ćete videti da niste bili u pravu, i neće biti blata. Blato je stvarao ego; to je nusproizvod.

Nastavite da posmatrate. To je teško, ali jednom kada zadobijete veštinu u tome, to postaje vrlo jednostavno.

Nikada ne tražite ohrabrenje od mene. Samo tražite razumevanje. Tražite

svesnost, ali ne ohrabrenje. Jezik ohrabrenja je jezik ega. Želite ohrabrenje, neko da aplaudira, vrednuje i kaže da vi radite savršeno dobro. Želite ceo svet da vas okiti vencem, da kaže da ste veliki. Zašto se ta potreba javlja? Ova potreba se javlja jer ste dole u dubini nesigurni, dole u dubini niste sigurni da radite dobro. Ako zaista radite dobro, nikakvo ohrabrenje nije potrebno. Ako zaista radite dobro, vi ne čeznete da vam ljudi aplaudiraju i da vas vrednuju i kite vencem. Nema potrebe. Potreba se javlja zbog unutrašnje nedoumice, unutrašnje zbunjenosti, unutrašnje nesigurnosti.

I zapamtite, možete sakupiti gomilu da vas ceni, ali vam to neće pomoći. To će vas obmanuti. Vi možda možete obmanuti sebe, ali vam to neće pomoći. To je politika. Cela politika nije ništa drugo do traženje ohrabrenja od drugih.

Postanete predsednik zemlje - osećate se vrlo dobro, vrlo visoko, ali na prvom mestu, želite ohrabrenje od ljudi, želite njihov aplauz, pokazujete da se u dubini osećate vrlo inferiorno, da ne vrednujete svoje biće. Želeli ste da to bude procenjeno na tržištu da se zna.

Čuo sam da je jednom Mula Nasrudin otišao na tržnicu s magarcem. Želeo je da ga proda zato što mu je već bio dosadio. Bio je to najlošiji mogući magarac. Ne bi išao gde je Mula želeo da ide; išao bi samo gde on želi da ide. On bi ga šutirao i pravio mnogo galame - svuda. Gde god da je bilo naroda on bi Muli stvarao nevolju. Stoga, dosadivši mu jednog dana je otišao na pijac. Mnoge mušterije su pitale za njega, a on bi ispričao celu priču, pravu priču, kakva je to vrsta magarca. Stoga niko nije bio spreman da ga kupi. Ko bi kupio takvog magarca? Već je bilo veče; celog dana su mnogi ljudi dolazili i on bi im ispričao istinitu priču... i ljudi bi se smejali.

Onda je jedan čovek došao i rekao: "Ti si budala. Nikada nećeš moći da prodaš magarca; nije to način za prodaju. Daj mi malu proviziju i ja ću ga prodati. Gledaj samo kako se to radi."

Mula je rekao: "U redu", jer je već bio umoran.

Čovek je stao na stolicu i povikao glasno: "Najveći magarac koji je ikada postojao, najlepša životinja, najodanija životinja, poslušna - gotovo religiozna!"

Sakupila se gomila i počeli su da

nude, i cena je počela da biva sve viša i viša; čak je i Mula postao uzbuđen. Rekao je: "Čekaj, ne želim prodati tako lepu životinju! Ne mogu je prodati. Nikada nisam znao njene kvalitete. Uzmi svoju proviziju, ne želim da je prodam."

To je politika. Vi ne znate svoju vrednost, idete na tržište, dozvoljavate sebi da budete na javnoj prodaji, a kada ljudi dođu i počnu da vas vrednuju - vi se reklamirate - kada počnu da vas vrednuju, osećate se dobro. Počinjete osećati da imate određenu vrednost; inače zašto bi toliko ljudi poludelo za vama?

Čovek koji oseća svoje biće nema nikakvu potrebu ni za kakvim ohrabrenjem. Pokušajte da osetite sebe. Svako ohrabrenje, sva inspiracija, opasna je - nadima vas. Ego uživa u tome vrlo mnogo, ali ego je vaša bolest, vaša zaraza. Vama ne treba ohrabrenje; vama treba razumevanje. Treba vam jasnoća da vidite.

Nisam ovde da stvaram vojnike, da vas ohrabrim, inspirišem i kažem da idete i borite se za zemlju ili za religiju. Ne kreiram vojnike, ne stvaram vojsku. Ja pokušavam da stvorim individualce. Pokušavam

da vam pomognem da postanete tako jedinstveno usklađeni sa sobom da znate gde ste, ko ste, šta radite... i da uživajte u tome jer je to jedina stvar za koju ste namenjeni. Osećate svoju sudbinu i zadovoljni ste.

Nisam ovde da vas načinim hindusom, hrišćaninom, muslimanom, njima trebaju ohrabrenja, njima trebaju naoružanja, parole, politike, njima treba neka vrsta manijačke opsesije, krstaški rat, ubistvo. Treba im neka vrsta nasilja tako da mogu postati ubeđeni da rade velike stvari.

Ne, nisam ovde da vas učim da činite velike stvari. Ovde sam da vam kažem samo jednu stvar, vrlo jednostavnu stvar: da saznate ko ste. Zato što znam da ste već veliki. I kada kažem da ste već veliki, ne uzimajte to kao ohrabrenje, jer svako je velik kao vi - ni manje, ni više. Kako ja vidim svet, svaka individua je jedinstvena, neuporedivo jedinstvena. Nema potrebe da se nadmećete ni sa kim, nema potrebe išta da dokazujete. Vi ste već dokazani! Vi ste tu, postojite, egzistencija vas je prihvatila, dala vam je rođenje. Bog je već načinio jedno prebivalište u vama. Šta vam više treba?

Treće pitanje:

Što se tiče zen monaha koji koriste smeh kao meditaciju svakog jutra - ne mislite li da malo preozbiljno uzimaju svoj smeh?

Ne, jer se smeju ponovo - drugim smehom - zbog prvog: "Kako smo glupi! Zašto se smejemo?"

Ako se smejete samo jednom, to može biti ozbiljno. Stoga zapamtite uvek se smejte dvaput. Prvo se samo smejte, a onda se smejte tom smehu. Onda nećete postati ozbiljni.

Zen ljudi nisu ono što vi podrazumevate da su religiozni ljudi. Oni to nisu. *Zen* nije religija; to je vizija. On nema spise. Nema ničega čega bi se pridržavao. Nema gde da ide; nema cilj. *Zen* nije sredstvo ili metod prema nekom cilju i nekom kraju. On je kraj.

Vrlo je teško razumeti *zen*, jer ako želite da ga razumete, morate odbaciti sve što ste nosili do sada - bivajući hrišćanin, hindus, musliman, đain. Moraćete da odbacite sve te besmislice. To su koještarije. Razumeti *zen* je vrlo, vrlo teško ne samo zbog njegovog suštinskog unutarnjeg kvaliteta, već zbog vašeg uslovljenog uma. Ako

gledate kao hrišćanin, ili kao hindus, nećete moći da vidite šta je *zen*. *Zen* je vrlo čist. Oči ispunjene doktrinama ga ne vide. *Zen* je tako čist da čak ako se i jedna jedina reč javi u vašem umu vi ga propuštate. *Zen* je jedan nagoveštaj.

Baš pre neke noći sam čitao. Velikog *zen* majstora Chau-chou-a su pitali: "Šta je suština religije?" Čekao je u tišini, kao da nije čuo učenika. Učenik je ponovio opet pitanje: "Šta je suština religije, gospodine?" Majstor je nastavio da gleda gde je i gledao; nije čak ni okrenuo svoje lice prema učeniku. Učenik je opet pitao: "Jeste li me čuli ili ne? Gde ste?"

Majstor je rekao: "Pogledaj čempres u dvorištu."

Gotovo. To je odgovor: "Pogledaj čempres u dvorištu."

To je sasvim isto kao kada je Buda uveo svet *zena* sa cvetom. Gledao je u cvet, a hiljade koje su se okupile da ga slušaju nisu mogle razumeti šta se događa. Onda se monah Mahakašjapa, nasmejao. Buda ga je pozvao, dao mu cvet i rekao onima koji su se okupili: "Sve što se moglo reći ja sam vam rekao, a sve što se ne može reći, dajem Mahakašjapi." Učinio je dobro davanjem

cveta, jer Mahakašjapa je procvetao u trenutku smeha; njegovo biće je procvetalo.

Šta je Buda rekao? Gledajući u cvet, on je rekao: "Budi ovde i sada. Gledaj u cvet." Oni su očekivali nešto drugo, razmišljali su o nečemu drugom, zamišljali su nešto drugo. Kada je Chau-chou rekao: "Gledaj čempresovo drvo u dvorištu", on je rekao: "Odbaci sve besmislice o religiji i šta je bitno i nebitno - *budi* ovde i sada. Gledaj. U tom gledanju koje je ovde i sada, otkriva se sva suština religije."

Zen je potpuno drugačiji. To je nešto veoma jedinstveno. Ne možete ga razumeti ako ste uhvaćeni dogmama, u verama.

Dozvolite mi da vam ispričam jednu anegdotu:

Mladu devojkicu katolikinju od petnaest godina pitala je majka, nastojnica manastira, šta je želela da postane u životu.

"Prostitutka," odgovorila je devojkica.

"Šta?" Vrisnula je stara sestra.

"Prostitutka", odgovorila je devojkica smireno. "Oh, neka sveci budu hvaljeni," rekla je pobožna dama. "Ja sam mislila da si rekla protestant!"

Ovaj tip uma neće moći da razume šta je *zen*; to će biti sasvim izvan njegovog dohvata - podeljenog u verovanja i kulture...

Zen ljudi nisu ozbiljni, ali su vrlo iskreni. A ove dve stvari su totalno različite. Nikada ih pogrešno ne shvatajte, nikada ne brkajte te dve stvari. Iskren čovek nije ozbiljan. On je iskren. Ako se smeje, on se zaista smeje. Ako voli, on zaista voli. Ako je ljut, on je ljut i neće se pretvarati da je drugačije. On je autentičan, istinit. Kakav god da je, on vam se otkriva. On je ranjiv. Nikada se ne skriva iza maski; iskren je, istinit. Ponekad će biti tužan, onda će biti tužan. Ponekad će voleti da plače, onda će plakati i neće skrivati ni pokušavati da bude nešto drugo što on nije. On ostaje kakav jeste. Nikada ne odstupa od svog bića, i nikome ne dozvoljava da ga skrene i poremeti.

Inače ozbiljna osoba je uvek neka druga, koja nije istinita, koja nije autentična ali nastupa kao da je autentična, da je istinita. Ozbiljan čovek je jedna varalica; pokušava pokazati da je autentičan, vrlo autentičan. On se ne može smeјati, jer se plaši da ako se smeje, u smehu će možda njegovo

pravo lice drugi videti. Jer mnogo puta vaš smeh pokazuje mnoge stvari koje ste skrivali.

Ako se smejete, vaš smeh može pokazati ko ste jer vas na momenat smeh opušta; inače ne možete se smejati. Smeh je opuštanje. Možete ostati stegnuti, ali onda se ne možete smejati. Ako se smejete, krutost odlazi. Možete ostati pomračeni, sumorni i natušteni, i možete istrajati u tome, ali ako se smejete iznenada videćete da je celo telo opušteno, i u tom opuštenom trenutku nešto može da izbije naviše, može da dospe do površine, što ste vi skrivali za dugo i niste želeli drugi da vide. Zbog toga se ozbiljni ljudi ne smeju. Iskreni ljudi se smeju - samo iskreni ljudi se smeju. Njihov smeh je detinjast, nevin.

Ozbiljni ljudi neće plakati, neće jadikovati, jer će to opet pokazati njihove slabosti - a oni žele da dokazu da su jaki, vrlo jaki. Međutim iskrena osoba dozvoljava sebi da je vide kakva jeste. Ona vas poziva u unutarnju srž svog bića.

Zen ljudi su iskreni ali ne i ozbiljni. Ponekad su tako iskreni da gotovo izgledaju svetovni, bezbožni. Tako iskreni da skoro izgledaju nereligiozni, ali oni nisu nereligi-

ozni. Jer iskrenost je jedina religija koja postoji.

Sav moj napor je takođe u istoj dimenziji: da vam pomognem da postanete iskreni, a ne ozbiljni. Želim vam da se smejete, želim vam da plačete. Želim vam da budete tužni ponekad, da budete srećni. Ali ma kakvi da ste - vi ste. Kakvi god da ste unutra, to je vaša spoljašnost takođe. Vi ste u jednom komadu; onda ćete biti živi, tečni, pokretni, rastete; dostižete svoju sudbinu, otkrivajte se, cvetate, razvijate se.

Četvrto pitanje:

Osho, osećam naklonost prema vama. Vi ste moj poslednji okov, poslednji porok, moja poslednja droga. Želim da odem na kratko, da oputujem, a ipak ne mogu da odem. Svakog jutra kao mehanizovan pojavljujem se na predavanju. Osećam da ste me hipnotisali. Šta da uradim?

Dozvolite mi da vam ispričam jednu anegdotu. Poslednje reči anegdote su moj odgovor na vaše pitanje, stoga slušajte pažljivo.

Džez muzičar koji nikada nije ulazio u crkvu u svom životu, našao je sebe kako

ulazi u malu seosku crkvu upravo kada je trebalo da počne služba. Iz radoznalosti je odlučio da uđe unutra i vidi šta se sve tu dešava.

Posle službe je pristupio parohu i rekao: "Rekao bih Rev, da si me oborio s dobrim rečima - odakle si ih samo iskopao, čoveče. Džez bejbi, to mi je zaista oduvalo um - bilo je divlje, do jaja čoveče."

Paroh je bio polaskan, ali je rekao, "Pa, hvala ti - bilo je vrlo dobro, siguran sam. Međutim, ipak voleo bih kada ne biste koristili tako slobodne izraze u ovom svetom zdanju."

Ali muzičar je nastavio: "Reći ću vam još nešto Rev. Kada je naišla ona mačka okolo sa zdelom i mrvicama hleba, tako sam bio napaljen s tom scenom da bi dao više od petaka!"

"Ludo, bejbi, ludo!" rekao je paroh.

RAZREŠENJE OD UZROKA SPUTANOSTI

19 april 1976 pre podne u Buddha dvorani

III,38:*bandhakaranaśaithilyatpracarasamv
edanacca cittasya paraśariraveśah.*

Kada se [kroz *samadhi*] opusti svaka vezanost i spozna kako se »s-vest« kreće, moći će ova ući i u tela drugih.

III,39:*uddnajayajjalapahkakantakadiśvasa
nga utkrantiśca.*

**Ovladavši [energijom tzv.] »uzla-
žećeg daha« (*udana*) [joginovo kretanje
više] neće ovisiti o [preprekama kakva
je] voda, blato, trnje... i moći će se izdi-
ći²⁸ (nad svim tim).**

²⁸ Uzlaz, uzdizanje, uzdizanje duše u momentu smrti (= izdah) ili prosto nadilaženje - ostaje nejasno. Komentar *Vyasini* i *Vacaspatimišre* objašnjavaju reč *utkranti* u onom značenju u kome se ona tradicionalno upotrebljava: uzlaz duše na nebo. Jogin koji ovlada ovim 'dahom' postići će, kaže se, 'uskrснуće' u plamenu, nalik na božansko. (Komentar Z.Z.)

III, 40: *samanajayajvalanam.*

Ovladavši [energijom tzv.] »ujednačujućeg daha« (*samana*), jogin postaje [sav] ozaren.

III,41: *šrotrakašayoh*

sambandhasamyamaddivyam šrotram.

U »spregnutosti svekolike svesnosti« (*samyama*) na vezu koja postoji između moći čuvenja i etera (*akaša*) [kao medijuma zvuka, postići će jogin] natprirodnu moć čuvenja (*divyasrotra*).

III,42: *kayakašayoh*

sambandhasamyamallaghutulasamapattešca 'kašagamanam.

U spregnutosti svekolike svesti na vezu koja postoji između tela i »etera« [kao medijuma koji omogućuje prostiranje], postavši lagan poput pamuka - [jogin će postići sposobnost] premeštanja putem »etera« (*akašagamana*).

Pre sto godina jedan od najvećih svetskih mislilaca, Fridrih Niče, objavio je da je Bog mrtav. Objavio je nešto što je postalo jasno svakome. Jednostavno je objavio osećanje svih mislilaca sveta, naro-

čito naučno orijentisanih ljudi. Nauka je pobeđivala svakog dana protiv religije, protiv praznoverja; nauka je toliko mnogo pobeđivala da je gotovo postalo sigurno da u budućnosti Bog ne može postojati, da religije neće postojati. Osetilo se svuda u svetu da je Bog postao deo istorije i da će Bog ostati u muzejima, u bibliotekama, u knjigama, ali ne u ljudskoj svesti. Osetilo se da je materija pobedila u poslednjem, završnom ratu s Bogom.

Kada je Niče objavio da je Bog mrtav, mislio je da sada život neće ni na koji način biti predodređen. On je postao slučajnost, jer Bog nije ništa do povezujući princip života. Bog je organsko jedinstvo života. Bog je ona energija koja spaja sve zajedno. Bog je onaj zakon koji je načinio kosmos iz haosa. Jednom kada Bog nije tu, nema principa koji povezuje, svet opet postaje kaos, isto kao nekada. S Bogom nestaje svaki red. S Bogom nestaje svaki princip. S Bogom nestaju sve mogućnosti da se razume život. I s Bogom čovek takođe nestaje.

Niče je sam objavio da je Bog mrtav i čovek je slobodan sada, ali u stvari kada je jednom Bog mrtav, čovek više nije tu. Tada je čovek samo materija, ništa više - objaš-

njivo, više to nije misterija, nema više dubine, nema više beskonačnosti, i značenja nema više, važnosti nema više, samo je jedna slučajnost - dogodio se slučajno, nestaje slučajno.

Međutim, pokazalo se da Niče nije u pravu. To je pokazalo da je bilo nešto nalik dobu naučne mladosti; devetnaesto stoleće je bilo vek početka naučnog doba. I kao što je svaka mladost previše puna poverenja, puna optimizma, zapravo ludog optimizma, isto je bio slučaj i sa naukom takođe. Na Tibetu imaju izreku da svaki mladić misli da su stari ljudi budale, a svaki stari čovek zna da je da su svi mladi budale. Mladi ljudi samo misle, ali stari ljudi znaju. Nauka je bila najmlađi rast u ljudskoj svesti, i bila je previše samouverena. Objavila je čak da je Bog mrtav i religija više nije značajna, da je ona "izvan konteksta". Religija je bila deo detinjstva čovečanstva, objavili su oni. Frojd je napisao knjigu *Budućnost jedne iluzije* - o religiji, da je to samo jedna iluzija i da ona zaista nema budućnost.

Ali Bog je preživio, i čudo se dogodilo tokom ovih dvesta godina. Da Niče dođe opet ne bi mogao da veruje šta se dogodilo. Što je više naučni um prodirao u

materiju, više je dolazio do saznanja da materija ne postoji. Bog je preživeo, materija je umrla. Materija je gotovo nestala iz naučnog rečnika. Ona postoji u običnom jeziku, ali samo zbog stare navike; inače materija danas ne postoji. Što je dublje prodirala nauka, dublje su došli do razumevanja da je to energija, a ne materija. Materija je bila nerazumevanje. Energija se kreće tako brzo, s tako ogromnom brzinom, da daje iluziju nečega čvrstog. Čvrstina je samo jedna iluzija.

Bog nije iluzoran. Čvrstina sveta je iluzorna. Čvrstina ovih zidova je iluzorna; oni izgledaju čvrsti jer se čestice energije, elektroni, kreću pri takvoj brzini da ne možete videti kretanje.

Jeste li nekada posmatrali električni ventilator koji se okreće vrlo brzo? Onda ne možete videti njegova krilca. Ako bi se ventilator okretao istom brzinom kao elektroni, mogli biste sestiti na njega i ne biste osetili kretanje propelera. Mogli biste ga gađati metkom i metak ne bi prošao između procepa, jer brzina metka ne bi bila tako velika kao brzina krilca ventilatora.

To je ono što se događa. Materija je nestala, više nema vrednost.

Ali to što je nauka otkrila nije zaista otkriće; to je ponovljeno otkriće. *Joga* je o tome govorila najmanje pet hiljada godina. Tu energiju *joga* zove *prana*. Vrlo je važna reč *prana*, vrlo sadržajna, bremenita značenjem. Načinjena je od dva sanskritska korena. Jedan je *pra*; *pra* označava osnovnu jedinicu energije, najosnovniju jedinicu energije. A *na* znači energija. *Prana* označava najosnovniju jedinicu energije. Materija je samo površina. *Prana* je ono što zaista postoji - a ona uopšte nije nešto. Više je kao ni-šta, naime kao da nije tvar, ili možete reći da je gotovo ništa. Ništa znači da nije nešto. Ništa ne znači ništavilo; ništa jednostavno znači da to nije stvar. To nije čvrsto, nije nepokretno, nije vidljivo, nije opipljivo. Tu je, ali ne možete dodirnuti. Tu je, ali to ne možete videti. Tu je, izvan i ispod svake pojave. Ali to je najosnovnija jedinica; ne možete ići izvan toga.

Prana je osnovna jedinica celog života. Stene, drveće, ptice, ljudi, Bog, sve je manifestacija *prane*, na različitim nivoima, na različitim razumevanjima, na različitim integracijama. Ista *prana* se kreće i manifestuje kao bezbrojno mnoštvo, ali osnovna jedinica je jedna.

Dok ne spoznate *pranu* u sebi samima, nećete moći da znate šta je Bog. A ako ne spoznate to unutar sebe, ne možete znati to spolja, jer sve spolja je u vama i blisko vam je. Zbog toga je Patanjđali mogao da zna to pet hiljada godina pre Alberta Ajnštajna i društva. Pet hiljada godina je dug period za nauku da dospe do razumevanja toga, ali oni su pokušavali spolja. Patanjđali je uronio duboko u svoje vlastito biće; to je bilo subjektivno iskustvo. A nauka je pokušavala da sazna to objektivno. Ako želite da znate nešto objektivno, morate preduzeti vrlo dugačku putanju. Zbog toga je bilo tako veliko odlaganje. Ako idete unutra, našli ste najkraći put za saznavanje šta je to.

Obično ne znate ko ste, gde ste. Šta vi radite ovde? Ljudi dolaze kod mene i kažu: "Šta mi ovde radimo? Ko smo mi? Za šta?" Mogu razumeti njihovu zabunu, ali gde god da ste i šta god da radite problem će ostati isti - dok ne razumete izvor odakle ste došli, dok ne razumete osnovnu strukturu svog bića, dok ne dođete do znanja o svojoj *prani*, svojoj energiji.

Čuo sam da se dogodilo:

Mula Nasrudin je otišao u tuđe polje i napunio vreću dinjama. Taman je krenuo a vlasnik se pojavio.

"Prolazio sam pored," počeo je Mula da objašnjava, "kada me je iznenada jak vetar bacio preko ograde i našao sam se u vašem polju."

"A šta je sa dinjama?" Pitao je vlasnik.

"Vetar je bio tako jak, gospodine, da sam se uhvatio za bilo šta što sam mogao uhvatiti rukama. Na taj način dinje su se otkinule."

"Ali ko ih je stavio u vreću?"

"Da kažem istinu," odgovorio je Mula, "i sam se pitam ko?"

Takva je situacija. Kako ste vi ovde? Ko ste vi ovde? Ko vas je stavio u vreću? Svako se pita.

Filozofija, kažu, dolazi iz htenja da se zna, stalnog lutanja i tumaranja. Inače lutanje postaje vrsta besciljnog prelaženja s predmeta na predmet, bunilo. Onda nikada ne dostižete. Umesto da jednostavno lutate, pokušajte da uradite nešto. Vi ste ovde, toliko je sigurno. Vi ste budni i svesni da ste ovde, i to je skoro sigurno. Sada su ova

dva sastojka dovoljna za joga eksperimentisanje. Vi jeste: odatle počinjete. Vi ste svesni da jeste: svesnost postoji. Ovo dvoje su dovoljni da načine laboratoriju od vašeg bića za joga eksperimentisanje.

Joga ne traži složene, komplikovane stvari za svoj rad. Ona je najjednostavnija. Dve stvari: vi i vaša svesnost da vi jeste. To je dovoljno. Ovo dvoje vi imate; svako ih ima. Nikome ne nedostaju ove dve stvari. Imate određeno osećanje da vi jeste, i naravno svesni ste tog određenog osećanja. Ove dve stvari su dovoljne. Zbog toga jogini nemaju laboratorije, nemaju sofisticirane instrumente - nikada im nisu trebale nikakve donacije od Rokfelera ili Forda. Potrebno im je bilo samo malo hleba, vode, došli bi i prosili hranu po gradu i zatim nestajali danima. Posle jedne ili dve sedmice opet bi se vratili i prosili, pa bi nestali ponovo.

Oni su radili najveći eksperiment: eksperiment u ljudskoj realnosti. I samo s dve male stvari, ali ove dve sitne stvari nisu male. Jednom kada ih znate, one su najveće pojave, ikada.

Dakle, prva stvar oko današnjih *sutri* je otkriće *prane*. To postaje sama osnova hrama *joge*. Vi dišete. *Joga* kaže da vi niste

samo udišući vazduh; vi ste takođe udišuća *prana*. U stvari vazduh je samo vozilo za *pranu*, samo sredstvo, posrednik. Vi ne živite pomoću disanja. Disanje je samo nalik konju, a još niste videli jahača. Jahač je *prana*.

Sada su mnogi psihoanalitičari naišli na ovu misterioznu stvar - na jahača koji dolazi sa disanjem, ide sa disanjem, neprekidno se kreće unutra i spolja. Ali to još na Zapadu nije priznato kao naučna činjenica. A treba da bude, jer nauka kaže da materija više ne postoji i sve je energija. Kamenje, stene su energija; vi ste energija. Stoga mora da se dešavaju mnoge energetske igre unutar vas, plime i oseke energije.

Frojd se spotakao na ovoj činjenici. Kažem "spotakao se na tome" jer njegove oči nisu bile otvorene; bile su mu čvrsto zavezane. On nije bio *jogin*. Opet je bio uhvaćen u naučno stanovište koje čini sve objektivnim. On je to zvao "libido". Ako pitate *jogine* oni će reći da je libido bolesna *prana*. Kada *prana* nije vitalna, iz nekog razloga energija *prane* bude pregrađena, blokirana, to je ono što je Frojd otkrio. I to je razumljivo jer je radio sa bolesnim ljudima, neurotičnim i mentalno poremećenim

ljudima. I radeći sa mentalno poremećenim ljudima on je spoznao da njihova tela nose neku blokiranu energiju, i dok ta energija na bude oslobođena, oni neće ozdraviti. Jogini bi rekli da je libido *prana* koja je pošla naopako. To je samo bolesna prana. Ali ipak Frojd je naišao na nešto što će docnije postati vrlo, vrlo značajno.

I jedan od njegovih učenika, Wilhelm Rajh (Wilhelm Reich), ušao je dublje u to, ali ga je uhapsila američka vlada jer nije dokazivao samu zvaničnu nauku, to što je govorio bilo je suviše stvarno. Umro je u zatvoru kao lud čovek, tvrdili su da je bio lud.²⁹ Bio je to jedan od najvećih ljudi ikada rođenih na Zapadu. Ali opet i on je radio vezanih očiju. Nije još uvek radio kao što *jogin* radi. Naučno držanje je bilo njegovo uništenje.

Rajh je pokušao da načini kontakt s ovom energijom koju *jogini* zovu *prana*, a on ju je nazvao *orgon*. *Orgon* je bolje nego *libido* jer *libido* daje osećaj kao da je sve seksualna energija. *Orgon* je lepša reč, sadržajnija, obuhvatnija, veća nego *libido*, i

²⁹ Wilhelm Rajh je ubijen u zatvoru a njegovi radovi su zaplenjeni i zabranjeni u SAD.

daje mogućnost da se energija kreće iznad seksa ili da dodirne više realnosti bića koji nisu seksualni. Međutim, on je upao u nevolju jer je toliko mnogo to upoznao i proučio da je počeo akumulirati *prana* energiju, *orgon* u sanducima. Načinio je sanduke *orgona*, *orgonske* akumulatore. Ništa nije pogrešno u njima; *jogini* su na tome radili vekovima. Zbog toga su *jogini* pokušavali da žive u pećinama nalik na kutije, samo s malim vratima.

Sada ove pećine izgledaju vrlo nehigijenski, a kako su tamo živeli godinama? Tamo nikakav vazduh ne ulazi jer nema ventilacije. Tako su tamne, prljave, a *jogini* su živeli tako savršeno i tako zdravo da je to gotovo čudo. Šta su tamo radili i kako su tamo živeli? Prema modernoj naučnoj ideologiji, trebalo je da umru, ili bi većinom trebali živeti kao vrlo bolesni ljudi, depresivni; ali *jogini* nikada nisu bili depresivni. Oni su jedni od najvitalnijih ljudi koje možete sresti; vrlo svesni i živahni. Šta su radili? Šta se događalo? Oni su kreirali *orgon*, a da bi se *orgon* zadržao na određenom mestu, ventilacija nije potrebna, zapravo ventilacija neće dozvoliti *orgonu* da se akumulira, jer jednom kada tu uđe

vazduh energija *orgona* ga zajaše - on skoči i s vazduhom izađe van. Nikakav vazdušni prolaz nije potreban, onda slojevi na slojevima *orgona* nastavljaju da se akumuliraju, i čovek može na tome da raste i živi.

Vilhelm Rajh je stvorio male kutije *orgona*, i pomagao je mnogim bolesnim ljudima. Rekao bi im samo da sednu u *orgonsku* kutiju, i on bi je zatvorio i rekao im da se odmaraju; i u toku jednog sata osoba bi izašla osećajući se vrlo vitalna, sva ozarena energijom. Mnogi ljudi su izveštavali da su njihove bolesti nestajale posle nekoliko tretmana s *orgonom*.

Orgonski sanduk je bio tako efikasan da je bez poznavanja zakona i ne mareći za to Vilhelm Rajh počeo masovno da ga proizvodi i prodaje. Onda ga je uhapsila administracija za hranu i lekove FDA i tražila mu da to dokaže. Ali to je bilo teško dokazati jer energija nije opipljiva. Nikome je ne možete pokazati. To je jedno iskustvo; i to sasvim unutrašnje iskustvo.

Vi ne tražite od Alberta Ajnštajna da pokaže elektrone, ali mu možete verovati jer možete otići i videti Nagasaki i Hirošimu. Možete videti efekat; ne možete videti uzrok. Niko još nije video atom, ali atom

postoji, jer može da proizvede posledice.

Buda je definisao istinu kao ono što može proizvesti posledice. Sama Budina definicija istine je vrlo lepa. Nikada pre ni kasnije nije bilo tako lepe definicije istine: ono što proizvodi posledice. Ako to može proizvesti posledicu, to je istinito.

Niko nije video atom, ali moramo verovati u njega zbog Nagasakija i Hirošime. Međutim niko nije slušao Vilhelma Rajha i njegove pacijente. Bilo je mnogih koji su bili spremni da potvrde i svedoče kazujući "mi smo bili izlečeni", međutim, to je tako - jednom kada je neko gledište opšte prihvaćeno - ljudi postaju slepi. Oni su rekli: "Svi ovi ljudi su hipnotisani. Na prvom mestu možda nisu bili bolesni - ili su zamišljali sebe izlečenima - ili to nije ništa do sugestija." Ne možete sada ići i govoriti ljudima koji su umrli u Hirošimi: "Vi ste uobrazili da ste umrli", oni su jednostavno nestali.

Kao što vidite, smrt je verodostojnija nego život.

Sav moderni svet je više orjentisan smrti nego životu. Ako ubijete nekoga izvešćice se to u svim novinama; bićete na glavnim naslovima. A ako oživite nekoga, niko

o tome nikada neće saznati. Ako ubijete, vaše ime postaje poznato, a ako podarite život ljudima, niko neće verovati u to. Reći će da ste šarlatan ili varalica.

Uvek je bilo tako. Niko nije verovao Isusu; ubili su ga. Niko nije verovao Sokratu ; ubili su ga. Ubili su čak i tako bezazalnog čoveka kao što je Ezop, čuvenog pripovedača. Nikada nije uradio ništa, nikada nije stvorio religiju ili filozofiju, ništa nije govorio ni protiv koga. Stvorio je samo nekoliko lepih alegorija, basni. Ali one su naljutile ljude jer je kazivao tako velike istine u tim alegorijama na tako jednostavan način da su ga ubili.

Vi stalno ubijate ljude koji su bili afirmativni, koji uzdižu život. Tražite doka-ze.

Ako neko dođe kod mene i pita šta ja ovde radim, biće teško. Ako ga tačno izvestite o meni, reći će da ste poludeli. To je nešto. Ako je neko protiv mene, on će mu verovati; ako je neko za mene, neće mu verovati. Ako je neko protiv - koliko god bio glup - neće se prepirati s njim; reći će: "U redu." Ako je neko sa mnom i za mene - ma koliko bio inteligentan - oni će se sme-
jati; namerno će reći: "Znamo, vi ste hipno-

tisani." Pitajte dr. Pradhina; ljudi kažu da je on hipnotisan.

Ovo je izopačeni krug dokazivanja. Ako vas ja uverim vi ste hipnotisani; ako vas ne mogu uveriti, nisam u pravu. Dakle i na jedan i drugi način nisam u pravu. Ako je neko uveren...

To se dogodilo. Svabhav je ovde. Pre nekoliko godina, došao je sa svoja dva brata, sva trojica su došla da diskutuju sa mnom. Svabhav je bio najpolemičniji od sva tri, ali je on iskren čovek i jednostavan. Ubrzo je postao uveren. Došao je kao vođa s ostala dva brata; onda je postao uveren i ubeđen. Onda su druga dva brata bili protiv njega. Rekli su tada da je on bio hipnotisan. Prestali su da dolaze; nisu više hteli da me slušaju. Sada su se plašili; ako Svabhav može biti hipnotisan, oni takođe mogu biti hipnotisani. Izbegavali su to i stvorili su mehanizam zaštitne odbrane oko sebe. Ako mogu ubediti još jednog brata - jer znam da čovek još uvek može biti uveren - onda će onaj jedan preostali još više zauzeti odbrambeni stav; reći će: "dva brata su otišla". Preostali brat je takođe vrlo ohrabren; za njega takođe postoji mogućnost. Onda će cela porodica misliti da su sva trojica polu-

deli.

Tako se stvari odvijaju. Ako ne možete da ih uverite, niste u pravu; ako ih možete uveriti, onda takođe niste u pravu.

Mnogi ljudi, vrlo inteligentni ljudi, doktori nauka, profesori, psihoanalitičari - bili su uvereni - ali sud ih nije slušao. Rekli su da su svi oni zaverenici u istoj igri. "Pokažite nam gde je ta energija *orgon*! Otvorite kutiju i pustite nas da vidimo gde je ona. To je jedan običan sanduk, tu nema ničega. A vi to prodajete, obmanjujući ljude."

Vilhelm Rajh je umro u zatvoru. Izgleda da čovečanstvo ništa neće naučiti iz istorije; stalno nastavlja da ponavlja isto.

Zašto ste toliko mnogo protiv ljubavi, zato što je energija *orgona* energija ljubavi? Zašto ste toliko mnogo protiv života i zašto toliko mnogo u korist smrti? Nešto se nije razvilo u vama. Toliko ste beživotni da ne možete verovati da život ima više i uzvišenije mogućnosti. Ako neko dospe do najvišeg vrhunca, ne možete poverovati da je to moguće. Morate poricati. To postaje gotovo jedan napad ili uvreda prema vama.

Ako ja kažem da sam Bog, to postaje uvreda i napad. Kažem da jednostavno i

vi možete postati bogovi, nikada ne pristajte na manje. Ali se vi osećate napadnuti. Živite samo dva posto svojih mogućnosti; devedeset osam posto vaših mogućnosti su neiskorišćene. Kao da vam je dato sto dana da živite, a vi živite samo dva dana i umrete. Čak i vaši veliki mislioci, slikari, muzičari, geniji, živeli su samo 15% svog potencijala.

Ako možete zasijati do svoje krajnje granice, postajete Bog.

Situacija je takva da ću vam ispričati jednu anegdotu da to objasnim.

Koen je naleteo na Levija Isaka koji je izgledao strašno utučen.

"U čemu je stvar?" Pitao je on.

"Bankrotirao sam." Tiho je rekao Isak. "Moj posao je propao."

"Oh, dakle, a šta je sa imovinom na ime tvoje žene?"

"Nema imovine na ime moje žene."

"Dakle, šta je onda sa imovinom na imenima tvoje dece?"

"Nema svojine na imenima moje dece."

Koen je stavio ruku na Levijevo rame i rekao: "Levi, veoma si pogrešio. Ti

nisi bankrotirao - ti si propao."

Ovo je situacija gde ste vi: niste bankrotirali, propali ste. Ako ne postanete oživljeni, ako ne revitalizujete svoju *pranu* i energiju, propali ste - i živećete s lažnom idejom da ste živeli. A podržani ste od čitave mase ljudi oko vas jer oni su gotovo mrtvi kao vi, tako da mislite da je to pravilo. To nije pravilo.

Trud u religiji započinje samo kada budete dobro utvrđeni i prožeti sa ovim - ovom *sutrom*, ovim navodom - da šta god da radite je gotovo ništa. Propuštate veliku mogućnost. Dok ne započnete osećati Boga u sebi, nikada ne pristajte ni na šta. U redu je da se zaustavite za noćni odmor, u redu, ali od jutra nastavite dalje. Zapamtite to kao kriterijum da je vaše ispunjenje vaša božanstvenost.

Kada vaša *prana* procveta vi ste Bog. Upravo sada vaša *prana* je samo gmižanje po zemlji - nije čak ni stajanje ili hodanje.

Slušao sam o prosjaku koji je pokucao na vrata velike kuće. Dama iz kuće je otvorila vrata. Čovek je odmah načinio

shashtang, poklonio se dole s celim telom na zemlji. Puzao je pred njenim stopalima. Vrlo jak muškarac, zdrav, savršeno zdrav i mlad. Dama je rekla: "Šta to radiš? Zašto rasipaš svoju energiju i gmižeš pred ljudima? Zašto ne radiš? Zašto i dalje moliš, prosiš, puziš?"

On je pogledao u nju i rekao: "Gospođo, ja sam vrlo naučan čovek. Krećem se abecednim redom."

"Kako to misliš, abecedno" upita dama.

On je rekao: "A: molim (asking); B: prosim (begging); C: puzim (crawling). Rad - W (work) - je vrlo, vrlo daleko..."

Abecednim redom! Ne budite tako abecedni.

Ako koristite svoju *pranu* samo za seksualne svrhe, vi gmižete. Dok se energija ne kreće do *sahasrare*, dok *prana* ne dođe do temena vaše glave, do samog vrha, nećete moći da poletite u nebo. Ostaćete uhapšeni, zatvoreni i ostaćete jadni. Sreća je kada letite. Sreća je kada je nebo široko, neograničeno. Sreća je kada naučite vrhunac, najvišu tačku, kreščendo vašeg bića, kada dostignete najviši vrh.

A sada evo *sutri*:

Oslobađajući se uzroka sputanosti i znanjem o kanalima dozvoljava duhu da uđe u telo drugog.

Bandha karana shaithilyat. - "Otpuštajući uzrok ropstva ili sputanosti." Šta je uzrok sputanosti? Identifikacija. Ako ste identifikovani s telom, ne možete se kretati izvan njega. Gde god da je vaša identifikacija, tamo je vaša tamnica. Ako mislite da ste telo, samo mišljenje vam neće dopustiti da uradite nešto što se može uraditi samo kada znate da niste telo. Ako mislite da ste um, onda je um vaš jedini svet; ne možete ići izvan njega.

Naučili ste određeni jezik, i nastavljate da interpretirate sva iskustva kroz taj jezik. Čak i ako naiđete na čoveka koji je otišao izvan identifikacije s telom, vi ćete svesti njegovo iskustvo takođe na svoja vlastita iskustva. Vi ćete interpretirati. Ako naiđete na Budu, nećete videti njegovo budinstvo; samo ćete videti njegovo telo. Jer možete videti samo ono što vi jeste. Ne možete videti ništa više. Vi ste svoje ograničenje.

Zapamtite da ne budete identifikovani sa nižim stvarima.

Ima ljudi koji jednostavno žive da jedu. Oni ne jedu da bi živeli; već žive da bi jeli. Stalno jedu i pune se. Samo postaju sama hrana ništa drugo. Oni su kao frižider - napunjeni, ništa drugog nema u njima. Stalno to rade, neprekidno; ne misle nikada ni za trenutak: "Šta to radim, da li je to sav moj život? - Onda samo vegetiram."

Mula Nasrudin se osećao bolestan. Žena je pitala: "Treba li da pozovem lekara?"

On je rekao: "Ne. Zovi veterinara."

Ona je rekla: "Šta time misliš? Jesi li poludeo, ili si u velikoj groznici? Zašto veterinara? Zašto stočnog doktora?"

On je rekao: "Ja živim kao povrće, radim kao mula, mislim kao magarac, a spavam s kravom. Zovi veterinara; ja nisam čovek. Samo veterinar može da me razume."

Samo osmotrite, obratite pažnju šta radite sa sobom. Vegetirate? Jednostavno se puniti hranom? Ili upravo čeznete za više i više seksualnog uživanja, samo jurite žene ili muškarce?

Jedna vrlo ljupka žena me je pitala:

"Osho, treba li da ostanem sama, ili da tražim muškarca?" Ona nije bila u cvetu mladosti u tom dobu. Sada je vreme da se bude sama i srećna; gotovo je smešno da juri muškarce. Stoga sam joj ja rekao: "Sada više nema potrebe." Međutim na Zapadu postoji problem; čak i stare žene moraju se pretvarati da su mlade. I one nastavljaju da traže muškarce jer to njihov jedini život. Ako seks iščezne, misle da život iščezava, zašta onda da živi? To je čitav njihov smisao.

Žena je razumela. Vrlo je lako kada ste pored mene da razumete nešto, ali kada odete daleko problem se vraća natrag jer je to razumevanje bilo zbog mene. Gotovo sam vas posedovao; u toj svetlosti možete vrlo lako videti mnoge stvari. Sledećeg dana je napisala pismo: "Osho, ispravno, u pravu ste. Ne treba da tražim muškarca. Ali šta je sa povremenim aferama?" Tako vi opet nastavljate.

Ne puzi, uzdigni se. *Upaniśade* kažu: "*Uttishtha jagrat prapya varanni bodhayat*" - "Ustani, budi svestan." Jer postati svestan jedini je način da se ustane i uzleti visoko.

Uzrok sputanosti je identifikacija.

Sutra kaže: "Otpuštajući uzrok sputanosti..." Ako se možete od toga malo razrešiti, malo to opustiti, ako možete sebe iščupati iz svog tela i uma, postići ćete vrlo veliko iskustvo, a to iskustvo je da možete ući u telo drugoga.

Zbog čega je ovo iskustvo veliko? Jednom kada možete ući u telo drugoga, identifikacija sa vašim telom se zauvek odbacuje. Onda znate da ste ulazili u mnoga tela ranije; ulazili ste u milione tela, ostajali, voleli, patili, i mislili ste da ste ovo ili ono telo. Kada niste previše identifikovani s telom, a vezanost je otpuštena, možete probati to.

Možete ući u mrtvo čovekovo telo. Buda je imao običaj da šalje svoje učenike na groblje. *Sufiji* su mnogo radili na ovoj metodi; oni bi živeli na grobljima gde su mrtvi ljudi, a kada je sveže telo sahranjeno oni bi pokušavali da uđu u ta tela tela. Jednom kada možete ući u telo drugog, iznenađeno vaše viđenje postaje apsolutno jasno da je telo samo kuća u koju ste ušli. Ako živite u svojoj vlastitoj kući, stalno ograničeni na nju, vremenom postajete identifikovani sa tom kućom, počinjete da mislite kao da ste vi ta kuća; ali ako odete da posetite prijate-

ljevu kuću, iznenada ćete videti da niste kuća: kuća je ostala u pozadini, vi ste u drugoj kući. Onda taj uvid postaje jasan.

Ovakvo oslobađanje od identifikacije može takođe biti od velike pomoći. Možete nekome pomoći vrlo duboko ako ste se oslobodili svojih ograničenja. To je jedna od metoda *šaktipatha*. Kad god majstor želi da vam pomogne, da vas očisti, vaše energetske kanale, vaše prolaze, ako su blokirani on vas jednostavno zaposedne. Jednostavno se spusti u vas, i njegova energija, višeg kvaliteta, čistija, neograničena, kreće se vašim energetskim kanalima. Tako oni postaju otvoreni. Onda vaša vlastita energija može da se kreće u njima lako. Ovo je čitava umetnost *šaktipatha*. Ako se učenik zaista predao, majstor ga može odmah zaposesti.

A jednom kada ste zaposednuti energijom majstora, jednom kada vas njegova *prana* okruži, uđe u vas, mnogo toga je urađeno vrlo lako što vi ne biste mogli da uradite godinama. Bile bi potrebne godine da radite i radite... naporno da radite, prepreka je mnogo, vrlo stenovitih i tvrdih, mnogo ste ih akumulirali u mnogim, mnogim životima, a vaša energija je vrlo mala,

samo nekoliko kapi energije. I tih nekoliko kapi stalno se gube u pustinji. Stalno se gube po stenama. Ali ako majstor može ući u vas kao vodopad, mnoge stvari će se jednostavno pročistiti. I kada majstor izađe iz vas, iznenada vi započinjete da bivate totalno drugačija osoba - čistija, mlađa, vitalnija... i svi energetske kanali se otvaraju. Samo malo gurnete i vi ste u pokretu.

Kada majstor uđe u telo učenika, on ostavlja za sobom za nekoliko trenutaka tako veliku mogućnost da ako učenik želi da je iskoristi, može postići najviše ostvarenje - tako lako, tako jednostavno, da gotovo uopšte neće biti napora.

Ima određenih škola, to su škole koje se nazivaju škole *siddha*, one ne dozvoljavaju njihovim učenicima da rade nikakvu tehniku. *Siddha guru* im jednostavno kaže da sede sa strane i čekaju. Oni veruju u *satsang*, a to je veoma moćna metoda, ali je za to potrebna velika predanost. Jedna jedina sumnja i to se ne može dogoditi, mali otpor i to se ne može dogoditi. Čovek mora da bude potpuno otvoren. Mora da bude potpun mesec, samo onda majstor može da vas zaposedne.

Oslobađajući se uzroka sputanosti i znanjem o kanalima dozvoljava duhu da uđe u telo drugog.

Dve stvari su potrebne. Prvo, oslobađanje sputanosti, a drugo svesnost, znanje o kanalima odakle da se napusti telo i kako da se opet uđe u njega - kako da se uđe u telo drugoga. Jer ako ne znate odakle da napustite svoje telo, možda nećete moći ponovo ući u njega. Dakle, samo napuštanje vezanosti neće pomoći; moraćete biti vrlo, vrlo svesni unutrašnjeg sveta vašeg tela.

Obično znamo samo spoljašnjost, samo površinu kože. Zbog toga ljudi nastavljaју da se puderišu, koriste dezodoranse na svojoj koži ...to je čitavo njihovo telo. Ne znaju kako je veliki mehanizam skriven unutra. Vi niste svesni. Samo koža, samo površina - to je samo ljuska. Kao da odete da vidite Tadž Mahal i samo idete okolo i okolo i vidite spoljne zidove i vratite se natrag. Gledate se u ogledalo, a ogledalo jednostavno reflektuje vašu kožu, spoljni omotač, i vi postajete identifikovani s njim. Vi mislite, "ja sam ovaj čovek". Vi to niste. Vi ste mnogo, mnogo veći - ali nikada ne posmatrate iznutra.

Prestanite da se identifikujete s

telom, onda zatvorite svoje oči i pokušajte da osetite telo iznutra. Pokušajte da dotaknete telo iznutra, kako ono oseća iznutra. Postanite usredišteni i odatle posmatrajte okolo - i misterija za misterijom otvaraju vam svoje tajne. Na taj način *jogini* saznaju o kanalima, centrima, *nadhi*-ima, poljima energije, delovanju polja energije - odakle možete izaći iz svoga tela, ponovo ući u njega i ući u telo drugog.

Veliko znanje, čitava topografija unutrašnjeg tela je potrebna. Čovek mora to da zna; inače ćete propustiti to. Mnogo puta se to dogodilo.

Zbog toga Patanjđali jednostavno daje sutru i ne ide u detalje jer ako su opisani detalji ima glupih ljudi koji će to probati. Nikakav detalj nije dat. Ne možete uraditi ništa samo čitajući tu sutru. Zapravo svi praktični detalji vam nisu dostupni. Patanjđali ih drži u tajnosti.³⁰ Oni su samo

³⁰ Ovo je uslovno rečeno. Tačno je da su u *sutrama* date samo naznake, ali one su tako precizne da samo na osnovu njih čovek koji je ovladao *samyamom* može da vidi o čemu se radi i kako se sve postiže. *Samyama* je uslov za razumevanje svega, ne detaljni opis majstora. Onaj ko nema *samyamu* ništa ne može da uradi ni sa najdetaljnijim opisom. *Joga sutre* daju

za one koji rade s majstorom. Oni se ne mogu kazati javno, jer ima radoznalih ljudi koji bi to probali, i ponekad mogu izaći iz tela, a onda neće moći da se vrate unutra. Mogu ući u telo drugoga, i možda neće moći da izađu van. Onda će stvoriti nevolju za sebe i za druge.

Stoga detalji nisu dati; detalji su uvek prenošeni lično. Ove *sutre* vam jednostavno daju okvir za rad.

Ovladavajući udanom, jogin je u stanju da levitira i prolazi bez kontakta preko vode, močvare, trnja itd.

Kada su po prvi put otkriveni Eskimi, pronalazači su jednostavno bili zapanjeni kada su saznali da oni imaju desetinu reči za sneg - tuce reči. Nisu mogli da poveruju zašto je potrebna desetina reči. Dovoljna je jedna reč "sneg". Ili možete imati još jednu reč, "led", i to bi bilo dovoljno. Ali Eskimi imaju gotovo jedno tuce, čak i više reči za sneg. Oni žive u snegu, videli su sve

ono najvažnije: kako čovek da obezbedi preduslove i kako sebe da osposobi da postigne sve drugo. U tom osposobljavanju *sutre* su vrlo detaljne i jasne.

ćudi snega. Upoznali su sneg na različite načine. Čovek koji živi u tropskoj zemlji jednostavno ne može ni zamisliti zašto je potrebno tuce reči za to.

Jogi kažu da *prana* ima pet različita oblika, delovanja, polja energije u vama. Vi biste jednostavno rekli da je "disanje" dovoljno. Mi znamo samo dva tipa - izdisanje, udisanje - to je sve. Međutim, jogini žive u svetu *prane* i došli do spoznaje suptilnih razlika, stoga su načinili pet podela. Ove podele treba da se shvate. One su vrlo značajne. Prvo je *prana*, drugo je *apana*, treće je *samana*, četvrto *udana*, a peto *vyana*. To su pet *prana* koje se manifestuju u vama, svaka obavlja različit posao unutra.

Prana, kao prva, jeste disanje. *Apana*, kao druga, jeste pomoć za izlučivanje; to pomaže čišćenje tela od svih izlučevina. Kretanje u crevima dolazi od *apane*, i ako znate kako da ga vršite, možete očistiti svoja creva kao niko drugi. *Jogini* imaju najčistija creva. A to je vrlo, vrlo značajno jer jednom kada su creva totalno čista, jednom kada je utroba savršeno čista, celo vaše biće se oseća lagano, kao da možete leteti. Teret nestaje.

Obično u crevima ostaje mnogo

neupotrebljivih izlučevina - čitavog vašeg života, sloj preko sloja. Unutar zidova debelog creva, izlučevine se stalno akumuliraju, suše i otvrdnjavaju. To stvara mnoge otrove; čini vas teškim. Čini vas više podložnim gravitaciji. Veliki naglasak je dat u *jogi* u čišćenju celog stomaka tako da nikakvi toksini ne ostaju u njemu, inače bi oni nastavili da kruže u vašoj krvi, nastavili bi da kruže u vašem mozgu, i stvorili bi posebna polja energije oko vas koja su teška, tamna, crna.

Kada su creva i utroba savršeno čisti, aura se nastaje oko vaše glave; a ljudi koji mogu imati perceptivne oči mogu to videti vrlo lako. I vi osećate kao da ste pero.

Druga, *apana*, jeste izlučivanje. Treća, *samana*, probava i snabdevanje tela toplotom. Ako poznajete funkciju treće manifestacije i postajete svesni gde je ona, vaša probava će postati apsolutno savršena. Obično jedete mnogo ali to ne svarite. Nastavljate da jedete i nikada se ne osećate zadovoljeni. Produžavate da punitel telo bez varenja toga. Ako čovek zna kako da koristi *samanu*, mala količina hrane će mu dati više energije nego što vam velika količina ikada daje. Zbog toga jogini mogu postiti

mного dana bez ikakve štete za njihovo telo. Čim s vremena na vreme uzmu malu količinu hrane, svariće je totalno. Vaša hrana nije totalno svarena. Zbog toga vaša izlučevina može postati hrana za neke druge životinje i ona je može svariti. U njoj je preostalo još mnogo hranljive vrednosti.

Treća manifestacija *prane* snabdeva telo takođe i toplotom. Na Tibetu su razvili čitav sistem grejanja tela, stvarajući telesnu temperaturu, na *samani*. Oni dišu na određen način, određenim ritmom, tako da *samana* vibratorno deluje unutar njihovog tela. Stvara se mnogo toplote. Toliko toplote mogu stvoriti, da u snegu tibetanski lama stoji nag - znojeći se - pod otvorenim nebom. Svuda je sneg; a vi ćete se smrzavati. Nećete moći da izađete iz kuće, a on stoji pod snegom koji pada i znoji se.

Ovo je jedan od ispita. Kada na Tibetu neko postaje lekar, prvo mora da prođe kroz ispit na kome mora da načini svoje telo zagrejanim. Ako to ne može načiniti, ne daje mu se sertifikat za praksu lečenja. To je vrlo teško. Nijedna druga medicina u čitavom svetu ne traži tako mnogo od lekara. Nije to samo *viva voce*; nije to samo da vi možete nešto nabubati i

na papirima izbljuvati na pismenim ispiti-
ma. Morate pokazati da ste zaista postali
gospodar svoje telesne toplote jer ćete celog
života raditi na toplotnoj energiji svojih
pacijenata. Ako niste gospodar, kako može-
te raditi na drugima? Stoga cele noći ispita-
nik treba da stoji napolju na mrazu pod
snegom koji pada. Tokom cele noći devet
puta će ispitivač dolaziti i dodirivati vaše
telo da vidi da li se još znojite. Ako možete
stvoriti toliku telesnu toplotu, vi ste gospo-
dar *samane*. Sada možete postati iscelitelj;
sam vaš dodir će postati isceljujuće čudo.

Na Tibetu oni uče da kada dotaknete
ruku ili puls vašeg pacijenta, treba da dišete
na određen način; samo onda ćete znati
sistem njegovog disanja. Jednom kada zna-
te sistem njegovog disanja, saznali ste sve o
njemu i znate šta da se radi. Obični doktori
pokušavaju da posmatraju simptome u paci-
jentu ne krećući se sami u posebnom pros-
toru opažanja, ali na Tibetu - i ceo njihov
metod je zasnovan na Patanjđalijevoj jogi -
prvo lekar mora da se kreće u određenom
prostoru odakle može da oseti, vidi, gde je
problem pacijenta - gde je pacijentova *pra-
na* zakačena, gde je pacijentova *prana* blo-
kirana, gde da se deluje.

Isto važi za akupunkturu. Ona je razvijena iz taoističke joge. Videvši unutrašnje delovanje energije, *prane*, oni su postali svesni da ima sedam hiljada tačaka u telu koje su energetske tačke, i samo pritiskajući te tačke čitavo polje energije iz tela može da se promeni i preobrazi. Kada imate glavobolju akupunkturista možda neće ni dodirnuti vašu glavu; nema potrebe. On će dotaći negde drugde jer energija tela postoji u polarnosti, negativnom i pozitivnom. Ako imate glavobolju, onda negde drugde - na suprotnom polu - on će naći tačku i samo će je pritisnuti malo svojom iglom. Čak ni to nije nužno. Čak i akupresura - samo mali pritisak prstom - i odjednom glavobolja nestaje. I to je čudesno; kako se to dešava? On je promenio polje vaše energije. Pritiskajući ga negde, on je promenio celo polje, sada imate drugo energetske polje, drugačije polje energije.

Akupunktura postaje sve više i više naučna na Zapadu, naročito u Sovjetskoj Rusiji, jer je razvijena nova vrstu fotografije - Kirlijanova fotografija. A kroz tu fotografiju ovih sedam stotina tačaka³¹ mogu se

³¹ Osho ovde površno govori o akupunkturi. Aku-

videti kroz fotografije - a upravo ovih sedam stotina tačaka su znali taoistički jogini, bez ikakvog medijuma, bez ikakve fotografije, bez ikakve kamere. Oni su saznali to iznutra.

Četvrta manifestacija *prane* je *udana*, govor i komunikacija. Kada govorite, koristi se četvrti tip *prane*. U ta vrsta *prane* može biti trenirana; ako ta *prana* može biti trenirana postanete hipnotički govornik, ili možete postati hipnotički pevač. Vaš glas može imati hipnotički kvalitet. Samo slušajući ga ljudi mogu da budu namagnetisani.

U isto vreme to se koristi za komunikaciju. Ljudi koji su u teškoći kako da komuniciraju - a mnogi ljudi, milioni su u teškoći kako da komuniciraju, kako da budu u vezi s drugima, kako da vole, kako da budu otvoreni, kako da ne budu zatvoreni - svi oni imaju neku teškoću sa *udanom*. Oni

punkturne tačke su prozori energije gde se ona skuplja u većim količinama na površini (koži) i preko njih se postiže terapijski efekat. Tih tačaka ima 1410, a energija struji po telu kroz takozvane nematerijalne kanale - kojih po kineskoj tradicionalnoj medicini ima dvanaest parnih (koji se odnose na dvanaest organa) i dva centralna kanala koji odgovaraju posebnim funkcijama tela.

ne znaju kako da koriste energiju *prane* koja čini da vi tečete i čini da vaša energija postane otvorena i možete lako dospeti do drugog bez prepreka.

Peta manifestacija *prane* je *vyana*, koordinacija i integracija. Peta vas drži integrisanim. Kada peta manifestacija *prane* napusti telo, vi umirete. Onda telo započinje da se raspada, da trune. Ako je ova manifestacija *prane* tu, čak i ako se čitavo vaše disanje zaustavi, ostaćete živi. To je ono šta *jogini* rade. Kada *jogini* pokazuju da mogu zaustaviti svoje srce, oni zaustavljaju četiri - prve četiri *prane* - a zadržavaju i dalje petu manifestaciju *prane*. Međutim, peta je tako suptilna da još ne postoji instrument koji može da je detektuje. Dakle, deset minuta možete posmatrati na svaki mogući način i videćete da je jogin potpuno mrtav i vaš doktor će potvrditi da je on mrtav, a on će se vratiti natrag. Peta manifestacija *prane* je najsuptilnija, to je sama nit koja vas drži u organskom jedinstvu.

Ako možete znati petu manifestaciju *prane*, moći ćete da znate Boga, ne pre toga. Jer funkcija pete *prane* u vama ista je kao božja funkcija u celini. Bog je *vyana*; on drži celinu zajedno - zvezde, milione

zvezda, beskonačni prostor, sve zajedno. Ako znate svoje telo, vaše telo je mali mikrokosmos, predstavnik celog makrokosmosa. Na *sanskritu* oni nazivaju telo *pind*, mikrokosmos; a celina je *brahmanand*, makrokosmos. Vaše celo telo je minijatura. Ima sve što celina ima, ništa ne nedostaje. Ako možete razumeti svoju celovitost, razumećete celovitost svega.

Naše razumevanje ostaje na nivou gde mi jesmo. Ako neko kaže da nema Boga, on jednostavno kaže da nije upoznao ono što sjedinjuje sve u njegovom sopstvenom biću, to je sve. Ne borite se s njim, ne dokazujte protivno, ne raspravljajte s njim, jer rasprava njemu ne može dati iskustvo *vyane*. Dokazi mu ne mogu dati iskustvo *vyane*. *Jogini* se nikada ne raspravljaju; oni kažu: "Dođi, eksperimentiši s nama - proveriti. Nema potrebe da veruješ ono što mi kažemo. Samo probaj; samo pokušaj da vidiš šta je to. Jednom kada dođete do osećanja svoje *vyane*, iznenada se Bog pojavljuje, onda je Bog prisutan u svemu."

Dozvolite mi da vam ispričam jednu anegdotu:

Gazdarica je od svog podstanara

zatražila da joj reši problem. Ona mu je rekla: "Dobila sam ova dva papagaja u kavezu; jedan je mužjak, a drugi ženka, ali ne znam ko je ko. Možete li mi pomoći?"

Podstanar je rekao: "Svakako gospođo, iako ništa ne znam o papagajima, ali reći ću vam šta da uradite - stavite crno platno preko kaveza, ostavite ih pola sata, onda skinite platno i videćete koja je ptica malo uzrujana i šepuri se. To će biti mužjak."

Tako je i uradila - pokrila je kavez sa crnim platnom, ostavila ih sat vremena, i zatim podigla platno.

"Evo ga," rekao je on, "ovo je mužjak."

"Oh, da," rekla je ona, "ali kako ću to znati ubuduće?"

Stoga je on rekao: "Vežite mu belu traku oko vrata sada, onda ćete znati."

To je gazdarica i učinila.

To poslepodne župnik je došao na čaj. Papagaj je video njegovu usku kravatu i rekao: "Zaboga - i tebe su uhvatili u tome kao i mene, jesu li?"

Kakvo god da je vaše iskustvo ono postaje interpretacija za celinu. Mi smo

upućeni na naše iskustvo i ograničeni njime; živimo kroz njega, vidimo kroz njega. Stoga kada čovek kaže da nema Boga, osećamo sažaljenje prema njemu, saosećamo s njim. Ne osećajte ljutnju. On jednostavno kaže da još nije naišao na ništa u sebi što se može slagati ili biti saobrazno Bogu, što mu može dati neki nagoveštaj na Boga. Nije čak našao nijedan zrak svetlosti unutar svog bića. Kako može verovati da postoji izvor, sunce, izvor života i svetla? Ne, on ne može verovati. On je potpuno slep, sasvim slep; nije čak ni jedan zrak svetla prošao kroz njegove oči. Imajte saosećanje prema njemu. Pomozite mu; ne dokazujte mu niti ga nagovarajte, jer ubeđivanje mu neće pomoći.

Niko nikoga ne može ubediti o Bogu; to nema ništa sa ubeđivanjem; to je duhovni preobražaj.

Ovladavajući udanom, jogin je u stanju da levitira i prolazi bez kontakta preko vode, močvare, trnja itd. Ako postanete usklađeni i zagospodarite pranom poznatom kao udana možete levitirati jer je udana ono što vas povezuje sa gravitacijom.

Vidite mnoge ptice, tako velike ptice, kako lete. Za naučnike je još misterija kako lete sa svojom težinom. Ove ptice po svojoj prirodi znaju nešto o *udani*; za njih je to spontano. One dišu na određen način. Ako biste i vi mogli disati na taj način, iznenada biste osetili da ste odsečeni od gravitacije. Sa gravitacijom imate određenu povezanost iznutra iz vašeg bića. To se može prekinuti.

To se dešava mnogim ljudima bez njihovog znanja. Ponekad meditirate, sedite, iznenada osećate da lebdite. Otvorite svoje oči - i naći ćete sebe kako sedite na zemlji. Zatvorite svoje oči - opet osećate da lebdite. Vaše fizičko telo možda ne lebdi, ali duboko unutra je nešto postalo prekinuto i osećate jaz između sebe i gravitacije. Zbog toga osećate da lebdite. To može da ide dublje i dublje, i jednog dana moguće je da levitirate.

Ima jedna žena u Boliviji koju su izučavali naučnim metodama. Ona levitira. Ide nekoliko sekundi četiri stope iznad zemlje - samo meditirajući. Sedne i meditira, pa započne da se uzdiže.

Ovladavši samanom, jogin je sposoban da pobudi stomačnu vatru da plamti.

Onda možete variti hranu vrlo lako i potpuno. I ne samo to, kada vaša stomačna vatra plamti, vaše celo telo će imati određeno zračenje oko sebe, određeni kvalitet vatre, oživljenosti.

Ta vatra pomaže joginu da pročisti celo svoje biće, jer ova vatra izgara sve što je trulo i smeće u vama, sve što ne treba da bude tu. To uništava sve nečistoće i toksine unutar vašeg tela.

I ova vatra, ako zaista potpuno može da se zapali, može spaliti takođe i vaš um. Misli mogu biti spaljene u njoj, želje mogu biti spaljene u njoj.

Patanjđali kaže da kada jednom nađete ovu vatru, disanjem na određeni način i dovodeći izvesnu energiju *prane* i akumulirajući je unutra, možete spaliti sve želje prema životu - možete spaliti samo seme želja. Onda za vas nema više ponovnog rađanja. Ovo on zove *nirbiđa samadhi*, *samadhi* bez semena, kada je spaljena i sama klica.

Izvodeći samyamu na odnos između etera i uha, nadfizički sluh postaje dostupan.

Reč na *sanskritu* za eter je *akaša*. Ona je obuhvatnija nego "eter". *Akaša* znači sav prostor u kome je sve moguće, praznina koja okružuje sve. *Akaša* označava ništavilo ili nepostojanje iz koga sve dolazi i vraća se natrag u njega, primordijalno ništavilo ili nepostojanje koje je bilo u početku i koje će opet biti na kraju. Sve dolazi iz njega i nestaje u njemu. Ništavilo ili nepostojanje nije samo ništa. To nije negativno; to je apsolutni potencijal i pozitivnost, ali bez oblika.

Izvođeci *samyamu* na odnos između ove *akaše*, ovo bezoblično koje vas okružuje, i vaše uho... Ovo je otkriće *joge*, da je vaše uho usaglašeno sa *akašom*.³² Zbog toga možete čuti zvukove: zvukovi su kreirani u *akaši*, u eteru, a vaše uši su u skladu i saobrazne su sa *akašom* u vašem telu. Vaše oči su skladu sa suncem, vaše uši su saobrazne *akaši*, eteru. Ako možete dovesti svoj *samadhi* do *akaše* i vaše uši u njihov uzajamni odnos, moći ćete da čujete šta god da želite čuti.

Ovo je nešto vrlo čudesno, ali nije

³² Veza između prostora, *akaše*, i zvuka izvedena je iz toga što zvuk ima samo jedno svojstvo: širenje prostorom.

čudo. Zasnovano je na naučnim zakonima kao televizija ili radio. Samo je određeno podešavanje, usaglašavanje potrebno. Ako su vaše uši u određenoj usaglašenosti sa *akašom*, prostorom, počinjete da čujete ono što nije obično dostupno. Možete čuti misli drugih. Ne samo to, možete čuti misli koje su izgovorene pre hiljadu godina. Možete opet čuti Budu. Možete opet čuti Krišnu kako prenosi svoju poruku Arđuni. Opet možete slušati Isusa kako drži svoju propoved na gori. Jer sve što je stvoreno postoji u *akaši*; nikada ne odlazi; na suptilan način se to opaža.

U Teozofiji ove zapise nazivaju *akašnim* zapisima. Sve je tu, zapisano, snimljeno, jednom kada možete pronaći ključ. Ključ postoji u dovođenju *samyame* na uzajamni odnos etera, prostora, sa uhom.

Ako dovede samyamu na telo, na eter, i na odnos između njih, a u isto vreme identifikujući sebe sa lakim stvarima, kao što je pamučna nit, jogin je sposoban da prolazi kroz prostor.

I ako dovedete samyamu na telo i na eter i na njihov odnos...

Akaša je bezoblična, nirakar, bes-

konačnost oko vas. Vaše telo je samo talas u okeanu *akaše*. Pre nego što se pojavilo, bilo je u *akaši* kao nemanifestovano; posle vaše smrti opet će nestati u *akaši*. Upravo sada talas vašeg tela je jedno sa *akašom*; nije različit od nje. Samo dovedite svoju svesnost do talasa i odnosa talasa sa okeanom, i moći ćete da nestanete ili se pojavite, po svojoj volji.

Jogin može da manifestuje sebe u mnogim mestima istovremeno; može da sretno jednog svog učenika u Kalkuti, jednog u Bombaju, a jednog u Kaliforniji. Jednom kada znate kako da budete usklađeni sa okeanom, postajete beskonačno moćni.

Ali zapamtite da ove stvari ne treba da budu željene. Ako ih želite one će postati ropstvo. Ove stvari ne treba da postanu objekti za vašu žudnju. A kada se one dogode same od sebe, treba stalno da ih nudite Bogu. Kažite mu: "Šta da radim s njima?" Sve što postignete, uvek se toga odrekните, dajte to natrag Bogu. Još će više dolaziti; dajte i to Bogu. Još će više dolaziti i dalje; dajte mu sve. Dolazi tačka kada ste se odrekli svega, tada vam sam Bog dolazi.

Bog dolazi u trenutku apsolutnog, krajnjeg žrtvovanja.

Stoga molim vas nemojte postati lakomi i pohlepni oko ovih stvari. Nisam vam dao nikakve detalje, stoga čak i ako postanete lakomi, ništa ne možete učiniti. Ovi detalji se daju u privatnosti. Ovi detalji se daju lično, od osobe osobi, u uzajamnom kontaktu. Nije nužno da dolazite kod mene za ove detalje; kad god ste spremni biće vam dati gde god da ste. Vaša spremnost je sve. Ako ste spremni one će vam biti date, daće vam se samo u proporciji prema vašoj spremnosti tako da ne možete štetiti sebi, ne možete štetiti drugima; inače čovek može postati vrlo opasna životinja.

Zapamtite uvek tu opasnost.

NEMA GDE DA SE IDE

20 april 1976 pre podne u Buddha dvorani

Prvo pitanje:

Osećam se izgubljeno - nema načina da se vratim svom starom životu - mostovi su srušeni. A ne vidim ni put pred sobom.

Nema nikakvog puta. Put je samo jedna iluzija uma. Um nastavlja da sanja o putu da dostigne svoj cilj, da ostvari svoje želje. Put je senka žudnog uma. Prvo vi želite nešto. Naravno, želja može biti samo u budućnosti, a budućnost još nije tu. Kako da se premosti ono što nije s onim što jeste? Tako vi stvarate put. To je imaginacija. To je iluzija. Ali sa putem postajete udruženi s onim što nije, a onda započinjete da putujete. Igrate igru sa samim sobom.

Nema gde da se ide, stoga put nije nužan. Vi ste već tu. To nije nešto što treba da se postigne; već vam je to dato. U suštini religija nije staza nego samo ostvarenje, otkrivenje - ostvarenje da ste već tu. Vi žarko žudite i težite nečemu, vaša želja vam

ne dozvoljava da vidite činjenično stanje vašeg bića.

Tako je dobro, stari mostovi su srušeni i izgleda da nema staze, da nema puta. To je ono što ja želim da vam učinim. Želim da izgubite sve staze okolo. Bez puteva ne znajući gde da idete, krenućete unutra. Ako svi vaši putevi - sve mogućnosti da pobegnute od sebe - budu izgubljeni, šta ćete učiniti? Bićete svoji sopstveni.

Samo razmislite. Samo meditirajte malo na tome. To je želja, to je nadmetanje s drugima, to stvara celu stvar, celu iluziju. Vi se uvek nadmećete. Neko drugi je ispred vas. Želeli biste da ga ostavite natrag, da ga prestignete. Jurite brzo. Činite sve što možete činiti - pravedno, nepravedno, ispravno, pogrešno. Zaboravljate sve; jednostavno želite da ga preskočite, da dokažete njegov neuspeh. Na ovaj način nećete postići svoju najdublju stvarnost. Na ovaj način ćete postići malo više ukrasa za ego. Pobili ste nekog čoveka, pobedili ste hiljade, pobedili ste milione - i krećete se, krećete i krećete. Sve više i više će ego biti akumuliran. Postaćete sve više natovareni. Više ćete biti izgubljeni, bićete izgubljeni u šumi.

Nadmetanje je jedna od najnereligioznijih stvari u svetu, ali je to ono što svako čini. Neko ima veliku kuću. Vi odmah počinjete da želite veću. Neko ima lepa kola. Odmah želite da imate druga, veća kola. Neko ima lepu ženu, ili neko ima lepo lice ili lep glas. Odmah se želja javlja.

Želja nastaje sa idejom da se morate nadmetati sa drugima i da morate dokazati nešto prema drugima, da morate da se trudite i borite, da morate nešto postići. Ne znate šta je to, ali nastavljate stalno da se krećete u tamnoj dolini misleći da tamo negde mora biti neki cilj.

Možete nastavljati tako iz života u život. To ste činili do sada. Nikada nećete nigde dospeti. Uvek ćete juriti a nikada nećete ništa dostići, jer cilj je unutar vas. Ali da biste to videli, morate odbaciti svako nadmetanje, sve ambicije.

I zapamtite da je uvek lako zameniti jednu ambiciju sa drugom, odbaciti staru i uzeti neku novu ali to je opet na istom putu, ostaje ista ambicioznost. Vi ste ambiciozni u svetovnom životu. Onda ostavite to. Onda ste ambiciozni u ime religije, duhovnosti; i onda se opet nadmećete. Onda opet isti ego ulazi unutra. Čuo sam jednu anegdotu. Slu-

šajte je vrlo pažljivo:

Dva brata su umrla u isto vreme i dospela zajedno pred "nebeska vrata", gde ih je intervjuisao Sveti Petar.

On je rekao prvom bratu: "Jesi li bio dobar tokom svog života na zemlji?"

A on je odgovorio: "Oh, da vaša svetosti. Bio sam častan, umeren i marljiv, i nikada se nisam okolo hvatao sa ženama."

"Dobar momak", rekao je sveti Petar, i dao mu je lepog sjajnog Rols-Rojsa. "Ovo je nagrada što si bio dobar."

Onda je pitao drugog brata: "A šta je sa tobom?"

On je uzdahnuo: "Dakle, ja sam uvek bio vrlo različit od mog brata. Bio sam nepošten, pijan, lenj - i đavo s ženama."

"Ah, dobro" rekao je sveti Petar, "dečaci su dečaci, ali si barem priznao to. Možeš dobiti onda ovo." I dao mu je ključeve od mini-morisa.

Dva brata su taman htela da uđu u svoja kola kada je onaj koji je bio bezvredan počeo da se grohotom smeje. Drugi je rekao: "Šta je sada tako smešno?"

On reče: "Ništa, samo sam video paroha da vozi bicikl!"

Vaše celo uživanje je uvek samo poredbeno. Poređenje vam daje osećaj gde ste: iza čoveka koji ima Rols-Rojs i ispred čoveka koji ima bicikl.

Možete tačno pronaći sebe na mapi, ali to nije pravi način da saznate gde ste, jer vi niste ni na kakvoj mapi. Mape su iluzorne. Vi ste negde izvan mapa. Niko nije ispred vas, i niko nije iza vas. Vis te sami - potpuno sami. Vi ste jedinstveni, neuporedivi, jedini. Nema nikoga sa kime biste se upoređivali.

Zato ljudi postaju vrlo uplašeni kretanja ka sebi jer se tada kreću u svojoj jedinstvenosti, gde svi putevi nestaju, sve mogućnosti lociranja gde ste, nestaju. Sve mape - zamišljene, političke, kulturološke, društvene - sve nestaju. Iznenada ste u divljini svoga bića i ne znate gde ste. To je tačno ono što se dogodilo: *Osećam se izgubljeno - nema načina da se vratim svom starom životu - mostovi su srušeni. A ne vidim ni put pred sobom.*

To je ono što ja nazivam početkom meditacije, početkom ulaska u vaše biće. Ne budite uplašeni; inače opet ćete postati žrtva svojih snova. Uđite u to smelo, hrabro i odvažno. Ako me razumete, to nije teško;

samo je potrebno razumevanje bez reči.

I naravno, nikada nećete moći da znate gde ste. Moći ćete da znate ko ste, ali nikada nećete moći da znate gde ste jer "gde" je uvek odnos sa drugima. "Ko" je vaša prava priroda; "gde" je relativno. I tada neće biti veza sa prošlošću; i naravno, neće biti moguće nikakve veze ka budućnosti. Prošlost je prošla; budućnost još ne postoji. Prošlost je samo sećanje, a budućnost je samo nadanje. Prošlost je samo naznaka, a budućnost samo san. Oboje odlaze. Živite u sadašnjosti... a sadašnjost je tako velika i široka da u njoj nestajete kao kap kada padne u okean.

Budite spremni za to. Budite spremni za nestanak, budite spremni za poništenje.

Um žudi za prošlošću, za identitetom, za jasnoćom - gde ste, ko ste. Ali sve su to samo igre, igre jezika.

Čuo sam jednu priču.

Jedan Englez je putovao Amerikom i sreo jednog čoveka na Zapadu: "imate izuzetnu zemlju ovde, Divne žene, velike gradove, ali nemate aristokratiju."

"Nemamo šta?" upita Amerikanac.

"Nemate aristokratiju"

"Šta ti je to?" upita Amerikanac.

"O, znate, - reče Englez - to su ljudi koji nikada ne rade ništa, čiji roditelji nikada ništa nisu radili, ni dedovi, čije su cele familije uvek bile besposlene i slobodne."

"A, da!" - reče Amerikanac. "Imamo takve ovde, zovemo ih skitnice."

Kada nekoga nazovete aristokratom, on izgleda uzvišeno. Kada vas neko nazove skitnicom, iznenada padate sa Everesta u najdublju moguću dolinu. Ali aristokrate su skitnice, a skitnice misle o sebi da su aristokrate.

Čuo sam dve skitnice kao razgovaraju sedeći na punoj mesečini ležerno.

Prvi reče: "Šta bi voleo da budeš u životu?"

Drugi reče: "Voleo bih da budem premijer."

"Šta? Zar nemaš nikakvih ambicija u životu?"

Lutalica misli o tome da postane premijer. Skitnice imaju takve vrednosti i želje.

Kada pogledate na svoje prošle utis-

ke, šta su one? Igra reči. Neko kaže da je brahmin. Jer njegovo društvo prihvata kastinski sistem. U Indiji je brahmin najviša kasta, a šudra je najniža kasta. Takav kastinski sistem ne postoji nigde u svetu, samo u Indiji. I naravno, to je samo imaginacija. Ne možete odrediti ko je brahmin ako on to ne kaže. Krv to ne pokazuje, kosti to ne pokazuju - ni ispitivanje ni rendgenski zraci ne mogu pokazati ko je brahmin a ko je šudra. Ali u Indiji ta igra već dugo traje, to je postalo tako duboko ukorenjeno u um, da u trenutku kada vam neko kaže da je brahmin, pogledajte njegove oči, podignut nos - njegov ego blista. Kada neko kaže da je šudra, pogledajte ga. Sama ta reč je ponižavajuća, sama reč čini da se osećate krivim. Obojica su ljudska bića, ali samo društveno obeležavanje i prihvatanje uništava ljudskost u njima.

Kada kažete da ste bogati, šta mislite pod time? Da imate račun u banci. Ali i to je igra, novac je igra. Zato što postoji društveni dogovor oko verovanja, igra se nastavlja.

Čuo sam o jednoj tvrdici koji je čuvao veliku riznicu zlata negde u svojoj bašti. Svaki dan je išao i otkopavao zemlju

da gleda sjaj svoga zlata, skrivao ga ponovo, i odlazio srećan, radostan i nasmejan. Malo po malo sused je počeo da sumnja jer je svaki dan - čak i na verski praznik - svaki dan tačno ujutru dolazio - kao na molitvu - uklanjao zemlju, gledao poluge od zlata koje sijaju na jutarnjem suncu, i tada bi se nešto rascvetalo u njemu i bio bi srećan ceo dan.

Jedne noći sused je uklonio sve poluge od zlata. Umesto njih stavio je obične poluge i prekrrio ih zemljom. Sledećeg jutra je tvrdica došao. Počeo je da plače, jadikuje i viče da je opljačkan. "Mojih dvadeset zlatnih poluga su pokradeni!" Sused mu reče: "Ne brini, ti ih nikada nisi ni koristio. Isto možeš da radiš i sa običnim polugama. Dođi svako jutro, iskopaj ih, gledaj ih, i vrati se natrag. Pošto ih nikada nisi ni koristio, svejedno je da li su to zlatne ili obične poluge, u čemu je razlika?"

Možete imati mnogo novca. To ne čini razliku. Možete ga i nemati. Ni to ne čini nikakvu razliku. Možete imati velika priznanja, diplome, društvena zvanja i pohvale, svedočanstva. To ne znači ništa - to je samo igra. Jednom kada vidite tu igru skroz naskroz i spoznate da vam ta igra nije

dozvoljavala da nađete sebe, ko ste vi... Društvo vas stalno zaluđuje i daje vam iluzorne ideje ko ste vi, i vi stalno u to verujete. Ceo vaš život je tako proćerdan.

Kada sa prvom meditacijom zaista započnete sa radom na sebi, ona počinje da vas uništava, da vas razgrađuje - vaše ime nestaje, vaša kasta nestaje, vaša religija nestaje, vaša nacionalnost nestaje - malo po malo postajete jednostavno goli u svojoj čistoj jedinstvenosti. To je u početku užasavajuće jer ne možete naći nijedno mesto da stanete i ostanete u egu. Nema pomoći, sve potpore su uklonjene, vaša konstrukcija se ruši.

Stajaćete sa strane i smejaćete se, prepušteni padu. Smejaćete se što sada nema načina da se vratite natrag. Zapravo nikada nije ni bilo načina da se vratite natrag; ljudi samo veruju tako. Niko se ne može vratiti; vreme se ne može se vratiti. Ne možete ponovo postati dete. Ne možete se vratiti u matericu vaše majke. Ali iluzija, ideja da je to moguće vas opseda i ne da vam da rastete.

Mnogi ljudi koji traže svoju majku u svojoj ljubavnici su budale. Skoro 99 procenata muškaraca traže svoju majku u

ženama. Majka je ostala u prošlosti, sada ne mogu ući u majčinu matericu opet. Da li posmatrate sebe? Ležeći krilu svoje voljene, u vama nastaju fantazije - kao da ste u majčinom krilu.

Zašto us muškarcima tako privlačne ženske grudi? To se zasniva na potrazi za majkom jer je dete znalo majku preko grudi i ostala mu je žudnja za majkom. Zato su lepe, zaobljene žene sa velikim grudima vrlo privlačne muškarcima. Ravne žene su jednostavno neprivlačne. Zašto? Šta je pogrešno? Ništa nije pogrešno sa takvom ženom, nešto je pogrešno u muškom umu. Tražite majku i takva žena ne može ispuniti vašu fantaziju. Ona ne odgovara vašoj iluziji. Kako ona može da bude vaša majka? Nema velike grudi? Grudi su suštinska potreba.

Idite u indijski hram Khajuraho i videćete figure žena sa najvećim mogućim grudima. Kako su hodale sa njima? Izgledaju preteške. Ali to jednostavno prikazuje težnju za povratkom, za ponovnim nalaženjem majke. Tada će vaš ljubavni život biti poremećen, jer žena koju volite nije tražila dete. Ona je tražila prijatelja, voljenog, ljubavnika. Ona ne želi da vam bude majka.

Želi da vam bude prijateljica, saputnica, supruga. A vi tražite da vam bude majka, da brine o vama kao što je majka brinula. Tako nastaju sukobi.

Niko se ne može vratiti. Ono što je prošlo, prošlo je. Prošlost se ne može obnoviti. To razumevanje će vam pomoći da odrastete, tada nećete žudeti za tim.

I zapamtite, ako žudite za prošlošću, vi žudite za budućnošću. Vaša budućnost nije ništa drugo do prepravljena i obnovljena prošlost. Ono što želite u budućnosti nije ništa drugo nego sve ono što vas je činilo srećnim u prošlosti, bez onoga što vas je činilo nesrećnim. Vaša budućnost je samo preslikana prošlost - zasnovana na željama srca, s odbačenim bolnim događajima, i preuveličanim zadovoljstvima.

Jednom kada odbacite prošlost odbacujete i budućnost, jer ona je samo preslikana prošlost, i vi ste odjednom ovde i sada.

Zato vam kažem: "Pogledajte čemprese u dvorištu." Ili vam mogu samo pokazati cvet u ruci. Ako ga možete videti ovde i sada, čudesna pojava će se dogoditi u vama: cveće u vama će procvetati. Nešto će se otvoriti u vašem biću - nešto egzistencijal-

no. To neće biti san. Neće biti halucinacije u tome. To neće biti ideja, misao, ni slika, ništa. Samo beskrajna, jednostavna praznina - prelepa, ali sasvim prazna.

I ne budite uplašeni. To je način kako čovek dolazi u susret sadašnjosti i kako dolazi u susret samome sebi.

Drugo pitanje:

Zašto je Patanjđali pisao i zašto vi govorite o joga sutrama kada nam ne dajete nijedno bitno uputstvo za te vežbe?

Ključna uputstva za vežbe mogu biti data, ali ne može se govoriti o njima. Patanjđali je napisao te sutre da bi podelio te najbitnije ključeve sa vama, ali oni se ne mogu svesti samo na sutre. Sutre su samo uputstva, samo uvod u pravu stvar. Dozvolite da vam kažem, Joga sutre od Patanjđalija su samo uvod u pravi preobražaj koji vi treba da učinite. To su samo nagoveštaji. Tako sa možete doći bliže Patanjđaliju. Kada mu se sasvim približite, ključevi će vam biti dati.

I zato ja govorim o joga sutrama. Da vas namamim i iskušam da mi pridete bliže. To će pomoći jednoj velikoj težnji koju

nosite u životu; ali niste pronašli nikako način da je zadovoljite, niste pronašli način kako da je obuzdate, vi ste zaboravili na nju. Ispustili ste je iz vaše svesti. Gurali ste je u mrak podsvesti jer je to mučno. Ako imate određenu težnju i ne možete je zadovoljiti, pustiti je u svest, to će biti vrlo, vrlo mučno, vrlo uznemirujuće. Neprekidno će to nastaviti da kuca na vaša vrata. To vam neće omogućavati da učinite druge stvari, zato sve to gurate u podsvest.

Ova predavanja o Joga sutrama od Patanjđalija samo dovode tu zanemarenu težnju u fokus vaše svesti. To nije pravi rad na sebi; to je samo upućivanje na rad. Pravi rad počinje kada prepoznate tu svoju iskonsku težnju, prihvatite je, i spremni ste za promenu, preobražaj, da postanete novi - kada ste spremni da se usudite da pođete na to beskrajno putovanje, put u nepoznato i neplanirano. To će samo stvoriti čežnju, glad.

Joga sutre samo otvaraju apetit. Prave stvari ne mogu biti napisane, ne mogu biti izrečene, ali nešto može biti napisano i rečeno što može da vas približi pravoj stvari. Ja sam spreman da vam podelim ključeve, ali vi morate biti dovedeni u

određeno stanje svesti, u određeni nivo razumevanja. Samo tada ti ključevi mogu pokrenuti razumevanje u vama.

Čuo sam priču:

Dva prosjaka, zaista bedna, ležali su na travi. Sunce je sijalo, u blizini žuborio potočić. Bilo je lepo, mirno i opušteno. "Znaš" reče prvi prosjak, "sada ne bih menjao ovo mesto ni da mi neko da milion funti".

"A šta misliš o pet miliona?" upita ga drugar.

"Ni za pet miliona" reče ovaj.

"A za deset miliona?" nastavi da ga ispituje prvi.

"E, to je već nešto drugo", reče prvi, "sada govoriš prave stvari."

Ovo će vam samo dati uvide. Neće vam dati pravu stvar, samo će vam nagovestiti pravu stvar, tako da će ta dugo uskraćena težnja, žeđ, nezadovoljstvo ponovo da se pojavi, ponovo da vas zaposedne tako da budete u njenom plamenu. Tada ćete doći bliže meni.

Treće pitanje:

Godinama već vežbam svedočenje i osećam se bolesno. Da li postoje neke dve vrste svedočenja ili sam negde pogrešio? Recite mi.

Ovo mora da je pogrešno; inače to ne može biti doživljeno kao bolest. Samosvest (ega) nije svest o Sebi (Sopstvu) i u tome je problem. Svest o Sebi je sasvim različita. Ona uopšte nije samosvest; zapravo samosvest (ega) je prepreka za svest o Sebi (Sopstvu). Vi možete da posmatrate, uočavate sa vrlo samosvesnim umom. To nije svesnost, to nije svedočenje, to će samo napraviti napetost.

To je ono što se događa ljudima. Vi stalno govorite. Nikad nisam naišao osobu koja nije govorila normalno, svi ljudi govore dobro. Govorenje je ljudsko svojstvo, tako prirodno. Ali recite nekome da stane na pozornicu i govori ljudima. Svejedno da li malom skupu od nekoliko stotina, ili hiljadama ljudi, pustite ga da stane i počće podrhtavanje i strah, osetiće da mu se grlo steglo, i odjednom reči neće dolaziti tako lako, protok je stao. Što se dogodilo? Uvek je bio dobar govornik, moglo bi se čak reći

da je bio gnjavator, i odjednom... odjednom on ne može govoriti ni reč.

On je postao samosvestan. Toliko ljudi ga gleda, posmatra; sada on oseća kao da je njegov ugled doveden u pitanje. Ako kaže nešto pogrešno ili nešto krene naopako, šta će ljudi misliti o njemu? Nikad nije razmišljao o tome na taj način, ali sada je suočen sa tako mnogo ljudi - i to mogu biti isti ljudi sa kojima je govorio pojedinačno - ali sada stoji na pozornici i gleda u te ljude, i svi ti ljudi zajedno gledaju u njega, svi njihovi pogledi izgledaju kao strele koje ga probadaju - on je postao samosvestan, svestan ega. Njegov ego je doveden u pitanje; to stvara napetost.

Zapamte, svedočenje nije ego-svest. Ego mora biti ispušten. I ne smete da činite napor. To mora biti opušteno, to mora u dubini duše biti opušteno.

Reći ću vam jednu anegdotu:

Sveštenik se poverio rabinu. "Oh, Rabi, stvari su vrlo loše. Lekar mi je rekao da sam vrlo bolestan i da moram na vrlo ozbiljnu operaciju."

"Moglo je biti i lošije" kazao je rabin.

"Skupština mojih kardinala me je stavila u drugu parohiju, jer su moje propovedi tako loše i ne idem na kućne pozive," nastavio je sveštenik.

"To bi moglo biti i lošije", rekao je rabin.

"Moja domaćica kuće je dala otkaz, moj orguljaš je dao otkaz, a ja ne mogu dobiti nijednog dečaka da mi služi na oltaru", nastavio je sveštenik, blizu da zaplače.

"Moglo je biti i gore", rekao je rabin.

"Parohijski blagajnik je pobegao sa novcem, a biskup će iskaliti božanski gnev na mene; jedna Marijina iskušnica je trudna, krov prokišnjava, a moja kola su ukradena." Jadikovao je sveštenik.

"Moglo je biti još i gore", rekao je rabin.

"Kako može biti gore?" pitao je sveštenik, naposletku opečen rabinovim odsustvom saosećanja.

"To bi se moglo dogoditi meni" rekao je rabin.

Ako neprekidno mislite u terminima ega, onda će čak i vaše svedočenje da postane bolest, onda će vaša meditacija postati

bolest, onda će vaša religija postati bolest. Sa egom sve postaje bolest. Ego je najveća smetnja u vašem biću. To je kao trn u mesu; stalno boli. To je kao rana.

Stoga, šta da se radi? Prva stvar, kada pokušavate da posmatrate, prva stvar koju Patanjđali kaže jeste: usredsređujte se na objekat, a ne usredsređujte se na subjekat. Započnite od objekta - *dharana*, usredsređenost, koncentracija. Gledajte u drvo, i pustite da drvo bude tu. Zaboravite sebe potpuno; vi niste potrebni. Vaše bivanje će tu biti neprestana smetnja u iskustvu zelenila, drveta, ruže. Samo pustite da ruža bude tu. Potpuno zaboravite na sebe - samo se fokusirajte na ružu. Pustite da samo ruža bude tu: ne subjekat, samo objekat. Ovo je prvi korak *samyame*.

Onda drugi korak: odbacite ružu, ostavite akcenat na ruži. Sada istaknite svest o ruži - ali još nikakav subjekat nije potreban, samo svesnost da vi posmatrate, da postoji posmatranje.

Samo onda se može preduzeti treći korak, koji će vas dovesti blizu onoga što Gurđijev naziva samo-sećanjem, ili Krišnamurti svesnošću, ili *Upanišade* zovu svedočenjem. Međutim, prva dva koraka treba

da se ispune; onda dolazi treći korak lako. Ne započinite treći korak odmah. Prvo objekat, onda svesnost, onda subjekat.

Jednom kada se objekat ostavi i akcenat na svesti više nije napor, subjekat je tu ali u njemu nema subjektivnosti. Vi ste tu ali u tome nema više "ja", samo bivanje. Vi jeste, ali ne postoji osećanje da "ja jesam". To ograničenje na "ja" je nestalo; samo *ja-sam-stvo* (I-am-ness). To *ja-sam-stvo* je božansko. Odbacite "ja" i samo budite to Jastvo.

Ako ste radili predugo na svedočenju, onda za nekoliko meseci, barem za tri meseca, odbacite to kompletno, ne radite ništa oko toga. Inače stari obrazac se može nastaviti i može zaprljati novu svest. Dajte sebi pauzu barem za tri meseca, a za ta tri meseca meditirajte sa metodama čišćenja - dinamična meditacija, kundalini, Nataradž - metodama u kome je čitav akcenat na činjenju nečega, a to nešto je vrlo važno. Samo plešite, i ples postaje važan, ne plesač. Plesač sebe potpuno treba da izgubi u plesanju. Tako tri meseca odbacite svedočenje i budite apsorbovani u nekoj meditaciji. Ovo je totalno drugačije. Biti apsorbovan u nečemu je totalno zaboravljanje sebe.

Plesanje će biti vrlo dobro, pevanje će biti vrlo dobro - zaboravite sebe totalno u tome. Ne držite sebe odvojenim i podeljenim.

Ako možete plesati na takav način da samo ples ostaje a plesač nestaje, jednog dana iznenada ćete videti da je plesanje takođe nestalo. I tada će postojati svest koja nije od uma i nije od ega. U stvari ta svesnost ne može biti praktikovana; nešto drugo mora da se uradi kao priprema, i tada vam ta svest dolazi. Morate samo postati dostupni za nju.

Četvrto pitanje:

"Ove stvari mogu biti samo prenete u bliskom ličnom odnosu između učenika i majstora." Dakle, šta ovde imamo? Ja imam taj odnos s vama, a ove stvari nisu prenete.

Vi ne možete odlučiti da li imate taj odnos sa mnom, ili nemate. Samo ja mogu da odlučim. Vaša žudnja i lakomost vam mogu kazati da imate taj odnos, vaša želja da postignete to može vam reći da ste spremni, ali vaše kazivanje da ste spremni vas ne čini spremnim. Dok ja to ne vidim, to se ne može preneti.

Ako pogledate ispod, takođe ćete videti da niste spremni. Nije dovoljno samo da budete ovde. Samo da postanete *sannyasin* nije dovoljno - nužno je, ali nije dovoljno. Nešto više, nešto od većeg žrtvovanja je potrebno, u kome se vi rastvarate. Kada vi niste, ključ se može isporučiti, ne pre toga. Ako ste tu posmatrajući i čekajući, samo to posmatranje i čekanje će postati prepreka.

Dozvolite mi da vam ispričam jednu anegdotu:

Tri iskušenička su stupila u trapistički manastir³³. Posle jedne godine sedeli su na doručku, a iguman se obratio iskušeničku:

"Brate Pavle, s nama si bio celu godinu i držao se zaveta tišine. Ako želiš sada možeš govoriti. Imaš li nešto da kažeš?"

"Da, starešino. Ne volim ovo što nam daju za doručak."

"Vrlo dobro, možda možemo učiniti nešto u vezi s tim."

³³ Katolički monaški red, osnovan 1663 g. poznat po disciplini ćutanja i proizvodnje sira, koji po njima nosi naziv Trapist, zatim piva i drugih proizvoda.

Ništa nije učinjeno, i druga godina je prošla, godina tišine. Još jednom su seli za doručak i starešina se okrenuo drugom mladom monahu:

"Brate Petre, ja te pohvaljujem za to što si održavao svoj mir za dve godine. Ako želiš sada možeš govoriti. Imaš li nešto da kažeš?"

"Da, starešino. Ne vidim ništa loše u hrani za doručak."

Treća godina je prošla, godina tišine. Opet se starešina okrenuo prema trećem iskušniku:

"Brate Stefane, pohvaljujem te veoma zbog tvog zaveta tišine kojeg si se držao čitave tri godine. Ako želiš možeš sada govoriti. Imaš li nešto da kažeš?"

"Da, starešino, imam. Ne mogu podneti ovo neprekidno svađanje."

Sve ove tri godine su bile izgubljene na hrani za doručak, a duboko u umu to se nastavilo da bude problem. Sva trojica su odgovorila drugačije, ali svi su se brinuli oko toga. Njihovi različiti odgovori su samo na površini. U dubini su svi bili opsednuti s tim.

Možete biti spremni samo kada sve

opsesije nestanu. Vrlo je lako biti tih i smiren, ali se unutrašnje brbljanje nastavlja. Onda to nije tišina; to je samo spoljašnje prikazivanje tišine. U stvari kada ljudi daju zavet tišine brbljaju više u svojim umovima nego ostali, jer ostali brbljaju s drugima i mnogo od te struje istekne. Kada održavaju tišinu, nema kapije da struja istekne napolje - svi ventili su zatvoreni, tako da struja ostaje da kruži i kruži unutra. To postaje vrtlog, vir, a oni nastavljaju da brbljaju i brbljaju u sebi.

Ove tri godine, sva trojica iskušeni-ka su brbljala, brbljala i brbljala. Na površini sve izgleda savršeno mirno i tiho, ali u dubini nije tako.

Dakle kad god ste spremni... A ne vi možete odlučiti; vama se ne može ostaviti da odlučite. Oni koji su postali spremni, njima su ključevi već isporučeni, i onima koji će biti spremni, ključevi će uvek biti spremni da im se daju. U stvari ne gubi se ni jedan jedini trenutak. Onog trenutka kada ste spremni, odmah, trenutno, ključ je ispučen. Ključ nije nešto materijalno, da vam ga moram dati i da vas pozovem. To je nešto - neki prenos - kada ste jednom usklađeni sa mnom, toliko mnogo da čak i ne marite

za ključeve, nego celu stvar prepustite meni. To je ono šta je predanost. Vi kažete: "Kad god - ako ikada - vi osećate da je pravo vreme, ja sam spreman. Ako osećate da to nije pravo vreme, onda sam spreman da čekam zauvek. Čak i ako se to ne dogodi, to nije važno." Samo onda, u tom totalnom prihvatanju, vi postajete zaista otvoreni prema meni; inače pokušavate da me koristite. Ne možete me koristiti.

Ja sam dostupan, ali me vi ne možete koristiti. Jednostavno možete postati otvoreni prema meni - i bićete zadovoljeni iznad svakog zadovoljstva. Ali za to, beskonačno strpljenje, praznina je potrebna.

Drugo pitanje je istog tipa:

Osho, u jednom od vaših prethodnih predavanja, prihvatili ste da ste potpuno spremni sa svoje strane da pogurate sadhake prema nepoznatom vrhu duše. Na dalje ste rekli: "Ja čekam na osobe takvih vrsta koje su spremne da učine svaku vrstu eksperimenata za uzdizanje ka nepoznatom vrhu duše." Od vremena kada sam čuo ovu tvrdnju pripremao sam sebe da se suočim sa tim vašim izazovom. U mom ličnom intervju s vama kada sam prihvatio da sam

potpuno spreman s moje strane, vi ste priznali da niste spremni u to vreme. Zašto ima ove dualnosti u vašim tvrdnjama? Molim vas uklonite moje sumnje.

Nema dualnosti - to vam samo tako izgleda. Vi niste spremni, a ja nisam želeo da vas povredim, stoga sam rekao da nisam spreman.

Sama napetost i nestrpljenje, revnost i žudnja stvaraju smetnju. Ako ste spremni a ja vam kažem: "čekaj," vi ćete me slušati. Ovo pitanje je od Anand Samarta. Baš nekoliko dana ranije on je bio ovde da me pita, a ja sam opet kao i ranije rekao: "čekaj", a on je rekao: "Sada više ne mogu čekati. Rekli ste mi ranije: 'Kad god je neko spreman, spreman sam da mu prenesem znanje.' Dakle, ja sam spreman, zašto mi onda kažete "čekaj"? Opet sam mu rekao: "čekaj", ali on nije slušao. Niste čak spremni ni da me slušate. Kakva je to vrsta predanosti? Vi ste potpuno gluvi, a ipak još uvek mislite da ste spremni. Vaša žudnja je tu, to ja razumem. Vaš ego je tu, to ja razumem. Vi ste u žurbi, ja to razumem. Pokušavate da dobijete stvari vrlo jeftino, i to ja razumem. Ali niste spremni.

Dozvolite mi da vam ispričam jednu anegdotu:

Časne sestre su vozile kroz seosko područje kada im je u autu nestalo gorivo. Hodale su nekoliko milja i konačno su došle do zemljoradničkog mesta, gde su objasnile svoj problem.

"Možete natočiti malo goriva iz mog traktora", rekao je farmer, ali nemam ništa u šta bih ga nasuo."

Ipak posle nekog razmišljanja, setio se stare noćne posude koja se pojavila kao jedina moguća posuda. Tako su sestre s nokšiom punim goriva otišle do svojih kola i počela da sipaju gorivo.

Rabin je prolazeći svojim kolima, video ovaj izuzetan prizor, zaustavio se i rekao: "Ne slažem se s vašom religijom sestre, ali se divim vašoj veri!"

Ja se takođe ne slažem s vašom spremnošću, ali visoko cenim vašu veru. Visoko cenim da se žeđ pojavila. Dobro. Ali sama žeđ nije dovoljna spremnost. To je početak, ali ne cilj, nije kraj. Pustite to da procveta u tišini, pustite da to procveta u strpljenju, pustite da to procveta u dubokom

prepuštanju. Ne budite u žurbi. Krećite se polagano: pokušajte da plovite sa mnom. I ne pokušavajte da idete ispred mene - to neće biti moguće.

Peto pitanje:

Mir je ovde s vama, voljeni Osho. Ali kako da ovaj majmunski um postane nevezan za staro, a da se takođe ne kreće s novim. (Michael Stupid, što znači Majkl Glupi).

Dobro, vrlo dobro. Bolje je nego Majkl "Mudri". Vi postajete mudri; prihvatiti svoju glupost veliki je korak prema mudrosti.

Ali nemojte samo pokušavati da budete pametni. Ne možete me obmanuti, jer sledeće pitanje je opet od Michaela Wise ("mudrog").

Dozvolite mi da pročitam sledeće pitanje.

Šesto pitanje:

Mir je ovde s vama, Osho. Ako bi neko pitao Lao Ce-a da li bi preuzeo sannyas, da li bi on odgovorio: "Šta, i podeliti svet? Zar cveće nije raznovrsno,

zar sunčev izlazak nije li lep?

Ili:

"Ako je neko dovoljno lud da uzme vaš um, dajte mu ga."

Ili:

"Cvetu je već odgovoreno; ja nemam potrebe za tim." - Michael Wise (Stupid)

Opet, Michael Wise; sada u zagradi "Glupi". Već ste ispali iz svoje mudrosti.

A vi niste Lao Ce. Ako biste bili, na prvom mestu ne biste bili ovde. Zbog čega biste bili ovde?

Reći ću vam jednu stvar: ako bi tako rekao Lao Ce-u, on bi preuzeo *sannyas*. Ali ja to neću reći njemu. U čemu je stvar? Zašto smetati starom čoveku?

Sedmo pitanje:

Vi niste moj guru, ali ste moj učitelj.

Vi i ja mislimo slično, osećamo isto.

Sve što kažete izgleda mi da sam znao ranije.

Pomažete mi da se setim. Slušao sam vas mnogo godina i u totalnom sam razumevanju s vama. Ako je takav slučaj, kakav je moj tačan odnos s vama?

Mislim da vi treba da budete moj guru.

Osmo pitanje:

Osho, često ste spominjali u vašim lekcijama: "Ja ne mislim da niste došli sami od sebe, bacio sam mrežu i izabrao sam vas." Znam da je to istina, ali kako ste vi uspeli da znate da je osoba spremna da primi ono što vi saosećajno želite da podelite?

Ja sam bio vezan za samorealizaciju od vrlo rane mladosti kada sam imao petnaest godina i tragao za majstorom, što me je odvelo kod Svami Šivanande iz Društva Božanskog Života, Sant Lilashaha, i Sadhu Vašvania, od koga sam pokupio nekoliko dragulja, ali najveći dragulj samorealizacije nije bio tamo. Slušao sam Radhasvamija, Chinmayanada, Dongre Maharaja, i Svami Akhadanandu, ali samorealizacije nije bilo tamo.

Čak sam slušao i vas nekoliko puta u Bombaju pre četiri ili pet godina, radio sam neke meditacije sa vašim sannyasinima na Juhu obali, pravilno ih shvatio i cenio ih, ali nisam potpuno privučen vama, dok se to nije dogodilo prošle godine. Došao sam

kao kritičar, ali nekoliko meditacija i dva ili tri predavanja ubedila su me i preobratile. To se dogodilo... ja sam se predao.

Potpuno sam ubeđen da sam u sigurnim rukama majstora, koji svakog trenutka vodi ispravno i kako treba.

Doživljavam ekstazu, ili pre radost, ali ne finalni stupanj prosvetljenja. Živim sadašnjost, ne mareći za prošlost ili budućnost.

Jesam li na pravoj stazi? Molim prosvetljenje.

Vi ste na pravoj stazi, ali i čak i prava staza mora da se ostavi jer u svetu najvišeg, sve staze su pogrešne. Staza kao takva jeste pogrešna. Nikakav put ne vodi do toga. Svi putevi vam pomažu da budete zavedeni i zalutate. Sama ideja da se dostigne Bog je pogrešna. Bog je već sa vama; vi morate samo započeti da ga živite. Stoga je sav napor na neki način besplodan.

Vi ste ovde sa mnom. Dozvolite mi sada da udaljim sve staze od vas. Dozvolite mi da uzmem ne samo dragulje, nego i najveći dragulj, kohinor takođe. Dozvolite mi da vas ispraznim. Ne pokušavajte da ispunite sebe sa mnom, jer ću onda ja postati bari-

jera. Čuvajte se mene. Nije potrebno da se vezujete uz mene. Svako prijanjanje i vezivanje je pogrešno. Vi treba da dospete do stanja uma u kome nema prijanjanja niti vezivanja. Budite sa mnom, ali se ne vezujte za mene. Slušajte me, ali ne stvarajte znanje iz toga. Slušajte moja torokanja, ali ne činite od njih jevanđelja.³⁴ Uživajte bivajući sa mnom, ali ne zavisite od toga. Ne činite to zavisnošću; inače ja nisam vaš prijatelj. Ja sam vam onda neprijatelj.

Stoga, šta treba da radite? Bili ste kod Lilashaha, kod Svami Šivanande, kod Svami Akhadanande. Sve ste ih ostavili za sobom. I mene treba da ostavite za sobom. Ako vam ne mogu pomoći da i to učinite, tada ću vam biti barijera na vašoj stazi.

Stoga, volite me, budite bliski sa mnom, osećajte moje prisustvo, ali ne zavisite od toga.

A zašto pitate da li ste na ispravnoj stazi ili ne? Um bi želeo da prijanja, da se vezuje. Stoga ako je sve sigurno i staza je prava, vi biste rekli: "Dakle, sada je u redu. Stoga stavljam povez na svoje oči. Sada nije potrebno da idem nigde." Nema potre-

³⁴ Igra reči: gossip - torokanje; gospel - jevanđelje.

be da se ide nigde - ne zato što ste se vezali za mene. - Nema potrebe da se ide nigde zato što ste vi već tu gde želite da budete. Dopustite mi da vam pomognem da spoznate sebe samog.

To je delikatno, suptilno, vrlo suptilno, jer ako vas privlači šta ja kažem, postoji mogućnost da ćete načiniti od toga filozofiju. Šta ja kažem, ako vas ubedi - kao što postavljač pitanja kaže da "postaje ubeđen"... ja se ne raspravljam s vama, i ne dajem vam nikakve dokaze. Potpuno sam apsurdan, iracionalan. Pokušavam da izbacim diskusiju i dokazivanje iz vašeg uma tako da možete biti ostavljeni iza svega toga, čisti, neuprljani, nezagađeni rečima, teorijama, dogmama, spisima - tako da možete dostići svoj čist, kristalni kvalitet svesnost, prazninu, veliki prostor.

Ono šta ja pokušavam jeste da vam dam veliki cilj, a ne stazu, Moj napor je da vam isporučim celinu, sve. Ne dajem vam sredstva. Dajem vam cilj, sam kraj. A to je ono zbog čega se um oseća neodlučan. Um želi da zna o sredstvima, tako da može shvatiti cilj.³⁵ Um želi da zna metod. Um

³⁵ Tada um stvori iluziju da je cilj već poznat i dose-

želi da zna stazu. Um želi da bude ubeđen i preobraćen.³⁶ Ja želim da ga uništim, ne da ga ubeđujem. Stoga, ako ste zaista ubeđeni sa mnom, ostavite um. Ako ste videli i čuli mene i ako ste me voleli, onda ne dopustite odnos sa mnom kao odnos kod ideologije. Pustite da to bude čista ljubav, bez ideologije. Jednostavno volite mene i pustite me da volim vas, bez ikakvog razloga. Pustite da ta ljubav bude neuslovljena.

Ako me volite zbog toga što vam ono šta ja kazujem izgleda istinito, onda ta ljubav neće trajati dugo; ili čak i ako potraje neće vas dovesti do Božanske ljubavi. To će ostati ubeđenje, jedan sadržaj u umu. A ja sam opasan čovek na taj način što ću danas nešto reći što će vas ubediti, a sutra ću reći nešto suprotno, šta ćete onda vi raditi? Onda ćete biti zbunjeni.

Možete ostati sa mnom samo ako ne pokušavate da ubedite svoj um; onda vas ja

gnut. Tako um sabotira istinsko ostvarenje cilja.

³⁶ Stara taktika uma je da strastveno traži da bude preobraćen, a da i dalje ostane isti um. Preobraćanje, bilo filozofsko ili religiozno, daje privid o nekoj promeni i preobražaju. Sve se to čini da bi se izbegla istinska promena i preobražaj celog bića, što pravo probuđenje podrazumeva.

nikada ne mogu zbuniti jer nikada ne prijanjate ni uz jednu ideju. Nastaviću da kazujem hiljadu i jednu stvari, na ovaj način i na onaj način. To su sve sredstva da se uništi um.

Ovu razliku treba da razumete. Ako odete kod nekog majstora, on ima određenu disciplinu, određen spis, određenu ideologiju. Ima majstora čija je ideologija nemanje ideologije, ali oni imaju vrlo, vrlo strogu ideologiju nemanja ideologije - to je njihov sveti spis. Ja nemam nikakvu ideologiju, nemam čak ni ideologiju nemanja ideologije.

Ako pokušate da razumete mene kroz um, ja ću vam napraviti zbrku; postaćete sve više i više zbunjeni. Samo me slušajte. Neka to bude samo jedan izgovor da budete sa mnom, i zaboravite sve o tome šta ja kazujem. Ne sakupljajte to, ne akumulirajte to. Um je skupljanje, nagomilavanje. Ako ne sakupljate, um ubrzo opada. Slušajući mene s različitih gledišta, dijametralno suprotnih jedno drugom, ubrzo ćete moći da vidite da su sva gledišta ili stavovi samo igre.

Nijedno gledište ne može vas odvesti do istine. Kada ostavite sva gledišta,

iznenada nalazite da je istina tu. Previše ste bili zabrinuti oko gledišta, zbog toga je niste mogli videti. Istina je ono što jeste. Buda je naziva *tathata*; to znači "takvost": to je već tu - takvo je stanje.

Dakle, kada ste nekako došli, ne propustite ovu povoljnu priliku, ova vrata.

A vi ste pitali: "Kako ste udesili to - da znate da će osoba zaista da primi ono što vi saosećajno želite da podelite?" Ovim stvarima se ne može manipulirati; one se dešavaju. Ako ste žedni, tražićete izvor vode. I ako postoji izvor vode, izvor vode će vam poslati poruku - kroz vetar, svežinu. Ako postoji potok on šalje poruku kroz vetrove, svuda okolo; i neki žedni putnik, umoran, nailazi na hladan povetarac; on tada zna gde da ide.

Niti potok zna za putnika, da li je on tu ili ne, niti putnik tačno zna da li je reka tu ili nije; ali se to događa; poruka je primljena, na vrlo nejasan način i putnik započinje da nalazi odakle ovaj hladni povetarac dolazi. Ponekad se spotaknete, krene pogrešno, a onda nema svežeg lahora; onda on opet istražuje. Kroz istraživanje i grešku on nalazi da ako se kreće u određenom pravcu lahor postaje hladniji i hladniji. Potok je

poslao poruku bez adrese. Ona nije ni za koga posebno. Svakom umornom putniku koji je žedan.

Stvari se događaju na taj način. Ja time ne upravljam. To bi bilo gotovo zaludivanje. Kako mogu ja da upravljam? Nije to zakon uzroka i posledice; to je zakon sinhroniciteta. Ja sam ovde; i hladni povetarci se šire svuda u svetu. Gde god je neko žedan on će početi da oseća izvesnu želju da se kreće prema meni. Na taj način ste svi vi došli.

A kada dođete ovde, do vas je da li ćete da pijete ili da ne pijete. Vaš um može da vam stvori nevolje, jer ako želite da pijete vi ćete morati da legnete dole, da se pokorite i predate. Vi ćete morati da sklopite svoje ruke, načinite pregršt i sagnete se dole do vode; samo tada vam voda postaje dostupna. Inače možete stajati na obali. Mnogi od vas novopridošlih stojite na obali mesecima - žedni, grozničavo žedni - ali ego kaže: "Nemoj. Nemoj se predati. Nemoj žrtvovati sebe." Onda reka nastavlja dalje da teče pored vas, a vi ostajete žedni. To je do vas.

Ne postoji rukovođenje oko toga. Mnogi ljudi misle kao da sam im poslao

neku astralnu poruku, onda su došli. Ne, poruka je poslata, ali ona nije adresirana. Nije ni za koga posebno - ne može biti - međutim, ko god je spreman bilo gde u svetu će doći ubrzo. Počeće da se kreće u ovom pravcu. Možda neće biti ni svestan gde se kreće. Možda samo dolazi u Indiju, ne kod mene. Onda sa Bombajskog aerodroma njegov pravac može da se promeni; počće da se kreće prema Puni. Ili će možda doći da vidi nekog svog prijatelja koji je u Puni, i možda neće doći da vidi mene. Stvari se događaju na misteriozan način, ne na matematički način.

Međutim ne brinite se oko ovih stvari. Bilo da je upravljano ili se dogodilo, to ne treba da vas interesuje. Vi ste ovde. Ne propustite tu povoljnu priliku.

A ja sam spreman da vam dam sam cilj. Ne tražite put. Spreman sam da vam otkrijem istinu. Ne tražite rasprave i doka-ze.

Deveto pitanje:

Voljeni Osho, želim da skrenem vašu pažnju da ovde postoje tri prevare koje se odvijaju u poslovanju vašeg ašrama; a skrivene su iza pojave jedne lepe i

jednostavne žene. U slučaju da ovo pitanje izazove vaše nezadovoljstvo, želim da koristim pseudonim - Nemo.

Ništa me ne ljuti niti povređuje. I setite se, čak je i Bog morao da primi pomoć od đavola kako bi pokrenuo poslove sveta. Bez đavola ni on nije mogao da pokrene sav taj posao. Stoga sam i ja morao da izaberem đavole - Belzebube. A onda sam mislio, zašto ne učiniti to sa stilom? Neka to budu žene. Zašto ne bi s ukusom? One će biti moji đavoli. Odlučio sam se za žene - više su poželjne.

Nema potrebe da se bude anonimn, nije nužno. Možete reći ko ste; nema potrebe da krijete ime.

Dozvolite mi da vam ispričam jednu anegdotu:

Sveštenik i rabin su raspravljali o finansijama njihovih cenjenih parohijana.

"Mi radimo vrlo dobro sa kovertiranim priložima", rekao je sveštenik

"Kovetirani prilozi - šta je to? - pitao je rabin.

"Svakom domaćinu pružimo male kovert, i svaki član porodice stavi nekoliko

penija svaki dan. Onda u nedelju oni stave kovertu na posudu za priloge. Kovertu nisu obeležene niti numerisane ni na koji način, tako da je to potpuno anonimno."

"Divna ideja!" uskliknuo je rabin.
"Sam ću to probati."

Posle jedne sedmice sveštenik je svratio kod rabina i pitao ga kako napreduje sa šemom koverti.

"Lepo, lepo", rekao je rabin. Saku-
pio sam šest stotina funti - anonimnih čekova."

"Anonimnih čekova?" pitao je sveštenik.

"Da - nepotpisanih!"

Jevreji su Jevreji. Ne budite Jevreji sa mnom; vi se možete potpisati.

I zapamtite opet, više đavola je potrebno. Ako nađete neke, posebno u lepom obliku, maskirane kao žena, dovedite ih - dobavite ih odmah. Trebaju mi više.

U zapadnjačkom umu postoji podela između dobrog i zlog, ne u istočnjačkom umu. Polarnost je jedna. Tako ako pogledate u istočnjačke bogove, bićete zbunjeni; oni su oboje - božanski i đavolski. Više su celoviti, više sveti. Zapadnjački Bog izgle-

da gotovo mrtav, jer čitav život je otišao do đavola. Zapadni Bog izgleda kao vrlo zategnut i doteran džentlmen. Možete ga nazvati gotovo engleskim džentlmenom - vrlo zategnut i krut, treba mu psihoanaliza. A đavo je, naravno, suviše živahan. To je takođe opasno.

Kraj osme knjige